

Programmabegroting 2024 - 2027

Gemeente
Hillegom

Voorwoord.....	4
Aanpassingen na Informatiebrief kaders 2024.....	5
Begroting in één oogopslag.....	7
Leeswijzer.....	9
Programmaplan	
Programma 1 Samenleven.....	10
Vitaliteit.....	11
Talentontwikkeling.....	14
Zorg voor elkaar.....	16
Werk en inkomen.....	18
Opgroeien en opvoeden.....	22
Thuis wonen.....	25
Hulp bij meedoen.....	29
Verbonden partijen.....	31
Beleidsindicatoren.....	31
Kaderstellende stukken.....	35
Wat mag het kosten?.....	35
Programma 2 Leefomgeving.....	39
Openbare orde en veiligheid.....	41
Verkeer en Vervoer.....	44
Wonen.....	47
Omgevingsvisie en Omgevingsplan.....	49
Transitie Omgevingswet.....	50
Gebiedsontwikkeling.....	51
Openbare ruimte en duurzaamheid.....	52
Verbonden partijen.....	55
Beleidsindicatoren.....	56
Kaderstellende stukken.....	58
Wat mag het kosten?.....	59
Programma 3 Bedrijvigheid.....	61
Lokale economie.....	62
Regionale economie.....	63
Verbonden partijen.....	64
Beleidsindicatoren.....	65
Kaderstellende stukken.....	65
Wat mag het kosten?.....	66
Programma 4 Bestuur.....	67
Dienstverlenende overheid.....	67
Samenwerkende overheid.....	70
Rechtmatige overheid.....	72
Participerende overheid.....	73
Verbonden partijen.....	74
Beleidsindicatoren.....	74
Kaderstellende stukken.....	75
Wat mag het kosten?.....	76
Algemene dekkingsmiddelen.....	77
Wat mag het kosten?.....	79
Overhead.....	80
Vennootschapsbelasting.....	80
Onvoorzien.....	80

Paragrafen	
Paragraaf Lokale heffingen.....	81
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	88
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	95
Paragraaf Financiering.....	103
Paragraaf Bedrijfsvoering.....	106
Paragraaf Open overheid	107
Paragraaf Verbonden partijen.....	108
Paragraaf Grondbeleid	121
Financiële begroting	
Financieel overzicht van baten en lasten	128
Grondslagen begroting en meerjarenraming.....	128
Financieel meerjarenperspectief tot aan de begroting 2024.....	129
Financieel meerjarenperspectief tot aan de kaderbrief 2024.....	129
Overzicht van baten en lasten.....	129
Verschillen tussen de begroting 2024 en de gewijzigde begroting 2023	131
• Samenleven	131
• Leefomgeving	141
• Bedrijvigheid.....	148
• Bestuur en ondersteuning.....	150
• Algemene middelen.....	152
Overzicht van incidentele baten en lasten.....	154
Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	155
Uiteenzetting van de financiële positie	156
Geprognosticeerde balans.....	156
EMU saldo	157
Investerings 2024-2027.....	158
Reserves en voorzieningen 2024-2027.....	158
Verloop van reserves 2024-2027	161
Bijlagen	
Bijlage 1: Overzicht baten en lasten per taakveld	162

Voorwoord

Toekomstbestendig

Hillegom is een heerlijk dorp om te wonen en te werken. Dat willen we zo houden, ook voor toekomstige generaties, maar dat gaat niet vanzelf. Nog steeds hebben we te maken met allerlei uitdagingen. Niet alleen uitdagingen in onze directe omgeving, ook uitdagingen uit Den Haag en zelfs vanuit de wereld hebben invloed op onze koopkracht, ons welzijn en de beschikbaarheid van voldoende geschoolde arbeidskrachten.

Daarnaast hebben we te maken met verschillende ruimtelijke uitdagingen om ons heen: waar kunnen we woningen bouwen, hoe kunnen we ervoor zorgen dat er voor iedereen een betaalbare woning is? Daar blijven we ook volgend jaar hard aan werken en zijn we inmiddels met verschillende partijen hierover in gesprek. Hierbij houden we vanzelfsprekend rekening met voldoende groen en ruimte om ons heen waarbij we de uitdagingen op het gebied van energie, klimaat en migratie niet uit het oog verliezen. Zo ondersteunen we alle eigenaren van woningen om hun huis te verduurzamen omdat we als gemeente energieneutraal willen zijn in 2050.

We kiezen prioriteiten in een nieuw Integraal Veiligheidsbeleid 2024-2027. Daarover blijven we met onze inwoners en ondernemers in gesprek om zo te weten wat er leeft in ons dorp en welke zorgen er zijn. Daarnaast blijft het college zich sterk maken voor het behoud van het voorzieningenniveau en zijn we trots op onze cultuur- en sportverenigingen die we in Hillegom hebben.

Samen

Speerpunten uit het coalitieakkoord zijn participatie en initiatieven vanuit de inwoners. Gemeente én inwoners zullen in toenemende mate de handen ineen moeten slaan om een veilige en schone openbare ruimte te behouden.

Het college blijft ook in 2024 aandacht houden voor onze inwoners die elke maand worstelen om rond te kunnen komen. We doen dit bijvoorbeeld door huishoudens die het lastig hebben te ondersteunen zodat zij maatregelen kunnen treffen waardoor de energierekening lager wordt. We zorgen ervoor dat ons beleid waarin we inwoners ondersteunen nog beter kenbaar te maken zodat inwoners, die nu tussen wal en schip (dreigen te) vallen, beter geholpen kunnen worden.

HLTsamen

Na de Coronapandemie komt de organisatie steeds beter in haar rol. Voor veel nieuwe medewerkers is een heldere structuur en afspraken van groot belang om hun weg te vinden in onze organisatie en de colleges te ondersteunen in de uitvoering van de programma's.

We kunnen weer vooruit kijken met de doorontwikkeling van de organisatie van HLTsamen. Desondanks vergt het op sommige vakgebieden nog een enorme inspanning om personeel te behouden of aan te trekken. Dit vraagt soms om aanvullende maatregelen en kan effect hebben op de dienstverlening.

Naar een rechtvaardig, duurzaam en solide meerjarig financieel perspectief (VNG-resolutie)

De Programmabegroting 2024 is gebaseerd op ons huidige takenpakket en verschillende (noodzakelijke) investeringen.

De zo zeer gewenste structurele financiële zekerheid is er vanaf het jaar 2026 voor alle gemeenten helaas nog steeds niet. Vanaf 2026 is er voor gemeenten structureel ongeveer 3 miljard euro minder beschikbaar vanuit het Rijk voor het uitvoeren van gemeentelijke taken en wordt er nog steeds te weinig vergoeding ontvangen voor het opvangen van de autonome groei van zorgtaken. De VNG is met het kabinet in gesprek over dit voornemen. Daarnaast is het nog onzeker wat de septembercirculaire, naar aanleiding van Prinsjesdag, voor onze Hillegomse begroting gaat betekenen.

Financiële gezondheid

De inflatie voor de gemeente is onverminderd hoog. In deze begroting is hier waar mogelijk rekening mee gehouden. De verbonden partijen hebben bij de vaststelling van hun begrotingen voor het jaar 2024 rekening gehouden met de vastgestelde uitgangspunten van het Financieel Kader Gemeenschappelijke regelingen. Voor de personele lasten veelal 6,4% en bij de materiële lasten 9%. De kosten voor de gemeente zijn op alle beleidsterreinen dus fors toegenomen. Dit heeft tot gevolg dat de woonlasten in Hillegom volgend jaar stijgen.

Burgemeester en wethouders

Aanpassingen na Informatiebrief kaders 2024

Aan de gemeenteraad is voor het zomerreces de Informatiebrief kaders Programmabegroting 2024 toegezonden. De informatiebrief was inclusief de uitkomsten van de Meicirculaire 2023 Gemeentefonds. De gepresenteerde kaders vormen de basis. In de onderstaande tabel is het saldo gepresenteerd

Bedragen x € 1.000 (-/- = voordelig)				
Financiële doorkijk na Informatiebrief Kaders 2024	2024	2025	2026	2027
Omschrijving				
Stand Informatiebrief kaders Begroting 2024-2027	232	-585	2.560	1.110
Besluit gemeenteraad Economische samenwerking DB	50	50	50	
Besluit gemeenteraad Beheerskosten startersleningen	10	10	10	10
Gecorrigeerd resultaat na Informatiebrief	292	-525	2.630	1.120

Het besluit van de gemeenteraad voor de Economische samenwerking Duin- en Bollenstreek en de beheerskosten startersleningen waren niet opgenomen in de informatiebrief kaders Programmabegroting 2024.

AANPASSINGEN:

Na toezenden van de informatiebrief zijn er nog aanpassingen gedaan in de Programmabegroting 2024-2027

Bedragen x € 1.000 (-/- = voordelig)				
Omschrijving aanpassingen	2024	2025	2026	2027
Correcties Algemene uitkering Meicirculaire 2023	-0	95	-75	1.443
Indexering OZB	-326	-326	-326	-326
Brede Spukregeling	-52	-52	-58	-58
Nagekomen mutaties na Informatiebrief kaders 2024	72	96	218	518
Actualisatie afschrijving en Reserve kapitaallasten	-257	60	111	53
Aanpassingen Afvalstoffenheffing en Rioolrechten	-66	-137	-142	-8
Nagekomen bijdrage Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland (SOZ)	120	228	76	-7
Jeugdzorg besparing		-500	-500	-400
Totale aanpassingen	-509	-536	-696	1.215

Correcties Algemene uitkering Meicirculaire 2023

Bij het verwerken van de cijfers van de Meicirculaire 2023, genoemd in de Informatiebrief kaders Programmabegroting 2024, bleek dat een paar mutaties niet correct waren verwerkt. Verder was de berekening van het voordeel in 2027 een nadeel. Het laatste jaar in de berekening sluit nu (helaas) ook meer aan bij de bedragen voor het zogeheten ravijnjaar 2026 voor de Algemene uitkering.

Indexering OZB

Gezien het positieve resultaat van de Programmabegroting 2024 is de stijging van de Onroerendzaakbelasting (OZB) beperkt gehouden. De opbrengsten stijgen in totaal met € 326.000 (6,4% van de geraamde opbrengsten 2023, inclusief de berekende OZB voor areaaluitbreiding). De stijging is lager dan de berekende inflatie.

Brede Spukregeling

De Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026 (Brede Spukregeling) is verwerkt in de begroting. De Brede Spukregeling geeft uitvoering aan de Hoofdlijnen Sportakkoord II en het Gezond en Actief Leven Akkoord. Aangezien verscheidene activiteiten uit het sportakkoord (bijvoorbeeld sportbuurtcoaches) al werden uitgevoerd geeft dit jaarlijks een klein voordeel.

Nagekomen mutaties na Informatiebrief kaders 2024

Een aantal kleine wijzigingen en grotere wijzigingen bij verschillende thema's. Genoemd kunnen worden nog niet verwerkte gevolgen van de inflatie, onder meer voor budgetten college, griffie en raadvergoedingen en een aantal kleinere administratieve wijzigingen

Actualisatie afschrijving en Reserve kapitaallasten

Na vaststellen van de jaarrekening (en de informatiebrief kaders) zijn de afschrijvingen kapitaallasten en de Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen geactualiseerd.

Aanpassingen Afvalstoffenheffing en Rioolrechten

De uitgaven voor de verwerking van ons huishoudelijk afval stijgen fors. Daarnaast dalen de opbrengsten van de restfracties (o.a. oud papier). Door deze tegenvallers stijgt de afvalstoffenheffing. De rioolrechten blijven voor 2024 gelijk. De aanpassingen van de lasten en baten zijn verwerkt in de begroting.

Nagekomen ramingen Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland (SOZ)

Door het SOZ zijn nadere ramingen ontvangen.

Jeugdzorg besparing, risico Rijk

Door het Rijk wordt in het kader van de hervormingen van de jeugdzorg een pakket maatregelen ingevoerd die door de gemeenten als korting op Algemene uitkering op voorhand al waren toegepast. Dit komt te vervallen.

BEGROTINGSSALDO NA VERWERKEN VAN DE AANPASSINGEN:

Bedragen x € 1.000 (-/- = voordelig)

Financieel beeld op hoofdlijnen	2024	2025	2026	2027
Saldo bij Informatiebrief kaders Programmabegroting 2024	292	-525	2.620	1.120
Aanpassingen	-509	-536	-696	1.215
Saldo Programmabegroting 2024-2027	-217	-1.060	1.925	2.335

Begroting 2024 in één oogopslag

Financiële gezondheid

Hillegom is een heerlijk dorp om te wonen en te werken. Dat willen we zo houden, ook voor toekomstige generaties, maar dat gaat niet vanzelf. De kosten voor de gemeente zijn op alle beleidsterreinen flink toegenomen. De Begroting 2024 is gebaseerd op ons huidige takenpakket en verschillende (noodzakelijke) investeringen.

Het college van burgemeester en wethouders

INKOMSTEN

WAAR KOMT HET VANDAAN?

Het grootste deel krijgen we van het Rijk.

+

De rest krijgen we uit lokale heffingen en overige inkomstenbronnen.

=

De totale inkomsten voor 2024 zijn begroot op 65,3 miljoen.

Lokale heffingen

Onroerende zaak belasting	€ 5.389.000
Precariobelasting	€ 11.000
Overige baten (dwangbevelen)	€ 32.000
Afvalstoffenheffing	€ 4.339.000
Rioolheffing	€ 2.527.000
Secretarieleges	€ 313.000
Leges bouwvergunningen	€ 474.000
Begrafenisrechten	€ 81.000
Rechten en Marktgeden	€ 13.000

Andere inkomstenbronnen

Bijdrage reserves	€ 3.929.000
Huur en verkoopopbrengsten.	€ 502.000
Rente en dividend	€ 697.000
Overige opbrengsten	€ 1.509.000

Hoeveel betaal ik in 2024 aan:

Rioolheffing	
Meerpersoons	€ 235,00
Afvalstoffenheffing	
Meerpersoons	€ 430,00
OZB	
Gemiddelde woning	€ 448,00
Totale woonlasten	€ 1.113,00

Ruimtelijke uitdagingen

We hebben te maken met verschillende ruimtelijke uitdagingen: waar kunnen we woningen bouwen, hoe kunnen we ervoor zorgen dat er voor iedereen een betaalbare woning is? Daar blijven we ook volgend jaar hard aan werken. Hierbij houden we vanzelfsprekend rekening met voldoende groen en ruimte om ons heen zonder de uitdagingen op het gebied van energie, klimaat en migratie uit het oog te verliezen.

Samen

Speerpunten uit het coalitieakkoord zijn participatie en initiatieven vanuit de inwoners. Gemeente én inwoners zullen in toenemende mate de handen ineen moeten slaan om een veilige en schone openbare ruimte te behouden.

Toekomstbestendig

We blijven met onze inwoners en ondernemers in gesprek om zo te weten wat er leeft in ons dorp en welke zorgen er zijn. Daarnaast blijft het college zich sterk maken voor het behoud van het voorzieningsniveau en is trots op de cultuur- en sportverenigingen die we in Hillegom hebben.

UITGAVEN

 Vitaliteit	€ 3.268.000
 Talentontwikkeling	€ 2.610.000
 Zorg voor elkaar	€ 1.382.000
 Werk en inkomen	€ 8.302.000
 Opvoeden en opgroeien	€ 8.226.000
 Hulp bij meedoen	€ 7.927.000
 Gebiedsontwikkeling	€ 854.000
 Openbare orde en veiligheid	€ 2.594.000
 Openbare ruimte en duurzaamheid	€ 9.243.000
 Verkeer en vervoer	€ 4.482.000
 Wonen	€ 896.000
 Centrumontwikkeling	€ 225.000
 Lokale en regionale economie	€ 515.000
 Dienstverlening	€ 922.000
 Bestuur en Regionale samenwerking	€ 1.985.000
 Algemene middelen	€ 11.618.000
 Bestemming saldo	€ 217.000
 Onvoorzien	€ 25.000

De hele begroting vindt u op www.hillegom.nl en zoek op begroting.

Leeswijzer

Inleiding

De inrichting van de programmabegroting wordt door het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) voorgeschreven en bestaat uit de beleidsbegroting en de financiële begroting. De beleidsbegroting bestaat uit het programmaplan en de paragrafen. De financiële begroting bestaat onder meer uit een totaaloverzicht van de baten en lasten, inzicht in en toelichting op de financiële positie van de gemeente.

Beleidsbegroting

Het door de raad vastgestelde programmaplan geeft de volgende programma-indeling:

1. Samenleven
2. Leefomgeving
3. Bedrijvigheid
4. Bestuur

Gevolgd door het onderdeel Algemene dekkingsmiddelen.

In elk programma wordt per thema inzicht gegeven in de te bereiken doelstellingen ("wat willen we bereiken"). Vervolgens wordt door middel van activiteiten ("wat gaan we daarvoor doen") aangegeven op welke wijze we ernaar streven deze doelstellingen te bereiken. Deze activiteiten hebben in 2024 onze speciale aandacht. Reguliere, jaarlijks terugkerende taken waar geen verdere bijzonderheden over te vermelden zijn, zijn net als vorig jaar, niet meer in de begroting opgenomen. De reguliere taken die het komende jaar om specifieke aandacht vragen zijn zo mogelijk wel benoemd.

Elk programma eindigt met de verplicht voorgeschreven beleidsindicatoren. Het gaat om gegevens die een trend kunnen signaleren. Deze gegevens worden voornamelijk vanuit externe bronnen verkregen. Deze informatie is ook beschikbaar op www.waarstaatjegemeente.nl. De gegevens in deze Programmabegroting kunnen achterlopen op de gegevens van de genoemde site.

Elk programma wordt afgesloten met het financiële overzicht "Wat mag het kosten?" In dit overzicht staan per taakveld de baten en lasten vermeld. Dit geldt ook voor de mutaties op de reserves. Alle lasten zijn negatief opgenomen en alle baten positief. In de tabellen waar de bedragen afgerond zijn op € 1.000 treft u mogelijk afrondingsverschillen in totaalstellingen aan. Na de vier programma's wordt inzicht gegeven in de algemene dekkingsmiddelen, de overhead, de post onvoorzien en de vennootschapsbelasting.

Naast het programmaplan geven de paragrafen een totaaloverzicht van elementen die in diverse programma's zijn opgenomen. Zoals de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen of verbonden partijen. Wij gebruiken in de opzet de standaardindeling van het BBV.

Financiële begroting

In dit hoofdstuk zijn de grondslagen opgenomen, het totaaloverzicht van de baten en lasten en de toelichting met inzicht in de financiële positie. Voorbeelden zijn het overzicht van de incidentele baten en lasten, de investeringen en een geprognosticeerde balans.

Programmaplan

Programma 1 Samenleven

Maatschappelijke agenda: innoveren & verbinden

Begin 2022 heeft de gemeenteraad van Hillegom de Maatschappelijke Agenda (MAG) vastgesteld als basis voor uitvoeringsprogramma's op zeven thema's:

1. Vitaliteit
2. Talentontwikkeling
3. Zorg voor elkaar
4. Werk en inkomen
5. Opgroeien en opvoeden
6. Thuis wonen
7. Hulp bij meedoen

De agenda bevat een integrale visie en zeven opgaven voor het sociaal domein. Begrippen als positieve gezondheid en inclusie lopen als rode draden door de maatschappelijke agenda.

Per thema wordt samen met maatschappelijke partners, bewoners, ondernemers en andere betrokkenen gewerkt aan jaarlijkse uitvoeringsprogramma's.

De Maatschappelijke Agenda en de Omgevingsvisie zijn op veel thema's aan elkaar verbonden. Dat geldt bijvoorbeeld als het gaat over gezonde leefomgeving, bewegen in de openbare ruimte, maatschappelijk vastgoed, ontmoetingsplekken en wonen waar mensen zich thuis voelen.

Het programma Samenleven is op diezelfde manier verbonden aan het programma Leefomgeving, verderop in deze Programmabegroting.

In het hoofdstuk Samenleven wordt dezelfde verdeling gebruikt als in de MAG. Samen vormen deze thema's het begrotingsprogramma Samenleven.

De indeling komt voort uit belangrijke ontwikkelingen in de samenleving en wettelijke taken van de gemeente.

De opgaven hangen met elkaar samen en zijn niet los van elkaar te zien. Ze versterken én zijn afhankelijk van elkaar. In de volgorde van onze opgaven, volgen we 'losjes' de lijn van de individuele inwoner, van elkaar helpen, naar hulp en steun van de gemeente als dat nodig is. De eerste drie opgaven zorgen voor een sterke sociale basis die bijdraagt aan het voorkomen van problemen later.

Hieronder worden per thema eerst de trends en ontwikkelingen benoemd. Dat kan bijvoorbeeld gaan over landelijke regelgeving, demografische ontwikkelingen, of de gevolgen van de coronapandemie.

Vervolgens worden de ambities genoemd die in de MAG bij het betreffende thema zijn opgenomen: "Wat willen we bereiken?"

Daarna geven we aan hoe we meten of de doelen gehaald worden. Dat meten we via een aantal indicatoren.

Daarbij hanteren we de volgende uitgangspunten:

- De indicatoren geven op hoofdlijnen een beeld van de voortgang van onze doelen;
- Het is een middel voor dialoog met partners;
- We gaan uit van een beperkte set indicatoren om het overzichtelijk en simpel te houden;
- De gegevens worden zo mogelijk jaarlijks geactualiseerd;
- We nemen alleen indicatoren op die op dit moment structureel/betrouwbaar te meten zijn.

Op het moment van schrijven zijn voor de meeste indicatoren nog geen actuele waarden beschikbaar. Daarom zijn de waarden overgenomen uit de vorige Programmabegroting.

Tenslotte wordt aangegeven welke activiteiten in 2024 worden ondernomen en/of gefinancierd om de ambities waar te maken.

Sommige activiteiten dragen bij aan verschillende ambities en soms zelfs aan ambities binnen verschillende thema's. In die gevallen is geprobeerd de activiteit bij de belangrijkste ambitie op te nemen, om zo versnippering tegen te gaan. Datzelfde kan het geval zijn bij partners die subsidie ontvangen voor hun activiteiten: vaak dragen

ook die partijen bij aan verschillende ambities, soms bij verschillende thema's. Ook dáár is getracht de activiteiten onder één ambitie te bundelen.

Sommige posten binnen de begroting vallen binnen verschillende programma-thema's. Als bijvoorbeeld een deel van het genoemde bedrag over vastgoed gaat en een deel over de activiteiten die op die locatie plaats vinden. Ook hier is getracht om één en ander op één plek binnen de begroting op te nemen.

Vitaliteit

Onze inwoners hebben gelijke kansen op een goede gezondheid van –9 maanden tot 100+

Gezondheid zien we als het vermogen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven om te gaan en zoveel mogelijk eigen regie te voeren. Daarvoor is een gezonde leefstijl nodig: lichamelijk, mentaal en sociaal. Dat is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Daarom willen we dit stimuleren. We willen dat alle inwoners gelijke kansen hebben op gezondheid, van jong tot oud. Een gezonde leefstijl is al op jonge leeftijd belangrijk, daar willen we een goede basis leggen. We hebben oog voor kwetsbare inwoners; door ouder worden, een beperking, uitsluiting of tegenslag in het leven. We stimuleren vooral beschermende en gezondheid bevorderende factoren; zowel bij onze bewoners als hun omgeving. Daarnaast hebben we aandacht voor risico's en onderliggende problemen op sociaal en maatschappelijk vlak. We kiezen vitaliteit als eerste opgave omdat het de basis is voor de volgende opgaven en aansluit bij onze visie over meedoen en de kracht van onze inwoners.

Trends en ontwikkelingen

Breder inzetten op vitaliteit

De gezondheidsbeweging Healthy Hillegom kan alleen succesvol worden als we samenwerken met lokale partners. We zijn ervan overtuigd dat alle bedrijven, organisaties, scholen, (sport)verenigingen, horeca en supermarkten een bijdrage kunnen leveren.

Of je stappen onderneemt voor de vitaliteit van je werknemers, een gezond gerecht op de kaart van je restaurant zet, de (sport)vereniging rookvrij maakt alle kleine stapjes zorgen ervoor dat er meer gezonde keuzes te vinden zijn in Hillegom.

Meer focus op preventie

Regionale samenwerking op het integreren van de lokale preventie akkoorden.

Samenwerking bevorderen met de maatschappelijke eerste lijn zoals huisartsenpraktijken, wijkteams (en andere lokale teams), Centra voor Jeugd en Gezin, etc.

Data-gedreven

De Gemeentezorgspiegel biedt de mogelijkheid om alle informatie over zorggebruik bij elkaar te brengen.

Afname beweging stijgende zorgkosten

Door corona zijn minder inwoners in beweging geweest. Mede hierdoor is er in toenemende mate bewegingsarmoede en stijgen de zorgkosten.

Sportieve routes

Sporten en bewegen in de openbare ruimte.

Maatschappelijke accommodaties

Indien er aanpassingen, verbeteringen of uitbreiding van maatschappelijke accommodaties zijn waarbij de gemeente economisch eigenaar is, kan dit additionele kosten met zich meebrengen. Naarmate de termijn tussen planvorming, besluitvorming, opdrachtverstrekking en uitvoering zich langer uitstrekt, neemt de kans op eventuele prijseffecten toe.

Routekaart verduurzaming sport

Landelijke inzet.

Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

In Hillegom zijn we al langer op weg om de vitaliteit van inwoners integraal te benaderen. Het belang hiervan is op landelijk niveau nu ook erkend met Het Gezond en Actief Leven Akkoord. In het GALA zijn gezamenlijk afspraken gemaakt op het gebied van gezondheid en welbevinden. Daarmee bouwen we aan het fundament van een gerichte lokale en regionale aanpak van preventie, gezondheid en sociale basis. De volgende hoofddoelen staan hier centraal:

- Terugdringen van gezondheidsachterstanden en Kansrijke start
- Een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten
- Versterken sociale basis
- Een gezonde leefstijl
- Versterken van de mentale weerbaarheid en gezondheid
- Vitaal ouder worden
- Regionale preventie infrastructuur

Om uitvoering te kunnen geven aan de doelen in het GALA komen er middelen naar gemeenten om aan de slag te gaan met verschillende programma's op het gebied van sport en bewegen, gezondheid en preventie en sociale basis. De programma's uit het GALA zullen worden geïntegreerd in de uitvoeringsprogramma's van de Maatschappelijke Agenda.

Integraal Zorgakkoord (IZA)

Het Integraal Zorgakkoord heeft als doel de zorg voor de toekomst goed, toegankelijk en betaalbaar te houden. Om dit te bereiken zijn afspraken gemaakt tussen het ministerie van VWS en een groot aantal partijen in de zorg. Voor het realiseren van de doelstellingen uit het IZA is er ook een werkprogramma voor de inzet van gemeenten. Er wordt een koppeling gemaakt met de bestaande werkstructuur tussen zorgverzekeraars en gemeenten, de (bestuurlijke) overleggen die hierover tussen VNG, ZN en VWS al plaatsvinden en de (bestuurlijke) afspraken die al zijn gemaakt over het toewerken naar een regionale preventie infrastructuur. Gemeenten in de zorgkantoorregio gaan samen met de preferente zorgverzekeraar Zorg & Zekerheid aan de slag met het inrichten van de ketenaanpakken benoemd in het IZA. Dit zijn Kansrijke start, de Gecombineerde Leefstijlinterventie (GLI), Obesitas en overgewicht bij kinderen, Welzijn op Recept en Valpreventie.

In de Maatschappelijke agenda Hillegom: Leven Lang Meedoen staan de meerjarige ambities en acties benoemd:

Onze ambitie: wat willen we bereiken?

- De gezonde keuze moet de makkelijke keuze worden. We willen een fysieke en sociale omgeving die uitnodigt tot gezond gedrag, zodat:
 - Meer kinderen en volwassenen sporten, bewegen en spelen en voldoen aan de beweegrichtlijnen
 - De rookvrije generatie en omgeving dichterbij komen
 - Het aandeel mensen dat een gezond gewicht heeft, gelijk blijft of groeit
 - Meer inwoners gaan verstandig om met alcohol en drugs
 - Meer inwoners kiezen voor gezonde voeding
- Onze inwoners worden gezonder ouder, zowel fysiek als mentaal, en hebben meer gezonde levensjaren door levenslang investeren in een positieve en gezonde leefstijl

Inclusie:

- Inclusief sporten en bewegen wordt meer vanzelfsprekend voor mensen met een beperking en kwetsbare inwoners

Wat gaan we doen?

- We voeren acties uit de nota sportbeleid en het Lokaal sportakkoord uit, dit draagt ook bij aan de andere opgaven, bijvoorbeeld aan talentontwikkeling, zorg voor elkaar, opgroeien en thuis wonen
- Wij maken verbindingen tussen sport bewegen en inwoners, jong en oud, die gebruik maken van ondersteuning

- In de omgevingsvisie formuleren we onze doelen voor een gezonde fysieke leefomgeving; voldoende ruimte voor sport en bewegen, zowel door accommodaties als een openbare ruimte die uitnodigt tot bewegen
- We voeren de acties uit het speelruimtebeleid uit
- Met partners werken we ambities uit voor een gezonde fysieke en sociale omgeving in praktische plannen, vanuit de benadering van positieve gezondheid
- In overleg met het wijksamenwerkingsverband (WSV), welzijn, jeugdgezondheidszorg en ons loket creëren we een goede verwijstructuur met de benadering van positieve gezondheid als leidraad

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Onze inwoners worden gezonder ouder, zowel fysiek als mentaal, en hebben meer gezonde levensjaren door levenslang te investeren in een positieve en gezonde leefstijl

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	In de omgevingsvisie formuleren we onze doelen voor een gezonde leefomgeving, met voldoende ruimte voor sport en beweging. Dit doen we door zowel accommodaties als buitenruimte uitdagend te maken: dat nodigt uit tot bewegen.
B3	We gaan door met het ondersteunen en het uitrollen van "de sportieve routes" in de openbare ruimte. Hierbij betrekken wij de buurtsportcoaches, vanuit het programma Healthy Hillegom.
B4	We geven uitvoering aan het sport- en beweegbeleid. We voeren acties uit de sportnota Hillegom sportbeleid uit. Dit draagt integraal ook bij aan diverse andere pijlers waaronder: Talentontwikkeling, Zorg voor Elkaar, opgroeien en thuis wonen.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: De gezonde keuze moet de makkelijke keuze worden. We willen een fysieke en sociale omgeving die uitnodigt tot gezond gedrag

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	De brede maatschappelijke agenda sluit aan bij de begrippen 'brede welvaart' en 'Positieve Gezondheid' en staat voor een opgavegerichte en integrale aanpak.
A2	Met onze partners dragen we bij aan de uitvoering van het leefstijlakoord 'Healthy Hillegom'.
A3	"Iedereen doet mee" – stimuleren wij door burgerinitiatieven te ondersteunen, waar daar ruimte voor is.
A4	Het monitoren, sturen en rapporteren van de taken die zijn belegd bij de verschillende (uitvoerings) partners.
A5	Het huidige voorzieningenniveau in Hillegom willen we op peil houden, aansluitend op de behoeften van onze inwoners.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Regionaal Bureau Leerrecht (RBL: onderdeel van Holland Rijnland) ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) HECHT (voorheen RDOG Hollands Midden) Holland Rijnland	Sportsupport Sportfondsen Hillegom Stichting De Zanderij Sportaanbieders Sportservice Zuid-Holland Welzijnskwartier Welzijnskompas

Talentontwikkeling

Inwoners kunnen zich een leven lang blijven ontwikkelen

Cultuur kan ons verbinden, raken, veranderen en verwonderen.

Lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden zijn basisvoorwaarden om te kunnen functioneren in de samenleving en op de arbeidsmarkt. Om mee te kunnen doen en om jezelf te kunnen ontwikkelen. Jezelf ontwikkelen is belangrijk voor veerkracht, zingeving en het gevoel van eigenwaarde en identiteit. Iedereen heeft talenten en eigen kracht. We willen ruimte geven dit te ontdekken en te ontwikkelen. Culturele instellingen zoals de bibliotheek en sport zijn daarvoor krachtige middelen, van jong tot oud. Daarmee bevorderen we ook ontmoetingen en daarmee sociale cohesie. Cultuur is de zuurstof van onze samenleving, zonder kunst en cultuur verstikt zij.

Trends en ontwikkelingen

In 2021 zijn er bij de Bibliotheek Zuid Kennemerland Informatiepunten Digitale Overheid (IDO) geopend om toegankelijkheid tot de digitale overheid te vergroten. Het IDO werd tot en met 2022 via het Rijk gesubsidieerd door de Koninklijke Bibliotheek (KB). Inmiddels is de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer herzien. Hiermee is het IDO wettelijk verankerd. Hierdoor zijn de gemeenten per 2023 verantwoordelijk gemaakt voor de instandhouding van het IDO. Concreet betekent dit dat gemeenten de taak van de KB overnemen als subsidieverstrekker van het IDO.

In de Maatschappelijke agenda Hillegom: Leven Lang Meedoen staan de meerjarige ambities en acties benoemd:

Onze ambitie: wat willen we bereiken?

- Talenten van inwoners worden meer benut
- Iedereen kan lezen, schrijven, rekenen, met geld en computers omgaan
- Iedereen, jong en oud, krijgt kansen en wordt gestimuleerd tot een zinvolle vrijetijdsbesteding
- Meer kinderen en volwassenen kunnen kennismaken met diverse vormen van expressie en culturele uitingen
- Er zijn in de buurten voldoende gelegenheden om elkaar te ontmoeten, te bewegen en voor cultuurparticipatie: kleinschalig, laagdrempelig, toegankelijk en betaalbaar

Inclusie:

- Iedereen kan gebruik maken van (culturele) voorzieningen; ook inwoners die moeite hebben mee te doen aan de samenleving bijvoorbeeld door een laag inkomen of een beperking

Wat gaan we doen?

- We voeren de acties van de pijler Talentontwikkeling uit, als belangrijk middel voor de andere opgaven uit de MAG zoals bijvoorbeeld vitaliteit, zorg voor elkaar, opgroeien en thuis wonen
- We voeren de acties uit het regionale convenant Bondgenootschap voor Geletterdheid uit
- De inburgeringstrajecten bieden aandacht voor taal en cultuur
- We voeren het onderwijskansenbeleid uit

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Talenten van inwoners worden meer benut

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	Met onze partners werken we ambities uit om te komen tot een leven lang ontwikkelen en persoonlijke ontplooiing. Wij stimuleren verbindingen van de cultuursector met zorg, welzijn, onderwijs en het bedrijfsleven. Talenten van inwoners worden ingezet om de sociale cohesie te versterken.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Iedereen kan lezen, schrijven, rekenen, met geld en computers omgaan

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	Wij voeren de acties uit het Taalpact uit om (digitale) laaggeletterdheid onder inwoners te verlagen en daarmee de zelfredzaamheid te verhogen.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Iedereen, jong en oud, krijgt kansen en wordt gestimuleerd tot een zinvolle vrijetijdsbesteding

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	De leerlingen van de basisscholen nemen deel aan het programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024 en Verwonder om de Hoek. De leerlingen gaan actief, creatief en onderzoekend aan de slag. Het doel is cultuureducatie te verankeren in het basisonderwijs.
C2	In het multifunctionele (jongeren)centrum Nexus wordt aan jongeren een veilige plek geboden om elkaar te ontmoeten en actief deel te nemen aan activiteiten. Jongeren worden gestimuleerd om op basis van interesses en talenten een bijdrage te leveren aan de samenleving. De activiteit loopt door in 2024.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Iedereen kan kennismaken met diverse vormen van expressie en culturele uitingen.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	Cultuurparticipatie bevorderen door: Cultureel platform, diverse culturele evenementen, Culturele Raad, Hillegoms Muziekfeest, Harddraverijvereniging, Muziekschool, Bibliotheek.
D2	Plaatsen beeldende kunst in de openbare buitenruimte.
D3	Er is een ruim en gevarieerd cultureel aanbod.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Bureau Leerrecht (onderdeel van Holland Rijnland) ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) Hecht Hollands Midden Holland Rijnland	Onderwijs Bibliotheek Zuid Kennemerland Voor ieder 1 Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs Schoolbesturen Kinderopvangorganisaties Culturele verenigingen Stichting CultuurBeleving Hillegom Hillegomse Muziekschool Hillegomse Harmoniekapel Kunstenaars Welzijnskompas Welzijnskwartier Cultuureducatiegroep Kunstgebouw

Zorg voor elkaar

Onze inwoners ondersteunen elkaar en zetten zich in voor leefbare wijken

We zien het belang van de gezamenlijke betrokkenheid van onze inwoners, die elkaar helpen en steunen waar nodig. Dit gaat vooraf aan steun en hulp van de gemeente. Zo versterken we de veerkracht, leefbaarheid en veiligheid van ons dorp en samenleving. Dit is de kracht van Hillegom, die gelukkig een lange traditie kent van omkijken naar elkaar. We hebben oog voor de inspanningen van vrijwilligers en mantelzorgers die zich soms overbelast voelen en inwoners die zich eenzaam voelen. We streven naar een gevoel van veiligheid en samenhang voor al onze inwoners, zodat iedereen zich uitgenodigd voelt om mee te doen, elkaar te ontmoeten en te helpen; van jong tot oud!

Trends en ontwikkelingen

Eenzaamheid

De gemeente heeft zich aangesloten bij de landelijke aanpak tegen eenzaamheid. Deze is verlengd en loopt ook komende jaren door. De coronapandemie heeft bij verschillende groepen, waaronder jongeren, impact gehad op de mate waarin zij eenzaamheid ervaren.

Mantelzorg

Er komt steeds meer druk op mantelzorgers door het beleid dat gericht is op langer zelfstandig thuis wonen en zelfredzaamheid en door ontwikkelingen als vergrijzing en groeiend personeelstekort in de zorg.

Vrijwilligers

Door de coronapandemie zijn er veranderingen in hoe mensen aankijken tegen vrijwilligerswerk. Mensen overwegen of ze nog vrijwilligerswerk willen blijven doen en er komen nieuwe vrijwilligers bij. Het aantal vrijwilligers met een rugzakje neemt toe. Er is meer animo voor kortdurend en flexibel vrijwilligerswerk.

In de Maatschappelijke agenda Hillegom: Leven Lang Meedoen staan de meerjarige ambities en acties benoemd:

Onze ambitie: wat willen we bereiken?

- Inwoners zijn (meer) betrokken bij hun buurt en kijken naar elkaar om
- Jong en oud voelt zich prettig en veilig in de wijk en op straat
- Minder mensen voelen zich eenzaam
- De draagkracht en draaglast van mantelzorgers zijn in balans
- Mantelzorgers en vrijwilligers weten zich gesteund door de gemeente

Inclusie:

- Inwoners hebben begrip en zijn behulpzaam voor kwetsbare inwoners, zoals mensen met psychische problematiek

Wat gaan we doen?

- We stellen met ervaringsdeskundigen een praktische inclusieagenda op, waarmee we stap voor stap werken aan een inclusieve samenleving. Daarin is, voor zover gewenst en afhankelijk van prioriteiten, aandacht voor alle opgaven uit deze MAG.
- We voeren het integraal veiligheidsbeleid uit, voor zowel veilige buurten, als het gevoel van veiligheid van de individuele burger
- We voeren het actieplan Één tegen eenzaamheid uit
- We waarderen en ondersteunen onze vrijwilligers en mantelzorgers/ Respijtzorg draagt bij aan het ontlasten van de mantelzorger/ vrijwilligers
- We moedigen buurtinitiatieven aan, bijvoorbeeld met onze contactfunctionarissen en de wijkavonden
- We bouwen verder aan een integrale toegang met de uitgangspunten van 1Gezin/1Plan, onder andere voor goede informatie
- We werken aan een fysieke inrichting die uitnodigt tot ontmoeten

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Jong en oud voelt zich prettig en veilig in de wijk en op straat. Voor deze ambitie werken we samen met OOV.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	We zetten outreachend jongerenwerk in.
B2	We zetten de ervaringen uit het uitvoeringsprogramma maatschappelijke zorg 'Omzien naar elkaar' in om de leefbaarheid en veiligheid te verbeteren.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Minder mensen voelen zich eenzaam

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	We voeren het plan lokale aanpak eenzaamheid uit in samenwerking met maatschappelijke partners en werken aan de doorontwikkeling van de aanpak van eenzaamheid.
C2	We onderzoeken, faciliteren en stimuleren mogelijkheden voor laagdrempelige ontmoeting.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: De draagkracht en draaglast van mantelzorgers zijn in balans

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	We ondersteunen mantelzorgers met informatie en advies, begeleiding en hulp op maat via de Adempauzeregeling.
D2	We werken samen met het zorgkantoor, zorgorganisaties en andere gemeenten om de mogelijkheden voor respijtzorg verder te verbeteren.
D3	We bevorderen signalering, doorverwijzing en aandacht voor mantelzorgers bij maatschappelijke partners.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Mantelzorgers en vrijwilligers weten zich gesteund door de gemeente

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
E1	We waarderen mantelzorgers met het mantelzorgcompliment.
E2	We werken aan een actieve participatie van mantelzorgers bij de beleidscyclus.
E3	We zorgen voor begeleiding naar vrijwilligerswerk en ondersteunen vrijwilligersorganisaties. We verbinden vraag en aanbod.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Bureau Leerrecht (onderdeel van Holland Rijnland) ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) Hecht Hollands Midden Holland Rijnland	Onderwijsveld CJG Voorieder1 1ste lijnszorg: huisartsen, fysiotherapie, logopedisten Kinderopvang organisaties Informele organisaties: kerken, Rode Kruis, De Zonnebloem, Humanitas Bedrijfsleven Sportaanbieders, sportstichtingen, Welzijn Hillegom en onderwijs Welzijn Hillegom Welzijnskwartier Aanbieders Jeugdhulp Culturele organisaties en -verenigingen, basisscholen, Bibliotheek Zuid Kennemerland, kunstenaars, kunstcommissie, historische verenigingen

Werk en inkomen

Onze inwoners hebben voldoende middelen voor hun levensonderhouden en om mee te kunnen doen naar vermogen

We vinden het belangrijk dat onze inwoners in hun levensonderhoud kunnen voorzien om mee te kunnen doen in onze samenleving. De meeste inwoners werken en redden zich goed. Sommige inwoners hebben de hulp nodig van de gemeente om te voorkomen dat werkloosheid of armoede, leiden tot zorgen over inkomen, schulden en sociale uitsluiting. We willen dat de kinderen in gezinnen met (dreigende) armoede veilig opgroeien, gelijke kansen krijgen en op tijd gezien worden, bijvoorbeeld in het onderwijs. We weten dat lang geldzorgen hebben, leidt tot chronische stress, gezondheidsproblemen en dus minder denk- en doe vermogen. Daardoor wordt meedoen aan de samenleving en het oplossen van problemen nog moeilijker. Informatie en hulp moet daarom makkelijk toegankelijk zijn. Een vraag om hulp vereist een integraal plan op maat. Het bestrijden van armoede en schulden maakt de inzet op de andere opgaven van deze agenda effectiever.

Trends en ontwikkelingen

Energiearmoede

Vanwege de sterk gestegen energieprijzen neemt het risico op energiearmoede toe. Risicogroepen zijn inwoners met een laag inkomen en een hoge energierekening en/of een minder goed geïsoleerd huis. Het Rijk stelt middelen beschikbaar aan gemeenten om energiearmoede te bestrijden.

De toegenomen inflatie met mogelijk gevolgen voor de minimaregelingen

Met de toegenomen inflatie en stijgende energieprijzen daalt de koopkracht. Het risico op financiële problemen neemt daarmee toe. Een gevolg kan zijn dat inwoners die voorheen rond konden komen, nu moeite hebben met het betalen van de rekeningen. Waardoor er naar verwachting een groter beroep wordt gedaan op minimaregelingen en bijvoorbeeld de Voedselbanken.

Vroeg signalering

Nog steeds sluiten nieuwe partners zich aan bij de vroegsignalering. Dit geeft een groter bereik en betekent automatisch een stijging in het aantal signalen. Vroeg signalering is daarmee een belangrijk instrument om in een zo vroeg mogelijk stadium inwoners te bereiken met (dreigende) schuldenproblematiek.

Wettelijke schuldsanering

In 2023 is de wettelijke aflosperiode bij schuldsaneringstrajecten (Wsnp) verkort van 36 naar 18 maanden. Dit betekent dat inwoners sneller schuldenvrij zijn en weer mee kunnen doen. Het verkorten van de termijn heeft als gevolg dat het inzetten op nazorg en begeleiding nog belangrijker wordt.

Werk en inkomen

Wij vinden het belangrijk dat al onze inwoners voldoende middelen hebben om in hun levensonderhoud te kunnen voorzien en te kunnen meedoen naar vermogen. Samen met Provalu en de ISD Bollenstreek geven wij invulling aan onze taak op het gebied van participatie, werk en inkomen. Als een inwoner (tijdelijk) geen werk heeft of niet kan voorzien in het eigen levensonderhoud, kan ISD Bollenstreek een uitkering toekennen. ISD zorgt vervolgens voor bemiddeling, begeleiding en/of activering. Zodra er werkvermogen in beeld komt, volgt overdracht aan Provalu. Provalu zorgt voor verdere toeleiding, scholing, training en bemiddeling naar werk als dat zelfstandig niet lukt. Wij werken hierbij nauw samen met het Werkgeversservicepunt Holland Rijnland.

Wet sociale werkvoorziening

Bij de invoering van de participatiewet in 2015 is de instroom in de Wsw gestopt. Dit betekent, dat de huidige Wsw populatie zal uitbloeien en nieuwe doelgroepen zich aanmelden. Inmiddels is duidelijk dat de uitstroom uit de Wsw sneller verloopt dan verwacht. Dit komt onder andere door de verhoogde pensioenleeftijd, waar veel mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt niet aan kunnen voldoen en (mede hierdoor) hoge uitstroom in de WIA. Deze trend heeft zich ingezet in 2021 en zal zich voortzetten in 2024. Dit betekent op termijn uiteraard ook wat voor de subsidiëring/ financiering vanuit het Rijk en daarom zetten we samen met onze uitvoeringsorganisatie Provalu (GR KDB) in op andere soorten van dienstverlening voor de veranderende doelgroep en denken we actief na over een nieuwe mogelijkheden voor het (terug) begeleiden (naar de arbeidsmarkt) van mensen met een arbeidsbeperking.

Nieuw Beschut

Na het stoppen van nieuwe instroom in de Wsw, is een van de nieuwe regelingen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, de regeling "Nieuw beschut". We praten hier over de kwetsbaarste doelgroep. Wat wij inmiddels zien, is dat het animo voor beschut werkplekken in een gedeelte van onze regio hoger ligt dan het landelijk beeld weergeeft. Wij vinden het belangrijk ook deze groep mensen een plek te bieden in onze samenleving en zullen daarom ook in 2024 weer inzetten op het stimuleren van meer beschut werkplekken. Dat heeft wel als gevolg, dat we waarschijnlijk boven de taakstelling zullen eindigen. Deze ontwikkeling opgeteld bij het wegvallen van een bonusregeling (Rijk) op "Nieuw beschut" en de invoering van de CAO "Aan de Slag", leidt echter wel tot een financieringstekort waar we kritisch naar moeten kijken.

PRO/VSO aansluiting op de arbeidsmarkt

Trend is de toenemende groep jongeren, die via PRO/VSO onderwijs het doelgroepenregister instroomt. Deze jongeren worden na afronding van hun studie automatisch opgenomen in het doelgroepenregister. Wij zetten er in samenwerking met Provalu en Het Jongerenpunt stevig op in, om deze jongeren succesvol naar de arbeidsmarkt te begeleiden. Sommigen van hen zijn direct bemiddelbaar naar arbeid, anderen hebben wat meer aandacht nodig. Dit kan een vervolgopleiding in het regulier onderwijs zijn, waarvoor wij in samenwerking met MBO Rijnland een hybride leeromgeving hebben ontwikkeld, maar ook het volgen van stages en cursussen. Bij dit laatste spreken we over maatwerkoplossingen. Wij blijven investeren in de toekomst van onze jeugd.

Reguliere uitkering (bijstand) P-Wet

Ondanks min of meer gelijkblijvende aantallen is er een duidelijk verandering waarneembaar binnen de groep mensen met een uitkering via de P-wet. Het aanwezige arbeidspotentieel binnen deze groep neemt sterk af. Waar voorheen 60% van de mensen een redelijk tot goed arbeidspotentieel had en 40% moeilijk bemiddelbaar was, zien we dat deze verhouding zich keert. We vergroten daarom onze focus op deze moeilijk te bemiddelen groep. Dit doen wij onder andere door in samenwerking met ISD Bollenstreek en Provalu diverse activerings- en werkfittrajecten aan te bieden.

Wijziging Wet Gemeenschappelijke Regelingen

Op 1 juli 2022 is de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen in werking getreden. Vanaf dat moment krijgen gemeenteraden meer mogelijkheden om hun kaderstellende en controlerende rol binnen de samenwerkingsverbanden waaraan zij deelnemen, te versterken. We streven ernaar om deze veranderingen zo spoedig mogelijk te implementeren en binnen onze raad te beleggen.

Integrale verordening sociaal domein

Om het maatwerk en de menselijke maat nog beter mogelijk te maken werken we in 2024, samen met de gemeente Noordwijk, aan een integrale verordening sociaal domein. De nieuwe verordening zal circa 15 bestaande verordeningen bundelen, zoals de verordeningen voor jeugdhulp, Wmo, participatie en schulddienstverlening. Professionals van Voor Ieder 1 en de ISD zullen deze verordening gaan gebruiken.

In de Maatschappelijke agenda Hillegom: Leven Lang Meedoen staan de meerjarige ambities en acties benoemd:

Onze ambitie: wat willen we bereiken?

- Zo veel mogelijk inwoners zijn in staat in hun eigen inkomen te voorzien
- Inwoners zonder betaald werk kunnen meedoen en ervaren een zinvolle bijdrage aan de samenleving
- Het aantal inwoners dat leeft op of onder de armoedegrens neemt af, het besteedbaar inkomen wordt hoger
- Het gebruik van minimaregelingen neemt toe
- Het aantal inwoners met problematische schulden neemt af
- Inwoners met geldzorgen weten waar ze terecht kunnen voor hulp en hulp is toegankelijk en effectief

Inclusie:

- Kinderen kunnen meedoen, ook als het de ouders/opvoeders ontbreekt aan de middelen daarvoor

Wat gaan we doen?

- We bieden inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt kansen op participatie door werk of vrijwilligerswerk
- We zetten in op vroeg signalering, preventie van schulden en op bewustwording.
- Met de integrale toegang en voorzieningen bereiken we inwoners en gezinnen in (dreigende) armoede
- We bieden statushouders steun bij hun inburgeringstraject

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Zo veel mogelijk inwoners zijn in staat in hun eigen inkomen te voorzien

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	<p>"Project Sturing en Samenwerking" staat aan de basis van de transformatie van uitvoeringsorganisatie Provalu naar een toekomstbestendig Sociaal Ontwikkelbedrijf. Met daarbij behorende dienstverlening die goed aansluit op de uitdagingen die de Participatiewet met zich meebrengt en de kansen op duurzame uitstroom van onze kwetsbaarste inwoners vergroot. Een van de belangrijkste doelen van dit project, is om een gemeenschappelijk gedragen toekomstvisie te bepalen. "sturing en Samenwerking" wordt afgerond in 2023.</p> <p>Dit zal ertoe leiden, dat de kwaliteit van de re-integratie verbetert. Dat vergroot de kans, dat inwoners met een (grote) afstand tot de arbeidsmarkt, naar een passende (betaalde) baan begeleidt kunnen worden.</p> <p>Wij voeren de acties uit het Taalpact uit om laaggeletterdheid onder inwoners te verlagen en daarmee de zelfredzaamheid te verhogen.</p> <p>Actief begeleiden van Pro/Vso jongeren naar de arbeidsmarkt in samenwerking met Provalu, het Jongerenpunt en MBO Rijnland.</p> <p>Provalu ontwikkelt inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt richting werk of zinvolle dagbesteding in samenwerking met ISD Bollenstreek. Daarnaast bemiddelen zij inwoners met een bijstandsuitkering naar passend werk. Voor statushouders worden aparte trajecten ontwikkeld.</p> <p>ISD Bollenstreek is de verwijzer naar Provalu voor mensen met een uitkering in de Participatiewet. En de ISD verzorgt de intake, schat het arbeidsvermogen in en vraagt indien nodig een loonwaardebepaling aan.</p> <p>ISD Bollenstreek informeert inwoners actief over mogelijkheden voor extra Financiële hulp (bijzondere bijstand, toeslagen, kwijtschelding)</p> <p>De Bibliotheek Zuid Kennermerland is een centraal punt bij bijvoorbeeld het tegengaan van analfabetisme, laaggeletterdheid en biedt samen met andere partners onder meer een belastingspreekuur aan. Dit helpt voorkomen dat mensen onnodig schulden oplopen en/of belastingteruggaven mislopen.</p>
A2	<p>Wij voeren de acties uit het Taalpact uit om laaggeletterdheid onder inwoners te verlagen en de zelfredzaamheid te verhogen.</p>

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Inwoners zonder betaald werk kunnen meedoen en ervaren een zinvolle bijdrage aan de samenleving.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	<p>Project Lekker Fit is de opvolger van Project Meedoen dat werd beëindigd eind 2022. Lekker FiT is een sociaal activeringstraject gericht op participatie voor inwoners met (en zonder) een participatie uitkering.</p> <p>In dit traject krijgen ze persoonlijke begeleiding, een cursus werknemersvaardigheden, sportieve activiteiten en hulp bij het oplossen van problemen.</p> <p>De drie belangrijkste aanbevelingen zijn:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Er moet meer focus komen op het welbevinden en niet alleen op werk;2. Er zijn meer mensen die baat kunnen hebben bij deelname aan het project;3. Meer intensieve samenwerking met de ketenpartners kan veel waarde toevoegen voor de deelnemer. <p>Met dit project Lekker Fit geven de Welzijnsorganisaties, de Intergemeentelijke Sociale Dienst en Provalu invulling aan deze drie aanbevelingen. Het resultaat is een sterkere en bredere benadering om inwoners van Hillegom zonder werk op de weg te helpen. Op weg naar een baan of naar een zinvolle maatschappelijke bijdrage.</p> <p>Daarnaast is het mogelijk om via het UWV een indicatie dagbesteding te krijgen als blijkt dat er (nog) geen sprake is van werkvermogen.</p> <p>Als wordt vastgesteld (ISD/Povalu) dat er (nog) geen sprake is van werkvermogen, kan op verwijzing van de ISD doorverwezen worden naar het UWV. Hier vindt toetsing plaats en kan een indicatie (arbeidsmatige) dagbesteding worden afgegeven. Deze wordt bekostigd vanuit de WMO. Er zijn diverse mogelijkheden en locaties waar mensen, al naar gelang hun competenties en vaardigheden een of meerdere dagdelen kunnen deelnemen. Vanuit dagbesteding is het ook mogelijk door te ontwikkelen naar arbeid.</p>

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Het gebruik van minimaregelingen verbetert

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	Wij voeren communicatieacties uit om de bekendheid van de regelingen te vergroten onder zowel inwoners als de maatschappelijke partners.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Het aantal inwoners met problematische schulden neemt af

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	We voeren acties uit het beleidsplan Schuldhulpverlening uit. Dit betekent onder meer dat we inzetten op vroeg signalering, preventie van schulden en op bewustwording.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Inwoners met geldzorgen weten waar ze terecht kunnen voor hulp en hulp is toegankelijk en effectief

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
E1	Door aan te sluiten bij initiatieven die zich specifiek richten op het laagdrempelig bereiken en helpen van inwoners met (problematische) geldzorgen, maken wij de hulp toegankelijker.
E2	We voeren communicatieacties uit om inwoners te informeren waar zij met hulpvragen terecht kunnen.
E3	We bevorderen de samenwerking tussen (schuld)hulpverleners, vrijwilligers en maatschappelijke partners om effectief hulp te kunnen verlenen.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Bureau Leerrecht (onderdeel van Holland Rijnland) ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) Hecht Hollands Midden Holland Rijnland	Onderwijsveld CJG (Centrum voor Jeugd en Gezin) Voor ieder 1 Kinderopvang organisaties Bedrijfsleven Sportaanbieders, sportstichtingen, en onderwijs Welzijnskompas Welzijnswartier Stichting Leergeld Jeugdfonds Sport & Cultuur SOZ en aanbieders Jeugdhulp Culturele organisaties en -verenigingen, basisscholen, Bibliotheek Zuid Kennemerland, kunstenaars, kunstcommissie, Cultuureducatiegroep, Kunstgebouw, historische verenigingen PRO/VSO scholen MBO Rijnland

Opgroeien en opvoeden

Onze kinderen groeien op in een gezonde en veilige omgeving en ouders en opvoeders voelen zich gesteund als dat nodig is

De jeugd heeft de toekomst. Daarom willen we dat onze jonge inwoners, kinderen en jongeren, opgroeien in een gezonde en veilige omgeving in Hillegom. Enerzijds besteden we daardoor aandacht aan ouders en opvoeders. We vinden het belangrijk dat ouders, samen met hun sociale omgeving, in staat zijn om zelf de kinderen op te voeden. Het is gebruikelijk dat opvoeden gepaard gaat met twijfels, vragen en zorgen. Voor alle ouders geldt een laagdrempelig aanbod wat vroegtijdig en zo licht als mogelijk beschikbaar is. Langdurige vormen van zorg en ondersteuning zijn aanwezig voor ouders die problemen ervaren op meerdere leefgebieden. Een integrale aanpak is dan gewenst om intergenerationele problematiek te doorbreken. Het uitgangspunt van alle ondersteuning is: zo licht als mogelijk, zo zwaar als nodig.

Anderzijds hebben we oog voor kinderen die het thuis, op school of in de wijk moeilijk hebben en minder goed meekomen. Spanningen over armoede, wonen, scheiding van ouders of zich buitengesloten voelen kunnen dit veroorzaken. Vanuit het nieuwe nationale gezondheidsbeleid staat het verlagen van deze dagelijkse spanningen centraal. Door deze agenda na te leven dragen wij hieraan bij, zodat elk kind zich optimaal en met gelijke ontwikkelingskansen ontwikkelt.

Trends en ontwikkelingen

Versterken van preventief aanbod

In 2024 bekijken we de mogelijkheden om het preventief aanbod te versterken. We bekijken welke laagdrempelige interventies een aanvulling zijn op het bestaande aanbod. De samenhang met aanpalende domeinen verstevigen we, zoals het onderwijs, armoedebeleid en gezondheidsbeleid.

Verlenging middelen Nationaal Programma Onderwijs (NPO)

Gemeenten krijgen, naast het onderwijs, (extra) middelen om scholen te ondersteunen bij de aanpak van coronavertragingen. Deze middelen worden vanaf het begin van het programma (sinds 2021) ingezet binnen de gemeente en zijn verlengd tot en met schooljaar 2024-2025.

De gemeente zocht voor de bestedingsdoelen dit schooljaar aansluiting bij de landelijk vastgestelde maatregelen. De voorkeur gaat daarbij uit naar inzet op activiteiten die het welbevinden van de kinderen bevorderen. De scholen kunnen de NPO-subsidie gezamenlijk aanvragen of in samenwerking met andere organisaties in de gemeente. De bestedingstermijn is verlengd tot het schooljaar 2024-2025. Aanvragen kunnen jaarlijks worden ingediend via de website van de gemeente.

Kamerbrief Hervormingsagenda Jeugd

De Hervormingsagenda Jeugd is inmiddels aangenomen op de VNG-ledenvergadering (juni 2023). Thema's uit de Hervormingsagenda zijn: normaliseren, verstevigen van de sociale basis, steviger sturen op effectiviteit en kwaliteit, verplichte regionale inkoop van specialistische jeugdhulp, afbouw van gesloten jeugdhulp, aanpak van wachttijden, de krapte op de arbeidsmarkt, beperken reikwijdte jeugdhulpplicht, minder marktwerking. Deze thema's sluiten aan bij ontwikkelingen waar in de regio aan gewerkt wordt. Er wordt nader onderzocht wat de gevolgen zijn van de Hervormingsagenda op de regionale aanpak. Consequenties van de val van het kabinet op de voortgang van de Hervormingsagenda Jeugd zijn nog onduidelijk.

Versterken lokale toegang

In 2024 gaan we door met het versterken van de lokale toegang. Om de kwaliteit van ondersteuning en toeleiding te waarborgen is in 2023 ingezet op het aantrekken van een gedragswetenschapper en kwaliteitsmedewerker. Onderzocht wordt of dit in 2024 voortgang kan vinden. Dit sluit ook aan op de maatregelen vanuit de Hervormingsagenda Jeugd.

Doorontwikkeling Service Organisatie Zorg

Vanaf 1 januari 2023 is de gemeenschappelijke regeling Serviceorganisatie Zorg van kracht. In 2023 is gewerkt aan doorontwikkeling van de Serviceorganisatie Zorg, in 2024 wordt dit voortgezet. Vanaf 2024 sluit gemeente Voorschoten aan bij de gemeenschappelijke regeling.

Druk op de jeugdzorg

In de regio wordt gewerkt aan bezuinigingsmaatregelen om de jeugdzorg betaalbaar te houden voor inwoners die het echt nodig hebben. In 2023 zijn maatregelen bekeken die gericht waren op bedrijfsvoering en maatregelen met een beleidsmatige impact. In 2024 worden meer fundamentele maatregelen bekeken. Daarbij wordt een link gelegd met de bezuinigingsmaatregelen die gepaard gaan met de Hervormingsagenda jeugd.

In de Maatschappelijke agenda Hillegom: Leven Lang Meedoen staan de meerjarige ambities en acties benoemd:

Onze ambitie: wat willen we bereiken?

- Ieder kind kan zich ontwikkelen en gaat naar school, opvang/zorg of (leer)werktraject
- Kinderen hebben gelijke kansen, ongeacht hun herkomst of problemen van hun ouders
- Zorg en ondersteuning op school is algemeen toegankelijk, ongeacht leeftijd of woonplaats
- Als je 18 jaar wordt, is er een soepele overgang naar ondersteuning voor volwassenen als dat nodig is

Inclusie:

- We hebben passende onderwijs-zorgarrangementen en specifiek maatwerk, voor kinderen met specifieke vragen of behoeften
- Informatie en hulp of vraagbaak is (ook) afgestemd op kinderen en ouders die moeite hebben mee te doen aan de samenleving
- Algemene voorzieningen zijn zo veel mogelijk toegankelijk voor iedereen, dus ook voor kwetsbare kinderen

Wat gaan we doen?

- Preventie start bij kinderen: we bevorderen een gezonde leefstijl en talentontwikkeling via de jeugdgezondheidszorg, ons sport- en beweegbeleid, Kansrijke Start, Gezonde scholen, cultuureducatie etc.
- We bouwen verder aan een laagdrempelige integrale toegang
- We kopen met de regio passende jeugdhulp in. In het inkoopbeleid vertalen we de ambities van ons

- beleid: normaliseren, passende onderwijsplekken en snel passende hulp
- Bij de inzet van ondersteuning wordt het netwerk van kinderen en ouders betrokken voor een duurzaam resultaat, 1Gezin/1Plan is daar onderdeel van
 - We voeren de Ontwikkelagenda Regionale Educatieve Agenda uit
 - We voeren het onderwijskansenbeleid uit
 - We voeren de arrangementen Passend onderwijs uit, en verzorgen noodzakelijk leerlingenvervoer
 - We werken met goede (afwegings)kaders, zodat kinderen en hun ouders niet onnodig of te dure hulp krijgen. Hierdoor blijft ondersteuning betaalbaar en toegankelijk voor wie het echt nodig hebben
 - We gaan door met de zorg- en veiligheidstafels

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Ieder kind kan zich ontwikkelen en gaat naar school, opvang/zorg of (leer)werktraject

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	We kopen met de regio passende jeugdhulp in. In het inkoopbeleid vertalen we de ambities van ons beleid: normaliseren, passende onderwijsplekken en snel passende hulp.
A2	We bevorderen (talent)ontwikkeling van jeugdigen door middel van de inzet van jongerenwerkers.
A3	We bevorderen het sport- en beweegbeleid en werken aan Gezonde Scholen.
A4	Bij de inzet van ondersteuning wordt het netwerk van kinderen en ouders betrokken voor een duurzaam resultaat.
A5	We continueren de inzet van de POH-GGZ jeugd (Praktijkondersteuner Huisarts Geestelijk Gezondheidszorg jeugd).

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Kinderen hebben gelijke kansen, ongeacht hun herkomst of problemen van hun ouders

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	We bouwen verder aan een laagdrempelige integrale toegang.
B2	We bevorderen een gezonde leefstijl via de jeugdgezondheidszorg en door het uitvoeren van het landelijk actieprogramma Kansrijke Start.
B3	We gaan door met de zorg- en veiligheidstafels
B4	Toegangsorganisatie Voor ieder 1 werkt met een brede triage waarin alle leefgebieden worden besproken en er ruimte is voor hulpvragen op alle gebieden. Naar aanleiding van de gegeven informatie wordt een plan opgesteld waarin wordt gewerkt met goede (afwegings)kaders op het gebied van eigen kracht, inzet van het netwerk, voorliggende voorzieningen en aanpalende wetgeving.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Zorg en ondersteuning op school is algemeen toegankelijk, ongeacht leeftijd of woonplaats

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	We voeren de Regionale Educatieve Agenda uit.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Als jongeren 18 jaar worden, is er een soepele overgang naar ondersteuning voor volwassenen als dat nodig is.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	We sturen op het gebruik van het perspectiefplan bij de integrale toegang.
D2	We sturen op het gebruik van het Perspectiefplan door jeugdhulpaanbieders.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Service Organisatie Zorg Holland Rijnland ISD Bollenstreek Hecht Hollands Midden Bureau Leerrecht (onderdeel van Holland Rijnland) Gemeenschappelijke Regeling werkbedrijven Kust-, Duin- en Bollenstreek (Provalu)	Voor ieder 1 Onderwijsveld en samenwerkingsverbanden Centrum voor Jeugd en Gezin Kwadraad Stichting MEE Welzijnskwartier en Welzijn Hillegom Aanbieders jeugdhulp Kinderopvang en speeltuinverenigingen Sportaanbieders en verenigingen, sportfonds Hillegom Sportservice Zuid-Holland Stichting de Zanderij Politie Bibliotheek Zuid Kennemerland Bedrijfsleven, ondernemers en onderzoeksinstituten Uitvoeringsorganisaties maatschappelijk vastgoed

Thuis wonen

Onze inwoners wonen zo lang mogelijk comfortabel en veilig thuis

Thuis voelen is van belang voor al onze inwoners. Dit geldt ook voor kwetsbare jonge of volwassen inwoners en ouderen. Als gemeente zijn wij ervoor verantwoordelijk dat onze inwoners zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen. Ook als zij zorg nodig hebben. Veel inwoners willen dat ook graag, zodat ze dicht bij hun netwerk wonen. Mantelzorg is belangrijk om thuis te kunnen blijven wonen. Het is belangrijk dat onze inwoners mee kunnen (blijven) doen en elkaar kunnen ontmoeten; thuis en in de wijk; ook om eenzaamheid te voorkomen. Door landelijk beleid en maatschappelijke ontwikkelingen, blijven kwetsbare inwoners langer thuis wonen. Dit geldt ook voor inwoners in Hillegom met sociale of psychische problematiek. We hebben oog voor de spanningen die dit soms geeft in de wijk en sociale contacten.

Trends en ontwikkelingen

Langer thuis wonen wringt steeds meer

Het rijksbeleid is erop gericht dat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen wonen en deel kunnen blijven nemen aan de maatschappij. Door diverse ontwikkelingen komt daar steeds meer druk op te liggen. Zoals de dubbele vergrijzing, de toename van mensen met dementie, de krapte op de woningmarkt, een toenemend tekort aan zorgpersoneel, de druk op mantelzorgers, toenemende eenzaamheid en de stijgende zorgkosten.

Welzijn, Wonen en Zorg: naar Zorgzame buurten.

Eind 2022 is het ambitieovereenkomst Wonen, Welzijn en Zorg: betrokken, betekenisvol en vitaal ouder worden ondertekend door ruim 20 organisaties afkomstig vanuit het maatschappelijke middenveld. De wijze waarop aankomende periode aan de slag wordt gegaan met de doelstellingen vanuit de ambitieovereenkomst staan in

het Koersplan (Q4 2023). De acties/activiteiten vanuit dit Koersplan worden vervolgens aankomende jaren in een uitvoeringsplan voor Hillegom

In 2024 wordt ingezet op de doorlopende transformatie van de Maatschappelijke zorg.

Met de gecontracteerde zorgaanbieders zijn doelen afgesproken om de ingezette transformatie voort te zetten, in 2024 wordt de samenwerkingsovereenkomst die in 2023 wordt opgesteld tot uitvoering gebracht. De looptijd van deze transformatie en samenwerking is tot en met 2032.

Preventie dakloosheid

Het kabinet wil de komende jaren inzetten op het 'wonen eerst' principe als het gaat om dakloosheid te voorkomen. Er wordt gewerkt aan een lange termijnplan om dakloosheid tussen 2023 en 2030 aan te pakken. In het coalitieakkoord van kabinet Rutte IV is besloten om structureel 65 miljoen euro extra te steken in de aanpak van dakloosheid. Deze aanpak sluit goed aan bij het preventieplan dakloosheid Duin en Bollenstreek.

Vanaf 2024 integrale woonzorgvisies voor alle aandachtsgroepen

Het Rijk heeft de afgelopen jaren gestimuleerd dat gemeenten integrale woonzorgvisies voor ouderen opstellen. Hieraan werken we vanuit de domeinen Maatschappelijke en Ruimtelijke Ontwikkeling samen met maatschappelijke partners voor de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen. Conform landelijke afspraken werken we in Holland Rijnland verband samen met Zorg en Zekerheid, in werkgroepen ouderen, GGZ en preventie.

Vanaf 2024 zijn gemeenten verplicht integrale woonzorgvisies voor alle aandachtsgroepen op te stellen. Dat staat in het programma Een Thuis voor iedereen. Naast ouderen gaat het onder meer om dak- en thuislozen, statushouders, arbeidsmigranten en uitstromers uit een intramurale setting (zoals jongeren uit de jeugdzorg). In de woonzorgvisies maken gemeenten inzichtelijk wat de behoeften aan huisvesting en ondersteuning en zorg. Zo is er onder meer behoefte aan tussenwoningvormen tussen zelfstandig wonen en opname in een instelling. Bij de prestatieafspraken, die gemaakt worden op basis van de woonzorgvisies, wordt ook de zorg een partner.

In de Maatschappelijke agenda Hillegom: Leven Lang Meedoen staan de meerjarige ambities en acties benoemd:

Onze ambitie: wat willen we bereiken?

- Er zijn voldoende geschikte en betaalbare woningen, ook voor specifieke doelgroepen en voor wonen met zorg
- Inwoners nemen ook zelf de verantwoordelijkheid om zo zelfstandig mogelijk te kunnen blijven wonen, bijvoorbeeld door hun woning tijdig aan te passen
- De woonomgeving is veilig, leefbaar en nodigt uit om te ontmoeten
- Er is een goed integraal voorzieningen- en dienstenaanbod verspreid over de wijken/kernen (o.a. ontmoeting, vervoer, dagbesteding)
- Voor degene die dat nodig hebben, is er hulp bij het meedoen
- Iedereen heeft een dak boven het hoofd. Niemand wordt op straat gezet
- Inwoners die een beroep doen op maatschappelijke zorg (maatschappelijke opvang en beschermd wonen) wordt passende ondersteuning geboden, bij voorkeur ambulante. De ondersteuning is gericht op voorkomen van instroom in de maatschappelijke zorg en op herstel en uitstroom uit de maatschappelijke zorg.

Inclusie:

- De woonomgeving is toegankelijk voor mensen met een beperking

Wat gaan we doen?

- We voeren de acties van de woonvisie uit
- Via het uitwerken van het Koersplan Welzijn Wonen en Zorg geven we invullingen van de doelstellingen van het Ambitiedocument Welzijn Wonen en Zorg
- We maken een plan van aanpak wonen met zorg, waarbij we ons eerst richten op ouderen (75+)
- We stellen een samenwerkingsagenda op met Zorg en Zekerheid, voor bijvoorbeeld betere afstemming tussen het medische en sociaal domein en kortdurend verblijf
- Voor Maatschappelijke zorg worden er subregionale ambities opgesteld die bijdrage aan de transformatie en samenwerking met lokale partijen in de wijk.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Inwoners nemen zelf ook de verantwoordelijkheid om zo zelfstandig mogelijk te kunnen blijven wonen, bijvoorbeeld door hun woning tijdig aan te passen

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	De uitvoering van het uitvoeringsplan Thuis Wonen krijgt in 2024 via een projectmatige aanpak gestalte samen met maatschappelijke partners en inwoners. Het betrekken van maatschappelijke partners en inwoners vindt via een participatietraject plaats.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: De woonomgeving is veilig, leefbaar en nodigt uit om te ontmoeten. We werken hierop samen met Openbare Orde en Veiligheid en Ruimtelijke Ordening.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	De acties beschreven in het uitvoeringsprogramma Thuis wonen, worden samen met maatschappelijke partners en inwoners in 2024 uitgevoerd. Daarbij bestaat aandacht voor initiatieven van maatschappelijke partners en inwoners. We nemen de ervaringen vanuit het uitvoeringsprogramma Maatschappelijke Zorg 'Omzien naar Elkaar' daarin mee.
B2	Bij het maken van het uitvoeringsprogramma Thuis wonen wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan het stimuleren en faciliteren van inwoners en organisaties om zich actief in te zetten om extra aandacht te besteden aan specifieke doelgroep als dementerenden, eenzamen, personen met een psychiatrische achtergrond.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Er is een goed integraal voorzieningen- en dienstenaanbod verspreid over de wijken/kernen (o.a. ontmoeting, vervoer, dagbesteding)

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	De acties beschreven in het uitvoeringsprogramma Thuis wonen, worden samen met maatschappelijke partners en inwoners in 2024 uitgevoerd. Daarbij bestaat aandacht voor initiatieven vanuit maatschappelijke partners en inwoners.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Voor degenen die dat nodig hebben, is er hulp bij het meedoen

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	De acties beschreven in het uitvoeringsprogramma Thuis wonen, worden samen met maatschappelijke partners en inwoners in 2024 uitgevoerd. Daarbij bestaat aandacht voor initiatieven van maatschappelijke partners en inwoners. Ook staan acties beschreven bij opgave 7 Hulp bij meedoen.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Iedereen heeft een dak boven het hoofd. Niemand wordt op straat gezet.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
E1	Het uitvoeringsprogramma 'Omzien naar elkaar' loopt tot eind 2023. Er zal een nieuw uitvoeringsprogramma gemaakt worden voor de maatschappelijke zorg in de Duin en Bollenstreek, ingangsdatum 2024. Waarin de link met het uitvoeringsprogramma 'Thuis wonen' gemaakt zal worden. Ambulantisering en zo lokaal als mogelijk zullen hierin een plek krijgen.
E2	De inhoud van het convenant 'Regionale Samenwerking Maatschappelijke Opvang Holland Rijnland' en het Preventieprogramma dak en thuisloosheid worden onderdeel van het vervolg van het uitvoeringsprogramma 'Omzien naar elkaar'.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Inwoners die een beroep doen op maatschappelijke zorg (maatschappelijke opvang en beschermd wonen) wordt passende ondersteuning geboden, bij voorkeur ambulante. De ondersteuning is gericht op het voorkomen van instroom in de maatschappelijke zorg en op herstel en uitstroom uit de maatschappelijke zorg

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
F1	2024 en verder wordt de samenwerkingsovereenkomst uitgevoerd.
F2	Dit wordt gecontinueerd.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Bureau Leerrecht (onderdeel van Holland Rijnland) ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) Hecht Hollands Midden Holland Rijnland	Welzijnsorganisatie Welzijnkompas woningbouwcoöperatie STEK WelzijnsKwartier 1ste lijn huisartsen/ fysiotherapie/ diëtisten / logopedie Voor ieder 1 Maatschappelijk middenveld / bibliotheek Zuid Kennemerland Politie Instanties Maatschappelijke Zorg/ dagbesteding Zorgaanbieders : o.m. Marente, DSV, Zorgbalans CJG Kinderopvangorganisaties Ouderenbonden / organisaties bijvoorbeeld WS- Hillegom. Maatschappelijke zorg zorgaanbieders Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg. Stichting Lumen Brijder Huisartsen Holland Rijnland Wonen Zorgkantoor Zorg en Zekerheid Politie

Hulp bij meedoen

Onze inwoners zijn in staat zichzelf te redden en kunnen daarbij rekenen op hulp als ze dat nodig hebben

Dit is onze laatste opgave van de maatschappelijke agenda. We hebben uitgelegd dat de gemeente (pas) ondersteunt als dat nodig is, daarover gaat deze laatste opgave. Als kwetsbare inwoners met eigen kracht of hulp van hun familie en netwerk er niet uitkomen, bieden we natuurlijk hulp en steun. Werk en inkomen, steun bij opgroeien kwamen eerder al aan bod. Deze laatste opgave gaat over de weg vinden naar hulp en een integrale toegang. Die weg moet laagdrempelig, duidelijk en snel zijn. Eenvoudige vragen moeten snel en simpel worden afgehandeld. Bij complexe vragen denken we samen met de inwoner na over wat een passend antwoord is en wie daaraan kan bijdragen. Het is nodig dat (verwijs)systemen goed samen werken zodat onze inwoners niet steeds opnieuw hun verhaal of hulpvraag hoeven te vertellen. De gemeente biedt ondersteuning door algemene en individuele Wmo voorzieningen en werkt samen met gespecialiseerde hulp als dat nodig is. Hulp en ondersteuning is zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig.

Deze opgave heeft relatief veel overlap met opgave 3: Zorg voor elkaar, en opgave 6: Thuis wonen. Ontwikkelingen en activiteiten die bij die opgaven genoemd zijn worden hier niet nog een keer opgenomen, maar dragen wel bij aan onderstaande ambities.

Trends en ontwikkelingen

De organisaties die actief zijn in deze opgave hebben, door de huidige arbeidsmarkt, vaak moeite vacatures te vervullen. Dit vraagt om extra aandacht. Uiteraard is het uitgangspunt om de ambities te realiseren, maar door de krapte op de arbeidsmarkt willen wij wel dit knelpunt signaleren omdat het mogelijk consequenties kan hebben voor de haalbaarheid.

Sociale kaart Hillegom

Een goed ingerichte en juist functionerende sociale kaart helpt professionals om inwoners verder te helpen naar de juiste zorg en voorzieningen, vanuit dezelfde informatiebron. Een sociale kaart draagt bij aan het verlagen van de kosten voor het sociaal domein, omdat inwoners beter geholpen kunnen worden naar voorliggende voorzieningen. Het is niet een zelfstandige maatregel. Het is één van de vele maatregelen om de verschuiving van zwaardere naar lichtere vormen van hulp te maken. De integrale toegang, Voor Ieder 1, gaat dit monitoren. We zorgen dat eerste opzet van de sociale kaart (door)ontwikkeld wordt en dat het (technische en inhoudelijk) beheer belegd is.

In de Maatschappelijke agenda Hillegom: Leven Lang Meedoen staan de meerjarige ambities en acties benoemd:

Onze ambitie: wat willen we bereiken?

- Inwoners weten de weg te vinden naar hulp als zij die nodig hebben
- Inwoners die het nodig hebben krijgen snel en eenvoudig de juiste hulp
- Inwoners die hulp nodig hebben zijn tevreden over het resultaat van de hulp
- Huiselijk geweld, kindermishandeling en ouderenmishandeling nemen af

Inclusie:

- Mensen met psychische kwetsbaarheid voelen zich welkom en kunnen meedoen en zij krijgen steun, daarmee voorkomen we ook terugval
- Algemene voorzieningen zijn zo veel mogelijk toegankelijk voor iedereen, dus ook voor mensen met een beperking en kwetsbare inwoners
- Statushouders en vluchtelingen integreren en krijgen hulp om mee te kunnen doen aan de samenleving

Wat gaan we doen?

- We onderhouden een actief toegankelijk netwerk van meedenkers en cliëntondersteuning
- We bouwen verder aan een laagdrempelige integrale toegang
- We werken aan goede verwijssystemen tussen zorg, welzijn en maatschappelijk werk
- We gaan verder met het ontwikkelen van algemene en collectieve voorzieningen voor mensen met behoefte aan ondersteuning
- We werken met goede (afwegings)kaders zodat inwoners niet onnodig of te dure hulp krijgen
- Bij de inzet van ondersteuning wordt het netwerk betrokken voor een duurzaam resultaat, 1Gezin/1Plan is daar onderdeel van.

- We voeren de regiovisie uit voor de aanpak en bestrijding van huiselijk geweld en kindermishandeling.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Inwoners weten de weg te vinden naar hulp als zij die nodig hebben

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	We bouwen verder aan een laagdrempelige integrale toegang.
A2	De sociale kaart gaat in 2024 een plek krijgen binnen de reguliere taken wonen, zorg en welzijn.
A3	In 2024 vindt doorontwikkeling van de digitale sociale kaart plaats.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Inwoners die het nodig hebben krijgen snel en eenvoudig de juiste hulp

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	We gaan verder met het ontwikkelen van algemene en collectieve voorzieningen voor mensen met behoefte aan ondersteuning. Daarbij richten we ons in eerste instantie op onze oudere inwoners.
B2	We bouwen verder aan goede (afwegings)kaders zodat inwoners geen onnodige of te dure hulp krijgen. Preventieve voorzieningen worden zoveel als mogelijk ingezet.
B3	Bij de inzet van ondersteuning wordt het netwerk betrokken voor een duurzaam resultaat. Voor jeugdigen verwijzen we waar nodig naar gespecialiseerde jeugdhulp.
B4	We onderzoeken of we een deel van het huidige maatwerk naar meer algemene voorzieningen kunnen verschuiven
B5	Bij het maken van het Uitvoeringsprogramma Hulp bij Meedoen overleggen we met samenwerkingspartners en maatschappelijk middenveld over algemene voorzieningen

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Inwoners die hulp nodig hebben zijn tevreden over het resultaat van de hulp

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	We meten de clienttevredenheid

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Veilig kunnen leven

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	We voeren de regiovisie voor de aanpak en bestrijding van huiselijk geweld en kindermishandeling uit.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Bureau Leerrecht (onderdeel van Holland Rijnland) ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) Hecht Hollands Midden Holland Rijnland	Huisartsen Onderwijs Voor ieder 1 Maregroep Maatschappelijk middenveld Politie Instanties Maatschappelijke Zorg Maatschappelijke organisaties Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs

Verbonden partijen

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Beleidsindicatoren

Onderstaande beleidsindicatoren komen uit de landelijk verplichte uniforme basisset van beleidsindicatoren voor de begroting en jaarrekening (Besluit Begroting en Verantwoording).

Indicator	Eenheid	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	NL	Bron
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	540,8	584,2	A	A	2022: 825,4	LISA
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	4	nb**	B	B	2021: 6	CBS
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolkingen t.o.v. de beroepsbevolking	73,1	74,2	C	C	2022: 72,2	CBS
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	1	nb**	D	D	2021: 2	CBS
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	238,9	nb**	E	E	2021: 431,2	CBS
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 - 64 jaar	85,3	77,5*	F	F	2022: 197,7*	CBS
Jongeren met delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	2	nb**	G	G	2021: 1	CBS
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	17,0	16,6	H	H	2022: 13,2	CBS
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	0,9	0,9	I	I	2022: 1,2	CBS
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	nb**	0,3	J	J	2022: 0,3 %	CBS
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	Aantal per 10.000 inwoners	650	630	K	K	2022: 700	GMSD

A: In samenwerking met diverse partners binnen de arbeidsmarktregio Holland Rijnland werken we aan het snel en doeltreffend verbinden van vraag en aanbod aan elkaar.

B: Streven is ervoor te zorgen dat kinderen door de inzet van voorzieningen vanuit o.a. bijstand en minimabeleid kunnen meedoen in de samenleving.

C: Streven is het hoge niveau van arbeidsparticipatie vast te houden en verder omhoog te brengen door inwoners met en zonder arbeidsbeperking de mogelijkheid te bieden zich (door) te ontwikkelen en onbenut arbeidspotentieel in kaart te brengen en (terug) te verleiden naar werk.

D: Het jongerenpunt zet zich in tegen jeugdwerkloosheid van jongeren zonder werk en/of startkwalificatie, door goed en laagdrempelig vindbaar en toegankelijk te zijn en daarnaast deze jongeren actief te benaderen. Streven is hen naar (terug) werk en/of opleiding te begeleiden.

E: De ontwikkeling van personen in de bijstand komt mede voort uit autonome (landelijke) ontwikkelingen. Streven is deze terug te dringen door de inzet van sociale activering en zodra er sprake is van arbeidsvermogen, actieve bemiddeling naar het sociaal ontwikkelbedrijf.

F: Streven is om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt via diverse ontwikkeltrajecten toe te leiden naar de arbeidsmarkt. Het sociaal ontwikkelbedrijf bedrijf geeft hier samen met de sociale dienst en het Werkgeversservicepunt Holland Rijnland invulling aan.

G: Met de integrale zorg aan en begeleiding van jeugdigen streven we ernaar het aantal jongeren, dat na een delict voor de rechter komt, te verminderen.

H: Streven is door de inzet van preventie, normalisering, vroegsignalering en het organiseren van passende zorg het percentage jongeren met jeugdhulp terug te dringen. Vooral de huisarts verwijst veel door naar jeugdhulp, met name naar ggz. De praktijkondersteuner Jeugd huisarts (POH Jeugd ggz) is een belangrijke hulp om deze doorverwijzingen te verminderen.

I: Jeugdbeschermingsmaatregelen worden opgelegd door de rechter. Streven is de voorliggende zorg en hulp en de nazorg aan gezinnen te optimaliseren, waardoor het aantal jeugdbeschermingsmaatregelen afneemt.

J: Jeugdreclasseringsmaatregelen worden opgelegd door de rechter. Streven is integrale zorg aan en begeleiding van jeugdigen, die in aanraking komen met de politie, waardoor het aantal jongeren met een jeugdreclasseringsmaatregel afneemt.

K: Samen met inwoners bekijken we welke beperkingen deze ondervindt. Met de inwoner wordt onderzocht in welke mate deze in staat is om zelf oplossingen te vinden voor die beperkingen. Dit kan door het inschakelen van het eigen netwerk (familie, vrienden, kennissen, kerk, vereniging etc.) en algemene voorzieningen die in de omgeving aanwezig zijn. Is de conclusie dat de beperkingen niet zelf op te lossen zijn, dan wordt onderzocht of een maatwerkarrangement de oplossing is.

Toelichting indicator Banen

Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 65 jaar.

Toelichting indicator Kinderen in uitkeringsgezin

Het percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand wordt hier uitkeringen aan huishoudens op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (Bbz) verstaan.

Toelichting indicator Netto arbeidsparticipatie

Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.

Toelichting indicator Werkloze jongeren

Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV Werkbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie.

Toelichting indicator Personen met een bijstandsuitkering

Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.

Toelichting indicator Lopende re-integratie-voorzieningen

Het aantal re-integratie-voorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.

Toelichting indicator Jongeren met delict voor de rechter

Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.

Toelichting indicator Jongeren met jeugdhulp

Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.

Toelichting Jongeren met jeugdbescherming

Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.

Toelichting indicator Jongeren met jeugdreclassering

Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 23 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.

Toelichting indicator Cliënten met een maatwerk-arrangement Wmo

Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.

* voorlopige cijfers

** nb: Gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend. Indien de gegevens na het schrijven bekend worden, kunt u deze vinden op:

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/>

Indicator	Eenheid	Raelisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	NL	Bron
Absoluut verzuim	Aantal leerplichtigen per 1.000 dat niet staat ingeschreven op een school.	4,6	2,7	L	L	2022: 4,2	DUO
Relatief verzuim	Aantal leerplichtigen per 1.000 dat ongeoorloofd afwezig is.	13	14	L	L	2022: 24	DUO
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	1,9	nb*	L	L	2021: 1,9	DUO

L: Onze ambitie is in samenwerking met onderwijs, integrale toegang en jeugdhulp leerlingen optimaal te begeleiden en daarmee het aantal verzuimers en vsv'ers verder terug te dringen

Toelichting indicator Absoluut verzuim

Van absoluut verzuim is sprake als een leerplichtige jongere tussen de 5 en 16 jaar of een jongere van 16 of 17 jaar die valt onder de kwalificatieplicht niet is ingeschreven op een school of instelling en ook niet vrijgesteld is van de inschrijvingsplicht.

Toelichting indicator Relatief verzuim

Van relatief verzuim is sprake als een op een school ingeschreven leer- of kwalificatie plichtige jongere ongeoorloofd afwezig is.

Toelichting indicator Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

Het percentage van het totaal aantal leerlingen van het VO en MBO (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.

*nb: Gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend. Indien de gegevens na het schrijven bekend worden, kunt u deze vinden op:

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/>

Indicator	Eenheid	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	NL	Bron
Sporters	Percentage niet sporters	nvt*	nvt*	-	-	-	2020: 49,2	Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)

* Onderzoek wordt 1 keer per 4 jaar uitgevoerd. De laatste meting is in 2020 gedaan. Het percentage in Hillegom was toen 48,8.

Toelichting indicator Niet sporters

Het percentage niet-wekelijks sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.

Kaderstellende stukken

- [Integraal Huisvestingsplan Onderwijs](#)
- [Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs](#)
- [Verordening Leerlingenvervoer](#)
- [Ontwikkelagenda onderwijs-jeugdhulp D&B](#)
- [Sport- en beweegnota 2017-2021](#)
- [Nota Volksgezondheid 2018-2022](#)
- [Kadernota WMO Bollen5 2015-2018](#)
- [Transformatieagenda WMO en haar omgeving \(2017-2018\)](#)
- [Regionaal beleidsplan transitie Jeugdzorg Holland Rijnland Hart voor de Jeugd](#)
- [Sturingsplan Jeugdhulp Holland Rijnland 2018-2019](#)
- Contourennota Servicepunt Werk Duin- en Bollenstreek
- Armoedebeleid Hillegom, een stevig fundament, 2019-2022
- [Doelenboom mantelzorg](#)
- [Verordening maatschappelijke ondersteuning 2022](#)
- [Verordeningen Participatiewet](#)
- [Verordening Jeugdhulp 2015](#)
- [Algemene subsidieverordening Hillegom 2017](#)
- [Programmaplan Jeugdhulpaanbod vanaf 2021 Duin & Bollenstreek](#)
- [Regionaal Inkoopplan Jeugdhulp](#)
- [Maatschappelijke agenda](#)
- [Cultuurnota 2017-2020](#)
- Kunstwerkbeleid 2015-2019
- [Nota: Cultuur creëert en verbindt! 2017-2020](#)

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023 na wijziging	2024	2025	2026	2027
Thema 1. Vitaliteit						
Sportaccommodaties	-704	-806	-799	-828	-860	-890
Sportbeleid en activering	-536	-896	-694	-684	-670	-670
Volksgezondheid	-1.487	-1.699	-1.774	-1.774	-1.707	-1.655
Totaal 1. Vitaliteit	-2.727	-3.401	-3.267	-3.286	-3.237	-3.215
Thema 2. Talentontwikkeling						
Onderwijshuisvesting	-936	-1.075	-1.461	-1.673	-1.413	-1.413
Media	-499	-510	-489	-489	-489	-489
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-349	-636	-509	-509	-509	-509
Cultureel erfgoed	-66	-119	-71	-71	-71	-71
Openbaar basisonderwijs	-81	-80	-80	-80	-80	-80
Samenkracht en burgerparticipatie	8					
Totaal 2. Talentontwikkeling	-1.923	-2.420	-2.610	-2.822	-2.562	-2.562

Thema 3. Zorg voor elkaar						
Samenkracht en burgerparticipatie	-772	-1.212	-1.382	-1.382	-1.381	-1.381
Totaal 3. Zorg voor elkaar	-772	-1.212	-1.382	-1.382	-1.381	-1.381
Thema 4. Werk en inkomen						
Arbeidsparticipatie	-305	-303	-333	-333	-333	-333
Inkomensregelingen	-6.441	-7.238	-6.018	-6.018	-6.018	-6.018
Begeleide participatie	-1.765	-1.869	-1.951	-1.951	-1.951	-1.951
Totaal 4. Werk en inkomen	-8.511	-9.410	-8.302	-8.302	-8.302	-8.302
Thema 5. Opvoeden en opgroeien						
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-972	-1.113	-1.013	-1.013	-1.013	-1.013
Samenkracht en burgerparticipatie	-675	-713	-713	-713	-713	-713
Toegang en eerstelijns voorzieningen	-1.135	-1.364	-1.360	-1.360	-1.360	-1.360
Maatwerkdienstverlening 18-	-4.056		-68	-69	-69	-69
Gesloten plaatsing		-169	-171	-171	-165	-162
Gezinsgericht		-93	-92	-92	-88	-87
Jeugdhulp begeleiding		-1191	-1319	-1319	-1286	1.270
Jeugdhulp behandeling		-68	-72	-72	-69	-68
Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf		-15	-15	-15	-15	-15
Jeugdhulp crisis/LTA?GGZ-verblijf		-1.288	-1.320	-1.320	-1.270	-1.244
Jeugdhulp dagbesteding		-861	-871	-871	-849	-837
Jeugdhulp met verblijf overig		-660	-642	-642	-618	-605
Jeugdhulp zonder verblijf overig		-72	-101	-101	-97	-95
Pleegzorg		-124	-122	-122	-117	-115
Geëscaleerde zorg 18-	-320		-15	-15	-15	-15
Jeugdreclassering		-31	-36	-36	-35	-34
Jeugdbescherming		-248	-294	-294	-283	-277
Totaal 5. Opvoeden en opgroeien	-7.158	-8.009	-8.226	-8.226	-8.062	-7.979
Thema 6. Thuiswonen						
Samenkracht en burgerparticipatie	-253					
Totaal 6. Thuiswonen	-253					
Thema 7. Hulp bij meedoen						
Samenkracht en burgerparticipatie	-1.641	-5.125	-1.060	-1.015	-1.015	-991
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-318	-362	-320	-320	-320	-320
Maatwerkdienstverlening 18+	-4.757		-17	67	67	67

Hulp bij het huishouden (WMO)		-2.076	-2.276	-2.276	-2.276	-2.276
Begeleiding (WMO)		-1.716	-1.785	-1.785	-1.785	-1.785
Dagbesteding (WMO)		-635	-662	-662	-662	-622
Overige maatwerkarrangementen (WMO)		-485	-445	-445	-445	-445
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-348	-638	-452	-453	-453	-453
Geëscaleerde zorg 18+	-14		-17	-17	-17	-17
Beschermd wonen (WMO)		-848	-799	-799	-799	-799
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)		-110	-95	-95	-91	-91
Totaal 7. Hulp bij meedoen	-7.078	-11.995	-7.928	-7.800	-7.797	-7.773
Totaal lasten	-28.422	-36.447	-31.715	-31.818	-31.341	-31.212

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023 na wijziging	2024	2025	2026	2027

Thema 1. Vitaliteit

Sportaccommodaties	935	348	346	346	346	346
Sportbeleid en activering	90	132	132	132	125	125
Volksgesondheid	46	278	254	254	187	135
Totaal 1. Vitaliteit	1.071	758	732	732	658	606

Thema 2. Talentontwikkeling

Onderwijshuisvesting	254	114	114	114	114	114
Media		21				
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1					
Cultureel erfgoed	2					
Openbaar basisonderwijs						
Samenkracht en burgerparticipatie						
Totaal 2. Talentontwikkeling	257	135	114	114	114	114

Thema 3. Zorg voor elkaar

Samenkracht en burgerparticipatie		63	13	13	12	12
Totaal 3. Zorg voor elkaar		63	13	13	12	12

Thema 4. Werk en inkomen

Arbeidsparticipatie						
Inkomensregelingen	3.766	4.873	4.251	4.251	4.251	4.251
Begeleide participatie						
Totaal 4. Werk en inkomen	3.766	4.873	4.251	4.251	4.251	4.251

Thema 5. Opvoeden en opgroeien						
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	332	250	250	250	250	250
Samenkracht en burgerparticipatie						
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen						
Maatwerkdienstverlening 18-		9				
Geëscaleerde zorg 18-						
Totaal 5. Opvoeden en opgroeien	332	259	250	250	250	250

Thema 6. Thuiswonen						
Samenkracht en burgerparticipatie	117					
Totaal 6. Thuiswonen	117					

Thema 7. Hulp bij meedoen						
Samenkracht en burgerparticipatie	1.368	4.109	412	412	412	388
Maatwerkvoorzieningen (WMO)						
Maatwerkdienstverlening 18+						
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen						
Geëscaleerde zorg 18+						
Beschermd wonen (WMO)		632	632	632	632	632
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)		95	95	95	91	91
Totaal 7. Hulp bij meedoen	1.368	4.836	1.139	1.139	1.135	1.111
Totaal baten	6.911	10.924	6.499	6.499	6.420	6.344
Saldo van baten en lasten	-21.514	-25.526	-25.217	-25.320	-24.922	-24.868

Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023 na wijziging	2024	2025	2026	2027
Toevoegingen reserves	-101	-11.621	-456	-456	-386	-95
Onttrekkingen reserves	179	12.979	538	841	554	292
Totaal reserves	78	1.358	81	385	168	197
Saldo na resultaatbestemming	-21.436	-24.165	-25.134	-24.933	-24.755	-24.673

Programma 2 Leefomgeving

Trends en ontwikkelingen

Omgevingsvisie

De omgevingsvisie die door de Raad is vastgesteld is de leidraad voor de ruimtelijke ontwikkeling van Hillegom. Voor inwoners bedrijven en maatschappelijke organisatie staat in de omgevingsvisie de koers uitgeschreven. De omgevingsvisie geeft richting en lokt uit tot het nemen van initiatieven die bijdragen aan het beleid zoals is vastgelegd. Het ja mits principe van de omgevingswet passen we toe op initiatieven die passen binnen de visie en die bijdragen aan het realiseren van onze doelstellingen. Initiatieven worden integraal bekeken en afgewogen waarbij het algemeen belang een belangrijk onderdeel is.

Schaarse ruimte

Het zoeken naar ruimte voor wonen, werken, mobiliteit, recreëren en verblijven geeft een continue spanning. Daarbij maakt de energie- en warmtetransitie, klimaatadaptatie en biodiversiteit ook aanspraak op de schaarse ruimte. Het is een uitdaging om de concurrerende ruimtevragen integraal af te wegen en waar mogelijk multifunctioneel gebruik te maken van ruimte. De volgende ontwikkelingen leiden tot extra ruimtevrage:

Woningmarkt

Op de woningmarkt is nog steeds sprake van grote krapte. Zowel de koop- als de huurmarkt zijn overspannen. Vraag en aanbod zijn ook vorig jaar weer verder uit elkaar gegroeid. De koopprijzen stijgen nog steeds en de wachttijden voor huurwoningen worden langer. Tegelijkertijd verandert de woningvraag. Er zijn steeds meer één- en tweepersoonshuishoudens en een deel daarvan wil anders wonen dan in de traditionele eengezinswoning. Dit komt onder andere door de individualisering en het langer zelfstandig blijven wonen van ouderen. De uitstroom uit de maatschappelijke opvang en beschermd wonen draagt ook bij aan deze ontwikkeling. De vraag naar flexibele en tijdelijke woonruimte neemt toe, onder andere voor spoedzoekers, zoals vluchtelingen. De vraag naar arbeidsmigranten/internationale werknemers, voor de arbeidsintensieve bollenteelt en werkgelegenheid in de regio leidt tot een vraag naar (kwalitatieve) huisvesting.

De overheid neemt momenteel meer regie om de impasse op de woningmarkt te doorbreken.

De rijksoverheid stuurt met de [Nationale Woon- en Bouwagenda](#) en bijbehorende Programma's op voldoende woningen voor iedereen, betaalbaarheid en kwaliteit. Hoofddoel is de bouw van 900.000 woningen tot en met 2030, waarbij 65% van het totale programma moet worden gerealiseerd in het betaalbare segment, met voldoende woningen voor aandachtsgroepen en ouderen.

In maart 2023 hebben rijksoverheid, provincie, gemeenten en corporaties de [Regionale realisatieagenda Wonen Holland Rijnland](#) getekend. In de realisatieagenda hebben partijen afspraken gemaakt over hoe zij versneld de woningbouwopgave willen realiseren.

Recent is de [Wet goed verhuurderschap](#) van kracht. Vanaf 1 januari 2024 moet de gemeente een meldpunt hebben voor klachten over ongewenst verhuurgedrag. Daarnaast is nieuwe wetgeving in de maak. De toekomstige wijziging van de [Huisvestingswet 2014](#) biedt meer mogelijkheden om woningtoewijzingen voor specifieke inkomens- en doelgroepen te regelen. Het wetsvoorstel [versterking regie volkshuisvesting](#) geeft de rijksoverheid, provincies en gemeenten de wettelijke instrumenten om samen regie te voeren op de volkshuisvesting. Het wetsvoorstel [Wet Betaalbare huur](#) regelt, dat een groter gedeelte van de huurmarkt een maximale huurprijs krijgt. Bij invoering krijgt de gemeente een rol in de handhaving.

De geactualiseerde [Regionale Woonagenda Holland Rijnland](#) is medio 2023 vastgesteld en beschrijft de afspraken over woningbouw in onze regio. De gemeenten in Holland Rijnland maken zich sterk om tot en met 2030 30.500 nieuwe woningen te bouwen, waarvan 30% een sociale huurwoning is en 35% een middeldure huurwoning of een betaalbare koopwoning. Voor de subregio Noord (Hillegom, Lisse, Teylingen en Noordwijk) is de opgave 6.500-7.500 woningen.

Op 1 januari 2024 treedt de geactualiseerde [Huisvestingsverordening Holland Rijnland](#) in werking. Deze verordening regelt de verdeling van woonruimten in onze regio en zorgt ervoor dat er voldoende woningen beschikbaar blijven voor zowel reguliere woningzoekenden als specifieke aandachtsgroepen; mensen die zorg of ondersteuning nodig hebben.

- Met de toenemende verstedelijking neemt de behoefte aan recreatiegebieden en groen toe. Inwoners hebben behoefte aan voldoende groene gebieden van goede kwaliteit voor bewegen, recreëren, landschap, ommetjes, ontmoeting, natuur en rust.
- De toenemende verstedelijking leidt tot zwaardere belasting van de bestaande infrastructuur en vervoersvormen. Dat betekent knelpunten in de capaciteit, veiligheid en leefbaarheid. Robuuste en duurzamere vormen van ontsluiting en mobiliteit vragen om extra ruimte. Bovendien 'eerst bewegen, dan bouwen'.
- De komende jaren zet de krimp in het aantal bedrijven in de bollensector door. Dat resulteert in mogelijk verdergaande schaalvergroting en specialisatie binnen de sector, met aandacht voor duurzaam bodembeheer, toerisme, cultuurlandschap, energietransitie, biodiversiteit en klimaatadaptatie.
- Voor de omschakeling van fossiele naar duurzame energiebronnen is veel ruimte nodig zowel boven de grond (o.a. zonneweides, windturbines en opslag- en transformatiecapaciteit) als ondergronds (warmtesystemen en infra). Ook voor het klimaatbestendig inrichten van wijken is extra ruimte nodig (o.a. waterberging, meer groen in woonwijken).

Klimaat en biodiversiteit

Klimaat

Het klimaat verandert wereldwijd. De gemiddelde temperatuur en zeespiegel stijgen en de seizoenen worden verstoord. Bovendien nemen de weersextremen toe, zoals langere periodes van droogte, hitte en hevige regenbuien. Om te zorgen dat ook voor de komende generaties onze planeet een goede plek is om te leven, moeten we samen optrekken om de klimaatverandering tegen te gaan.

In het Klimaatakkoord is de doelstelling neergelegd om de nationale broeikasgasuitstoot in 2030 met 49% terug te dringen ten opzichte van 1990. Er zijn landelijk concrete maatregelen opgenomen om deze doelstelling te behalen.

Biodiversiteit

De mens kan niet zonder flora en fauna, en wel om de simpele reden dat het ons verscheidene ecosysteemdiensten verleent. Het voorziet ons van tastbare zaken als voedsel, medicijnen en bouwmaterialen. Maar het biedt ons ook recreatie, speelt een rol in ons geluk en bovenal voorzien planten en bomen ons van zuurstof. Daarnaast, speelt fauna een belangrijke rol bij de huidige uitdagingen die op ons afkomen door het veranderende klimaat, zoals hiervoor beschreven. Ondanks de waarde van de verschillende ecosystemen, wordt er wereldwijd een beleid gehanteerd waarbij planten en dieren vaak het onderspit moeten delven, wat leidt tot een afnemende biodiversiteit, wat tot desastreuze gevolgen kan leiden. Dit geldt niet alleen voor dieren en planten, maar ook voor de samenleving en economie. Met het oog op de toekomst, is een duurzaam flora- & faunabeleid urgenter dan ooit en zullen we de huidige trend moeten keren.

Voor de komende jaren betekent dit dat we allerlei duurzame veranderingen moeten inpassen in de leefomgeving. Denk hierbij aan het verduurzamen van de gebouwde omgeving en de omschakeling naar duurzame energie. Duurzaamheid is het leidende principe in de Hillegomse omgevingsvisie. In het uitvoeringsprogramma duurzaamheid zijn de activiteiten weergegeven om tot een duurzame gemeente te komen. Deze ontwikkelingen vergen actieve betrokkenheid van vele organisaties, bedrijven en inwoners.

Meer integraal werken

Al geruime tijd wordt er gewekt om de organisatie klaar te maken voor de introductie van de Omgevingswet. Hierbij wordt van onze gemeente gevraagd om anders te denken over de (fysieke) leefomgeving. Een belangrijk verschil tussen de Omgevingswet en de 'oude manier van werken' is dat niet langer allerlei sectoraal beleid op elkaar wordt gestapeld (zoals parkeernormen, structuurvisies, detailhandelsbeleid en woonbeleid) maar dat wordt uitgegaan van een integrale beleidscyclus en integrale gebiedsontwikkeling. In gebiedsontwikkelingen worden zaken zoals gezondheid, klimaatadaptatie, erfgoed, mobiliteit, biodiversiteit en veiligheid betrokken bij de afweging om zo integraal naar ontwikkelingen te kijken. Binnen onze gemeente werken wij bijvoorbeeld nu al met een Omgevingstafel, waarbij we aan het begin van de beleidscyclus op integrale wijze kijken hoe de verschillende beleidsterreinen op elkaar inhaken.

Openbare orde en veiligheid

Veiligheidsbeleid

We willen dat Hillegom een veilige plaats is om te wonen, te leven en te werken. Dat bereiken we door de sociale en fysieke veiligheid te verbeteren en onze wettelijke verplichte veiligheidstaken uit te voeren. Samenwerking met inwoners, ondernemers en ketenpartners is en blijft daarin essentieel. Door samenwerking komen we tot duurzame oplossingen. We willen weten wat er speelt, we gaan met elkaar in gesprek en kiezen samen voor een aanpak. Waarbij ieder een eigen rol vervult. De gemeente voert hierin regie met het Integraal Veiligheidsbeleid (IVB) 2024-2027. Het IVB bevat de kaders, strategische uitgangspunten, prioriteiten en de hoofdlijnen van de aanpak. Deze vertalen we in een jaarlijks uitvoeringsplan, het veiligheidsjaarplan, met concrete maatregelen. Dit plan voeren we uit samen met onze partners, inwoners en ondernemers.

In 2023 is het Integraal Veiligheidsbeleid 2024 – 2027 vastgesteld. Het IVB bevat de strategische uitgangspunten voor de inzet op het gebied van openbare orde en veiligheid. Hieruit volgen de veiligheidsjaarplannen, waar een concrete beschrijving staat van de inzet per prioriteit. De verwachting is dat de prioriteiten en activiteiten in het veiligheidsjaarplan niet wezenlijk zullen verschillen ten opzichte van 2022. Wel zal cybercriminaliteit en gedigitaliseerde criminaliteit meer aandacht krijgen. Een aantal zaken uit 2023 is doorgeschoven naar 2024 i.v.m. de werkzaamheden voor de opvang van Oekraïense ontheemden. Daarnaast komt uit de cijfers naar voren dat minder inwoners slachtoffer worden van klassieke criminaliteit, maar in de afgelopen jaren vaker slachtoffer zijn geworden van cybercrime/gedigitaliseerde criminaliteit. Derhalve is een lichte verschuiving naar meer preventieve inzet op dit type criminaliteit van belang.

Een aantal klassieke misdrijven, waaronder woninginbraak, middelenmisbruik en fietsendiefstal blijven structureel onze aandacht houden. De cijfers hiervan laten over het algemeen een positief beeld zien.

Het thema veiligheid krijgt een steeds prominentere en omvangrijkere rol op de gemeentelijke agenda. Daarbij groeit de verantwoordelijkheid van die rol en de onderwerpen die onder die verantwoordelijkheid vallen. Het gaat hierbij om de rol van de gemeente bij de bestrijding van georganiseerde misdaad, de veiligheid op straat en de directe woonomgeving, maar ook bij de aanpak van Cybercrime en inzet op crisissen.

Samenwerking

Intensieve effectieve samenwerking met en tussen ketenpartners is de sleutel om huidige en nieuwe vormen van onveiligheid tegen te gaan én de veiligheid voor onze inwoners te bestendigen en vergroten. Voor veel veiligheidsvraagstukken geldt dat deze niet meer alleen met de traditionele veiligheidspartners, zoals politie en brandweer, benaderd kunnen worden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de lang lopende casussen woonoverlast en toename van het aantal personen met verward gedrag. Hierbij trekken we samen op met de woningbouwvereniging Stek, het Zorg- en Veiligheidshuis, het Meldpunt Zorg- en Overlast en de politie. Decentralisaties - de overgang van maatschappelijke zorg van de centrumgemeenten naar de regiogemeenten - en bezuinigingen in de zorg leiden tot (woon)overlast en (potentieel) gevaarlijke situaties. Door de zorg en de veiligheidsketen in een vroeg stadium met elkaar te verbinden, kunnen we deze problematiek effectief aanpakken. Dit gebeurt beleidsmatig, bijvoorbeeld bij de inzet van bestuurlijke maatregelen, als op casuïstiek niveau.

Het is noodzakelijk dat de regionale samenwerking tussen het sociaal domein, het zorgdomein en het veiligheidsdomein geborgd blijft. In specifieke gevallen vraagt de complexiteit van de casus om specifieke regionale behandeling, welke is belegd bij het Zorg- en Veiligheidshuis. We denken hierbij aan casussen met betrekking op nazorg ex-gedetineerden, radicalisering en zedendelicten waarbij goed contact met regionale partijen zoals het Openbaar Ministerie, reclassering en jeugdbescherming essentieel is.

Jeugd en Veiligheid

De integrale aanpak van jeugdoverlast door middel van de Zorg- en Veiligheidstafel werkt. Daarnaast investeren we ook gezamenlijk met de ketenpartners in groepsaanpak, specifiek op bepaalde onderwerpen. Zo zijn we wendbaar en kunnen we snel inspelen op de actuele 'vraag' van de jeugd. We intensiveren de samenwerking tussen de ketenpartners en we versterken de verbindende rol van de gemeente. Samenwerking en een integrale aanpak gelden niet alleen voor de externe partners, maar ook voor de interne organisatie. Het komend jaar wordt de intensieve samenwerking tussen veiligheid en het sociaal domein doorgezet. Met een gezamenlijke aanpak kunnen we vaker en beter inzetten op preventie.

Aanpak van (georganiseerde) ondermijnende criminaliteit

Georganiseerde, ondermijnende criminaliteit is op het eerste gezicht vaak niet zichtbaar. Drugslaboratoria, hennepkwekerijen, mensenhandel, witwaspraktijken en vastgoedfraude spelen zich vaak buiten ons gezichtsveld af. Daarom is er ook een landelijke aanpak ontwikkeld om deze vorm van criminaliteit tegen te gaan. Ook in de gemeente Hillegom is sprake van criminele, ondermijnende activiteiten en misstanden. We werken daarom intensief en integraal samen met partners als politie, het RIEC en de Belastingdienst met als doel georganiseerde, ondermijnende criminaliteit aan te pakken en om deze zoveel mogelijk te voorkomen. Voor het jaar 2024 zetten we (extra) in op de thema's drugscriminaliteit, interne en externe awareness en de preventie van jonge aanwas. De (door)ontwikkeling en versterking van de lokale aanpak van ondermijning staan centraal. Een toekomstbestendige aanpak van (ondermijnende) criminaliteit vraagt om het versterken van de preventieve aanpak en de verbinding tussen repressie en preventie. Belangrijke onderdelen van de aanpak zijn werken aan een weerbare samenleving en een weerbare overheid. De afgelopen periode hebben we geïnvesteerd in het verbeteren van het zicht op ondermijning, de weerbaarheid van de gemeentelijke organisatie en het integraal aanpakken van casuïstiek. De samenwerkingsstructuren zijn ontwikkeld en de eerste resultaten van die versterking zijn zichtbaar geworden.

Toezicht & handhaving

De politiecapaciteit op straat zal de komende jaren onder druk blijven staan door nieuwe taken en de grote uitstroom door pensioengerechtigden. De post Hillegom is op sterkte qua aantal wijkagenten en er wordt gewerkt met wijkteams.

Door de beperkte capaciteit bij de politie is er een verschuiving van werkzaamheden naar de boa's. Meldingen zijn intensiever, complexer en er is meer ruimte nodig voor specifieke zaken (o.a.: hangjeugd, ondermijning, verkeerszaken) om deze meer projectmatig op te pakken. De intensieve samenwerking tussen de boa's en de Meerlanden op het gebied van afval wordt in 2024 in ieder geval gecontinueerd.

In 2023 is het handhavingsbeleid 2020-2023 geëvalueerd en nieuw vierjarig beleid is vastgesteld. Vanuit het handhavingsbeleid, waarin de prioriteiten zijn gesteld, werken we met jaarlijkse handhaving uitvoeringsprogramma's (HUP). Met toezicht en handhaving op het gebied van bouwen en wonen gaan we verrommeling van het landschap tegen en stimuleren we ruimtelijke duurzaamheid in lijn met de Omgevingsvisie Heerlijk Hillegom 2030. Panden en gronden moeten overeenkomstig de bestemming gebruikt worden en worden gebouwd conform de vergunning. De kwaliteit van deze werkzaamheden is vastgelegd in de VTH-verordening (vergunningverlening, toezicht en handhaving).

Mediation

Naast het handhaven van regels zoeken we ook samen met betrokken partijen naar oplossingen. Dit doen we onder meer door het inzetten van mediation.

Brandweer

De gemeente Hillegom investeert actief in het verder versterken van de verbinding en samenwerking met de Veiligheidsregio Hollands-Midden. Dit gebeurt op lokaal niveau in de vorm van een jaarlijks brandweeroverleg met post Hillegom en het ondersteunen van wervingsacties voor nieuwe vrijwilligers. Op bestuurlijk niveau is er elk kwartaal een overleg met de directie van de Veiligheidsregio.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Een veilige woon- en leefomgeving voor onze inwoners.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	Het opstellen van het Veiligheidsjaarplan (VJP) op basis van het nieuwe Integraal Veiligheidsbeleid (IVB) 2024 - 2027, waarin de concrete maatregelen integraal afgestemd zijn en de doelstellingen van het IVB geborgd.
A2	Hillegom maakt gebruik van mobiel cameratoezicht. Cameratoezicht wordt ingezet om overlast tegen te gaan en de openbare orde te herstellen.
A3	Om de sociale veiligheid te versterken zet Hillegom onder andere in op mediation tussen buurtbewoners; buurtbemiddeling. Na een succesvolle pilot zijn de werkafspraken tussen de woningcorporatie, wijkagent en de mediator bestendigd.
A4	De Algemeen Plaatselijke Verordening wordt juridisch/technisch aangepast, indien noodzakelijk.
A5	Het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) wordt geactualiseerd. Bij ondernemers wordt nagegaan of zij samen met de gemeente en de politie zich willen inzetten om het winkelgebied van Hillegom veiliger te maken en de veiligheidsbeleving te vergroten.
A6	Continuering van de rampenbestrijding en crisisbeheersing. Dit vindt o.a. plaats door de samenwerking te continueren in de gezamenlijke crisisorganisatie in de Duin- en Bollenstreek. Er is blijvende aandacht voor risico's en inzet daarop zodat de risico's beheersbaar zijn en blijven.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Multiproblematiek aanpakken door veiligheid en zorg te combineren.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	De Zorg- en Veiligheidstafel Jeugd is na een succesvolle pilot bestendigd en daarmee een vast onderdeel in de zorg en veiligheid van de jeugd. De Zorg- en veiligheidstafels Jeugd worden voorgezeten door twee gemeentelijke procesregisseurs. Vanuit de Zorg- en Veiligheidstafels is oog voor preventie en wordt een integrale aanpak opgezet met de betrokken partners. Er wordt daarnaast deelgenomen aan verschillende overlegvormen, waaronder het Zorgnetwerkoverleg en overleggen van uit het Zorg- en Veiligheidshuis. Focus hierbij ligt zowel op het veiligheids- als het zorgaspect, waarbij de interne samenwerking tussen het sociaal domein en Openbare Orde en Veiligheid wordt opgezocht.
B2	Er wordt efficiënt ingezet op zorg en veiligheid wanneer er integraal wordt samengewerkt. Derhalve wordt er zoveel mogelijk ontschot op casusniveau. De procesregisseur van het sociaal domein heeft hier een belangrijke rol in. Interne samenwerking tussen diverse domeinen is van belang en wordt veelvuldig toegepast.
B3	De samenwerking tussen het jongerenwerk, politie en boa's is van belang in het voorkomen van jeugdoverlast. Het jongerenwerk is zowel in het jongerencentrum als op straat actief. Het jongerencentrum vormt een centrale plek voor veel Hillegomse jongeren. Zorgen omtrent jeugdigen worden onder samenwerkingspartners gedeeld, wat kan leiden tot een individuele Zorg en Veiligheidstafel wanneer een integrale aanpak noodzakelijk is.
B4	Deelname aan het Zorgnetwerkoverleg met onder andere woonconsulent Stek, wijkagenten en zorgpartners over bijvoorbeeld zwaardere woonoverlast zaken. Elke partner is vanuit zijn eigen keten verantwoordelijk voor een deel van de aanpak om de problematiek te verminderen. De gemeente heeft regie op dit proces.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Het signaleren, voorkomen en aanpakken van (georganiseerde) ondermijnende criminaliteit.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	Signaleren: - Het uitvoeren van preventief toezicht en integrale controles. - Het blijvend investeren in awareness intern en extern door middel van trainingen en publiekscampagnes. - Het in samenwerking met het RIEC actualiseren van ons Ondermijningsbeeld om goed zicht te hebben op de problematiek.
C2	Voorkomen: - Wanneer voorzien is in de benodigde randvoorwaarden: het inzetten op preventie van jonge aanwas via de implementatie van het project Dealbreakers. - Het verder versterken van een weerbare samenleving via het houden van publiekscampagnes. - Het verder versterken van een weerbare organisatie via onder andere de inzet van trainingen (algemeen en op maat gemaakt). - Het vergaren van meer kennis rond het thema Vastgoed om hier in de toekomst meer op in te kunnen zetten.
C3	Aanpakken: - Het lokaal oppakken van signalen en het uitlopen van casuïstiek. - Het waar nodig opwerken van signalen tot een (regionale) RIEC casus. - Wanneer voorzien is in de benodigde randvoorwaarden: het geven van uitvoering aan het samen met partners opgestelde plan van aanpak drugscriminaliteit (inclusief de verbreding van casuïstiek).

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Veiligheidsregio Holland Midden (VRHM) Regeling omgevingsdienst West-Holland (ODWH)	Politie GHOR CJG/JGT Zorg- Veiligheidshuis Hollands Midden Brijder Halt Welzijnswartier OM Jeugdbescherming West Onderwijs RIEC

Verkeer en Vervoer

Goede bereikbaarheid, leefbaarheid en verkeersveiligheid maken Hillegom aantrekkelijker. Het nieuwe mobiliteitsplan is in januari 2022 vastgesteld en wordt ingepast in de beleidscyclus van de Omgevingswet. In het Mobiliteitsplan zetten we in op drie ambities:

1. Een mooie, gezonde en veilige leefomgeving (people).
2. Hillegom zet in op duurzame mobiliteit (planet).
3. Hillegom is een vitaal dorp, daarom zijn we goed bereikbaar (profit).

In een uitvoeringsprogramma nemen we maatregelen op, die bijdragen aan het verwezenlijken van deze ambities.

Om bereikbaarheid, leefbaarheid, duurzaamheid en veiligheid te verbeteren is het van belang om voortdurend te beschikken over actuele data rond gebruik van infrastructuur en parkeercapaciteit. Hiertoe hebben we in het najaar van 2020 parkeer- en verkeerstellingen opgesteld. Deze data willen we tweejaarlijks actualiseren.

Uiterlijk in 2024 zal het bestaande parkeerbeleid van Hillegom (daterend uit 2016) geactualiseerd zijn, in 2023 maken we hier alvast een start mee, of het lukt om het af te ronden in 2023 hangt af van de beschikbare capaciteit. Deze is op dit specifieke onderdeel erg krap. Hierbij zal met name worden bekeken of de door ons gehanteerde parkeernormen nog passen bij bijvoorbeeld onze doelstellingen voor wat betreft leefbaarheid en onze woningbouwopgave.

We willen het fietsen en lopen naar school, winkels, werk en het station stimuleren. Door te investeren in veilige trottoirs en fietsroutes dragen we bij aan een gezonde en veilige leefomgeving en stimuleren we tegelijkertijd deze twee meest duurzame vervoerswijzen. Daarnaast dragen we met het verbeteren van de oplaadmogelijkheden voor elektrische auto's, bij aan een verdere verduurzaming van de mobiliteit.

We willen het aantal verkeersslachtoffers terugbrengen, door structurele aandacht voor verkeersveiligheid., gerichte aanpak van knelpunten zoals de Wilhelminalaan en door in te zetten op gedrag via campagnes zoals 'School op Seef', 'de scholen zijn weer begonnen' en 'Aan in het donker'.

Het versterken van duurzame mobiliteit bereiken we door het stimuleren van duurzame vervoerswijzen. Het gaat daarbij zowel om het stimuleren van lopen en fietsen door het verbeteren van voetgangers- en fietsinfrastructuur als om het verbeteren van de oplaadmogelijkheden voor elektrische auto's via het laadpalenbeleid.

De gemeente Hillegom zal tevens een verkenning doen ten aanzien van de mogelijkheden van een randweg om Hillegom, met name om het aandeel van vrachtverkeer op doorgaande wegen binnen Hillegom te verminderen. Voor het verbeteren van de bereikbaarheid hebben we onze partners hard nodig, zowel voor het treffen van samenhangende maatregelen als voor een effectieve lobby voor investeringen in onze regio door onder andere provincies, vervoerbedrijven en het Rijk. Voor het verbeteren van de bereikbaarheid van de noordelijke duin- en bollenstreek werken we samen met de provincie en de gemeenten Lisse, Teylingen en Noordwijk aan een pakket van maatregelen. Dit proces heeft de titel "Bereikbaarheid Noordelijke Duin- en Bollenstreek". Deze beide trajecten moeten in samenhang worden gezien en beoordeeld maar kunnen en zullen onafhankelijk van elkaar in de besluitvorming gaan.

Met verschillende regionale samenwerkingspartners wordt op verschillende tafels en in verschillende projecten en processen geschakeld. Het is van belang dat de gemeente daarin goed vertegenwoordigd is en actieve, deskundige en strategische inbreng heeft, en dat de raad en de stakeholders hierin goed meegenomen worden.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Continue verbetering en monitoring van auto-, fiets- en OV-bereikbaarheid.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	Vaststellen en uitvoeren van het uitvoeringsprogramma mobiliteit als een onderdeel van het Mobiliteitsplan dat wordt ingepast in de beleidscyclus van de Omgevingswet. In het uitvoeringsprogramma worden maatregelen voorgesteld voor 2022 en verder.
A2	Actualiseren van de verkeers- en parkeertellingen in het najaar van 2024 (tweejaarlijkse jaarlijkse actualisatie).

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Continue verbetering en monitoring van verkeersveiligheid en vermindering ongevallen langzaam verkeer.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	Voortzetten van de lopende verkeerseducatie-acties voor jongeren met VVN, alle scholen en Holland Rijnland voor jongeren. We faciliteren bij de landelijke acties en stimuleren en faciliteren de verkeersbrigadiers bij lagere scholen. Regionaal en/of landelijk worden nieuwe educatieve en/of voorlichtingscampagnes ontwikkeld.
B2	Met het uitvoeringsprogramma mobiliteit hebben we nadrukkelijk aandacht voor verkeersonveilige situaties. We nemen maatregelen op in het uitvoeringsprogramma om deze onveilige situaties te verminderen en/of voorkomen. We zoeken hiervoor cofinanciering in de vorm van rijks- en/ of provinciebijdrage).

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Continue verduurzaming en monitoring van de verduurzaming van mobiliteit.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	Versnellen van de plaatsingsprocedure voor laadpalen door het beleid Laadinfrastructuur uit te voeren.
C2	Met het uitvoeringsprogramma mobiliteit hebben we nadrukkelijk aandacht voor het stimuleren van duurzame mobiliteit, bij de start zullen we de raad informeren over de acties
C4	Het stimuleren van duurzame mobiliteit maakt onderdeel uit van de campagne energietransitie.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Betere ontsluiting van de Greenport Duin- en Bollenstreek.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	Wij zorgen dat de gemeentelijke belangen goed ingebracht worden in de verschillende processen en projecten die spelen rondom het verbeteren van de bereikbaarheid van de noordelijke bollenstreek, zodat er tot een evenwichtig maatregelenpakket voor de korte en middellange termijn besloten kan worden en de uitvoering voorbereid kan worden.
D2	Actief uitvoering geven aan de Regionale Strategie Mobiliteit.
D3	Samen met de regio zoeken we naar oplossingen om de doorgaande wegen door Hillegom te ontlasten van vrachtverkeer. Hiervoor wordt door de gemeente Hillegom de mogelijkheid van een randweg langs Hillegom verkend.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland	Regiogemeenten / gemeente Haarlemmermeer Burgers, bedrijfsleven en belanghebbenden Provincies Noord en Zuid-Holland VVN / Fietsersbond Vervoerregio Amsterdam Arriva / NS ProRail

Wonen

Er is een grote vraag naar woningen in Hillegom. Veel inwoners zoeken momenteel een passende woning. De ruimte voor nieuwbouw is beperkt. We geven met het Woonprogramma 2020-2024: 'naar een duurzaam evenwicht', via drie ambities extra aandacht aan senioren, starters, spoedzoekers en arbeidsmigranten. Om deze groepen meer kansen op de woningmarkt te bieden, is het vergroten en versnellen van de bouwproductie van belang.

De drie ambities zijn:

- 1: ruimte bieden aan een gevarieerde woningvraag
- 2: woonwijken en woningen klaar voor de toekomst
- 3: lang zelfstandig wonen als onderdeel van de gemeenschap

Het Hillegomse woonprogramma en de lokale regelingen/wettelijke instrumenten brengen we de komende periode in lijn met hiervoor genoemde trends en ontwikkelingen. We trekken daarbij samen op met partners (zoals ontwikkelaars en woningcorporatie Stek) en inwoners. De focus voor de komende periode ligt op versnelling van de woningbouwproductie, actualisatie van het (woon-)instrumentarium en uitvoering en actualisatie van het woonprogramma. We faciliteren partijen in het zo snel mogelijk doorlopen van procedures en maken afspraken over de voortgang.

Om toekomstbestendige keuzes op het gebied van woningbouw met slimme combinaties en innovaties voor een leefbaar Hillegom te kunnen maken, voor nu en in de toekomst, onderzoeken we aan wat, waar, wanneer en voor wie nieuwe woningen op de korte, middellange en lange termijn gerealiseerd kunnen worden. Dit in samenhang met het bestaande kaders en de (nieuwe) opgaven.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Voorzien in de lokale en (boven)regionale woningbehoefte (kwantitatief en kwalitatief).

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	Jaarlijks voeren we het meerjarige woningbouwprogramma Hillegom uit en monitoren dit om tijdig te kunnen bijsturen.
A2	Jaarlijks stemmen we de programmering en fasering van de woningbouwproductie regionaal af, om in de regio het gewenste woningbouwprogramma te realiseren.
A3	Binnen de kaders van het woonprogramma inzetten op een mix van woningen voor starters, gezinnen en senioren, om voor alle inwoners een passende woning te realiseren. Daarbij houden we ook andere doelgroepen in het oog, waaronder de wettelijke aandachtsgroepen. We maken gebruik van (toekomstige) wettelijke mogelijkheden om bij woningtoewijzing voorrang te geven aan Hillegommers.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Beschikken over actueel woonbeleid in samenwerking met betrokken partners.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	We voeren het woonprogramma 2020-2024: 'naar een duurzaam evenwicht' uit. Het Woonprogramma sluit aan op de Omgevingsvisie en geeft inzicht in de ambities, doelstellingen en prioriteiten.
B2	We actualiseren het Woonprogramma 2020-2024 in lijn met de nationale Woon- en Bouwagenda, de Regionale Woonagenda en nieuwe wetgeving zoals de Wet versterking regio volkshuisvesting en Wet goed verhuurderschap om daarmee in te spelen op de meest actuele ontwikkelingen op de woningmarkt. De actualisatie van het Woonprogramma sluit aan bij de beleidscyclus van de te actualiseren bestaande omgevingsvisie 'Heerlijk Hillegom, duurzame (proef)tuin van Holland'.

B3	Jaarlijks - In lijn met de Omgevingsvisie en het Woonprogramma sluiten, uitvoeren en monitoren van meerjarige prestatieafspraken met Stek en Huurdersbelangenvereniging Bollenstreek over betaalbaarheid, voldoende woningen voor diverse doelgroepen, duurzame woningen, wonen met zorg en de huisvesting van bijzondere doelgroepen.
B4	We implementeren nieuwe taken volgend uit de nationale Woon- en Bouwagenda en de Regionale Woonagenda. In 2024 werken wij aan de verdere implementatie van de wet Goed Verhuurderschap, de Wet versterking regie volkshuisvesting en de Huisvestingswet.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Een meer passend woningaanbod voor alle doelgroepen.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	We implementeren in 2024 de Regionale Huisvestingsverordening Holland Rijnland zodat er een transparant woonruimteverdeelsysteem is dat inspeelt op de huidige sociale woningmarkt.
C2	Jaarlijks – Bevorderen van initiatieven en faciliteren van de woonzorgopgave, zodat ouderen langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen. Hiervoor is het van belang dat dit wordt afgestemd met de partners in programma 1 uit het sociaal domein en dat er voldoende plekken zijn voor de eigen behoefte maar er geen regionale overcapaciteit wordt gecreëerd.
C3	Jaarlijks - Bevorderen van initiatieven en faciliteren van de woonopgave als gevolg van transitie en transformatie maatschappelijke opvang en beschermd wonen. Zo anticiperen we op de toekomstige woonvraag.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Een meer toekomstbestendige woningvoorraad.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	Inzetten op het realiseren van woningen volgens de GPR-streefwaarden uit de omgevingsvisie 'Heerlijk Hillegom' bij nieuwbouwprojecten i.p.v. de BENG-norm, zodat nieuwbouw zo duurzaam mogelijk is. We zullen de partijen uitdagen om dit streven uit te voeren
D2	We zetten in op verduurzaming van de bestaande woningvoorraad volgens het uitvoeringsprogramma Energietransitie, zodat de woningvoorraad toekomstbestendig wordt.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland	Woningcorporatie Stek Huurdersbelangenvereniging Bollenstreek Huurders Holland Rijnland Zorgaanbieders Duurzaam Bouwloket De Groene Uitdaging

Omgevingsvisie en Omgevingsplan

De Omgevingswet treedt in werking per 1 januari 2024.

De komst van de Omgevingswet betekent voor de overheid een verandering in het denken over een veilige en gezonde (fysieke) leefomgeving. Een belangrijk verschil tussen de Omgevingswet en de 'oude manier van werken' is dat niet langer allerlei sectoraal beleid op elkaar wordt gestapeld (zoals parkeernormen, structuurvisies, detailhandelsbeleid en woonbeleid) maar dat wordt uitgegaan van een integrale beleidscyclus en integrale gebiedsontwikkeling. In deze gebiedsontwikkelingen worden zaken zoals gezondheid, klimaatadaptatie, erfgoed, landschap, mobiliteit, biodiversiteit en veiligheid betrokken bij de afweging om zo integraal naar ontwikkelingen te kijken.

We gaan als gemeente steeds meer werken met een integrale beleidscyclus, dit betekent dat er geen sectorale beleidsplannen meer opgesteld worden en dat juridische regels in het omgevingsplan moeten worden opgenomen.

De gemeente Hillegom is voorbereid op de inwerkingtreding. Dit is het resultaat van het programma implementatie Omgevingswet.

Na inwerkingtreding van de Omgevingswet start de zogenoemde transitieperiode waarin de gemeente Hillegom aan de slag gaat met de doorontwikkeling en vaststelling van de omgevingsvisie en het omgevingsplan voor heel Hillegom.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Via de instrumenten van de Omgevingswet werken we aan een veiligere en gezondere fysieke leefomgeving, waarbij duurzaamheid voorop staat.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	Het in procedure brengen van een omgevingsplan voor het totale grondgebied van Hillegom. Het omgevingsplan Buitengebied en de Zanderij is daarbij de basis. Het ontwerp kan pas in procedure na inwerkingtreding van de Omgevingswet.
A2	Actualisatie van de Omgevingsvisie Heerlijk Hillegom

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Optimale dienstverlening.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	Kaders ontwikkelen hoe we (overheids-) participatie onder de Omgevingswet verder doorontwikkelen en vormgeven met een leidraad, toolkit en evaluatie (zie programma 4 Participatie).
B2	Uitvoeren van het communicatieplan om inwoners en initiatiefnemers mee te nemen in deze nieuwe manier van werken.
B3	Het vertalen van de juridische regels uit het omgevingsplan naar digitaal toegankelijke regels voor de burgers gebeurt aan de hand van toepasbare regels.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland Omgevingsdienst West-Holland GGD Veiligheidsregio Hollands Midden	Ministerie van Binnenlandse zaken VNG Omgevingswet Livinglab Zuid Holland (Hogeschool Leiden) Provincie Zuid-Holland Hoogheemraadschap van Rijnland Omliggende gemeenten Inwoners en initiatiefnemers

Transitie Omgevingswet

Het programma implementatie Omgevingswet is afgerond, de wettelijke verplichtingen die volgen uit de wet zijn gerealiseerd.

Vanaf inwerkingtreding van de Omgevingswet start een nieuwe periode, de transitie periode Omgevingswet.

In deze transitieperiode moeten we rekening houden met de volgende ontwikkelingen:

Juridische transformatie; werken met meerderde juridische systemen met effecten voor werkwijze, bezetting, onzekerheden en mogelijke bezwaarprocedures

ICT en informatievoorziening; werken met verschillende systemen, huidige systemen en het Digitale stelsel Omgevingswet.

Verandering van werkwijze; het leren werken met andere regelgeving, andere verantwoordelijkheden, samenwerking ook interbestuurlijk.

Verandering in dienstverlening aan inwoners, bedrijven en projectontwikkelaars. (initiatiefnemers)

Verplichte samenwerking in de keten en interbestuurlijk, de gemeente wordt het bevoegd gezag voor de omgevingsvergunning.

Deze periode kenmerkt zich door:

- Het leren anders te werken door te we werken met een integrale beleidscyclus. Dat wil zeggen dat we de komende jaren geen aparte beleidsnotities gaan opstellen. De omgevingsvisie en omgevingsplan bevatten in de toekomst alle beleidsregels die betrekking hebben op de fysieke gezonde leefomgeving.
- Het leren werken met de ja, mits gedachte bij het verkennen van een initiatief en het vergunningverleningsproces.
- Doorontwikkeling van het digitale stelsel Omgevingswet.

Voor deze transitieperiode wordt Rijksbudget beschikbaar gesteld in de Decemercirculaire 2023. Rijksbijdrage is werkbudget. Dat wil zeggen dat de rijksbijdrage randvoorwaardelijk is om deze transitie ambtelijk te kunnen uitvoeren.

Er is een financiële strategie opgesteld hoe deze gelden gemonitord gaan worden.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Regisseren en borgen van de onvoorziene nieuwe werkzaamheden die volgen na inwerkingtreding van de wet.
Regisseren van de transitieperiode die volgt na inwerkingtreding van de Omgevingswet.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	Regisseren van de transitieperiode die volgt na inwerkingtreding van de omgevingswet. <ul style="list-style-type: none">• Het ondersteunen van de organisatie tijdens de eerste overgangsfase na inwerkingtreding van de wet• Het managen van eventuele onvoorziene omstandigheden en effecten als gevolg van de inwerkingtreding.
A2	Integraliteit van de omgevingswet doorontwikkelen en verantwoordelijkheden, beheer, integraliteit en kwaliteit van de hoofdprocessen Omgevingswet borgen in de (lijn)organisatie. De hoofdprocessen van de Omgevingswet zijn: <ul style="list-style-type: none">• Verkennen en begeleiden initiatief• Behandelen melding / vergunning• Toezicht en Handhaving• Wijzigen Omgevingsplan, incl. toepasbare regels• Wijzigen beleidsproces omgevingsvisie
A3	Integraliteit van het beleid voor de fysieke leefomgeving doorontwikkelen en borgen en daarnaast de Ja mits houding procesmatig uitwerken. We stellen een eenduidige werkwijze op, hoe om te gaan met nieuwe initiatieven en beleidsontwikkelingen in de fysieke leefomgeving. Zo zullen alle verordeningen met raakvlak in de fysieke leefomgeving integraal onderdeel gaan uitmaken van het omgevingsplan.

Gebiedsontwikkeling

Gebiedsontwikkeling richt zich op het (her)ontwikkelen van een locatie tot een nieuw gebied met een zo hoog mogelijke kwaliteit op het gebied van wonen, werken, mobiliteit, energietransitie, klimaatadaptatie, groen en recreëren. Daarbij worden de verschillende belangen zorgvuldig afgewogen.

De gemeente heeft in haar omgevingsvisie ambities vastgesteld voor een gezonde en veilige fysieke leefomgeving. Daarnaast spelen er actuele ontwikkelingen buiten de invloedssfeer van het gemeentelijk bestuur die een direct effect hebben op de haalbaarheid van plannen en initiatieven, zoals bijvoorbeeld de stijging van bouwkosten en rentepercentages. Hierdoor wordt gebiedsontwikkeling steeds gecompliceerder. Dit vraagt om flexibiliteit en wendbaarheid om de hoogst haalbare (omgevings)kwaliteit te realiseren.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Gebiedsontwikkeling in lijn met de Omgevingsvisie Hillegom, waarbij het uitgangspunt is een gezonde en veilige fysieke leefomgeving.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	Stimuleren en faciliteren van initiatieven en plannen die bijdragen aan de koers van de Omgevingsvisie, welke worden gemonitord en geëvalueerd in het kader van de beleidscyclus van de Omgevingswet.
A2	Invullen van eigen grondposities, zoals SIZO, SAVIO en Leerwinkel. Duurzaamheid en/of betaalbaarheid staan hierbij voorop. We maken afspraken over de voortgang en doorlopen processen zo vlot mogelijk.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
	Woningbouwcorporaties Projectontwikkelaars Bedrijven Particuliere initiatiefnemers

Openbare ruimte en duurzaamheid

Openbare ruimte

We willen de (leef)omgeving voor inwoners en ondernemers aangenaam en bruikbaar maken en houden. Een prettige, groene leefomgeving heeft een positieve invloed op ons welbevinden en nodigt uit tot bewegen, sporten en ontmoeten. We hebben hard gewerkt aan het groenprofiel van onze gemeente. Het "zorgeloos groen" willen we uitbreiden naar de wijken. Dit draagt bij aan klimaatadaptatie en het versterken van de biodiversiteit. We blijven daarom investeren in groen, verkeersveiligheid en bereikbaarheid van Hillegom.

Integraliteit en toekomstbestendigheid in de fysieke leefomgeving

Via het beheer en onderhoud van de openbare ruimte dragen we bij aan een veilige en gezonde omgeving. We streven naar een basiskwaliteitsniveau van onze kapitaalgoederen en verhogen we de kwaliteit waar dit ook echt nodig is. De focus is tweeledig: Enerzijds ligt deze bij de uitvoering van de onderhoudswerkzaamheden die gebaseerd zijn op het beheerplan; anderzijds bij de integratie van alle opgaven in beleid en de werkzaamheden tussen en van verschillende onderhoudsdisciplines.

In de openbare ruimte is er een duidelijk verband tussen sociale veiligheid, welzijn en burger- en overheidsparticipatie. We participeren met inwoners en gaan de wijk in om op te halen wat er leeft en welke ideeën er zijn voor verbetering van de openbare ruimte. Kleine(re) aanpassingen in de openbare ruimte die snel kunnen worden opgepakt -en direct tot verbetering leiden- voeren we snel uit.

We stimuleren de circulaire economie, en nemen deze opgave mee in de inkoop van duurzame producten en (de uitvoering van) ons afvalbeleid. De gemeente heeft, vanuit de wet Milieubeheer, de verplichting om duurzame inzameling van afval te verzorgen.

Verder bereiden we Hillegom voor op klimaatveranderingen en ontwikkelen we een toekomstbestendig actieplan. De inrichting van de buitenruimte speelt hierbij een cruciale rol.

Gezien de beperkte financiële ruimte in de komende jaren worden er keuzes gemaakt in de ambities. Diverse ambities betekenen een verhoging van beheer- en onderhoudskosten, tenzij eigen beheer door bewoners gaat toenemen of een andere wijze van compensatie wordt gevonden.

Duurzaamheid

In Hillegom is het thema duurzaamheid onder andere verankerd in de 'Omgevingsvisie Heerlijk Hillegom, duurzame (proef)tuin van Holland' en in het 'Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid Hillegom 2018-2022'. Het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid is een verbindend programma, dat betrekking heeft op verschillende beleidsterreinen. Duurzaamheid is dan ook een integraal onderwerp dat organisatie breed aandacht vraagt en opgepakt wordt op het gebied van fysieke, sociale en economische duurzaamheid. Als opvolger van het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2018-2022 zal een nieuw programma opgesteld voor de komende jaren.

Energietransitie: van beleid naar uitvoering

Eind 2021 heeft de raad de Lokale Energiestrategie en de Transitievisie Warmte vastgesteld. Eind 2022 heeft het college het Uitvoeringsprogramma Energietransitie 2022-2026 vastgesteld. Dit uitvoeringsprogramma geeft concrete invulling aan onze ambities en doelen die in onze Lokale Energiestrategie en Transitievisie Warmte staan beschreven. Samen met onze inwoners, bedrijven en organisaties gaan we werken aan het behalen van onze doelen.

Ondertussen verandert de (energie)wereld waar we bij staan. We kijken dus niet al te ver vooruit, maar beginnen met wat we nu weten en kunnen. Dit doen we in het vertrouwen dat we daarmee een goed onderbouwde stap zetten naar het behalen van onze doelstellingen. Tegelijkertijd zijn we ons ervan bewust dat de werkelijkheid ons

in zal halen. We timmeren daarom niet alles dicht en houden ruimte voor ontwikkelingen en innovaties. Dit uitvoeringsprogramma is dan ook een levend document, dat jaarlijks wordt geëvalueerd en bijgewerkt. De energietransitie is een maatschappelijke opgave die naast onze inwoners, ondernemers en organisaties ook onze ambtelijke organisatie raakt. Niet alleen team Duurzaamheid en Energie moet ermee aan de slag. Met het integrale uitvoeringsprogramma ambiëren we een goed begin te maken om de energietransitie stevig te verankeren in ons denken en doen, zowel bij inwoners en ondernemers als bij de ambtelijke organisatie en het politieke bestuur.

Budgettering:

We spannen ons in om subsidies en andere vormen van cofinanciering te regelen voor het bereiken van onze duurzame doelstellingen. Om uitvoering te geven aan het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid wordt er een (jaarlijks) werkbudget onttrokken uit de daartoe bestemde reserve. Deze reserve is aanvankelijk opgezet voor de periode 2018-2022. Het beschikbaar houden van de bestemmingsreserve tot en met 2026 is gewenst. Daarnaast wordt er gewerkt aan een Uitvoeringsprogramma Energietransitie en een nog op te stellen Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid. Financiering wordt gedaan op basis van gelden vanuit Rijkswege.

Regionale programma's groen en recreatie

Binnen de Duin- en Bollenstreek wordt een nieuw uitvoeringsprogramma Groen en Recreatie ontwikkeld. Daarin worden projecten op het gebied van groen en recreatie opgenomen. De Duin- en Bollenstreek ligt in het Nationaal park Hollandse duinen wat koppel kansen biedt op het gebied van marketing en toeristische ontwikkelingen.

Binnen Holland Rijnland wordt gewerkt aan het Regionaal Groenprogramma Holland Rijnland. In 2023 ronden we lopende projecten af en indien er een nieuw programma is vastgesteld worden nieuwe projecten opgestart. Ook hierbij geldt dat ambities en projecten die hieruit voortkomen mogelijk een verhoging van de beheer- en onderhoudskosten met zich meebrengen

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Een aangename, gezonde, veilige en toekomstbestendige woon- en leefomgeving voor alle inwoners.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	We zorgen voor gerichte communicatie aan de inwoners over hun eigen invloed op de leefomgeving (bijvoorbeeld over de trias energetica, milieuvervuiling, geluidsoverlast en vergroening ten behoeve van waterberging).
A10	We optimaliseren de samenwerking met de Omgevingsdienst West-Holland bij het invullen van de (milieu) taken.
A2	In 2024 gaan we verder met het optimaliseren beheer en onderhoud van maatschappelijk vastgoed.
A4	In 2023 is het beheerplan Groen c.q. uitvoeringsprogramma besproken in de raad. In 2024 starten we met de uitvoering van het geactualiseerde beheerplan Groen. We integreren de volgende onderdelen: Vitaliteit en gezondheid van inwoners door doelstellingen op te nemen voor het verminderen van o.a. hittestress. Het inzetten van groen om de gevolgen van klimaatverandering te verminderen (klimaatadaptatie). Droogtebestendige groeiplaatsen en boom- en plantensoorten waar nodig. Maatregelen voor toename in biodiversiteit.
A5	We voeren het nieuwe beleid c.q. uitvoeringsprogramma 'Spelen, Sport en Bewegen in de buitenruimte' voor jong en oud uit.

A7	We laten in samenwerking met verbonden gemeenten en partijen in 2024 een haalbaarheidsstudie uitvoeren voor het aanleggen van een ecologische verbindingszone langs en in de Trekvaart. In 2025 wordt met de samenwerkingspartijen in kaart gebracht of er een Voorlopig ontwerp opgesteld zal worden, indien dit het geval is zal dit resulteren in een Definitief ontwerp.
A8	We actualiseren het beleidsplan civiele kunstwerken 2020-2024 tot een beheerplan civiele kunstwerken 2025-2029. Deze zal door het college worden vastgesteld. Daarbij verkennen we de opties in veiligheid en materiaalgebruik: zo milieuvriendelijk mogelijk, met als uitgangspunt circulariteit, duurzame productie en productengebruik en lage CO2 voetafdruk. Uw raad wordt hierover met een raadsbrief geïnformeerd.
A9	Uitvoering geven aan het regionaal groenprogramma (RIF) van Holland Rijnland.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Het stimuleren van een circulaire economie.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	We borgen en waar nodig passen we het nieuwe grondstoffen (VANG = Van Afval Naar Grondstof) beleid aan. Met specifieke aandacht voor de ontwikkelingen van de milieudoelen van de nieuwe VANG doelstellingen welke door de landelijke overheid worden ontwikkeld.
B3	We gaan verder met het project herinrichting VAB terrein
B4	We onderzoeken de mogelijkheden om met ondernemers afspraken te maken over een "Afvalbeleid voor ondernemers". Specifiek voor de ondernemers in het winkelgebied. Aan Meerlanden Bedrijven is gevraagd om een oplossing te bedenken voor het aanbieden van Bedrijfsafval. Ondernemend Hillegom voert gesprekken met Meerlanden namens de ondernemers in het centrum. De eerste gesprekken zijn positief en er wordt gewerkt aan een haalbaar plan met draagvlak. De gemeente heeft momenteel een faciliterende rol.
B5	We werken aan het integreren van circulariteit in onze aanbestedingstrajecten. Hierin verwerken we als uitgangspunt het principe 'Maatschappelijk verantwoord inkopen'.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Openbare ruimte is klimaatbestendig.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C4	We maken de gevolgen, risico's en kansen van de komst van de WNB (wet natuurbescherming) inzichtelijk. We verkennen de haalbaarheid van het organisatorisch en juridisch implementeren van noodzakelijke aanpassingen om aan de wet te voldoen.
C5	Vanuit de Omgevingsvisie, het Programma Duurzaamheid en het Programma Water en Klimaatadaptatie wordt bij aanpassingen en renovatie van de openbare ruimte rekening gehouden met klimaatverandering en klimaatadaptatie.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: 159 terajoule (TJ): 38% duurzame elektriciteit opwekken in 2030

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	Stimuleren van de ontwikkeling van zonnepanelen op daken. In het uitvoeringsprogramma energietransitie zijn concrete projecten opgenomen om invulling te geven aan deze activiteit.
D2	Nader onderzoek doen naar het duurzaam opwekken van elektriciteit in Hillegom. In het Uitvoeringsprogramma Energietransitie 2022-2026 staan concrete projecten om invulling te geven aan deze activiteit.
D3	Deelname aan bijeenkomsten in Holland Rijnland en uitvoering geven aan het Energieprogramma.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: 10% energiebesparing in 2025 en 15% energiebesparing in 2030, in de gebouwde omgeving ten opzichte van 2014

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
E1	Uitvoering geven aan het thema energie besparen vanuit het Uitvoeringsprogramma Energietransitie 2022-2026.
E2	Voor 2030 inzichtelijk hebben hoe kansrijk en wenselijk een warmtenet is in Hillegom. Vanuit een gezamenlijke strategie met Hillegom, Lisse en Noordwijk worden de mogelijkheden in kaart gebracht.
E3	Voor 2030 inzichtelijk maken waar inwoners ook na 2050 gebruik kunnen blijven maken van het gasnet (voor het gebruik van duurzame gassen). Dit hangt zowel af van het verwachte aanbod van duurzame gassen als de betaalbaarheid van andere duurzame warmteoplossingen in het landelijk gebied.
E4	Komende jaren slim in kunnen spelen op de nieuwste inzichten, innovaties en technieken.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Omgevingsdienst West-Holland (ODWH) VAB Stichting RIJK	Hoogheemraadschap Rijnland Provincie Zuid-Holland Burgemeenten Inwoners Bedrijven

Verbonden partijen

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#)

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	NL	Bron
Gemiddelde WOZ waarde	per duizend euro	€ 346	€ 365	€ 403	2021: € 290	CBS
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	10,2	11,7	10,5	2022: 9,3	Basis-registratie adressen en gebouwen
Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar (%)		71,6%		2021: 70,1 %	CBS
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Gemiddeld totaalbedrag in euro's	€ 930	€ 952	€ 1.048	2022: € 733	COELO
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Gemiddeld totaalbedrag in euro's	€ 988	€ 1.011	€ 1.113	2022: € 839	COELO

Toelichting indicator Gemiddelde WOZ waarde

De gemiddelde WOZ waarde van woningen.

Toelichting indicator Nieuwgebouwde woningen

Het aantal nieuwgebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen zoals transformaties.

Toelichting indicator Demografische druk

De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.

Toelichting indicator Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Toelichting indicator Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Indicator	Eenheid	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	NL	Bron
Omvang huishoudelijk restafval	Hoeveelheid restafval per bewoner in kilo's (incl. grof huishoudelijk restafval)	118		124		2020: 170	CBS
Hernieuwbare elektriciteit	Percentage elektriciteit opgewekt uit o.a. wind, waterkracht, zon of biomassa	nb		14%		2020: 26,9%	RWS

Toelichting indicator Omvang huishoudelijk restafval

Niet gescheiden ingezameld restafval dat te groot of te zwaar is om op dezelfde wijze als het huishoudelijk restafval te worden aangeboden.

Toelichting indicator Hernieuwde elektriciteit

Het % hernieuwbare energie, ook wel duurzame of groene energie genoemd. Dit is energie afkomstig van natuurlijke bronnen die constant worden aangevuld zoals uit wind, waterkracht, zon, bodem, buitenluchtwarmte en biomassa.

nb: Gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend. Indien de gegevens na het schrijven bekend worden, kunt u deze vinden op:

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/>

Indicator	Eenheid	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	NL	Bron
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren (in de leeftijd 12 - 17 jaar)	100		80	100	2021: 80	Bureau Halt
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	0,7		1	1	2021: 1,8	CBS
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2,7		3	2,5	2021: 4,3	CBS
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	0,5		1,5	1,3	2021: 1,3	CBS
Vernieling en beschadiging (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	4,3		4	3	2021: 6,1	CBS

Toelichting indicator Verwijzingen Halt

Het aantal verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12 tot 18 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.

Toelichting indicator Winkeldiefstallen

Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.

Toelichting indicator Geweldsmisdrijven

Het aantal geweldsmisdrijven. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).

Toelichting indicator Diefstallen uit woning

Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.

Toelichting indicator Vernieling en beschadiging (in de openbare ruimte)

Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel worden deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.

nb: Gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend. Indien de gegevens na het schrijven bekend worden, kunt u deze vinden op:

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/>

Kaderstellende stukken

- [Nationale Omgevingsvisie \(NOVI\) 2050, 2020](#)
- [Nationale wetgeving voor de fysieke leefomgeving](#)
- [Omgevingsbeleid, -programma en -verordening provincie Zuid-Holland, 2020](#)
- [Nationaal Park Hollandse Duinen, 2020](#)
- [Wet veiligheidsregio's](#)
- [Regionaal Crisisplan](#)
- [Integraal veiligheidsbeleid 2020-2023 Hillegom 'Samen houden we Hillegom veilig'](#)
- [Coalitieakkoord Hoogheemraadschap van Rijnland, De blauwe lens, 2021](#)
- [Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst West-Holland](#)
- [Gemeenschappelijke Regeling Holland Rijnland](#)
- [Regionale Omgevingsagenda Holland Rijnland 2040, 2021](#)
- [Regionale Energiestrategie \(RES 1.0\) Holland Rijnland, 2021](#)
- [Regionale Strategie Mobiliteit \(RSM\) Holland Rijnland, 2021](#)
- [Lokale Energiestrategie Hillegom 2021 \(LES\)](#)
- [Transitie Visie Warmte 2021 \(TVW\)](#)
- [Regionale Woonagenda Holland Rijnland 2017](#)
- [Energieakkoord Holland Rijnland 2017-2025](#)
- [Groenprogramma Holland Rijnland, gebiedsprogramma Bloeiende Duin- en Bollenstreek 2016-2020](#)
- [Strategische Agenda Ruimte Duin- en Bollenstreek 2040, 2021](#)
- [Economische Agenda Duin- en Bollenstreek 2018-2021](#)
- [Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport Duin- en Bollenstreek 2016](#)
- [Omgevingsvisie Heerlijk Hillegom, duurzame \(proef\)tuin van Holland, actualisatie 2021](#)
- [Woonprogramma Hillegom 2020-2024](#)
- [Prestatieafspraken Wonen Hillegom](#)
- [Parapluplan Wonen 2020](#)
- [Handhavingssuitvoeringsprogramma Hillegom 2020](#)
- [Handhavingssuitvoeringsprogramma Hillegom 2021](#)
- [Algemene Plaatselijke Verordening Hillegom](#)
- [Drank- en horecaverordening 2014](#)
- [Mobiliteitsplan 2022](#)
- [Beleidsplan wegen 2015-2019](#)
- [Bodemfunctieklassenkaart 2020](#)
- [Beleid Laadinfrastructuur 2021](#)
- [Beleidsplan Openbare Verlichting 2011-2021](#)
- [Healthy Hillegom 2020-2023](#)
- [Nota Grondbeleid Hillegom 2022-2026](#)
- [Erfgoedverordening gemeente Hillegom 2010](#)
- [Verordening Erfgoedcommissie Hillegom 2019](#)
- [Centrumplannen](#)
- [Groenbeleidsplan 2015-2024 Deel A Deel B](#)
- [RioolBeheerPlan en BasisRioolPlan 2016-2020](#)
- [Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid Hillegom 2018-2022](#)
- [Afvalbeleid 2021](#)
- [Gemeentelijke afvalstoffenverordening en uitvoeringsbesluit](#)
- [Landelijk afvalbeheersplan \(LAP2\)](#)
- [Afvalscheidingsadvies Meerlanden "Op weg naar 65%"](#)
- [VANG \(Van Afval Naar Grondstof\)](#)
- Dienstverleningsovereenkomst met De Meerlanden (niet openbaar)

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023 na wijziging	2024	2025	2026	2027
Thema Gebiedsontwikkeling						
Ruimtelijke ordening	-1.284	-1.398	-854	-666	-666	-666
Totaal Gebiedsontwikkeling	-1.284	-1.398	-854	-666	-666	-666
Thema Openbare orde en veiligheid						
Openbare orde en veiligheid	-767	-970	-980	-980	-980	-980
Crisisbeheersing en brandweer	-1.438	-1.513	-1.634	-1.673	-1.703	-1.723
Totaal Openbare orde en veiligheid	-2.205	-2.483	-2.614	-2.653	-2.683	-2.703
Thema Openbare ruimte en duurzaamheid						
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-2.079	-2.419	-2.580	-2.817	-2.827	-2.837
Afval	-2.681	-3.264	-3.566	-3.653	-3.680	-3.541
Riolering	-1.765	-1.740	-1.730	-1.814	-1.826	-1.807
Milieubeheer	-1.016	-1.390	-1.240	-1.240	-1.240	-1.090
Begraafplaatsen en crematoria	-97	-122	-126	-126	-126	-126
Totaal Openbare ruimte en duurzaamheid	-7.638	-8.935	-9.242	-9.650	-9.699	-9.401
Thema Verkeer en vervoer						
Verkeer en vervoer	-3.519	-4.148	-3.972	-4.068	-4.208	-4.301
Recreatieve havens	-161	-141	-142	-142	-142	-142
Parkeren	-127	-139	-349	-349	-349	-349
Totaal Verkeer en vervoer	-3.807	-4.428	-4.463	-4.559	-4.699	-4.792
Thema Wonen						
Wonen en bouwen	-625	-2.048	-879	-829	-829	-829
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-9.735	-3.593	-17	-17	-17	-17
Totaal Wonen	-10.360	-5.641	-896	-846	-846	-846
Totaal lasten	-25.294	-22.885	-18.069	-18.374	-18.593	-18.408

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023 na wijziging	2024	2025	2026	2027
Thema Gebiedsontwikkeling						
Ruimtelijke ordening	364	103	103	103	103	103
Totaal Gebiedsontwikkeling	364	103	103	103	103	103
Thema Openbare orde en veiligheid						
Openbare orde en veiligheid	1	9	9	9	9	9
Crisisbeheersing en brandweer	197	46	46	46	46	46
Totaal Openbare orde en veiligheid	198	55	55	55	55	55
Thema Openbare ruimte en duurzaamheid						
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	9	5	5	5	5	5
Afval	3.401	3.883	4.684	4.684	4.684	4.573
Riolering	2.537	2.474	2.527	2.637	2.651	2.628
Milieubeheer	1					
Begraafplaatsen en crematoria	85	86	87	87	87	87
Totaal Openbare ruimte en duurzaamheid	6.033	6.448	7.303	7.413	7.427	7.293
Thema Verkeer en vervoer						
Verkeer en vervoer	170	73	73	73	73	73
Recreatieve havens	3	12	12	12	12	12
Parkeren	6	3	3	3	3	3
Totaal Verkeer en vervoer	179	88	88	88	88	88
Thema Wonen						
Wonen en bouwen	652	500	476	476	476	476
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	11.328	5.541				
Totaal Wonen	11.980	6.041	476	476	476	476
Totaal baten	18.754	12.735	8.025	8.135	8.149	8.015
Saldo van baten en lasten	-6.539	-10.152	-10.045	-10.242	-10.446	-10.395
Reserves						
	2022	2023 na wijziging	2024	2025	2026	2027
Toevoegingen reserves	-273	-650	-1.960	-2.200	-1.200	0
Onttrekkingen reserves	1.644	3.707	3.226	3.345	2.376	1026
Totaal reserves	1.372	3.057	1.266	1.145	1.176	1.026
Saldo na resultaatbestemming	-5.172	-7.093	-8.779	-9.093	-9.268	-9.364

Programma 3 Bedrijvigheid

Trends en ontwikkelingen

Regionale Economie

Voor de Duin- en Bollenstreek is gebiedsgericht werken noodzakelijk om een integrale ontwikkeling van de economie te realiseren. In de strategische Uitvoeringsagenda ruimte Duin- en Bollenstreek wordt gesproken over het vinden van de balans tussen economie, duurzaamheid, toerisme/recreatie, wonen leefbaarheid. Als deze met elkaar in balans zijn, zorgen deze voor de bijzondere en prettige leefomgeving binnen en buiten de regio. Het blijkt dat Hillegom met name onder het gemiddelde scoort op het aantal arbeidsplaatsen. Daarnaast speelt ook dat de scores op opleidingsniveau, vergrijzing, ondernemerschap en verhuismobiliteit niet positief uitpakken in verhouding tot het merendeel van de andere Nederlandse gemeenten. Om krimp op den duur te voorkomen is samenwerking tussen de triple helix partijen nodig. Daarnaast moet aansluiting gezocht worden bij de omliggende regio's, om in de strijd om kennis en talent overeind te kunnen blijven als regio en onze gemeente daarbinnen. Dit is een beeld dat herkenbaar is in de hele Duin- en Bollenstreek waardoor het noodzakelijk is om gezamenlijk (strategische) stappen te zetten.

Bollensector

De komende jaren zet de schaalvergroting in combinatie met de krimp van het aantal bedrijven in de bollensector door. Veel bedrijven gaan steeds meer specialiseren. Daarnaast zet de focus op duurzaam bodembeheer de komende jaren door. Door meer rotatie van gewassen ontstaat meer vraag naar areaal dat geschikt is voor bloembollen. Deze ontwikkelingen leggen een (nog) grotere druk op het ruimtegebruik in de streek. Met de oprichting van Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM) is in 2009 gestart met het optimaal inrichten van de beschikbare ruimte in de streek. Desondanks zien we de afgelopen jaren een trend dat telers meer en meer hectares in andere gebieden opzoeken voor hun teelt. Om de economische positie van de Greenport te versterken is in 2019 de stichting Greenport Duin- en Bollenstreek opgericht. Binnen deze stichting werken onderwijs, overheid en ondernemers samen. De sector ziet de Bollenstreek nog altijd als haar bakermat vanwege de aanwezigheid van kennispartners (KAVB, BKD, Hobaho e.a.), toeleveranciers, de band met Keukenhof en de nabijheid van kennisinstututen (Leiden, Delft, Amsterdam) en onderwijsinstellingen (Wellant, Hogeschool Leiden, Hogeschool Inholland). Aan de hand van de evaluatie van de ISG wordt bekeken hoe verdere invulling gegeven wordt aan de ontwikkelingen binnen de Greenport. De opgave naar een duurzame Greenport en hernieuwbare energie maakt onderdeel uit van de doorontwikkeling van de Greenport.

Lokale economie

De lokale economie in het algemeen en de detailhandel in het bijzonder, staan onder druk. Structurele ontwikkelingen, zoals de opkomst van online winkelen en andere behoeften bij klanten zorgen ervoor dat het beleven van het centrum veranderd is van koopgericht gedrag naar een beleving waar men elkaar ontmoet. Deze factoren beïnvloeden de opbouw van het centrum. Verdere internationalisering van productieprocessen, hebben gevolgen voor de bedrijventerreinen. We zien dat in de afgelopen jaren terug in een vermindering van het aantal winkels en leegstaande panden op bedrijventerreinen. Ten aanzien van de bedrijventerreinen zien we recent weer meer vraag ontstaan, waarbij de kwaliteit van de bedrijventerreinen een punt van aandacht is. Daarbij is transformatie een van de oplossingsrichtingen.

Lokale economie

Levendig Hillegom

We zetten in op activiteiten en projecten die Hillegom levendig en aantrekkelijk maken. Wij faciliteren plannen en ideeën, op voorwaarde dat ze bijdragen aan een verbetering van de leef kwaliteit en de duurzame ontwikkeling van Hillegom. We doen het samen met het lokale bedrijfsleven vanuit de intentieovereenkomst 'Heerlijk Hillegom, opweg naar de toekomst'. Hierin is afgesproken gezamenlijk aan de slag te gaan als een goed ondernemersklimaat, werk en inkomen, duurzaamheid, (digitale) bereikbaarheid, gezondheid en promotie van een aantrekkelijk dorp. Onderdeel hiervan is het faciliteren van een betere samenwerking tussen de Hillegomse ondernemers en tussen de ondernemers en de gemeente. Onder andere door het faciliteren van het Ondernemersfonds

Centrum

In 2021 is de herinrichting van de openbare ruimte in de Hoofdstraat afgerond waarmee de kwaliteit van het kernwinkelgebied is versterkt. Hiermee is de ruimtelijke kwaliteit in het centrum verbeterd en is een belangrijke randvoorwaarde/kader uit de Omgevingsvisie ingevuld. In de aankomende jaren is het belangrijk om te werken aan de samenwerking tussen ondernemers en tussen ondernemers en de gemeente. Nieuwe regels voor terrassen en uitstallingen zijn van kracht en dragen bij aan goede uitstraling. In het centrum gaan we nadenken over hoe we multifunctionaliteit mogelijk kunnen maken om leegstand tegen te gaan.

Bedrijventerreinen

Op regionaal niveau is een nieuwe bedrijventerreinenstrategie opgesteld. Deze strategie geeft meer inzicht in de behoeften en wensen ten aanzien van de toekomstige ontwikkeling van bedrijventerreinen in de regio en de gemeente. We gebruiken deze strategie bij het door ontwikkelen van onze bedrijventerreinen en om de transformatie van Hillegom Noord en Hillegommerbeek naar woon- werkgebieden mogelijk te maken. We maken de diverse maatschappelijke transitie (energie, circulair, mobiliteitsvragen, milieu) onderdeel van onze toekomstige aanpak en samenwerking met bedrijfsleven.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: In nauwe en constructieve samenwerking met stakeholders inzetten op duurzame ontwikkeling van ons centrum.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	Indien er wordt besloten om op initiatief van Ondernemend Hillegom een Ondernemersfonds in te stellen, wordt dat gefaciliteerd.
A2	Initiatieven vanuit de ondernemers die bijdragen aan kwaliteitsverbetering van het centrum worden waar mogelijk ondersteund.
A3	Nadenken over hoe we multifunctionaliteit kunnen inzetten om leegstand tegen te gaan.
A4	Op basis van de in 2019 afgesloten intentieovereenkomst 'Heerlijk Hillegom op weg naar de toekomst' wordt samengewerkt op verschillende thema's met de betrokken stakeholders.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Verder vergroten van aantrekkelijkheid van Hillegom.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	Wij dragen hieraan bij door Ondernemend Hillegom te ondersteunen in hun promotie en marketing doeleinden.
B2	Aan de hand van het Handboek reclame, uitstallingen en gevelwijzigingen wordt gewerkt naar een meer uniforme uitstraling van het centrum.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Voldoende en duurzame bedrijventerreinen.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	Toekomstbestendig maken van bestaande bedrijventerreinen in lijn met de Omgevingsvisie Hillegom 2030 en op basis van de regionale bedrijventerreinenstrategie.
C2	In samenwerking met Teylingen, Noordwijk en Lisse wordt verder gewerkt aan een regionale bedrijventerreinenstrategie. Invulling geven aan het ontwikkelen van nieuwe bedrijfslocaties kan plaatsvinden na vaststelling van de regionale bedrijventerreinenstrategie.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland	Economic Board Duin- en Bollenstreek Stichting Greenport DBS Stichting Monumentenbezit Regiogemeenten Toeristische ondernemers Promotie- / marketingorganisaties Inwoners Vastgoedeigenaren Provincie Zuid-Holland

Regionale economie

Onze ambitie is de regionale economische structuur te versterken zonder dat het ten koste gaat van de woonaantrekkelijkheid. Vanaf 2017 wordt gewerkt met een regionale uitvoeringsagenda. In 2021 is de Economische agenda geëvalueerd. Hierin komt naar voren dat de agenda ten eerste gericht moet worden op de regionale vraagstukken, zoals het verbeteren van de bovengenoemde structuurkelpunten: aantrekken van kennis, behouden en aantrekken van jong talent, stimuleren van ondernemerschap. Daarnaast moet de uitvoeringsagenda ook meer strategisch worden door aansluiting te zoeken bij provinciale en landelijke thema's zoals duurzaamheid, digitalisering en circulaire economie. Aan de hand van die evaluatie is een nieuwe uitvoeringsagenda opgesteld. Als (mede-) financier zijn we als gemeente kaderstellend. Duurzaamheid/circulaire economie is daarbij een belangrijk kader.

Om overeind te kunnen blijven in de strijd om kennis en talent, zal de Duin- en Bollenstreek meer aansluiting moeten zoeken met de economisch sterke regio's om haar heen, zoals de metropoolregio Amsterdam, regio 071 rond Leiden en de metropoolregio Den Haag/Rotterdam. Vanuit Hillegom moet worden geïnvesteerd in de relatie met regio Kennemerland en metropool Amsterdam, Haarlemmermeer om het netwerk te versterken.

De bloembollenteelt en -handel hebben onze regio gemaakt tot wat we zijn: de Bollenstreek. Wereldwijd beroemd en bekend door de bollenvelden en Keukenhof. Economie en toerisme binnen de Greenport Duin- en Bollenstreek zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Met diverse inspanningen proberen we onze streek nog mooier en leefbaarder te maken. Onder andere is hiervoor de Stichting Greenport Duin- en Bollenstreek in 2019 opgericht.

Binnen de strategische agenda Duin- en Bollenstreek en de Regionale Omgevingsagenda Holland Rijnland zijn de ruimtelijke randvoorwaarden neergelegd voor het vernieuwen en vergroten van de lokale en regionale economie.

En er is een Uitvoeringsagenda Duin- en Bollenstreek opgesteld. Daarin zijn de volgende economische opgaven benoemd:

- Gezonde en Vitale regio: Economische agenda (verdere ontwikkeling van de samenwerking tussen de marketingpartners).
- Nieuw programma groen, vervolg huidige gebiedsprogramma door ontwikkelen met aanvullend meer invulling op het gebied van toerisme en recreatie.

- Regiobrand Duin & Bollenstreek ontwikkelen, verhaal van de bollenstreek naar buiten.
- Stakeholders analyse, ontwikkelen van arrangement denken.
- Onderzoeken van het verbreden van kuuroord faciliteiten naar de gehele Duin- en Bollenstreek, inclusief functionerende arbeidsmarkt.
- We verbinden onze kennisintensieve sectoren.
- Opstellen Programma Duurzame Greenport en Hernieuwbare Energie.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Versterken economische positie van de Duin- en Bollenstreek.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	We ondersteunen het nieuwe uitvoeringsprogramma economie en brede welvaart van de Economic Board Duin en Bollenstreek, welke is ingericht op basis van een triple helix organisatie. Uitvoering van de activiteit is afhankelijk van beschikbare capaciteit en/of financiële middelen.
A2	Verkennen strategische samenwerking met omliggende gemeenten en regio's.
A3	Ondersteunen van de activiteiten van de stichting Greenport Duin- en Bollenstreek, binnen de bestaande activiteiten
A4	Stakeholders analyse ontwikkelen van arrangement denken.
A5	Het ontwikkelen van een regiobrand Duin- en Bollenstreek. Hiervoor moet de samenwerking tussen Ondernemend Hillegom (commissie marketing en communicatie) en de regiopartners worden versterkt.
A6	We verbinden onze kennisintensieve sectoren. Uitvoering van de activiteit is afhankelijk van beschikbare capaciteit en/of financiële middelen.
A7	Aan de slag met de Uitvoeringsagenda Verblijfsrecreatie.
A8	Uitvoeren uitvoeringsagenda Duin- en Bollenstreek en samenwerken met de Economic Board.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V.	Economic Board Duin- en Bollenstreek Omliggende gemeenten Stichting Greenport Duin- en Bollenstreek Provincie Zuid-Holland Provincie Noord-Holland Metropoolregio Amsterdam

Verbonden partijen

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	NL	Bron
Functiemenging	Index die verhoudingswaarde aangeeft tussen banen en woningen	43,6%	43,8%	44%	44%	2021: 53,3 %	LISA
Vestigingen van (bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 t/m 64 jaar	161,3	168,3	150	160	2021: 165,1	LISA

Toelichting indicator Functievermenging

De functiemenging index (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Toelichting indicator Vestigingen van (bedrijven)

Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.

nb: Gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend. Indien de gegevens na het schrijven bekend worden, kunt u deze vinden op:

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/>

Kaderstellende stukken

Centrumontwikkeling

- [Programma Centrumontwikkeling Hillegom, september 2015](#)
- [Detailhandelsvisie Hillegom 2015](#)

Regionale economie

- [Gebiedsprogramma B\(I\)oeiende Bollenstreek 2016](#)
- [Economische agenda Duin- en Bollenstreek, visie 2030 en uitvoeringsprogramma](#)
- [Meerjarenprogramma Greenport Duin- en Bollenstreek 2017-2020](#)
- [Intentieverklaring 'Heerlijk Hillegom op weg naar de toekomst'](#)
- [Koersdocument Economie en Toerisme Hillegom 2012-2020](#)
- [Intergemeentelijke structuurvisie Greenport Duin- en Bollenstreek 2016](#)

Bedrijventerrein

- [Bedrijventerreinenstrategie Holland Rijnland](#)

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023 na wijziging	2024	2025	2026	2027
Thema Centrumontwikkeling						
Economische promotie	-198	-217	-225	-225	-225	-225
Totaal Centrumontwikkeling	-198	-217	-225	-225	-225	-225
Thema Lokale economie						
Economische havens en waterwegen	-10	-10	-10	-10	-10	-10
Totaal Lokale economie	-10	-10	-10	-10	-10	-10
Thema Regionale economie						
Economische ontwikkeling	-729	-458	-398	-155	-155	-105
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-56	-101	-107	-107	-107	-107
Totaal Regionale economie	-785	-559	-505	-262	-262	-212
Totaal lasten	-993	-786	-740	-497	-497	-447

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023 na wijziging	2024	2025	2026	2027
Thema Centrumontwikkeling						
Economische promotie	3	3	3	3	3	3
Totaal Centrumontwikkeling	3	3	3	3	3	3
Thema Lokale economie						
Economische havens en waterwegen						
Totaal Lokale economie						
Thema Regionale economie						
Economische ontwikkeling		22	22	22	22	22
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	12	13	13	13	13	13
Totaal Regionale economie	12	35	35	35	35	35
Totaal baten	15	38	38	38	38	38
Saldo van baten en lasten	-979	-748	-702	-458	-458	-408

Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023 na wijziging	2024	2025	2026	2027
Toevoegingen reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	122	411	237	0	0	0
Totaal reserves	122	411	237			
Saldo na resultaatbestemming	-856	-337	-465	-458	-458	-408

Programma 4 Bestuur

Het programma Bestuur gaat meer over de bestuurlijke rollen en de manieren van overheidssturing dan over de vakinhoudelijke zaken. Dat was in voorgaande begrotingen ook al het geval. Maar in samenwerking met de raadsklankbordgroep Planning & Control is dit met de doorontwikkeling van de P&C-cyclus verder uitgewerkt. In deze begroting, een van de documenten van de P&C-cyclus, zijn de eerste stappen van deze doorontwikkeling zichtbaar. In de nieuwe opzet van programma 4 hanteren we een indeling volgens het bestuurlijke (regie) rollenmodel: een gemeentebestuur heeft een dienstverlenende rol naar haar inwoners en ondernemers, een netwerkende rol in haar gemeenschap en regio, een participatieve rol in initiatieven vanuit de gemeenschap en een rechtmatige rol met toezien op handelen volgens wet- en regelgeving en zelf het goede voorbeeld geeft. Langs de lijn van dit bestuurlijke rollenmodel hebben we de begrotingsdoelen en activiteiten in het programma bestuur als volgt gerangschikt:

De komende jaren werken we aan een nog betere verbinding tussen doelen - activiteiten - kosten met daaraan gekoppeld (als het even kan) effect-indicatoren waaruit de effecten van beleid zichtbaar worden en prestatie-indicatoren die de voortgang van het beleid laten zien.

Een digitaal goed doorzoekbare versie van de P&C documenten is, naast meer gebruik van grafische weergaven, een ambitie in de doorontwikkeling.

Dienstverlenende overheid

Trends en ontwikkelingen

In lijn met de VNG en de vereniging van directeuren Publieksdiensten (VDP) leveren wij service op maat. Belangrijke uitgangspunten hierbij zijn digitaal (tenzij), voorspelbaarheid, snelheid en daar waar nodig fysiek maatwerk service.

We geven de komende jaren passende dienstverleningsconcepten vorm in de volle breedte van de organisatie aan de hand van serviceformules (van buiten naar binnen) die samen de complete omni-channel interactie met de samenleving omvatten. Omni-channel dienstverlening en de één-loket-gedachte dragen bij aan het versterken van de relatie met de samenleving. We willen nog vaker realistische verwachtingen creëren en waarmaken.

De groeiende maatschappelijke roep om een open, digitale en toegankelijke overheid wordt steeds meer zichtbaar in onze wetten. Deze ontwikkeling zal de komende jaren een aanzienlijke impact hebben op processen en op de inrichting van de gemeentelijke informatiehuishouding. Nieuwe wetgeving (zoals bijvoorbeeld de Woo en de WMEBV) brengt onvermijdbare verplichtingen en verantwoordelijkheden met zich mee die geïmplementeerd moeten worden.

Deze ontwikkeling leidt ertoe dat een toenemend aantal diensten ook digitaal beschikbaar moet worden gesteld.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Doel: We leveren service op maat:

- Toegankelijk: één-loket, omni-channel, dienstverlening en serviceformules
- Begrijpelijk: Onze informatie en communicatie is voor iedereen te interpreteren
- Snel: Digitaal waar dat kan, persoonlijk waar dat nog nodig is

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteitsomschrijving
A1	We investeren in de onze digitale dienstverlening. We breiden de mogelijkheden van de Chat-bot (GEM) en de functionaliteiten van het Omgevingsloket verder uit.
A2	We voeren een nieuw klanttevredenheidsonderzoek uit over diverse kanalen (telefonie, e-mail, balie, website, sociale media, gemeentepagina, etc.).
A3	We verbeteren de begrijpelijkheid van taal/tekst door de kwaliteit ervan te meten en medewerkers te trainen op het gebruik van begrijpelijke taal conform het door drie gemeenten ondertekende Taalpact en toolkit beschikbaar te maken.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Doel: In lijn met de wetgeving optimaliseren we de digitale bereikbaarheid en toegankelijkheid door informatie actueel en openbaar toegankelijk te maken binnen de kaders van de Wet open overheid (Woo) en werkprocessen te moderniseren en digitaliseren in lijn met de eisen van de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv).

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteitsomschrijving
B1	We richten een portaal in waarop Woo-documenten actief openbaar gemaakt worden.
B2	We richten e-diensten in voor producten en diensten die onder de Wmebv vallen.
B3	In het kader van de digitale toegankelijkheid en doorzoekbaarheid werken we aan het verder op orde brengen van de informatiehuishouding. Dataclassificatie is daarbij een belangrijk thema

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Doel: Met continuering van datagedreven werken en sturen zorgen we voor een betere focus op richten en inrichten van beleid, verbetering van efficiency en verhoging van de kwaliteit van dienstverlening.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteitsomschrijving
C1	Volgens bestaande planning werken we aan beheer, doorontwikkeling van bestaande en inrichten van nieuwe instrumenten en databases

<i>Effectindicatoren (incl. bron)</i>	<i>Laatste meting</i>	<i>Begroting 2024</i>	<i>Streefwaarde 2027</i>
Tevredenheid inwoners over publieke dienstverlening via alle kanalen (www.waarstaatjegemeente.nl)	6.86 (2023)	7.0	7.5
Tevredenheid ondernemers over publieke dienstverlening via alle kanalen (www.waarstaatjegemeente.nl)	6.5 (2023)	6.7	7.2
Tevredenheid inwoners over communicatie en voorlichting (www.waarstaatjegemeente.nl)	6.64 (2020)	7.0	7.5

HOE GAAN WE DAT METEN?

<i>Prestatie indicatoren (incl. bron)</i>	<i>Laatste meting</i>	<i>Begroting 2024</i>	<i>Streefwaarde 2027</i>
<p>Balie burgerzaken:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wachtijd balie minder dan 5 minuten • Klanten zonder afspraak geholpen • Selfservice producten binnen 7 werkdagen geleverd • Selfservice producten binnen 10 minuten afgehandeld <p>Telefonie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oproepen op het centrale nummer wordt opgenomen • Terugbelnotities worden adequaat afgehandeld • Percentage oproepen dat via het centrale nummer direct wordt afgehandeld <p>Post/mail:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Percentage eenvoudige vragen < 5 werkdagen beantwoord • Termijn beantwoording overige vragen <p>Website:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Min 90% van de live chats wordt direct beantwoord 		<p>90%</p> <p>Max 5%</p> <p>Min 90%</p> <p>Min 90%</p> <p>Min 90%</p> <p>Min 70%</p> <p>< 2 werkd</p> <p>Min 50%</p> <p>Min 90%</p> <p>< 6 weken</p> <p>Min 90%</p>	<p>90%</p> <p>Max 5%</p> <p>Min 90%</p> <p>Min 90%</p> <p>Min 90%</p> <p>Min 70%</p> <p><2 werkd</p> <p>Min 50%</p> <p>Min 90%</p> <p>< 6 weken</p> <p>Min 90%</p>
Voldoen aan norm digitale toegankelijkheid		Status B	Status B
Gaan voldoen aan de opdracht en kaders van de Wet Open Overheid: alle categorieën informatie van de gemeente actueel, openbaar en toegankelijk kunnen ontsluiten.	wordt nog uitgevoerd		

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
	<ul style="list-style-type: none"> • VNG • VDP • Kenniskring serviceformules • Stichting Lezen en Schrijven • Taalhuis van de bibliotheek Zuid Kennemerland • Holland Rijnland

Samenwerkende overheid

Trends & ontwikkelingen

De nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen maakt het nodig de gemeenschappelijke regelingen waarin onze gemeente deelneemt aan te passen aan de nieuwe wetgeving. Eén vraag die daarbij speelt is of aanleiding bestaat al dan niet te komen tot de vorming van een intergemeentelijke raadscommissie gekoppeld aan de desbetreffende gemeenschappelijke regeling.

Meer en meer bestaat de noodzaak om grote opgaven in gezamenlijkheid op te pakken. Buiten de formele gemeenschappelijke regelingen om werken we in de Duin- en Bollenstreek regionaal samen met vijf gemeenten (Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen). We pakken een aantal opgaven gezamenlijk op omdat de stedelijke ontwikkeling in het zuiden, het behoud van het open landschap en de ontwikkelingen aan de kust randvoorwaardelijk en onlosmakelijk aan onze ontwikkeling verbonden zijn. We geven dit vorm in de 'Uitvoeringsagenda Duin en Bollenstreek'

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Doel: Versterken van de grip op verbonden partijen en beheersing van de uitgaven aan verbonden partijen.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteitsomschrijving
A1	Aanpassing van de verschillende gemeenschappelijke regelingen aan de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen
A2	In samenwerking met raden en partners in gemeenschappelijke regelingen (per regeling) de afweging maken of de instelling van een intergemeentelijke raadscommissie al dan niet wenselijk is.
A3	Vereenvoudiging en actualiseren van de Nota Verbonden Partijen.
A4	In samenspraak tussen college en raad per verbonden partij afwegingskader herdefiniëren en actualiseren.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Doel: Onze gezamenlijke ambitie is verwoord in de "Uitvoeringsagenda Duin- en Bollenstreek". Daarbij is gekozen voor de focus op zes topprioriteiten binnen een overleg structuur die bestaat uit 'gekleurde bollen':

1. actualisatie greenport (en gezamenlijke keuzes hernieuwbare energiebronnen),
2. ontwikkelen van ene regiobrand,
3. verbinden kennisintensieve sectoren (deze drie topprioriteiten vormen de economische agenda Duin- en Bollenstreek),
4. realisatie van de woningbouwopgave,
5. maatregelenpakket 'ontsluiting Noordelijke Bollenstreek',
6. Corridorstudie mobiliteit/ruimte Leiden-Katwijk-Noordwijk. In het kader van de uitvoering van dit programma is er een intergemeentelijk programmteam ingesteld.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

De vijf samenwerkende gemeenten in de Duin en Bollenstreek hebben rondom de implementatie van de uitvoeringsagenda de krachten gebundeld en een gezamenlijk kernteam gevormd samengesteld uit een programmamanager, programmasecretaris, projectondersteuner en een communicatieadviseur onder leiding van een extern ingehuurde kwartiermaker.

Het kernteam voorziet incidentele kosten die gemaakt zullen worden rondom het organiseren van collegeconferenties, radenbijeenkomsten, stakeholdersbijeenkomsten, en het ontwikkelen van interne en externe communicatie- en rapportagemiddelen.

Activiteit	Activiteitsomschrijving
B1	Mobiliteitsmaatregelen Noordelijke DBS en Haarlemmermeer, waarin negen partijen dit jaar toewerken naar een startnotitie.
B2	'Corridorstudie Zuidelijke Duin- en Bollenstreek', waarin het realiseren van een Zuidelijke ontsluiting wordt onderzocht.

B3	Via de bestuurlijke tafel sturing en richting aan topprioriteit 'Hernieuwbare energiebronnen'
B4	Uitvoering van het gebiedsprogramma 'B(l)oeiende Bollenstreek'
B5	De greenportregio's Aalsmeer, Boskoop en Duin- en Bollenstreek werken samen aan een Regio Deal. In de Regio Deal wordt met een coalitie van Rijksoverheid, ondernemers, onderwijsinstellingen en inwoners gewerkt aan het realiseren van een weerbare en vitale regio, met een toekomstbestendige arbeidsmarkt en een duurzaam en circulair sierteeltcluster. De governance en uitvoeringskosten die de projecten van uit de regiodeal met zich meebrengen worden voor 50% gedekt vanuit het Rijk en voor 50% vanuit de publiek/private coalitie uit de regio. De definitieve financiële kaders van de regiodeal zijn nog niet bekend gemaakt door het Rijk. De inschatting is dat dit € 250.000 per jaar vraagt vanuit de DBS-gemeenten vanaf 2024. De regiodeal aanvraag wordt 15 november ingediend bij het Rijk.
B6	Herijking ISG binnen het Programma Duurzame Greenport.
B7	Ontwikkelen en inpassen van de doelen van het Programma Duurzame Greenport in het Programma Landelijk Gebied van de provincie (ZH-PLG). Hierin wordt gebiedsgericht gewerkt aan opgaven rondom natuurherstel, waterkwaliteit en klimaat voor landbouw en landgebruik. (Het Programma Duurzame Greenport en het ZH-PLG worden zoveel mogelijk is elkaars verlengde opgesteld.)
B8	We werken de drie topprioriteiten zoals opgenomen in het Advies Uitvoeringsprogramma en Organisatie Economic Board Duin- en Bollenstreek (EBDB) 2023-2026 uit in de Uitvoeringsagenda DBS. (Ontwikkelen van een 'regiobrand', duurzame Greenport en verbinden van kennisintensieve sectoren.)
B9	Op de bestuurlijke tafel 'Rood' wordt in relatie tot Holland Rijnland afgestemd over wonen en werken. Onder meer op woonuitdagingen rondom specifieke doelgroepen. Het verbinden van kennisintensieve sectoren met andere sectoren in de regio wordt in samenwerking met de EBDB vormgegeven. De EBDB heeft in de aanbesteding de opdracht heeft gekregen deze topprioriteit tot uitvoering te brengen.
B10	De vijf samenwerkende gemeenten in de Duin en Bollenstreek hebben rondom de implementatie van de uitvoeringsagenda de krachten gebundeld en een gezamenlijk kernteam gevormd samengesteld uit een programmamanager, programmasecretaris, projectondersteuner en een communicatieadviseur onder leiding van een extern ingehuurd kwartiermaker. Het kernteam voorziet incidentele kosten die gemaakt zullen worden rondom het organiseren van collegeconferenties, radenbijeenkomsten, stakeholdersbijeenkomsten, en het ontwikkelen van interne en externe communicatie- en rapportagemiddelen. Verder worden de kosten van de kwartiermaker toegerekend aan de laten van het kernteam.

Indicatoren
<ul style="list-style-type: none"> De verschillende gemeenschappelijke regelingen zijn tijdig geactualiseerd Voordat zienswijzen op de kadernota's van verbonden partijen begroting 2027 moeten worden gegeven is het afwegingskader van de verbonden partijen ISD, Provalu, Holland Rijnland en HLTsamen vastgelegd.

HOE GAAN WE DAT METEN?

<i>Prestatie indicatoren (incl. bron)</i>	<i>Laatste meting</i>	<i>Begroting 2024</i>	<i>Streefwaarde 2027</i>
In het huidige meetinstrumentarium bestaat voor dit thema (nog) geen geschikte informatie om passende prestatie indicatoren te definiëren en te meten.			

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
<ul style="list-style-type: none"> HLT samen Holland Rijnland Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Werkvoorzieningschap Kust-, Duin en Bollenstreek /Provalu Regionale dienst openbare gezondheidszorg 	Gemeente Katwijk Gemeente Noordwijk

Hecht Hollands Midden <ul style="list-style-type: none"> • Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM) • Regeling Omgevingsdienst West Holland (ODWH) • Vuilvervoerbedrijf Duin en Bollenstreek (VAB) • Cocensus • Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland • Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM) • Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) • Duin- en waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea) • Alliander N.V. 	
--	--

Rechtmatige overheid

Trends en ontwikkelingen

Op basis van de Europese regelgeving is in januari 2023 de Richtlijn Netwerk- en Informatiesystemen 2.0 (NIB2) in werking getreden en uiterlijk in oktober 2024 van kracht. De grootste veranderingen voor ons als lokale overheid zijn:

Het BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid) kader waarin we nu werken wordt omgezet naar een BIO 2.0, waarbij aanvullende eisen worden toegevoegd conform de NIB2. Wat deze eisen precies zijn, is nog onduidelijk. De NIB2 is een verplichting voor alle digitale dienstverleners. Er wordt een onafhankelijke toezichthouder aangesteld met de vrijheid om onderzoek te doen naar partijen in de scope van de NIB2 en deze te straffen door middel van boetes als zij niet voldoen aan de NIB2, zoals de Autoriteit Persoonsgegevens dat kan bij de AVG. Er komt een meldplicht voor alle beveiligingsincidenten richting deze onafhankelijke toezichthouder.

Met ingang van 2023 is het college verplicht in de jaarstukken een rechtmatigheidsverantwoording op te nemen waarmee zij verantwoordt rechtmatig te hebben gehandeld. In diverse onderdelen van de organisatie moeten acties worden ondernomen om het rechtmatig handelen aantoonbaar te maken en de rechtmatigheidsverantwoording op te kunnen stellen. Het plan van aanpak voor 2023 is in voorbereiding en wordt voorgelegd. In 2024 zullen hiervoor verdere organisatorische maatregelen worden genomen.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Doel: De informatie(bronnen) voldoet aan de wet- en regelgeving

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteitsomschrijving
A1	We stellen een beleidsplan privacy- en informatieveiligheid vast, tactisch plan voor inrichten processen en systemen
A2	De kwaliteit van de BRP verbeteren door o.a. door meer focus op adreskwaliteit en het houden van huisbezoeken.
A3	Inzageverzoeken rondom privacy worden tijdig en adequaat afgehandeld

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Doel: Het college van burgemeester en wethouders beschikt over voldoende kwalitatieve en kwantitatieve informatie zodat rechtmatigheidsverantwoordingen kunnen worden afgegeven.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteitsomschrijving
B1	We stellen een Plan van aanpak Rechtmatigheid op met acties om de beheershandelingen van het college rechtmatig te kunnen laten plaatsvinden en om de rechtmatigheidsverantwoording op te kunnen stellen. We keuren het Plan van aanpak goed en passen het in de organisatie toe.
B2	We toetsen uitgaven op staatsteun en leggen hierover verantwoording af

B3	Samenhangend met rechtmatigheid: We bevorderen het risicobewust handelen en stellen de kadernota Risicomanagement vast.
B4	We voeren doelmatig- & doeltreffendheids-onderzoeken (213a Gemeentewet) uit.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Doel: We zorgen voor het rechtmatig en ordentelijk verloop van het verkiezingsproces.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteitsomschrijving
C1	De Europese Verkiezingen worden georganiseerd. Op de verkiezingsdagen worden medewerkers vrijgesteld van werk om zich hiervoor in te zetten.

HOE GAAN WE DAT METEN?

<i>Prestatie indicatoren (incl. bron)</i>	<i>Laatste meting</i>	<i>Begroting 2024</i>	<i>Streefwaarde 2027</i>
Doel 1			
We voldoen aan de ENSIA norm.		Ja	Ja
We sturen zichtbaar bij de ketenpartners op de eisen uitvoering WOZ (ENSIA).			
We voldoen aan de AVG.	Volwassenheids-niveau 2	Volwassenheids-niveau 2	Volwassenheids-niveau 3
We voldoen aan de 5 taken van het Interbestuurlijk Toezicht (IBT) van de provincie Zuid-Holland.			
Doel 2			
Het college heeft de rechtmatigheids-afwijkingen opgenomen in de verantwoording in de jaarstukken 2024.			

Participerende overheid

Trends & ontwikkelingen

Participatie gaat over het zo vroeg mogelijk betrekken van personen voor wie een initiatief, plan of activiteit gevolgen heeft. Dit kan ook gaan om personen die (in-)direct betrokken zijn bij een initiatief, plan of activiteit. De komst van de Omgevingswet maakt ook dat participatie een steeds belangrijker onderwerp wordt.

We zien een beweging met een steeds groter speelveld in (Social)medialandschap waarin steeds meer mensen zich terugtrekken in hun eigen bubbel en het moeilijker wordt groepen (waaronder het zogenaamde stille midden) te bereiken. Daarnaast is er een breed gedragen gevoel dat leiders en autoriteiten vaker bezig zijn met beeldvorming dan met het herstel van de relatie met de samenleving. Technologische ontwikkelingen op het gebied van Artificial intelligence, deep fake en big data bieden kansen en bedreigingen voor communicatie en participatie.

Alle grote maatschappelijke, politieke en economische ontwikkelingen beïnvloeden elkaar en vragen een andere rol van de gemeente. De opgaven zijn complex, in een complexe samenleving. Langs de lijn van opgavegericht werken werken we samen met inwoners, aanbieders en ondernemers aan maatschappelijke en organisatie overstijgende opgaven. Omdat de opgave centraal komt te staan, ontstaat ruimte om krachten te bundelen en samen te komen tot de kern van een vraagstuk en een gemeenschappelijke werkwijze. Onze gemeentelijke rol verandert van probleemoplosser naar procesregisseur, waarin we wendbaar sturen op de grote lijn en het lange termijnperspectief. Het gaat om co-creatie met als resultaat: meer participatie, krachtenbundeling, draagvlak en cohesie, domein overstijgende en gedeelde oplossingen en een gemeenschappelijke werkwijze. Dit vraagt een wendbare organisatie inzetbaar volgend op de opgaven.

Daarbij past een organisatie- en bestuursstructuur die de opgaven ondersteunt en waar de gemeente voor staat. Een meer opgavegerichte en participatieve manier van werken noopt tot aanpassing van de huidige sectorale manier van werken. (In het traject van organisatieontwikkeling binnen HLTsamen wordt gewerkt aan het anders (in)richten van de werkorganisatie langs genoemde lijnen.) De sectorale manier van werken is terug te vinden in de bestuurlijke inrichting (raadscommissies, de portefeuilleverdeling in het college, de programma's in de P&C-cyclus), maar ook in de structuur van de regionale samenwerking in de Duin- en Bollenstreek en Holland Rijnland. Deze sectorale opzet lijkt niet goed aan te sluiten bij de ontwikkelrichtingen. In gezamenlijkheid verkennen we een ambtelijke en bestuurlijke inrichting die aansluit de toekomstvisie rondom het lokaal openbaar bestuur.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Doel: Bestuurders en medewerkers zijn omgevingsbewust en staan 'vanuit de bedoeling' in contact met de samenleving (werkend vanuit de ambitie publieke waarde toe te voegen).

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteitsomschrijving
A1	We ondersteunen inwoners, ondernemers en verenigingen in participatietrajecten in en buiten de Omgevingswet. We zetten daarom structureel in op ondersteuning van de inwoner en begeleiding van onze eigen medewerkers op het gebied van participatie en communicatie. Het geformuleerde beleidskader participatie en het op basis daarvan bestaande instrumentarium (leidraad en toolkit) zal jaarlijks op basis van 'plan-do-check-act' worden verbeterd.
A2	Bij het betrekken van de samenleving bij beleidsontwikkelingen en projecten zetten we methoden in om het stille midden te bereiken (bijvoorbeeld zandloperpeilingen en burgerberaad).

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Doel: Een integrale aanpak van grote maatschappelijke vraagstukken, waarbij we oplossingen zoeken in samenwerking met relevante maatschappelijke partners.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteitsomschrijving
B1	We richten ons bestuurlijk en ambtelijk zodanig in dat we de ambitie zoals geformuleerd in de doelstelling nog beter waar kunnen maken.

HOE GAAN WE DAT METEN?

<i>Prestatie indicatoren (incl. bron)</i>	<i>Laatste meting</i>	<i>Begroting 2024</i>	<i>Streefwaarde 2027</i>
In het huidige meetinstrumentarium bestaat voor dit thema (nog) geen geschikte informatie om passende prestatie indicatoren te definiëren en te meten. Het aantal participatietrajecten is moeilijk voorspelbaar.			

Verbonden partijen

Voor meer informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#)

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Bron
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Zie rekening GR HLTsamen	Zie rekening GR HLTsamen	Zie begroting GR HLTsamen	Zie begroting GR HLTsamen	*
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners					
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen					
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 310	€ 319	€ 340	€ 366	*
Overhead	% van de totale lasten	11 %	13 %	13 %	13 %	*

* Eigen gegevens

Toelichting indicator Formatie

Het gaat hier om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van de organisatie op peildatum 1 januari. Uitgangspunt is het vastgestelde formatieplan, dus niet de werkelijke bezetting. Het gaat om formatieplaatsen ongeacht of die worden ingevuld door iemand met een vaste aanstelling, een tijdelijke aanstelling of nog openstaan in de vorm van een vacature. Fte is het equivalent van een 36-urige werkweek.

Toelichting indicator Bezetting

Het gaat hier om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is, dus niet om de toegestane formatieve omvang uit het formatieplan. Terugkijkend naar een begrotingsjaar wordt de werkelijke bezetting berekend. Conform de definitie van Vensters voor Bedrijfsvoering is berekend de gemiddelde bezetting in dat begrotingsjaar door het gemiddelde te nemen van de werkelijke bezetting op 1 januari en op 31 december.

Toelichting indicator Externe inhuur

Onder externe inhuur wordt verstaan: het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de organisatie in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt.

Toelichting indicator Apparaatskosten

Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken. Apparaatskosten zijn dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.

Toelichting indicator Overhead

Overheadkosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Dit zijn de kosten voor pfofach (leidinggevende, informatievoorziening, juridische zaken, bestuurszaken en bestuursondersteuning, financiën, automatisering, inkoop, communicatie en huisvesting).

Kaderstellende stukken

- Overheidsbrede dienstverlening 2015-2020 (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties)
- www.klantinfocus.nl/diensten/govmetric
- www.operatiebrp.nl
- [Reglement van orde voor de raad](#)
- [Coalitie akkoord: Met trots vooruit 2022-2026](#)
- [Verordening op de raadscommissie](#)
- www.omgevingswetportaal.nl
- ['Verbindingen leggen', Evaluatienota Communicatie gemeente Hillegom \(2012\)](#)
- [Nota Verbonden Partijen 2018 \(raad 22 februari 2018\)](#)
- [HLT Samen Sterker!](#) (Bedrijfsplan werkorganisatie HLT Samen)
- De raadsbesluiten van Hillegom, Lisse en Teylingen over de ambtelijke samenwerking.
- [Governanceregime Verbonden Partijen Hillegom 2018 2](#)

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023 na wijziging	2024	2025	2026	2027
Thema Dienstverlening						
Beheer overige gebouwen en gronden	-191	-204	-251	-220	-220	-220
Burgerzaken	-573	-677	-670	-670	-670	-670
Totaal Dienstverlening	-764	-881	-921	-890	-890	-890
Thema Bestuur en Regionale samenwerking						
Bestuur	-1.687	-2.043	-1.985	-1.985	-1.985	-1.991
Totaal Bestuur en Regionale samenwerking	-1.687	-2.043	-1.985	-1.985	-1.985	-1.991
Totaal lasten	-2.451	-2.924	-2.906	-2.875	-2.875	-2.881

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023 na wijziging	2024	2025	2026	2027
Thema Dienstverlening						
Beheer overige gebouwen en gronden	224	58	58	58	58	58
Burgerzaken	277	293	290	290	290	290
Totaal Dienstverlening	501	351	348	348	348	348
Thema Bestuur en Regionale samenwerking						
Bestuur	322	28	28	28	28	28
Totaal Bestuur en Regionale samenwerking	322	28	28	28	28	28
Totaal baten	823	379	376	376	376	376
Saldo van baten en lasten	-1.627	-2.545	-2.530	-2.499	-2.499	-2.504

Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023 na wijziging	2024	2025	2026	2027
Toevoegingen reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	539	54	22	22	22	22
Totaal reserves	539	54	22	22	22	22
Saldo na resultaatbestemming	-1.087	-2.487	-2.507	-2.475	-2.475	-2.481

Algemene dekkingsmiddelen

We voeren, met de beschikbare middelen, een degelijk en transparant financieel beleid. Structurele uitgaven worden betaald uit structurele inkomsten.

Op basis van de beschikbare middelen is het uitgangspunt dat de tarieven voor de OZB de komende periode slechts met het jaarlijkse inflatiepercentage stijgen. Voor wat betreft de tarieven voor de riool- en afvalstoffenheffing en voor leges, deze moeten in principe 100 % kostendekkend zijn. Wij heffen geen hondenbelasting, parkeerbelasting, forensenbelasting, BIZ-bijdrage en toeristenbelasting (of verblijfbelastingen).

Het huidige kwijtscheldingsbeleid zetten wij voort. Mocht er in de toekomst bezuinigd moeten worden, dan rust er op geen enkel programma een absoluut taboe. De (financieel) meest kwetsbare inwoners in onze gemeente worden in die opgave ontzien.

Bij de decentralisaties hanteren wij onverkort het principe rijksbudget = werkbudget.

Actiepunten

- Gelijkblijvende (woon)lasten voor onze inwoners
- Huidig financieel beleid voortzetten
- In de Programmabegroting meeruitgaven decentralisaties structureel opnemen

Raakvlakken

- Financiën heeft met alle programma's raakvlakken

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

DOEL A

Structurele uitgaven betalen uit structurele inkomsten.
Een transparant financieel beleid.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

ACTIVITEITEN DOEL A

Het opnemen van de meeruitgaven van de decentralisaties in de Programmabegroting.
Een solide financiële huishouding voeren.

VERPLICHTE ONDERDELEN BESLUIT BEGROTING EN VERANTWOORDING

Alle lasten en baten die samenhangen met de programma's worden direct op het desbetreffende programma geboekt. De baten in algemene middelen bestaan uit doeluitkeringen, specifieke rijksvergoedingen, huuropbrengsten en dergelijke. Dit onderdeel van de begroting volgt uit artikel 8 van het Besluit begroting en verantwoording (BBV).

In algemene dekkingsmiddelen staan de volgende onderwerpen:

- Lokale heffingen
- Algemene uitkering uit het Gemeentefonds
- Dividenden
- Saldo financieringsfunctie
- Overige algemene dekkingsmiddelen

Verder heeft de gemeente diverse inkomsten waarvan de besteding niet gebonden is. Dit zijn de zogenaamde algemene dekkingsmiddelen. Deze baten zijn niet aan een concreet programma toe te rekenen. Artikel 8 van het BBV schrijft voor dat, naast de begroting van lasten en baten per programma, ook een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen en de post onvoorzien moet worden opgenomen.

LOKALE HEFFINGEN

Dit zijn gemeentelijke belastingen die geen directe relatie hebben met een bepaalde gemeentelijke taak, de besteding is niet geoormerkt. De onroerendezaakbelasting en de precariobelasting vallen hieronder. De rioolrechten, afvalstoffenheffing, leges, en marktgelden vallen hier niet onder. Deze worden op de desbetreffende programma's verantwoord en zijn geoormerkt voor deze lasten. We verwijzen naar de paragraaf Lokale heffingen voor een uitgebreidere toelichting. In de paragraaf Weerstandsvermogen is een berekening opgenomen over de dekkingspercentages in relatie tot het weerstandsvermogen.

ALGEMENE UITKERING UIT HET GEMEENTEFONDS

In de begroting is rekening gehouden met de effecten van de [Meicirculaire 2023](#). Voor de berekening van de algemene uitkering 2024 is rekening gehouden met de verwachte stijging van het aantal inwoners en het aantal gereed gekomen woningen in 2023. Meerjarig zijn deze stijgingen eveneens meegerekend. Van de meerjarige extra inkomsten is 50% in de uitgaven opgenomen als toename van kosten areaaluitbreiding. De maatstaven zijn in de meerjarenbegroting constant gehouden. De onderschrijving van de gelden met betrekking tot het [BTW-compensatiefonds \(BCF\)](#) zijn meerjarig meegerekend. De decentralisatie Jeugdhulp, die vanaf 2026 nog niet zijn opgenomen in de algemene uitkering, is voor 75% opgenomen in de berekeningen van de algemene uitkering vanaf 2026. De verwachte bedragen voor het risico voor de verminderde uitgaven van Rijk zijn, vanaf 2025 wel opgenomen. Het deel dat is achtergebleven als deelfonds is de decentralisatie Participatiewet.

DIVIDENDEN

We ontvangen dividend van Alliander, Bank voor Nederlandse Gemeenten (BNG) en De Meerlanden NV naar rato van het bedrijfsresultaat.

Bedragen x € 1.000				
Dividend	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Alliander	346	373	373	373
Bank Nederlandse Gemeenten	90	113	113	113
Meerlanden	35	95	95	95
	471	581	581	581

SALDO FINANCIERINGSFUNCTIE

In de vernieuwde BBV zijn de regels over rentetoerekening gewijzigd. De notitie Rente van de Commissie BBV geeft in een stellige uitspraak aan, dat er niet meer rente mag worden toegerekend dan de werkelijke rentelasten. Er is geadviseerd geen rente meer toe te rekenen aan eigen vermogen (voorheen bespaarde rente). We berekenen in Hillegom geen rente over investeringen.

De werkelijke rentelasten zijn verantwoord in de begroting. Tijdelijke overschotten op de financiering worden overeenkomstig het schatkistbankieren 'gestald' bij het Rijk. Door de lage rente zijn er geen rentebaten over overtollige gelden, er worden wel rentebaten ontvangen voor het lenen van tijdelijke gelden (kasgeld). De overhead wordt verantwoord in prestatieveld bedrijfsvoering en de directe bedrijfskosten worden rechtstreeks toegerekend aan de producten en activiteiten. De overhead wordt wel meegenomen in de berekening van de kostendeckende tarieven.

MUTATIES RESERVES

Per programma is vermeld wat de mutaties op de reserves zijn. Een aantal mutaties is niet toe te wijzen aan een programma en wordt daarom hier verantwoord.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Bank Nederlandse gemeenten (BNG) Duin- en waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea) Alliander N.V. Cocensus	

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023 na wijziging	2024	2025	2026	2027
Thema Algemene middelen						
Overhead	-7.047	-7.840	-8.263	-8.259	-8.241	-8.241
Treasury	-62	-54	-134	-134	-134	-134
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds						
Belastingen overig	-409	-259	-275	-275	-275	-275
Overige baten en lasten	-257	-14	-650	-808	-1.059	-1.274
OZB niet-woningen						
OZB woningen						
Totaal Algemene middelen	-7.775	-8.167	-9.322	-9.476	-9.709	-9.924
Totaal lasten	-7.775	-8.167	-9.322	-9.476	-9.709	-9.924
Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023 na wijziging	2024	2025	2026	2027
Thema Algemene middelen						
Overhead	14	13	13	13	13	13
Treasury	687	808	658	658	658	658
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	38.863	38.047	40.323	41.154	38.264	37.944
Belastingen overig	28	43	43	43	43	43
Overige baten en lasten	12					
OZB niet-woningen	1.258	1.332	1.398	1.398	1.398	1.398
OZB woningen	3.625	3.764	3.991	4.237	4.367	4.464
Totaal Algemene middelen	44.487	44.007	46.426	47.503	44.743	44.520
Totaal baten	44.487	44.007	46.426	47.503	44.743	44.520
Saldo van baten en lasten	36.713	35.840	37.104	38.027	35.033	34.595

Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023 na wijziging	2024	2025	2026	2027
Toevoegingen reserves	0	0	0	0	0	
Onttrekkingen reserves	0	0	0	0	0	
Totaal reserves						
Saldo na resultaatbestemming	36.714	35.839	37.104	38.027	35.033	34.595

Overhead

In het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten het uitgangspunt. Daarom is er door de wetgever voor gekozen om de kosten van overhead op één taakveld te laten registreren en op één centrale plaats in de begroting te vermelden. Door deze nieuwe systematiek gaan gemeenten op dezelfde wijze om met kostentoe rekening, waardoor de vergelijking van kosten van producten/diensten volgens de wetgever ook zuiverder is. Om dit effect te versterken is er een uniforme definitie van overhead gegeven in de [Notitie overhead](#).

Overheadkosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Dit zijn de kosten voor pfofach (leidinggevende, informatievoorziening, juridische zaken, bestuurszaken en bestuursondersteuning, financiën, automatisering, inkoop, communicatie en huisvesting). De direct toe te rekenen kosten worden verantwoord op de taakvelden.

De centrale presentatie heeft als neveneffect dat het zicht op de integrale kostprijs in de programma's verloren gaat. Het opnemen van het totaalbedrag aan ondersteunende activiteiten zegt daarnaast weinig zonder de relatie met het primaire proces te leggen/kennen. Daarom houden wij conform de financiële beheersverordening extra comptabel ook nog zicht op de integrale kostprijs zodat daarop sturing kan plaatsvinden.

In 2024 bedraagt de totale overhead € 8.263.528. Dit is 13 % van de totale begroting € 65.291.259.

De overhead bestaat uit:

Onderdeel	2022	2023	2024
Bijdrage HLTsamen-overhead deel	6.073	6.477	7.124
Huisvesting	249	206	206
Overige overhead	712	946	933
Totaal	7.033	7.630	8.263
Overheadpercentage	11	13	13

Vennootschapsbelasting

Vanaf 1 januari 2016 zijn overheidsondernemingen verplicht om vennootschapsbelasting af te dragen over winstgevendende activiteiten. Gemeenten zijn onder de nieuwe wet in principe vennootschapsbelasting-belastingplichtig voor alle werkzaamheden, die als een ondernemingsactiviteit kunnen worden aangemerkt. Een inventarisatie wijst er op dat Hillegom geen onder de vennootschapsbelasting vallende activiteiten heeft.

Onvoorzien

Het BBV eist een bedrag van onvoorzien en overeenkomstig de Financiële verordening is er € 25.000,- geraamd voor onvoorzien incidentele uitgaven.

Paragrafen

Paragraaf Lokale heffingen

ALGEMEEN

De paragraaf lokale heffingen bevat, overeenkomstig het BBV een overzicht van het beleid inzake de lokale heffingen, de relevante ontwikkelingen die van invloed zijn op de tarieven en een verantwoording over de mate van kostendekkendheid van tarieven inclusief de uitgangspunten die daarbij zijn gehanteerd. Daarnaast wordt een overzicht op hoofdlijnen gepresenteerd van de diverse heffingen, de lokale lastendruk en een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid. In de Gemeentewet en een aantal bijzondere wetten is geregeld welke heffingen (belastingen en retributies) een gemeente mag opleggen. De gemeenteraad bepaalt de hoogte van het tarief en welke van die heffingen ook daadwerkelijk worden geheven.

BELASTINGEN

De Gemeentewet geeft een limitatieve opsomming van de belastingen die een gemeente mag heffen. Tegenover een belasting staat geen rechtstreekse individuele tegenprestatie van de overheid. De opbrengsten dienen als algemeen dekkingsmiddel. Onze gemeente heft de volgende belastingen: onroerendezaakbelastingen (OZB) en precariobelasting. De gemeente Hillegom maakt geen gebruik van de wettelijke mogelijkheden om hondenbelasting, parkeerbelasting, forensenbelasting, BIZ-bijdrage en toeristenbelasting (of verblijfsbelastingen) te heffen.

RECHTEN

Rechten zijn betalingen voor een geleverde of een bewezen dienst. Hiervan zijn de tarieven in principe volledig kostendekkend. Het is niet toegestaan een meer dan kostendekkend tarief te hanteren. In Hillegom worden afvalstoffenheffing, rioolheffing, leges en marktgeld als rechten geheven.

In de raadsvergadering van december 2023 worden de belastingverordeningen 2024 voor de bijstelling van de tarieven voorgelegd.

ONTWIKKELINGEN/ACTUALITEIT

Belastinghervormingen

In het kader van de nieuwe financieringssystematiek voor het Gemeentefonds vanaf 2026 wordt door de minister van BZK en de staatssecretaris van Financiën gekeken naar de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied. De vervolgstappen om te komen tot belastinghervormingen en groter eigen gemeentelijk belastinggebied worden afgewacht.

Financiële uitgangspunten

- Overeenkomstig de Informatiebrief kaders Programmabegroting 2024 wordt voor belastingen en retributies rekening gehouden met een inflatiepercentage van 9 %. Gezien het saldo voor de begroting 2024 is de Onroerend-zaakbelastingen verhoogd met een lager percentage, namelijk 6,4%. Voor de heffingen geldt dat een compensatie alleen aan de orde is, als deze binnen de grenzen van kostendekkendheid blijft. Voor de retributies geldt dat het uitgangspunt de 100 % kostendekkendheid is.
- Bij de berekening van de overhead wordt de maximale toegestane opslag berekend. De overhead bestaat uit de kosten voor pfofach (personeel, informatievoorziening, organisatie, financiën, automatisering, communicatie en huisvesting). De direct toe te rekenen kosten worden verantwoord op de taakvelden.

Kostendekkendheid

Voor het bepalen van de kostendekkendheid mogen extra comptabel de volgende zaken worden meegerekend:

- a. De directe lasten van personeel HLTsamen zijn verantwoord op het taakveld en zijn gebaseerd op de geraamde lasten uit de begroting van HLTsamen. De overhead, de kosten voor leidinggevend personeel, informatievoorziening, juridische zaken, bestuurszaken en bestuursondersteuning, financiën, automatisering, inkoop, communicatie en huisvesting (piofach), zijn gerelateerd aan de totale lasten van de bedrijfsvoering (zie het onderdeel Overhead bij de Algemene dekkingsmiddelen).
- b. De lasten in het prestatieveld zijn exclusief BTW. Omdat het BTW-compensatiefonds (bcf) wordt gevoed uit het Gemeentefonds, is toerekening van de BTW geoorloofd.

- c. Bij de berekening van de baten wordt een derde van de kosten van het prestatieveld Straatreiniging toegerekend aan de heffing afvalstoffenheffing en het rioolrecht. De kosten van straatreiniging worden mede gemaakt om het zwerfvuil te verminderen en om verstoppingen in het rioolstelsel te voorkomen.
- d. Het is geoorloofd om het bedrag aan kwijtscheldingen te compenseren in het tarief.
- e. De kosten, gemaakt voor inning en invordering door de gemeenschappelijke regeling Cocensus mogen worden toegerekend aan de rechten. Deze zijn gerelateerd aan de kostentoekening van Cocensus en zijn ondergebracht bij het taakveld.

OVERZICHT LOKALE HEFFINGEN

In het volgende overzicht worden de opbrengsten van de lokale heffingen weergegeven.

Lokale heffingen	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Onroerende zaakbelasting	4.416	4.883	5.096	5.389
Precariobelasting	2.018	14	11	11
Overige baten (dwangbevelen)	20	13	32	32
Totaal niet bestedingsgebonden	6.453	4.909	5.139	5.432
Afvalstoffen- en reinigingsheffingen	3.074	3.174	3.551	4.339
Rioolheffing	2.371	2.466	2.474	2.527
Secretarieleges	271	289	316	313
Bouwleges	585	652	498	474
Begravenisrechten	151	84	81	81
Rechten en Marktgeden	11	12	13	13
Totaal gebonden aan bestedingen	6.462	6.674	6.933	7.747
Totaal	12.915	11.584	12.072	13.179

WET WAARDERING ONROERENDE ZAKEN (WOZ)

De vastgestelde WOZ-waarde vormt de grondslag voor de onroerendezaakbelastingen (OZB), de Waterschapsomslag gebouwd (geheven bij woning- of bedrijfspandbezitters in het gebied van het waterschap) en het huurwaardeforfait voor de inkomstenbelasting. De WOZ-administratie is een basisregistratie. De waarden worden op grond van de WOZ jaarlijks herzien. De Waarderingskamer schat de marktontwikkeling 2023 voor woningen op een stijging van 3 procent. Voor niet-woningen wordt de waardeontwikkeling geschat op een stijging van 2 procent.

ONROEREND ZAAKBELASTINGEN

De tarieven van de OZB worden gebaseerd op de WOZ-waarde en de geraamde opbrengsten in de begroting. De aanslag OZB wordt berekend over de waarde bepaling per 1 januari 2023. De marktontwikkeling wordt gevolgd door Cocensus. Bij het bepalen van de tarieven wordt rekening gehouden met de ontwikkeling van de WOZ-waarde. De geraamde leegstand bij niet-woningen is over beide heffingen verdeeld, zodat de prikkel tot verhuren mede bij de eigenaren is ondergebracht. De opbrengsten van de OZB voor zowel woningen als niet-woningen (eigenaren en gebruikers) zijn verhoogd met het inflatiepercentage van 6,4 procent.

De ontwikkeling van de onroerendezaakbelasting tarieven van de afgelopen jaren waren:

		% van de WOZ-waarde		
% van de WOZ-waarde		2021	2022	2023
Woningen	Eigenaar	0,0962%	0,1033%	0,0906%
Niet-woningen	Eigenaar	0,2366%	0,2223%	0,2208%
Niet-woningen	Gebruiker	0,1434%	0,1317%	0,1333%

Bij de vaststelling van de OZB-verordening, medio december, wordt de laatste prognose van de WOZ-waarde per 1 januari 2023 bepaald om zodoende een juist percentage van de heffingsmaatstaf te kunnen vaststellen en de geraamde opbrengsten, inclusief de uitgangspunten te garanderen.

PRECARIOBELASTING

Precariobelasting wordt geheven voor het innemen of gebruiken van openbare grond. De tarieven zijn verhoogd met het vastgestelde inflatiecijfer 9%.

OVERIGE BATEN

Bij de inning van de achterstallige belastingen en rechten worden wettelijke aanmanings- en dwangbevelkosten in rekening gebracht.

REINIGINGSHEFFINGEN

Reinigingsheffingen bestaan uit de afvalstoffenheffing voor huisgezinnen en overige reinigingsrechten. De overige reinigingsrechten heffingen worden betaald voor het inzamelen en verwerken van afvalstoffen op de gemeentewerkplaats. De afvalstoffenheffing geldt voor huishoudens. Door de stijgende kosten van verwerking van het afval, verwijderen bijzettingen bij milieuparkjes en achterblijven van inkomsten van restfracties is het tarief verhoogd om te komen tot 100% dekkingspercentage.

	2022		2023		2024	
	Meer-persoons	Één-persoons	Meer-persoons	Één-persoon	Meer-persoons	Één-persoon
Vast tarief	€ 335,00	€ 305,00	€ 355,00	€ 325,00	€ 430,00	€ 400,00

Het BBV schrijft voor dat er een duidelijk overzicht is van de kostendekking. Hieronder geven we inzicht in de kostendekking van de afvalkosten.

(Bedragen x € 1.000)

Berekening kostendekking afval				
Taakveld	Omschrijving	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Afval	Kosten van taakveld	2.703	2.970	3.566
	Baten van taakveld	227	373	345
	Netto kosten	2.476	2.597	3.222
	<i>Toe te rekenen kosten</i>			
a.	Overhead	124	124	175
b.	BTW	596	620	726
c.	Afvoeren veegafval	136	106	106
d.	Kwijtschelding	99	110	110
	Totale kosten	3.431	3.558	4.339
	Opbrengsten heffingen	3.174	3.558	4.339
Kostendekkingspercentage		92%	100%	100%

RIOLHEFFING

De rioolheffing wordt geheven ter bestrijding van de kosten van de gemeentelijke watertaken (afvalwater, hemelwater en grondwater). De opbrengst van de rioolheffing is gebaseerd op 100 % dekking van de kosten. De kosten zijn opgenomen op basis van het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP).

De grondslag bij woningen is gesplitst in één- en meerpersoonshuishoudens en bij niet-woningen het waterverbruik te hanteren als grondslag, verdeeld in acht schalen. Met alle (minimale) wijzigingen en de genoemde uitgangspunten is de rioolheffing 100 % dekkend en zijn de tarieven berekend op:

Woningen	2022	2023	2024
2 of meer persoonshuishoudens	€ 244,00	€ 235,00	€ 235,00
1 persoonshuishoudens	€ 215,00	€ 206,00	€ 206,00
Niet-woningen			
<100	€ 215,00	€ 206,00	€ 206,00
100-250	€ 260,00	€ 251,00	€ 251,00
250-500	€ 332,00	€ 323,00	€ 323,00
500-1000	€ 467,00	€ 458,00	€ 458,00
1000-2000	€ 737,00	€ 728,00	€ 728,00
2000-4000	€ 1.277,00	€ 1.268,00	€ 1.268,00
4000-6000	€ 1.997,00	€ 1.988,00	€ 1.988,00
>6000	€ 3.797,00	€ 3.788,00	€ 3.788,00
Garages/trafo's	€ 50,00	€ 50,00	€ 50,00

Het BBV schrijft voor dat er een duidelijk overzicht is van de kostendekking. Hieronder geven we inzicht in de kostendekking van de rioolkosten.

(Bedragen x € 1.000)

Berekening kostendekking Riolering				
Taakveld	Omschrijving	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Riolering	Kosten van het taakveld	1.844	1.716	1.727
	Baten van het taakveld	50	0	0
	Netto kosten	1.794	1.716	1.663
	<i>Toe te rekenen kosten</i>			
a.	Overhead	159	213	226
b.	BTW	342	356	364
c.	Afvoeren veegafval	136	106	130
d.	Kwijtschelding	72	80	80
	Totale kosten	2.466	2.474	2.527
	Opbrengsten heffingen	2.466	2.474	2.527
Kostendekkingspercentage		100%	100%	100%

LEGES BURGERZAKEN

In overeenstemming met de beleidsuitgangspunten zijn de leges waar nodig verhoogd met 9 %. Hieronder geven we inzicht in de kostendekking van de leges.

(Bedragen x € 1.000)

Berekening kostendekking leges burgerzaken				
Taakveld	Omschrijving	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Burgerzaken	Kosten van taakveld	572	631	670
	Baten van taakvelden	0	0	0
	Netto kosten	572	631	670
	<i>Toe te rekenen kosten</i>			
a.	Overhead	73	76	88
b.	BTW	103	125	120
	Totale kosten	748	832	878
	Opbrengsten leges	289	316	289
Kostendekkingpercentage		39%	38%	33%

Toelichting

Onder de leges vallen de kosten van burgerlijke stand, reisdocumenten, rijbewijzen en vergunningverlening APV.

LEGES BOUW

In overeenstemming met de beleidsuitgangspunten zijn de leges waar nodig verhoogd met 9 %. De legesverordening en tarieventabel worden aangepast aan de nieuwe Omgevingswet bij inwerkingtreding van 1 januari 2024. Hieronder geven we inzicht in de kostendekking van de bouwleges.

(Bedragen x € 1.000)

Berekening kostendekking Wonen en bouwen				
Taakveld	Omschrijving	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Bouw en wonen	Kosten van taakvelden	288	313	375
	Baten van taakvelden	0	0	0
	Netto kosten	288	313	375
	Toe te rekenen kosten			
a.	Overhead	37	66	79
b.	BTW	60	38	49
	Totale kosten	385	416	503
	Opbrengsten heffingen	652	400	474
Kostendekkingspercentage		169%	96%	96%

Toelichting

De omgevingsvergunningen zijn ondergebracht bij de taakvelden Dienstverlening. De opbrengsten heffingen zijn de leges voor omgevingsvergunningen en welzijnstoetsing en zijn de reguliere opbrengsten. De tarieven in de legestabel zijn aangepast voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

GRAFRECHTEN

In overeenstemming met de beleidsuitgangspunten zijn de rechten verhoogd met 3,7 %. Hieronder geven we inzicht in de kostendekking van de grafrechten.

(Bedragen x € 1.000)

Berekening kostendekking grafrechten				
Taakveld	Omschrijving	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Begraafplaats.	Kosten van taakveld	96	71	81
	Baten van taakveld	3	3	6
	Netto kosten	93	68	75
	<i>Toe te rekenen kosten</i>			
a.	Overhead	12	9	11
b.	BTW	20	15	17
	Totale kosten	125	96	103
	Opbrengsten heffingen	82	81	81
Kostendekkingspercentage		66%	77%	79%

Toelichting

De kosten en baten zijn verantwoord in het taakveld begraafplaatsen en crematoria.

MARKTGELDEN

In overeenstemming met de beleidsuitgangspunten zijn de leges verhoogd met 3,7 %. Hieronder geven we inzicht in de kostendekking van de marktgelden.

(Bedragen x € 1.000)				
Berekening kostendekking				
Taakveld	Omschrijving	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Markt	Kosten van taakveld	33	28	38
	Baten van taakveld	0	0	0
	Netto kosten	33	28	38
	<i>Toe te rekenen kosten</i>			
a.	Overhead	4	4	5
b.	BTW	7	6	8
	Totale kosten	44	38	50
	Opbrengsten heffingen	12	13	13
Kostendeckingspercentage		27%	34%	26%

Toelichting

Taakveld Economie en bedrijvigheid, onderdeel straatmarkten.

KWIJTSCHELDINGEN

Aan degenen die niet in staat zijn om de een belastingaanslag te betalen, kan (op grond van de Invorderingswet 1990) gehele of gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend. De ministeriële Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990 geeft regels over de uitvoering. Deze regeling geldt ook voor de gemeentelijke heffingen (art. 255 Gemeentewet). De gemeenteraad heeft een beperkt aantal keuzen waaronder de criteria voor de kosten van bestaan. De kwijtscheldingsnorm is bepaald op 100 % van de geldende bijstandsnorm en wordt jaarlijks met de belastingverordeningen bevestigd. Kwijtschelding kan worden verleend voor de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing.

Waar mogelijk wordt een automatische toets voor kwijtschelding uitgevoerd. Van mensen die in een jaar kwijtschelding hebben gekregen wordt het volgend jaar getoetst of de inkomens- en vermogenssituatie is gewijzigd. Bij gelijkblijvende omstandigheden wordt dan automatisch kwijtschelding verleend.

(Bedragen x € 1.000)			
Toegekende en ingeschatte kwijtscheldingen lokale heffingen	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Kwijtscheldingen rioolheffing	72	80	80
Kwijtscheldingen afvalstoffenheffing	99	110	110
Kwijtscheldingen OZB	0	0	0
Totaal kwijtscheldingen	171	190	190

WOONLASTEN

Onder de gemeentelijke woonlasten verstaan we het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een bepaalde gemeente betaalt aan OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing.

WOONLASTEN REGIO 2023

In het volgende overzicht staan de woonlasten 2023 van Hillegom en een aantal regio- en omliggende gemeenten van het afgelopen begrotingsjaar. De OZB is gebaseerd op de gemiddelde waarde van een woning per gemeente en een meerpersoonshuishouden.

Gemeente	OZB woningen	OZB niet woningen	Reinigingsheffing	Rioolheffing	Woonlasten huurder (afval en riool)	Woonlasten eigenaar OZB riool en afval
Haarlemmermeer	0,0635%	0,4925%	€ 382	€ 138	€ 520	€ 860
Teylingen	0,0760%	0,3544%	€ 307	€ 174	€ 481	€ 884
Katwijk	0,0963%	0,6200%	€ 372	€ 146	€ 518	€ 975
Hillegom	0,0906%	0,3541%	€ 355	€ 235	€ 590	€ 1.011
Noordwijk	0,0829%	0,3504%	€ 409	€ 199	€ 608	€ 1.086
Lisse	0,0968%	0,4718%	€ 433	€ 201	€ 634	€ 1.092
Heemstede	0,0648%	0,4541%	€ 414	€ 260	€ 674	€ 1.216
Leiden	0,1066%	1,0881%	€ 449	€ 223	€ 672	€ 1.226
Oegstgeest	0,1081%	0,6300%	€ 412	€ 228	€ 640	€ 1.333
Bloemendaal	0,1031%	0,7264%	€ 444	€ 283	€ 727	€ 1.874

Bron: Coelo.nl

TABEL KENGETALLEN WOONLASTEN

Overeenkomstig regelgeving (BBV) is verplichte tabel belastingcapaciteit opgenomen.

Woonlasten		Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 409	€ 421	€ 448
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 244	€ 235	€ 235
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	€ 335	€ 355	€ 430
D	Eventuele heffingskorting	€ 0	€ 0	€ 0
E	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	€ 988	€ 1.011	€ 1.113
F	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	€ 839	€ 839	€ 944
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar er voor (E/F) x 100%		118%	121%	118%

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf scheidt inzicht in de actuele risico's en het vermogen om deze risico's op te kunnen vangen. De grondslag van deze paragraaf is vastgelegd in artikel 11 van het BBV.

Inleiding en Achtergrond

Hillegom omschrijft een risico als een onzekere gebeurtenis die effect heeft op het kunnen behalen van een doelstelling. Een risico onderscheidt zich van een probleem omdat een probleem een zekerheid is. Risico's kunnen zowel intern als extern zijn.

Door te sturen op risico's in relatie tot doelstellingen is Hillegom beter in staat om haar doelen te verwezenlijken met de beschikbare middelen. Bij het aangaan van risico's worden onderstaande vier vragen in acht genomen:

- Wat willen wij bereiken?
- Wat is daarbij onzeker (voor wie)?
- Wat ga wij doen (voor wie)?
- Hoeveel risico is aanvaardbaar*?

**Ten aanzien van de hoeveelheid aanvaardbaar risico is het voorlopige uitgangspunt gekozen dat de (netto) kans maal (netto) impact van de risico's per programma totaal niet groter mogen zijn dan 5% van het programmabudget (gecorrigeerd voor uitgaven aan verbonden partijen) tenzij hier een door het college goedgekeurde onderbouwing aan ten grondslag ligt. De uitgangspunt zal formeel worden vastgesteld wanneer er voldoende ervaring is opgedaan met de herziene methodiek van risicoberekening. In het huidige begrotingsjaar is nog geen goedkeuring vereist.*

Het beperken van risico is geen doel op zich. Zonder risico's te nemen kan Hillegom geen invulling geven aan haar maatschappelijke missie. Volledige controle vereist immers oneindig budget. De kern van bovengenoemde vragen is om een gedegen afweging te maken tussen effectiviteit en efficiency.

Het sturen op risico's in relatie tot doelstellingen is een ontwikkeling binnen Hillegom die zich de komende jaren verder zal uitbreiden. In het huidige begrotingsjaar ligt de nadruk op het inventariseren en beheren van de strategische risico's per programma. Hierbij wordt gekeken naar de netto risico's. Dit zijn de risico's na het inrichten van de beheersmaatregelen. De operationele risico's binnen het ambtelijk apparaat (HLTsamen) komen terug in de risico's ten aanzien van verbonden partijen. In de komende jaren zal een grotere nadruk worden gelegd op risicobewustzijn op zowel strategisch als operationeel niveau. De huidige opzet ten aanzien van risicomanagement is weergegeven in onderstaand figuur.

Omvang Risico en Weerstandscapaciteit

De omvang van het risico is berekend door per programma inzichtelijk te maken wat de belangrijkste strategische risico's (zie inleiding en achtergrond) zijn, hoe groot de kans wordt ingeschat dat het risico zich door de jaren heen zal voordoen en hoe groot de impact (in euro) naar inschatting zal zijn wanneer dit plaatsvindt. De kans maal de impact is het risicobedrag dat wordt toegevoegd aan het benodigde weerstandsvermogen.

Bij het inschatten van kans en impact wordt rekening gehouden met de beheersmaatregelen die zijn getroffen (of worden getroffen) om het risico en/of de impact te verkleinen, bijvoorbeeld een verzekering om de schade na een brand te beperken. Op deze manier wordt het netto risicobedrag berekend.

De risico's zijn geïnventariseerd door de managers die sturen op beheersing van het risico en de daarmee verbonden doelstellingen. Bij het inschatten van kans en impact hebben zij kunnen kiezen tussen het gebruik een standaard tabel voor kans en impact of het maken van eigen beoordeling.

Toelichting Omvang Risico

Programma	Categorie	Risico	Toelichting Impact	Beheersmaatregel	Aandeel
Samenleven	Open einde regelingen	Stijging van de vraag naar zorg en ondersteuning binnen open-einde-regelingen.	Dit resulteert in een toename van niet begrote kosten	Snelle toeleiding naar de passende zorg versterken door de inzet van integrale toegang, POH Jeugd en Jeugdhulp in onderwijs als algemene voorziening.	€ 225.000
Samenleven	Bedrijfsrisico	De verwachte kostenreductie in de begroting van de gemeenschappelijke regelingen in het sociaal domein kan niet worden gerealiseerd.	Dit resulteert in een toename van niet-begrote kosten.	Snelle toeleiding naar de passende zorg versterken door de inzet van integrale toegang, POH Jeugd en Jeugdhulp in onderwijs als algemene voorziening.	€ 79.000
Leefomgeving	Bedrijfsrisico	Bouwleges kunnen onvoldoende onderbouwd.	Dit kan resulteren in claims door burgers en bedrijven. Als de onderbouwing niet blijkt te kloppen kan de verordening onverbindend worden verklaard. Totale schade is dan de geraamde opbrengst voor omgevingsleges	Voorstel: voor 1 januari 2020 onderbouwing van leges op orde	€ 34.000
Leefomgeving	Bedrijfsrisico	Het begrote volume aan bouwleges kan niet geïnt worden doordat projecten doorschuiven naar volgende boekjaren.	Dit kan resulteren in een dekkingstekort in de begroting.		€ 34.000
Leefomgeving	Bedrijfsrisico	Bij facilitaire projecten in initiatieffase wordt toegewerkt naar een anterieure overeenkomst. Wanneer het tot een overeenkomst komt worden deze kosten, naar verwachting, volledig verrekend met de ontwikkelaar.	Het risico bestaat dat deze projecten worden gestaakt en de kosten niet kunnen worden verrekend op de ontwikkelaar. Niet verrekenbare kosten worden uiteindelijk afgeboekt ten laste van het rekeningresultaat		€ 84.000

Leefomgeving Bedrijfsrisico	De woningbouwmarkt staat onder druk door inflatie bouwkosten, renteverhoging hypotheke en stikstof. Projecten worden uitgesteld.	Het risico bestaat dat de werkzaamheden van de medewerkers van planvorming afnemen waardoor de kosten niet kunnen worden doorbelast aan bouwprojecten. Om dit risico te beheersen wordt er gebruik gemaakt van een flexibele schil van medewerkers. Daarnaast bestaat het risico dat toekomstige GREX'en minder rendabel zullen zijn. In de bestaande GREX Bloementuin is aangesloten op de indexatie van Metafoor. Deze organisatie houdt zich bezig met de ontwikkelingen van bouwkosten.	€ -
Leefomgeving Bedrijfsrisico	Implementatie van de Omgevingswet en de wet kwaliteitsborging loopt vertraging op.	Dit kan veroorzaakt worden door mismatch in kennis, vaardigheden en cultuur. Dit resulteert in extra kosten voor inhuur en begeleiding.	Inbouw flexibele schil voor vergunningsverleners en routekaart voor de ontwikkeling van de gewenste competenties
Leefomgeving Bedrijfsrisico	De inventarisatie van kapitaalgoederen is onvolledig.	De oorzaak hiervan is uitbesteding en onvoldoende vastlegging van kennis. Het gevolg hiervan is dat kapitaalgoederen onvoorzien onderhoud nodig hebben. Kapitaalgoederen zijn kostbaar, herstel is vaak kostbaar.	Aanbesteding van kennispakketten en vastlegging van kennis moet het gat in de inventarisatie van kapitaalgoederen laten afnemen/wegnemen.
Leefomgeving Juridisch risico	Een bestuurlijke maatregel is gebaseerd op een foute beoordeling.	Als uit de juridische procedure blijkt dat een bestuurlijke maatregel ten onrechte is opgelegd kan dit leiden tot een schadeclaim.	€ 7.000
Leefomgeving Bedrijfsrisico	Schade door vandalisme is groter dan voorzien en is niet verzekerd.	De gemeente is verzekerd tegen brand,- storm-, vliegtuig- en inbraakschade voor gebouwen. Schades door vandalisme zijn voor rekening van de gemeente. Het risico bestaat dat bij onderverzekering een lager bedrag wordt uitgekeerd dan de werkelijke schade. De verzekerde waarden van de gebouwen zijn volgens de polissen geïndexeerd. Periodiek wordt de juistheid daarvan gezien door taxaties. De gemeente heeft budgetten voor vandalisme opgenomen. Tot op heden zijn deze budgetten toereikend.	€ 7.000

Leefomgeving	Bedrijfsrisico	Ziekten en plagen in de buitenruimte nemen toe door o.a. klimaatverandering.	We zien steeds meer ziekten en plagen in de buitenruimte ontstaan waartegen we maatregelen moeten nemen. Essentaksterfte, Kastanjabloedingsziekte, Eikenprocessierups. Hierdoor moeten vaker onvoorziene kosten worden gemaakt om de negatieve gevolgen hiervan te bestrijden.		€ 28.000
Leefomgeving	Bedrijfsrisico	Versneld vervangen of groot onderhoud uitvoeren door wijzigingen in o.a. het klimaat	Het klimaat is aan het veranderen daarbij ontstaat de kans dat de huidige inrichting niet meer voldoet of sneller slijt dan voorzien.	Met regelmaat inspecties uitvoeren en daarnaast bijvoorbeeld zaken als de klimaatstresstest.	€ 79.000
Bestuur	Bedrijfsrisico	Politieke agenda kan niet geheel worden uitgevoerd vanwege vroegtijdig vertrek bestuurder	Dit kan resulteren in vertraging van de politieke agenda en additionele kosten voor wachtgeld. Bij het financieel maken van dit risico is enkel rekening gehouden met het aspect wachtgeld. Het jaarsalaris van een wethouder exclusief werkgeverlasten is afhankelijk van het aantal resterende maanden in het jaar.		€ 27.000
Bestuur	Bedrijfsrisico	Participatietrajecten wekken vertrouwen dat onvoldoende kan worden waargemaakt.	Dit resulteert in imagoschade en additionele communicatieinspanningen. Kosten verbonden aan communicatie gericht op het managen van verwachtingen en het herstellen/beperken van imagoschade.	Opstellen visie op samenspel gemeentesamenleving en opstellen handelingsperspectief incl. toolbox voor zowel burgerparticipatie als overheidsparticipatie voor medewerkers	€ 6.000
Overkoepelend Risico	Bedrijfsrisico	Risico als gevolg van operationele tegenvallers.			€ 17.000
Overkoepelend Risico	Bedrijfsrisico	De borging van projecten (projectmatig werken) vindt onvoldoende plaats.	De oorzaak hiervan is tijd (afhankelijkheid van andere projecten) kennis en cultuur. Dit resulteert in kwaliteitsproblemen en herstelwerkzaamheden.	Standaarden voor projecten en borging (professionele werkmethoden)	€ 7.000
Overkoepelend Risico	Algemene uitkeringen	Ontwikkeling gemeentefonds	Risico dat de bestaande verdeelmaatstaven zich anders ontwikkelen dan geraamd	Volgen van circulaire	€ 39.000
Overkoepelend Risico	Juridisch risico	Procedurefouten bij aanbestedingen	Bij een gerechtelijke procedure kan de gemeente veroordeeld worden tot het betalen van de financiële schade. Tevens kan achteraf blijken dat de aanbesteding niet op rechtmatige wijze heeft plaats gevonden	interne controle proces monitoren en verder opleiden van medewerkers	€ 28.000
Financiering & Garantie	Bedrijfsrisico	Risico dat geborgde tegenpartijen stoppen met betalen waardoor leningen niet of deels terugbetaald	Dit heeft een negatief effect op de exploitatieruimte van de gemeente.		€ 1.000

		worden.			
Financiering & Garantie	Bedrijfsrisico	Risico dat directe tegenpartijen stoppen met betalen waardoor leningen niet of deels terugbetaald worden.	Dit heeft een negatief effect op de exploitatieruimte van de gemeente.		€ 313.000
Overkoepelend Risico	Bedrijfsrisico	De digitale dreiging van cyberaanvallen is aanwezig. Het risico van geslaagde cyberaanval is hier gekwantificeerd.	De afgelopen jaren zien wij een groei in de digitale dreiging voor gemeenten. Gemeenten worden doelbewust aangevallen door zowel statelijke, criminele en activistische actoren. De impact van een succesvolle aanval kan enorm zijn. De continuïteit van onze dienstverlening kan stil komen te liggen en privacy gevoelige gegevens van onze inwoners kunnen op straat belanden. Een succesvolle hack brengt vervolgens ook zware financiële gevolgen met zich mee.	Digitale beveiling optimaliseren.	€ 578.180
Verbonden partijen	Bedrijfsrisico	Risico's in de bedrijfsvoering van een verbonden partij.	Hierdoor is de verbonden partij onvoldoende in staat om haar opdracht uit te voeren en/of schade (euro) wordt doorbrekend aan de gemeente.		€ 1.270.000
TOTAAL					€ 2.926.180

Op basis van bovengenoemde risico-inventarisatie is gebleken dat de omvang van het netto risico van Hillegom € 2.926.180 bedraagt. Dit bedrag zal als ondergrens worden gehanteerd voor de omvang van de incidentele weerstandscapaciteit. De incidentele weerstandscapaciteit kan worden ingezet om niet geraamde (onvoorziene) lasten van substantiële aard mee te dekken. De structurele weerstandscapaciteit geeft de omvang van de maximale ruimte om de belastingen te verhogen om structurele lasten mee te dragen.

Omvang weerstandscapaciteit Hillegom

	Rek. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024	Begr. 2025	Begr. 2026	Begr. 2027
Totaal van de risico's	2.507	2.254	2.926	2.926	2.926	2.926
<i>Weerstandscapaciteit</i>						
Algemene reserve	33.776	31.924	25.500	23.156	22.725	20.800
Stille reserve						
Vastgestelde buffer van de algemene reserve	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000
Onbenutte belastingcapaciteit	3.067	3.447	2.454	2.454	2.454	2.454
Totaal van de weerstandscapaciteit	30.843	29.371	21.954	19.610	19.179	17.254
Ratio weerstandsvermogen	12,30	13,03	7,50	6,70	6,55	5,90

Wij maken gebruik van de waarderingstabel opgesteld door het Nederlands Adviesbureau voor risicomanagement. De minimale ratio is $1,4 < x < 2$. Hoe hoger de ratio, hoe beter de gemeente in staat is om risico's op te kunnen vangen.

Financiële kengetallen

Financiële Kengetallen Bij begroting ultimo jaar	Rek. 2022	Beg. 2023	Beg. 2024	Beg. 2025	Beg. 2026	Beg. 2027
Netto schuldquote	-4,9%	41,7%	61,8%	64,2%	71,7%	74,3%
Netto schuldpositie gecorrigeerd voor verstrekte leningen	-17,0%	22,3%	43,4%	46,1%	52,8%	55,3%
Solvabiliteit	71,2%	63,2%	56,7%	55,7%	53,3%	51,3%
Grondexploitatie	4,7%	-10,7%	-0,3%	0,0%	0,0%	0,0%
Structurele exploitatieruimte	9,7%	-1,0%	0,3%	1,5%	-3,4%	-3,9%
Woonlasten Hillegom t.o.v. landelijk gemiddelde jaar ervoor	117,8%	110,0%	106,9%	106,9%	106,9%	106,9%

Toelichting van de financiële kengetallen

Netto schuldquote

Netto schuldquote (bedragen x € 1.000)		rek. 2022	begr. 2023	begr. 2024	begr. 2025	begr. 2026	begr. 2027
Vaste schulden	+	15.021	22.135	33.421	32.221	36.921	35.521
Netto vlottende schuld	+	1.613	4.644	6.477	8.906	6.884	9.545
Overlopende passiva	+	6.532	4.500	6.000	7.000	7.000	7.000
Fin. activa (uitsluitend art. 36, d, e, f)*	-	0	0	0	0	0	0
Uitzettingen < 1 jaar	-	25.002	6.500	6.500	6.500	6.500	6.500
Liquide middelen	-	292	500	500	500	500	500
Overlopende activa	-	1.386	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Totaal		-3.514	23.279	37.898	40.127	42.805	44.066
Totale baten, excl. mutaties reserves		70.990	55.879	61.362	62.549	59.724	59.291
Netto schuldquote (netto schuld/baten)		-5,0%	41,7%	61,8%	64,2%	71,7%	74,3%

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Overigens hanteert de VNG een signaalwaarde van 100%, waarboven waakzaamheid is geboden. Een netto schuldquote van hoger dan 130% is een indicatie voor een te hoge schuld. Hillegom zit hier aanzienlijk onder.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen (bedragen x € 1.000)		rek. 2022	begr. 2023	begr. 2024	begr. 2025	begr. 2026	begr. 2027
Vaste schulden	+	15.021	22.135	33.421	32.221	36.921	35.521
Netto vlottende schuld	+	1.613	4.644	6.477	8.906	6.884	9.545
Overlopende passiva	+	6.532	4.500	6.000	7.000	7.000	7.000
Fin. activa (uitsluitend art. 36, b,c,d,e,f)*	-	8.568	10.791	11.297	11.295	11.292	11.290
Uitzettingen < 1 jaar	-	25.002	6.500	6.500	6.500	6.500	6.500
Liquide middelen	-	292	500	500	500	500	500
Overlopende activa	-	1.386	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Totaal		-12.082	12.488	26.601	28.832	31.513	32.776
Totale baten, excl. mutaties reserves		70.990	55.879	61.362	62.549	59.724	59.291
Netto schuldquote (netto schuld/baten)		-17,0%	22,3%	43,4%	46,1%	52,8%	55,3%

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

Solvabiliteitsratio

Solvabiliteitsratio (bedragen x € 1.000)	rek. 2022	begr. 2023	begr. 2024	begr. 2025	begr. 2026	begr. 2027
Eigen vermogen	70.117	60.687	65.597	65.105	61.814	58.233
Balanstotaal	98.530	96.080	115.687	116.896	115.875	113.478
Solvabiliteit (ev/balanstotaal)	71,2%	63,2%	56,7%	55,7%	53,3%	51,3%

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin het bezit op de balans gefinancierd is door het eigen vermogen en in hoeverre de gemeente aan de financiële verplichtingen kan voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Onder het eigen vermogen verstaan we de algemene reserve en de overige bestemmingsreserves en het eventuele resultaat uit het overzicht baten en lasten.

Met een solvabiliteit van 56,7% steekt Hillegom gunstig af in vergelijking met de gemiddelde gemeente.

Grondexploitatie

Grondexploitatie (bedragen x € 1.000)	rek. 2022	begr. 2023	begr. 2024	begr. 2025	begr. 2026	begr. 2027
Totaal activa niet in exploitatie genomen bouwgr.	0	0	0	0	0	0
Totaal activa bouwgronden in exploitatie	-3.356	-6.001	-189	0	0	0
Totaal baten exclusief mutaties van reserves	70.990	55.879	61.362	62.549	59.724	59.291
Kengetal grondexploitatie	-4,7%	-10,7%	-0,3%	0,0%	0,0%	0,0%

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Het is dus belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële verwachting is of grondexploitatie kan bijdragen aan de verlaging van de schuld.

De voorraden bouwgrond (inclusief bouwgrond in exploitatie en overige voorraden) kunnen als een aandeel van de inkomsten worden uitgedrukt. Dat levert het kengetal de *voorraadquote* op.

Structurele exploitatieruimte

Structurele exploitatieruimte (bedragen x € 1.000)	rek. 2022	begr. 2023	begr. 2024	begr. 2025	begr. 2026	begr. 2027
Totale structurele lasten	61.830	57.415	62.359	63.041	63.015	62.871
Totale structurele baten	67.572	55.563	61.362	62.549	59.724	59.291
Totale structurele toevoegingen aan de reserves	0	0	0	0	0	0
Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	1.109	1.312	1.180	1.402	1.216	1.245
Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. Mutaties reserves))	70.990	55.879	61.362	62.549	59.724	59.291
Structurele exploitatieruimte $((B-A)+(D-C))/(E) \times 100\%$	9,7%	-1,0%	0,3%	1,5%	-3,5%	-3,9%

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. De relevantie van dit kengetal voor de beoordeling van de financiële positie schuilt erin dat het van belang is om te weten welke structurele ruimte een gemeente of provincie heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

Samenhang kengetallen

De kengetallen moeten in samenhang worden gezien. Wanneer bijvoorbeeld de grondexploitatie niet bijdraagt aan vermindering van de schuldpositie en de structurele exploitatieruimte negatief is, geeft het kengetal belastingcapaciteit inzicht in de mogelijkheid tot hogere baten.

De rente op de schulden krijgt de gemeente voor een deel terug via de uitgeleende gelden. Met de aflossingen op deze uitgeleende gelden kunnen de schulden worden afgelost. Voor het bedrag aan uitgeleende gelden veroorzaken de schulden per saldo geen lasten op de exploitatie.

De uitgeleende gelden kunnen als een aandeel van de inkomsten worden uitgedrukt. Dat levert het kengetal de *uitleenquote* op. Deze *uitleenquote* laat zich makkelijk verrekenen met de *netto schuldquote* door hem simpelweg er van af te trekken. Wel wordt een risico op deze uitgeleende gelden gelopen. Het is de reden om ze

apart van de *netto schuldquote* te houden. Daarbij zijn het geen vrije middelen die behoren tot het werkkapitaal, maar geldmiddelen die zijn ingezet voor de publieke taak. Bij de voorraden bouwgrond wordt onder normale condities de rente van de financiering voor de aankoop bijgeschreven bij de voorraad (BIE'S). De rente drukt zodoende niet op de exploitatie. Bij de verkoop van de kavels worden de rentekosten van deze schulden goed gemaakt. En ook worden met de verkoopopbrengst de leningen afgelost of neemt de behoefte om nieuwe geldleningen aan te trekken af. De schulden aangegaan voor de aankoop van bouwgrond veroorzaken bij een winstgevend bouwplan per saldo geen lasten op de exploitatie. Ook de *voorraadquote* laat zich makkelijk verrekenen met de *netto schuldquote* door hem simpelweg er van af te trekken. Door de *uitleenquote* en de *voorraadquote* van de *netto schuldquote* af te trekken krijg je de schuld die werkelijk op de exploitatie drukt.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente beheert een groot deel van de openbare ruimte. Hierin vindt een groot aantal activiteiten plaats, zoals wonen, werken en recreëren. Daarbij maken we gebruik van kapitaalgoederen die in de openbare ruimte aanwezig zijn:

- infrastructuur (wegen, water, riolering, kunstwerken, openbare verlichting)
- voorzieningen (groen, sportfaciliteiten)
- gebouwen.

Deze paragraaf behandelt, conform artikel 12 uit het BBV, de belangrijkste kapitaalgoederen die de gemeente in eigendom en/of beheer heeft. De middelen die beschikbaar worden gesteld worden ingezet om het door de raad vastgestelde beleid in uitvoering te realiseren.

Inrichting en onderhoud hebben een directe relatie met elkaar. Sommige inrichtingen vragen veel onderhoud, andere juist weinig. Aangezien dit een substantieel onderdeel van de begroting vormt, willen we zicht krijgen op het noodzakelijk onderhoud van deze kapitaalgoederen.

In beleidsplannen maken we afspraken over de wijze waarop we onderhouden en hoe deze aansluit op de vastgelegde ambities op gemeentelijke opgaven zoals biodiversiteit en klimaatadaptatie en circulaire economie. De doelstellingen en activiteiten die gerelateerd zijn aan deze paragraaf staan in het programma "Leefomgeving; Openbare ruimte en duurzaamheid".

Welke ontwikkelingen spelen er?

- We werken aan een toekomstbestendige leefomgeving:
 - o In 2022 is de ambitie 'actief' vastgesteld t.a.v. de klimaatadaptatie. Dit zorgt ervoor dat klimaat nadrukkelijker een plek krijgt in de beheer- en onderhoudsplannen van de gemeente.
 - o In 2023 is het Programma Water en Klimaatadaptatie (PWKA) vastgesteld. In 2024 geven we uitvoering aan het PWKA.
 - o In 2024 wordt met het groenbeheerplan verder invulling gegeven aan de opgaven biodiversiteit en klimaatadaptatie.
- Integraal, gebiedsgericht en duurzaam inrichten en beheren van de openbare ruimte wordt verder ontwikkeld. Duurzame oplossingen zijn steeds vaker mogelijk. Door middel van circulaire ontwikkelprincipes willen we afwegingen gaan maken in het beheer en onderhoud van de openbare ruimte om te ontwikkelen naar een circulaire economie. Ook werken we aan het toepassen van assetmanagement principes om slimme keuzes te maken op gebied van beheer, onderhoud en inrichting van de openbare ruimte.

Wat willen we bereiken?

We willen bijdragen aan de doelen van de gemeente in het beheren en onderhouden van onze kapitaalgoederen. Met duurzaam en ontwikkelend beheer dragen we bij aan een toekomstbestendige leefomgeving en een positieve beleving van onze inwoners.

Het niveau van onderhoud is vastgelegd in beleid. Om grote wisselingen in de exploitatie te voorkomen, werken we onder andere met onderhoudsvoorzieningen. Daaraan voegen we jaarlijks een vast bedrag toe. De uitname kan per jaar verschillen.

Wat gaan wij daarvoor doen?

In de onderstaande tabellen staan de activiteiten voor het onderhoud van de kapitaalgoederen benoemd. Per discipline wordt aangegeven wat we in een aangegeven tijdsbestek gaan doen.

Straatmeubilair, bebording en wegbewijzing	
Naam beleidsplan	-
Vastgesteld	-
Looptijd	-
Actualisatie	-
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Basis
Naam beheer- en onderhoudsplannen	-
Looptijd	-
Actualisatie	-
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee

Onderwerp	2023	2024	2025	2026
(x € 1.000)				
Bedragen t.l.v. exploitatie	36	36	36	36

Uitvoering in 2024 (omschrijving activiteit)

- Uitvoeren van groot onderhoud

Gemeentelijke gebouwen en objecten	
Naam beleidsplan	Beleidsplan beheer gemeentelijke gebouwen Hillegom 2021-2024
Vastgesteld	2021
Looptijd	2021-2024
Actualisatie	2024
Naam beheer- en onderhoudsplannen	Meerjaren Onderhouds Plan 2021-2030
Looptijd	2021-2040
Actualisatie	2024
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	Voorziening gemeentelijke gebouwen Hillegom

Voorziening gemeentelijke gebouwen Hillegom*	2023	2024	2025	2026
(x € 1.000)				
Stand per 1 januari	1.325	1.125	1.050	954
Storting	168	168	168	168
Uitname	78	313	256	365
Stand per 31 december	1.125	1.037	933	736

Voorziening groot onderhoud brede school Elsbroek	2023	2024	2025	2026
(x € 1.000)				
Stand per 1 januari	108	108	108	108
Storting	5	5	5	5
Uitname	5	5	5	5
Stand per 31 december	108	108	108	108

Uitvoering in 2024

Kleinschalig en groot planmatig onderhoud aan diverse gebouwen

Sportcomplex de Vosse	
Naam beleidsplan	Meerjaren onderhoudsplan sportcomplex de Vosse
Vastgesteld	2022
Looptijd	-
Actualisatie	-
Vastgesteld kwaliteitsniveau	-
Naam beheer- en onderhoudsplannen	Meerjaren onderhoudsplan sportcomplex de Vosse
Looptijd	2022-2031
Actualisatie	-
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	Voorziening sportcomplex de Vosse

Voorziening zwembad				
(x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Stand per 1 januari	451	547	519	619
Storting	132	132	132	132
Uitname	36	160	32	449
Stand per 31 december	547	519	619	302

Uitvoering in 2024 (omschrijving activiteit)

Vervangen lamellen afdekken, vervangen cementgebonden voegen in het tegelwerk van het bassin.

Riolering	
Naam beleidsplan	Gemeentelijk rioleringsplan 2021-2025
Vastgesteld	2021
Looptijd	2021 - 2025
Actualisatie	2025
Vastgesteld kwaliteitsniveau	n.v.t.
Naam beheer- en onderhoudsplannen	Operationeel plan
Looptijd	2021 - 2025
Actualisatie	2022
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	Voorziening vervanging riolering

Onderwerp				
(x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Investering	0	0	354	496
Bedragen t.i.v. voorziening	780	780	472	330
Bedragen t.i.v. exploitatie	643	643	643	643

Voorziening vervanging riolering				
(x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Stand per 1 januari	1054	591	142	0
Storting	317	330	330	330
Uitname	780	780	472	330
Stand per 31 december	591	142	0	0

Uitvoering in 2024

Riolvervanging/-renovaties op diverse locaties

Afkoppelen van verhard oppervlak op diverse locaties

Renovatie en vervanging rioolgemalen

Structurele reiniging en onderhoud riolering

Toelichting:

Het onderhoud van de riolering voeren we uit op basis van het gemeentelijk rioleringsplan. Het gemeentelijk rioleringsplan omvat het gemeentelijk beleid ten aanzien van het stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater. De voorzieningen voor afval, hemel- en grondwater zijn nodig uit het oogpunt van de bescherming van de volksgezondheid, het tegengaan van wateroverlast en de bescherming van het milieu. Met het plan liggen het gemeentebestuur, de te volgen strategie, en de financiële consequenties voor de komende planperiode vast. Op basis van de financiële consequenties van het plan wordt de hoogte van de riolheffing bepaald.

Groen	
Naam beleidsplan	Groenbeleidsplan 2015-2024
Vastgesteld	2015
Looptijd	2015-2024
Actualisatie	2024
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Voor het centrumgebied en de beheergroep 'vaste planten' kwaliteitsniveau A. Voor de overige gebieden en beheergroepen kwaliteitsniveau B.
Naam beheer- en onderhoudsplannen	Groenbeheerplan 2023-2032
Looptijd	10 jaar
Actualisatie	2032
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	- Nee
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Onderwerp	2024	2025	2026	2026
(x € 1.000)				
Exploitatie	1.866	1.866	1.866	1.866
Investeringsbedragen	428	428	428	428

Uitvoering in 2024 (omschrijving activiteit)

Toelichting

Groen speelt een belangrijke rol bij de aanpak van de klimaatverandering. Als gemeente ligt er een landelijke opgave om aan te geven hoe om te gaan met zaken als droogte, wateroverlast en hittestress. Groen is een belangrijk onderdeel van de oplossing. Bij vervanging van groen en bomen zal maximaal op klimaatverandering worden ingezet. Vervanging is het uitgelezen moment om het sortiment en de groeiplaatsen duurzamer te maken. Voorbeeld hiervan is het aaneensluiten van groenvakken en zo in te richten dat het regenwater in groenvakken kan stromen en daar langzaam weg zakt. Dit ontlast het riool en helpt grondwaterstandverlaging te voorkomen.

Een goed onderhouden bomenbestand is van groot belang voor de leefomgeving. Bomen hebben een positief effect op de luchtkwaliteit, beperken temperatuurextremen, dragen bij aan waterbeheer en vormen een schuilplaats en voedselbron voor fauna. Door goed onderhoud willen we bestaande bomen zo lang mogelijk op een gezonde manier behouden. Het aantal bomen hoeft niet zozeer toe te nemen, de kroonoppervlakte daarentegen wel. Risico is dat de kwaliteit van de bomen afneemt door bijvoorbeeld ziekten, plagen, klimaatstress en ouderdom

Onderhoud:

De uitvoering zal steeds meer gericht gaan worden op ecologisch beheer wat de biodiversiteit van zowel planten als insecten zal bevorderen. Zo gaan we testen met sinusbeheer om zo de omstandigheden van insecten en met name vlinders zo goed mogelijk te krijgen.

.Jaarlijks wordt een derde deel van de bomen beoordeeld, waarna zo nodig maatregelen worden genomen als het snoeien en incidenteel vervangen van bomen.

Vervanging

Vervangingen van groen worden vanaf 2024 planmatig opgepakt, waarbij vooraf het complete groenareaal wordt geschouwd en de input geeft voor de planning. Bij het opstellen van de vervangingsplanning vindt afstemming plaats tussen de verschillende disciplines; wegen, riool, groen, openbare verlichting etc. Deze afstemming is gericht op het efficiënt inzetten van alle budgetten en het beperken van de overlast voor de omgeving. Het resultaat is een integrale aanpak van de werkzaamheden.

Wegen	
Naam beleidsplan	Beleidsplan wegen 2020-2024
Vastgesteld	2020
Looptijd	2020-2024
Actualisatie	2024
Vastgesteld kwaliteitsniveau	B / A voor fietspaden, verhardingen winkelcentra en zorgcentra)
Naam beheer- en onderhoudsplannen	Meerjarenplanning groot onderhoud wegen
Looptijd	2 jaar
Actualisatie	Jaarlijks
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Onderwerp	(x € 1.000)			
	2024	2025	2026	2027
Investeringsbedragen				
Investeringen	3.090	2.858	1.658	658
Bedragen t.i.v. exploitatie (klein en groot onderhoud)	700	700	700	700

Uitvoering in 2023 (omschrijving activiteit)

Klein onderhoud wegen op diverse locaties
Groot onderhoud elementenverhardingen op diverse locaties
Groot onderhoud asfaltverhardingen op diverse locaties
Onderhoud belijningen

Toelichting:

Het beleidsplan Wegen omvat het gemeentelijk wegenbeleid. Het doel van het beleidsplan Wegen is het leggen van een bestuurlijke, beheersmatige en financiële basis voor het wegbeheer in de komende vijf jaar met een doorkijk naar de daaropvolgende jaren. In het beleidsplan worden de beleidskaders omschreven en uitgewerkt tot beleidsdoelstellingen en strategieën. In het beleidsplan Wegen worden de te hanteren kwaliteitsniveaus voor de wegen aangegeven.

In het plan is naast het basis kwaliteitsniveau voor verantwoord wegbeheer ook een hoger kwaliteitsniveau opgenomen voor de fietspaden, de verhardingen in de winkelcentra en de voetpaden/trottoirs rond zorgcentra. Het kwaliteitsniveau B komt overeen met het basisniveau van verantwoord wegbeheer. Bij het hogere niveau A wordt een strengere onderhoudsrichtlijn gehanteerd waardoor de kwaliteit van de verhardingen op een hoger niveau blijft.

Speelplaatsen	
Naam Beleidsplan	Uitvoeringsprogramma spelen en sporten buitenruimte 2020
Vastgesteld	2020
Looptijd	2020 - 2030
Actualisatie	2030
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Basis
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Vervangingsplan spelen
Looptijd	Wordt jaarlijks herzien door de beheerder op basis van inspectiegegevens.
Actualisatie	2023
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Onderwerp	2024	2025	2026	2027
(x € 1.000)				
Investeringsbedragen	95	102	104	106
Exploitatiebedragen	106	106	106	106

Uitvoering in 2023 (omschrijving activiteit)

- Herinrichten van speelplaatsen op basis van het vervangingsplan spelen
- Hoofdinspectie uit laten voeren
- Actualiseren van de online plattegrond met speelplaatsen
- Uitvoeren van groot onderhoud
- Uitvoeren onderhoud kunstgras

OPMERKING: de prijzen voor het herinrichten van speelplekken zijn dit jaar met 20% gestegen. We zijn in 2024, €19.869,- duurder uit bij het herinrichten van 3 speelplekken.

Openbare verlichting	
Naam beleidsplan	Beleidsplan openbare verlichting 2019-2023
Vastgesteld	2019
Looptijd	2019-2023
Actualisatie	2024
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Voldoen aan het Nationaal Energieakkoord 2030
Naam beheers- en onderhoudsplannen	Beheer- en uitvoeringsplan Openbare verlichting
Looptijd	2019-2023
Actualisatie	2024
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee.
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Onderwerp	2024	2025	2026	2027
(x € 1.000)				
Investeringsbedragen	204	214	216	216
Bedragen t.i.v. exploitatie	80	80	80	80

Exploitatie:
 Onderhoud: € 75.000,-
 Bijdrage aan adviezen door derden: € 5.000,-

Uitvoering in 2024 (omschrijving activiteit)

Investing:

Op basis van het nog vast te stellen Beleidsplan Openbare Verlichting is het de bedoeling ieder jaar een deel van de openbare verlichting te vervangen door led-verlichting met als doel om in 2030 t.o.v. 2013 50% energie te besparen. In 2030 is dan alles led-verlichting.

Civiele kunstwerken

Naam beleidsplan	Beheerbeleidsplan civiele kunstwerken 2020-2024
Vastgesteld	2020
Looptijd	2020-2024
Actualisatie	2024
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Basis
Naam beheer- en onderhoudsplannen	Opgenomen in het beheerbeleidsplan civiele kunstwerken 2020-2024
Looptijd	2020-2024
Actualisatie	2024
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	nee
Naam voorziening/reserve	Voorziening groot onderhoud civiele kunstwerken

Onderwerp

(x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Investeringsbedragen	308	783	0	0
Bedragen t.l.v. voorziening	12	53	110	78
Bedragen t.l.v. exploitatie	106	79	79	79

Voorziening Kunstwerken

(x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Stand per 1 januari	65	105	104	45
Storting	52	52	52	52
Uitname	12	53	110	78
Stand per 31 december	105	104	45	20

Exploitatie:

Klein onderhoud: Meerlanden: € 8.635-
 Klein onderhoud door derden: € 25.000,-
 Bijdrage adviezen door derden: € 47.000,-
 Overige goederen en diensten € 25.000,- (onderhoudscontract Hillinenbrug)

Uitvoering in 2024 (omschrijving activiteit)

In 2020 is het beheerbeleidsplan Civiele Kunstwerken 2020-2024 vastgesteld dat kaders omvat voor de borging van het juiste onderhoudsniveau en inzicht geeft in de benodigde financiële middelen om het beheer van de civiele kunstwerken de komende jaren te kunnen uitvoeren. Dit beheerbeleidsplan wordt in 2024 vervangen door een beheerplan.

Investerings:

In 2024 staan de volgende vervangingen ingepland:

Fietsbrug Vondelwende HI 037

Fietsbrug Tollenswende HI 039

Fietsbrug Maartensheem HI 050

Fietsbrug Maartensheem HI 051.

In 2020 is voor het vervangen van de brug in de Noorderlaan € 210.000,- beschikbaar gesteld. De uitvoering hiervan vindt mogelijk in 2025 plaats. Dit is afhankelijk van RO- en verkeersontwikkelingen en onderhandelingen met grondeigenaren.

Baggeren

Naam beleidsplan	Baggerplan en -programma
Vastgesteld	2015
Looptijd	2015-2024
Actualisatie	Gaat op in het Programma Water en Klimaatadaptatie
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Voldoen aan de dwarsprofielen die zijn opgenomen in de legger (diepte en talud onder water) Hoogheemraadschap
Naam beheer- en onderhoudsplannen	Baggerplan en -programma
Looptijd	2015-2024
Actualisatie	Gaat op in het Programma Water en Klimaatadaptatie
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	-
Naam voorziening/reserve	-

Onderwerp

(x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Bedragen t.l.v. exploitatie	108	108	108	108

Uitvoering in 2024 (omschrijving activiteit)

In HLT-verband wordt een baggerbestek opgesteld en uitgevoerd in 2023-2024. De planning is in Q4 de eerste werkzaamheden uit te voeren en doorlopend in Q1 2024. Baggeren is onderdeel worden van het Programma Water en Klimaatadaptatie (PWKA) 2024-2028 dat in het Q3 2023 uiterlijk Q4 2023 aan het bestuur wordt aangeboden.

Hierin geeft de gemeente een doorkijk in het beheer van watergangen, oevers en duikers in relatie tot klimaatverandering. In het PWKA worden extra middelen aangevraagd voor baggeren per Q1 2024. Afhankelijk van de besluitvorming zal de scope worden bepaald.

Paragraaf Financiering

Inleiding

De financieringsfunctie dient uitsluitend de publieke taak. Het beleid valt binnen de kaders die zijn gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido). Centraal in deze wet staan transparantie en risicobeheersing. Om inzicht te geven in de manier waarop de gemeente dit doet en een beeld te geven van de stand van zaken gaan we in deze paragraaf in op de ontwikkelingen rond de gemeentelijke financiering, het te voeren beleid op dit gebied en de risico's die we daarbij lopen.

Het treasurystatuut is verankerd in artikel 15 van de Financiële beheersverordening 2014 en bevat de beleidsmatige infrastructuur van de treasuryfunctie in de vorm van uitgangspunten, doelstellingen, richtlijnen en limieten.

Welke ontwikkelingen spelen er?

Rente ontwikkelingen

De Europese Centrale Bank (ECB) heeft in maart 2016 de basisherfinancieringsrente verlaagd naar 0,00%. T/m juli 2023 is deze rente in een aantal stappen verhoogd naar 4,25%. De basisherfinancieringsrente is de rente waartegen banken, voor de duur van één week, geld kunnen lenen van de centrale bank. Momenteel (juli 2023) bedraagt de geldmarktrente voor aan te trekken driemaands kasgeldleningen 3,42%. De vergoedingen bij het Schatkistbankieren staan op 3,41%. De kapitaalmarktrente voor aan te trekken leningen voor looptijden van 5 en 10 jaar zonder renteherziening bedraagt momenteel resp. 3,54% en 3,36%. De verwachting is dat deze rentetarieven iets zullen stijgen.

Gemeentelijke ontwikkelingen

Gezien de investeringsvoornemens zal de benodigde hoeveelheid kort geld en lang geld in 2024 toenemen, waarbij de kasgeldlimiet zal worden overschreden. Hiervoor zal deels lang geld moeten worden aangetrokken als er langer dan 3 kwartalen een overschrijding van het kasgeldlimiet is.

LIQUIDITEITSPROGNOSES

Wekelijks stellen we liquiditeitsprognoses voor de korte termijn op om tijdig in te spelen op schommelingen in de liquiditeit. Jaarlijks stellen we één à twee liquiditeitsprognoses op met een horizon van vier jaar.

GARANTIESTELLING LENINGEN EN VERSTREKKEN VAN LENINGEN

Ons beleid is leningen of garanties uit hoofde van de 'publieke taak' alleen te verstrekken aan partijen die de gemeenteraad heeft goedgekeurd. Daarbij winnen we vooraf informatie in over de financiële positie en de kredietwaardigheid van de betreffende partij. Indien een andere voorziening beschikbaar is, verstrekt de gemeente uitsluitend aanvullend een lening of garantie.

RISICOBEEHER

Het risicobeheer is gericht op het beperken van financiële risico's. In het treasurystatuut zijn richtlijnen en limieten opgenomen, die de basis vormen voor alle transacties op dit gebied. Ons beleid is voornamelijk gebruik te maken van veilige en inzichtelijke financiële instrumenten.

De Wet fido geeft normen voor het beperken van risico's. De belangrijkste risicocategorie is het renterisico, waarvan de kasgeldlimiet en de renterisiconorm belangrijke richtlijnen zijn ter beperking van renterisico's. De kasgeldlimiet heeft betrekking op leningen met een rentetypische looptijd tot één jaar. Het totaal van deze leningen mag niet meer bedragen dan 8,5 % van de totale lasten op de begroting. De renterisiconorm heeft betrekking op leningen met een rentetypische looptijd vanaf één jaar.

De verplichte aflossingen en renteherzieningen op deze leningen mogen niet meer bedragen dan 20 % van de totale lasten op de begroting. Het doel van deze normen is het risico te beperken wanneer bij herfinanciering van de leningen een rentestijging leidt tot financiële problemen.

KASGELDLIMIET

De kasgeldlimiet is het wettelijke maximum aan leningen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar. De kasgeldlimiet staat toe om in 2024 de financieringsbehoefte tot een bedrag van € 5.5 miljoen te dekken met kortlopende leningen. Zodra wij deze limiet voor een langere periode (meer dan een half jaar) dreigen te overschrijden, trekken wij een langlopende lening aan of vragen wij (onderbouwd) toestemming aan de provincie om gedurende een bepaalde periode de limiet te mogen overschrijden.

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Begrotingstotaal lasten	65.074	65.602	64.506	62.871
Maximaal toegestane kasgeldlimiet (8,5% van begrotingstotaal lasten)	5.531	5.576	5.483	5.344
Gemiddeld saldo vlottende korte schuld en vlottende middelen	3.000	3.500	3.500	3.500
Ruimte onder kasgeldlimiet	2.531	2.076	1.983	1.844

RENTERISICONORM

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
1 Renteherziening op langlopende schuld o/g	0	0	0	0
2 Te betalen aflossingen	1.200	1.200	1.300	1.400
3 Renterisico (1 en 2)	1.200	1.200	1.300	1.400
4 Renterisiconorm	13.015	13.120	12.901	12.574
5a Ruimte onder risiconorm	11.815	11.920	11.601	11.174
5b Overschrijding risiconorm				
4a Begrotingstotaal lasten	65.074	65.602	64.506	62.871
4 Renterisiconorm 20% van begrotingstotaal	13.015	13.120	12.901	12.574

De verwachting is dat we voor de komende jaren onder de renterisico-norm blijven.

FINANCIERINGSBEHOEFTE

Per 1 januari 2024 houden we rekening met een financieringsbehoefte van € 5,3 mln (2022 € 4,9 mln.). Dit is een globale berekening van het verschil tussen het totaal van de vaste activa en voorraden grond enerzijds en de vaste financieringsmiddelen anderzijds (reserves, voorzieningen, langlopende leningen). Het werkelijke liquiditeitstekort per 1 januari 2024 zal lager uitkomen ten gevolge van crediteurensaldi, vertraging van investeringen en vooruit ontvangen bedragen. Daarom is een meer gedetailleerde liquiditeitsprognose voor de lange termijn gemaakt op basis van verwachte inkomsten en uitgaven gedurende 2024 t/m 2027.

Financieringsbehoefte (x € 1.000 euro)	1-1-2024	1-1-2025	1-1-2026	1-1-2027
1 Reserves en voorzieningen	60.687	65.597	65.105	61.814
2 Langlopende leningen	22.135	33.421	32.221	36.921
3 Totaal vaste financieringsmiddelen	82.822	99.018	97.326	98.735
4 Boekwaarde investeringen, incl. voorraden grond	88.080	107.687	108.896	107.875
Financieringstekort/overschot (3 – 4)	-5.258	-8.669	-11.570	-9.140

VERSTREKTE LENINGEN

Ons beleid is leningen en garanties alleen te verstrekken aan partijen die de gemeenteraad heeft goedgekeurd uit hoofde van de publieke taak. Wij gaan hier terughoudend mee om, waarbij garantieverlening de voorkeur heeft.

Bedragen x € 1.000

Verstreekte leningen	Begr. 2024	Begr. 2025	Begr. 2026	Begr. 2027
Starters- en duurzaamheidsleningen	1.361	1.361	1.361	1.361
Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn)	1.735	1.735	1.735	1.735
Leningen aan verenigingen en instellingen	5.960	5.960	5.960	5.960
Overige leningen	7	5	2	
Totaal	9.063	9.061	9.058	9.056

RENTEMETHODIEK

In het BBV is opgenomen dat de paragraaf financiering van de begroting en jaarrekening naast de beleidsvoornemens en het gerealiseerde beleid ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille ook verplicht inzicht moet geven in:

- de rentelasten uit externe financiering
- het renteresultaat
- de wijze van rentetoerekening.

Door onderstaand overzicht en toelichting in de paragraaf financiering op te nemen wordt invulling gegeven aan deze verplichting.

Renteomslag		1-1-2022	1-1-2023	1-1-2024	1-1-2025	1-1-2026
Restant korte financiering		4.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000
Restant lange financiering		15.021.000	22.135.000	33.421.000	32.221.000	36.921.000
Totaal externe financiering		19.021.000	27.135.000	38.421.000	37.221.000	41.921.000
Gewogen gemiddeld rentepercentage externe financiering tbv rente eigen vermogen (nvt)		0,5%	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%
a1. De externe rentelasten over de korte financiering	+					
a2. De externe rentelasten over de lange financiering	+	111.000	121.000	121.000	121.000	121.000
b. De externe rentebaten	-/-	0	0	0	0	0
Totaal door te rekenen externe rente		111.000	121.000	121.000	121.000	121.000
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	0	0	0	0	0
c2. De rentelasten van projectfinanciering	-/-	0	0	0	0	0
c3. De rentebaten van doorverstrekte leningen (projectfinanciering)	+	0	0	0	0	0
Saldo door te rekenen externe rente		111.000	121.000	121.000	121.000	121.000
d1. Rente over eigen vermogen	+	0	0	0	0	0
d2. Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	+	0	0	0	0	0
De aan taakvelden toe te rekenen rente		111.000	121.000	121.000	121.000	121.000
e. De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-	0	0	0	0	0
f. Renteresultaat op het taakveld treasury		111.000	121.000	121.000	121.000	121.000
Boekwaarde activa tbv renteomslag, excl. verstrekte leningen		83.290.000	96.579.000	97.601.000	96.583.000	94.188.000
Omslagrenteberekening		0,13%	0,13%	0,12%	0,13%	0,13%
Na afronding		0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

Paragraaf Bedrijfsvoering

Gemeenschappelijke regeling HLTsamen

De bedrijfsvoering van de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen is vanaf 1 januari 2017 ondergebracht in de gemeenschappelijke regeling HLTsamen. HLTsamen is een ambtelijke werkorganisatie, de gemeenten zijn bestuurlijk zelfstandig.

HLTsamen werkt hard aan de ontwikkeling van de werkorganisatie. De dynamiek in de omgeving waarin wij werken is sterk toegenomen. Daarbij neemt de complexiteit van de opgaven die ons voorliggen steeds verder toe. Dit vergt een andere manier van organiseren en hernieuwde blik op de toekomst. Deze hebben wij vastgelegd in de visie HLTsamen 2025:

- *Wij zijn een samenlevingsgerichte organisatie voor onze drie gemeenten.*
- *We werken in- en extern krachtig, inventief en verbindend samen aan complexe opgaven en behoeftes van opdrachtgevers, inwoners, ondernemers, instellingen en partners in (regio) Hillegom, Lisse en Teylingen.*
- *De vraag en opgave stellen we centraal.*
- *We benutten alle aanwezige talenten, kennis en ervaring om professioneel met plezier, trots en lef te kunnen werken, in een eigentijdse en veilige werk- en leeromgeving*

Deze visie is de eerste stap geweest in de verdere doorontwikkeling van HLTsamen. Duidelijk is dat een nieuwe inrichting van onze interne organisatie noodzakelijk is om op een doelmatige wijze richting de visie te kunnen bewegen. Hiertoe heeft HLTsamen in 2023 de eerste stappen gezet. Er is een grof model van de nieuwe organisatie vastgesteld en deze zal verder worden verfijnd. Daarbij is er niet alleen aandacht voor de robuuste ontwikkeling van de organisatie als geheel, maar juist ook voor de zaken die we al direct beter kunnen doen.

In 2024 verwachten we meer inzicht in de financiële consequenties van de verdere ontwikkeling van HLTsamen en de verdere stappen om de visie te realiseren. .

Evaluatie HLT

In het Bedrijfsplan HLTsamen is opgenomen dat in 2021 een evaluatie HLTsamen wordt uitgevoerd. Op 1 juli 2021 heeft het bestuur van HLTsamen besloten deze evaluatie uit te stellen. In het najaar 2023 wordt deze alsnog uitgevoerd.

Doorontwikkeling P&C-cyclus

De huidige opzet van de P&C-cyclus legt een groot beslag op de ambtelijke capaciteit. In samenspraak met het college en de raad werkt HLTsamen aan de ontwikkeling van de P&C-cyclus. Om dit vorm te geven is een specifiek programma opgezet " Financiële sturing en beheersing". Doel daarbij is vereenvoudiging van de opzet om daarmee de belasting op de ambtelijke organisatie te verlagen en tegelijkertijd de kwaliteit van de P&C-producten naar een hoger niveau te brengen.

Rechtmatigheidsverantwoording

In 2022 is een wetsvoorstel aangenomen inzake de rechtmatigheidsverantwoording. Voorheen verstrekten externe accountants een controleverklaring met een oordeel inzake getrouwheid en rechtmatigheid bij de jaarrekeningen van gemeenten. Met de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording wijzigt dit. Het college van B&W neemt de rechtmatigheidsverantwoording vanaf begrotingsjaar 2023 op in de jaarrekening en verklaart hierin dat zij rechtmatig heeft gehandeld. Daarmee valt de rechtmatigheidsverantwoording onder het getrouwheidsoordeel van de accountant. De accountant kijkt dus nog wel of de rechtmatigheidsverantwoording 'getrouw' is.

Dit rechtmatig handelen bestaat uit drie deelaspecten:

1. Het voorwaardencriterium: alle financiële beheershandelingen zijn verricht in overeenstemming met (externe en interne) wet- en regelgeving.
2. Het begrotingscriterium: Alle lasten in het begrotingsjaar vallen binnen de begroting (incl. wijzigingen) zoals door de gemeenteraad is goedgekeurd.
3. Het misbruik & oneigenlijk gebruik (M&O) criterium: het college heeft voldoende waarborgen genomen om te voorkomen dat als gevolg van misbruik of oneigenlijk gebruik van wet- en regelgeving ten onrechte overheidssubsidies of -uitkeringen zijn verleend of een te laag dan wel geen bedrag aan heffingen aan de gemeente is betaald.

In 2023 heeft de organisatie HLTsamen uitvoering gegeven aan het wetsvoorstel. De benodigde verordeningen zijn gewijzigd en de taken voor het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording zijn belegd.

De rechtmatigheidsverantwoording maakt onderdeel uit van de jaarrekening (dus niet het jaarverslag). In de jaarrekening wordt, naast de rechtmatigheidsverantwoording, in de paragraaf bedrijfsvoering aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. Te denken valt aan: rechtmatigheidsfouten die boven de rapporteringsgrens vallen, rechtmatigheidsfouten die onder de verantwoordingsgrens blijven maar die relevant zijn te vermelden, ondernomen acties om onrechtmatigheden in de toekomst te voorkomen en bewuste afwijkingen van wet- en regelgeving door bijzondere omstandigheden.

Nadere informatie HLTsamen

Voor nadere informatie over HLTsamen verwijzen wij u naar de begroting HLTsamen.

Paragraaf Open overheid

Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) heeft als doel de overheid transparanter en toegankelijker te maken. De wet kent twee focusgebieden: passieve openbaarmaking en actieve openbaarmaking. Naast het openbaar maken van stukken wordt er vanuit de wet geëist dat organisaties de informatiehuishouding op orde brengen.

Passieve openbaarmaking

Passieve openbaarmaking regelt het recht om informatie bij bestuursorganen op te vragen. Voor 2024 verwachten we binnen dit onderdeel geen grote ontwikkelingen. We blijven werken aan het verbeteren van het proces en het, waar mogelijk, verkorten van de doorlooptijden.

Actieve openbaarmaking

Actieve openbaarmaking verplicht bestuursorganen uit eigen beweging informatie openbaar te maken. Deze informatie is onderverdeeld in 11 voor gemeenten relevante informatiecategorieën. De betreffende informatie moet, in een later stadium, vindbaar zijn via een door de Rijksoverheid gefaciliteerd platform. Tot eind 2022 werd dit platform ontwikkeld onder de naam 'Platform open overheidsinformatie' (PLOOI). De opzet en naam van dit platform is in 2023 herzien. In vervolg daarop is de Woo-index door het Rijk beschikbaar gesteld. Deze index zal verwijzen naar gemeentelijke informatie die actief openbaar gemaakt wordt via de gemeentelijke websites of webportalen. Nu deze index beschikbaar is gesteld, is de verwachting dat er begin 2024 per Koninklijk besluit bekend wordt gemaakt per wanneer de eerste informatiecategorieën actief openbaargemaakt moeten worden. In voorbereiding daarop wordt er een gemeentelijk portaal ingericht dat alle actief openbaargemaakte informatie zal bevatten en die aansluit op de Woo-index.

In samenwerking met andere gemeenten wordt er deelgenomen in Woo-werkgroepen van de VNG. Binnen de Bollenstreek delen we actief kennis en informatie met Noordwijk en Katwijk.

Informatiehuishouding en overige informatiewetten

Het passief en actief openbaar maken vereist een informatiehuishouding die volledig op orde is. Dit wordt door de Woo ook expliciet vereist. Informatie moet duurzaam toegankelijk zijn opgeslagen conform wet- en regelgeving. Technische ontwikkelingen stellen ons in staat dit beter te organiseren dan voorheen mogelijk was. Dit heeft geleid tot een nieuwe kijk op de manier waarop gemeenten de informatiehuishouding inrichten. Grootste wijziging hierin is dat systemen in de nabije toekomst niet langer kopieën van informatie maken en gebruiken (common ground principe). Informatie wordt opgeslagen daar waar het ontstaat en andere systemen kunnen dat, waar nodig, raadplegen. Dit biedt vele voordelen rondom de vindbaarheid, duurzame toegankelijkheid en veiligheid van onze informatie. In deze ontwikkeling willen wij daarom in de pas blijven lopen met andere gemeenten.

Niet alleen de technologische ontwikkelingen hebben onze kijk op de informatiehuishouding veranderd, wet- en regelgeving dwingt ons hier in steeds grotere mate toe. Digitalisering is niet langer een keuze. Per 1 juli 2024 regelt de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) dat burgers en bedrijven hun zaken die ze met de overheid moeten doen, digitaal kunnen afhandelen. En het tijdelijk besluit digitale toegankelijkheid vereist dat de informatie die wij publiceren ook toegankelijk is voor mensen met een beperking.

De VNG heeft tientallen wetten en regels geïdentificeerd die in meer en mindere mate impact hebben op de informatiehuishouding van gemeenten. Veel van deze wetgeving komt zonder bijkomend budget vanuit het Rijk. Uitzondering hierop is de Woo. Doordat de Woo ook verlangt dat de informatiehuishouding op orde is, zal het Woo-budget zo slim mogelijk moeten worden ingezet om uitvoering te geven aan de verschillende informatiewetten. Het is niet de verwachting dat het Woo-budget toereikend is voor de uitvoering van al deze informatiewetten. De financiële consequenties zullen worden uitgewerkt zodra de Rijksoverheid meer duidelijkheid geeft over de fasering van de 11 informatiecategorieën. We verwachten wel dat het Woo-budget voldoende is om enkel in de basis aan de Wet open overheid te voldoen. De overige Bollenstreekgemeenten verwachten dit voornamelijk ook.

Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn samenwerkingspartners waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft en medeverantwoordelijkheid draagt (mede-eigenaarschap). Van een financieel belang is sprake indien de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in het geval van faillissement van de verbonden partij en/of als de financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente. Van bestuurlijk belang is sprake als de gemeente (in de persoon van een wethouder, raadslid of ambtenaar) zeggenschap kan uitoefenen via een zetel in het bestuur of stemrecht.

Verbonden partijen kunnen zowel publiekrechtelijke (gemeenschappelijke regelingen) als privaatrechtelijke (stichtingen, verenigingen, NV's en BV's) organisaties zijn. Vanwege de risico's die de gemeente in verband met dat mede-eigenaarschap loopt, geldt voor deze partijen een bijzonder sturings- en beheersingssysteem (*governance*). Vanwege de gemeentelijke belangen in de verbonden partijen hebben deze een bijzondere status.

Deze paragraaf behandelt, conform artikel 15 uit het BBV, de algemene visie over het inschakelen van een verbonden partij, de ontwikkelingen die er spelen en de voorgeschreven lijst van verbonden partijen.

Uitgangspunt van de nota Verbonden Partijen, is dat tot oprichting van en deelneming in stichtingen, verenigingen et cetera, wordt besloten indien dat noodzakelijk is voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang en de doelmatigheid daarmee wordt bevorderd.

Welke ontwikkelingen spelen er?

Stand van zaken wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr)

Met ingang van 1 juli 2022 is een wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen in werking getreden. Deze wijziging heeft als doel de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen en de kaderstellende en controlerende rol van gemeenteraden, provinciale staten en algemene besturen van waterschappen in relatie tot gemeenschappelijke regelingen te versterken. Om de kaderstellende en controlerende rol van de volksvertegenwoordiging beter in te kunnen vullen en de democratische legitimatie te verbeteren wordt met deze wetswijziging een aantal aanpassingen en aanvullingen geïntroduceerd op de al bestaande wettelijke bevoegdheden en instrumenten.

De wijzigingen van de Wgr zijn onder te verdelen in drie categorieën:

1. De versterking van de positie van gemeenteraden bij besluitvorming in gemeenschappelijke regelingen.
2. De introductie van aanvullende controle-instrumenten voor gemeenteraden.
3. Het verbeteren van de positie van gemeenteraden met betrekking tot het functioneren van de regeling.

De meeste wijzigingen vragen om een vertaling binnen elke gemeenschappelijke regeling. De gemeente heeft twee jaar de tijd om hierin te voorzien (uiterlijk 1 juli 2024). In de loop van 2024 worden voorstellen voorgelegd voor het actualiseren van de diverse gemeenschappelijke regelingen. Via een zienswijzeprocedure wordt de raad hierbij betrokken. Daarnaast zal ook de in 2018 vastgestelde Nota verbonden partijen worden geactualiseerd en aan de raad worden voorgelegd. Op basis van deze nota wordt onder andere een beleidskader vastgesteld over het beleggen van gemeentelijke taken bij verbonden partijen en een instrumentarium aangereikt.

OVERZICHT MET VERBONDEN PARTIJEN

De lijst van verbonden partijen bevat de informatie zoals is aangegeven in artikel 15 van het BBV, waarbij deze zijn onderverdeeld in de vier categorieën: gemeenschappelijke regelingen; vennootschappen en coöperaties; stichtingen en verenigingen, en overige verbonden partijen;

Per verbonden partij wordt duidelijk gemaakt wat het belang is dat de gemeente heeft, maar ook welk openbaar belang daarmee wordt gediend en hoe groot dat belang is. Daarbij vermeldt deze lijst de financiële informatie over de verbonden partijen en eventuele risico's voor de gemeente.

De paragraaf is niet gericht op het gemeentelijk mede-opdrachtgeverschap dat zich richt op de prestaties van de verbonden partij, als bijdrage aan de maatschappelijke doelstellingen van de gemeente. Die rol wordt vormgegeven vanuit de reguliere begrotingsprogramma's, net zoals dat gebeurt voor de andere samenwerkingspartners, niet zijnde verbonden partijen.

Het onderstaande overzicht bevat de geprognosticeerde cijfers 2023 voor zover deze bekend zijn op het moment van schrijven. In regionaal verband is afgesproken dat de gemeenschappelijke regelingen bij een gelijkblijvend takenpakket de lasten met maximaal 3,7 % voor de loonkosten mogen indexeren en voor de materiële kosten een indexering van 2,5 % mogen toepassen.

Totaal overzicht bijdragen aan verbonden partijen

Naam	Begroot 2023	Begroot 2024
1. Gemeenschappelijke regelingen		
HLTsamenv	€ 10.900.601	€ 12.568.516
Holland Rijnland	€ 503.809	€ 530.202
Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Bollenstreek	€ 11.133.000	€ 12.576.632
Werkvoorzieningschap Kust, Duin- en Bollenstreek / Provalu	€ 2.163.569	€ 2.256.000
Regionale dienst openbare gezondheidszorg Hecht Hollands Midden	€ 1.434.000	€ 1.533.000
Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)	€ 1.286	€ 1.491
Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland	€ 140.671	€ 138.289
Cocensus		
Regeling omgevingsdienst West-Holland (ODWH)	€ 771.000	€ 871.000
Vuilafvoerbedrijf Duin- en Bollenstreek (VAB)	€ 614.678	€ 724.211
2. Vennootschappen en coöperaties		
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		
Duin- en waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea)		
Alliander N.V.		
De Meerlanden N.V.	€ 4.931.147	€ 5.490.675
Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM)		
3. Stichtingen en verenigingen		
Stichting Regionaal Inkoopbureau IJmond en Kennemerland (RIJK)	€ 141.908	€ 156.099
4. Overige verbonden partijen		
Totaal	€ 32.735.669	€ 36.846.115

1. Gemeenschappelijke regelingen

HLTsamen			
Vestigingsplaats	Hillegom		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	Daarmee biedt de werkorganisatie een kwalitatief, hoogwaardige, efficiënte en innovatieve dienstverlening aan de 'klanten' van de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen.		
Bestuurlijk belang	Het bestuur bestaat uit zes leden van de drie gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen. Het ene lid is een wethouder en het andere lid is de burgemeester per gemeente.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage volgens in het bedrijfsplan opgenomen verdeelsleutel.		
Financieel belang	Een eventueel nadelig saldo van de gemeenschappelijke regeling wordt gedekt door aanvullende bijdragen op basis van deze verdeelsleutel.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2024	31-12-2024
	Eigen vermogen		
	Vreemd vermogen		
	Resultaat		
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Uitvoering geven aan het bedrijfsplan vastgesteld in de raden van de aangesloten gemeenten. Focus ligt op het gebied van Kwaliteit, Kostenreductie, Kwetsbaarheid en de verbeterde Strategische positie.		

Holland Rijnland	
Vestigingsplaats	Leiden
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doelstelling/publiek belang	Holland Rijnland is een samenwerking van en voor dertien gemeenten in het hart van de Randstad. Deze gemeenten werken vanuit een gezamenlijke strategische visie op de verdere ontwikkeling van de regio om de kwaliteit van wonen, werken, ondernemen en recreëren van burgers, bedrijven en instellingen in het gebied te bevorderen.
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers in het bestuur van de Gemeenschappelijke regeling. Het Algemeen Bestuur bestaat uit 33 leden waarvan 3 leden afkomstig uit de gemeente Hillegom. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit 8 leden waarvan 1 lid afkomstig uit de gemeente Hillegom.
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.

Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2024	31-12-2024
	Eigen vermogen	€ 2.093	€ 2.093
	Vreemd vermogen	€ 14.038	€ 14.038
	Resultaat		
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Vanaf 2020 werkt Holland Rijnland met een nieuwe Regionale agenda 2019-2023. Hierin staan gezamenlijk gedragen ambities op de beleidsterreinen Ruimte (o.a. wonen, mobiliteit, biodiversiteit), Regionale Energie Strategie, het Sociaal Domein en de strategische positionering van de regio.		

Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Bollenstreek			
Vestigingsplaats	Lisse		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	Individuele voorzieningen op het gebied van werk, inkomen en zorg.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit 2 wethouders per deelnemende gemeente en het dagelijks bestuur uit één wethouder per deelnemende gemeente.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners en het aantal lage inkomens.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2024	31-12-2024
	Eigen vermogen	€ 0	€ 0
	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
	Resultaat		
Risico's	Een risico voor de gemeenten is enerzijds de bijdrage van de gemeenten in de exploitatielasten van de ISD, en anderzijds de uitvoering van een open einderegeling door de ISD, waar de gemeenten de financiële lasten van dragen.		
Ontwikkelingen	De verwachte stijging van de uitgaven voor de Wmo, vooral bij de post Begeleiding. De verwachte stijging van Participatiewet-uitgaven, vooral door de loonkostensubsidies.		

Werkvoorzieningschap Kust, Duin- en Bollenstreek / Provalu			
Vestigingsplaats	Voorhout		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	Provalu verzorgt de plaatsing van mensen met een WSW-indicatie. Provalu verzorgt de interne en externe gesubsidieerde arbeid door uitstromers.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit 1 wethouder en het dagelijks bestuur uit één wethouder.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2024	31-12-2024
	Eigen vermogen	€ 4.596	€ 4.596
	Vreemd vermogen	€ 2.700	€ 2.574
	Resultaat		
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Op 23 september 2021 zijn de MareGroep en Servicepunt Werk (SPW) geïntegreerd en verder gegaan onder de naam Provalu. Een nieuwe organisatie met een nieuwe naam en gestroomlijnd proces voor het best mogelijke resultaat en de beste uitstroom. Slimmer, beter en goed herkenbaar voor medewerker, klant en werkgever.		

Regionale dienst openbare gezondheidszorg Hecht Hollands Midden	
Vestigingsplaats	Leiden
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doelstelling/publiek belang	De Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg (Hecht) Hollands Midden, met als uitvoerende eenheden de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) Hollands Midden, bureau GHOR Hollands Midden en de Regionale Ambulancevoorziening (RAV) Hollands Midden, heeft ten doel de belangen te behartigen van de aan de gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten op het terrein van de openbare gezondheidszorg, de volksgezondheid en de ambulancezorg. Hecht Hollands Midden bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en het welbevinden van de burgers in de regio Hollands Midden in zowel reguliere als crisissomstandigheden.
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur bestaat uit de portefeuillehouders volksgezondheid van de 18 deelnemende gemeenten. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit 7 leden waarvan geen afkomstig uit de gemeente Hillegom.
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.
Financieel belang	De kosten van HECHT Hollands Midden worden gedragen door de deelnemende gemeenten.

Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2024	31-12-2024
	Eigen vermogen	€ 9.098	€ 9.298
	Vreemd vermogen	€ 66.589	€ 72.689
	Resultaat		
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Het proces om de rollen van opdrachtgever en opdrachtnemer uit te splitsen, het vastleggen van een helder (en haalbaar) takenpakket en het introduceren van een solide financieringssysteem wordt in 2020 afgerond. De belangrijkste thema's voor 2020 zijn: Preventie, waarbij vooral aandacht is voor roken, overmatig alcoholgebruik, (ernstig) overgewicht, depressie en diabetes. Daarnaast gezondheidsbescherming (infectieziekenbestrijding, antibioticaresistentie) en het stabiliseren van het terugbrengen van gezondheidsverschillen tussen laag- en hoogopgeleiden. De veranderende rol van de centrumgemeente, met taken op het gebied van de Maatschappelijke Zorg, de Wvvgz en daaraan gerelateerd de ontwikkeling van een Zorg en Veiligheidshuis, heeft consequenties voor taken binnen de organisatie van Hecht HM. Tot slot neemt de Jeugd Gezondheidszorg (JGZ) een belangrijke plaats in, met name wat betreft de doorontwikkeling van Veilig Thuis.		

Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)			
Vestigingsplaats			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	In de Veiligheidsregio Hollands Midden werken hulpverleningsdiensten en gemeenten samen aan de veiligheid. Ze bereiden zich voor op rampen en ernstige ongelukken. Daarnaast nemen ze maatregelen om toenemende risico's beter te beheersen.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers in het bestuur van de Gemeenschappelijke regeling. De 18 burgemeesters uit de regio Hollands Midden vormen samen het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Hollands Midden. Het Dagelijks Bestuur is samengesteld uit 6 burgemeesters waarvan 1 afkomstig uit de gemeente Hillegom.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2024	31-12-2024
	Eigen vermogen	€ 5.807	€ 5.548
	Vreemd vermogen	€ 68.831	€ 72.676
	Resultaat		
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		

Ontwikkelingen	<p>Nieuw Regionaal Risicoprofiel VRHM, Beleidsplan 2020-2023 en Crisisplan: Eind 2019 wordt het nieuwe beleidsplan vastgesteld door het bestuur van de veiligheidsregio.</p> <p>Dit strategisch beleidsplan geeft richting aan de inspanningen door de veiligheidsregio en beschrijft de te behalen prestaties. Het beleidsplan dient mede gebaseerd te zijn op een door het bestuur van de veiligheidsregio vastgesteld risicoprofiel. Het risicoprofiel geeft niet alleen inzicht in waarschijnlijkheid en impact van risico's, maar ook de rol in het bijbehorende netwerk en inzicht in (risico- en crisis) beheersmaatregelen. Het risicoprofiel vormt de basis en de twee plannen dienen ter input voor het op te stellen crisisplan (crisisbeheersingsorganisatie). In het crisisplan worden de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de hulpverleningsdiensten vastgelegd voor de bestrijding van rampen en crisis.</p>
----------------	--

Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	Het doel van de gemeenschappelijke regeling is het behartigen van de belangen van de gemeenten op het terrein van uitvoering van inkooptaken op taakonderdelen binnen het sociaal domein.		
Bestuurlijk belang	Sinds 1 januari 2023 is de Serviceorganisatie Zorg een zelfstandige gemeenschappelijke regeling. Vanaf 2024 nemen hier 13 gemeenten aan deel. Alle jeugdhulp wethouders van de deelnemende gemeenten zitten in het bestuur van de gemeenschappelijke regeling.		
Jaarlijkse bijdrage	Kostenverdeling gemeenten na rato gebruik jeugdzorg.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2024	31-12-2024
	Eigen vermogen	€ 0	€ 0
	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
	Resultaat		
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Vanaf 2023 is de Serviceorganisatie Zorg een zelfstandige gemeenschappelijke regeling. Voor 2023 ligt de focus op doorontwikkeling van de bedrijfsvoering, het contractmanagement en de financiële administratie. Ook worden in 2023 voorbereidingen getroffen voor uitbreiding van de dienstverlening van de gemeente Kaag en Braassem en aansluiting van de gemeente Voorschoten. Daarmee komt het aantal deelnemende gemeenten vanaf 2024 op 13.		

Cocensus			
Vestigingsplaats	Hoofddorp		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	Cocensus verricht voor 14 gemeenten de uitvoeringswerkzaamheden van de gemeentelijke belastingen wet WOZ, aanslagoplegging, invordering, kwijtschelding en bezwaarschriften.		
Bestuurlijk belang			
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage.		
Financieel belang			
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2024	31-12-2024
	Eigen vermogen		
	Vreemd vermogen		
	Resultaat		
Risico's	Financieel risico betreft nieuwe huisvesting van Cocensus, omdat per 31-12-2021 de huurovereenkomst afloopt en niet wordt verlengd. In 2020 zal duidelijk zijn welke financiële consequenties dit met zich meebrengt. Het risico schuilt in het vervroegd ontbinden van de huurcontracten en is naar inschatting begrensd tot maximaal 200.000 euro. De verwachting is dat herhuisvesting op 1 locatie lagere exploitatielasten met zich kan brengen.		
Ontwikkelingen	Er zijn geen beleidsmatige ontwikkelingen op het gebied van samenwerking belastingen.		

Regeling omgevingsdienst West-Holland (ODWH)	
Vestigingsplaats	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doelstelling/publiek belang	Uitvoering van de VTH-A taken (Vergunningverlening, Toezicht&Handhaving en Advies) volgens de Wet milieubeheer en de Wet bodembescherming en Besluit Bodemkwaliteit.
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers in het bestuur van de Gemeenschappelijke regeling. De stemverhouding wordt jaarlijks vastgesteld door het AB en is afhankelijk van de gemeente bijdrage in versus totale begroting. Het dagelijks bestuur bestaat uit 5 leden waarvan geen afkomstig uit de gemeente Hillegom. Het algemeen bestuur bestaat uit 26 leden waarvan 2 bestuursleden afkomstig uit de gemeenten Hillegom.
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage op basis van uren.
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.

Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2024	31-12-2024
	Eigen vermogen	€ 2.079	€ 380
	Vreemd vermogen	€ 7.500	€ 11.782
	Resultaat		
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Na de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt de gemeente bevoegd gezag bodem. Deze bevoegdheid ligt nu bij de provincie. De ODWH voert bodemtaken uit namens de provincie. In 2023 gaan gemeente en provincie toewerken naar de overdracht van de bodemtaken. Ook wordt onderzocht (in overleg met de ODWH) welke taken en rollen er bij de ODWH worden neergelegd.		

Vuilafvoerbedrijf Duin- en Bollenstreek (VAB)			
Vestigingsplaats	Voorhout		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	De VAB verzorgt voor de bollen6 gemeenten de overslag en afvoer van verbrandbaar en composteerbaar/vergistbaar afval.		
Bestuurlijk belang	Algemeen bestuur: 1 wethouder Dagelijks bestuur: geen		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage.		
Financieel belang	Een eventueel nadelig saldo van de gemeenschappelijke regeling wordt gedekt door aanvullende bijdragen op basis van een verdeelsleutel.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2024	31-12-2024
	Eigen vermogen	€ 31	€ 240
	Vreemd vermogen	€ 18.238	€ 18.282
	Resultaat		
Risico's	Er wordt een nieuwe locatie gebouwd op het huidige VAB terrein. Hiervoor dienen ook langlopende overeenkomsten met omliggende partijen (NS) gemaakt te worden. Deze zitten in de afrondende fase.		
Ontwikkelingen	Het overslagstation van de VAB aan de 's Gravendamseweg 75 in Voorhout wordt compleet vervangen en vernieuwd. De besluitvorming in de raad met betrekking tot budget is al genomen evenals het principebesluit om met de Meerlanden een gezamenlijke BV op te richten voor de vervaging en exploitatie.		

2. Vennootschappen en coöperaties

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)			
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties		
Doelstelling/publiek belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.		
Bestuurlijk belang	De gemeente is voor 0,62% aandeelhouder. De raad van bestuur en de directie bestaan beiden uit 3 leden waarvan geen leden afkomstig uit de gemeenten.		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	Jaarlijks wordt dividend verstrekt over de in het bezit zijnde aandelen. De BNG is een NV. De aandeelhouders zijn niet aansprakelijk voor eventuele tekorten bij de BNG.		
Kerncijfers	<i>(Bedragen x € 1.000)</i>	1-1-2024	31-12-2024
	Eigen vermogen	€ 4.500.000	€ 4.500.000
	Vreemd vermogen	€ 132.518.000	€ 132.518.000
	Resultaat		
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	BNG Bank is betrokken partner voor een duurzamer Nederland. De bank ondersteunt overheidsbeleid door op basis van haar excellente kredietwaardigheid financiering tegen gunstige voorwaarden te verstrekken ten behoeve van gemeenten, woningcorporaties, zorg- en onderwijsinstellingen, projectfinanciering en andere instellingen met een maatschappelijk belang. Met een balans van EUR 140 miljard is BNG Bank de vierde bank van Nederland.		

Duin- en waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea)			
Vestigingsplaats	Zoetermeer		
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties		
Doelstelling/publiek belang	Dunea produceert en levert aan circa 1,2 miljoen klanten lekker en betrouwbaar drinkwater in het westelijk deel van Zuid-Holland.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder. Het bestuur bestaat uit 1 lid welke niet afkomstig uit de gemeente Hillegom.		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	De gemeente heeft 66.228 aandelen tegen een nominale waarde van € 5. Als aandeelhouder is de gemeente niet aansprakelijk voor eventuele verliezen van de nv. Dunea keert geen dividend uit.		

Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2024	31-12-2024
	Eigen vermogen	€ 251.601	€ 251.601
	Vreemd vermogen	€ 622.797	€ 622.797
	Resultaat		
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Dunea voert vaak innovatieve projecten uit om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen en eisen, of om processen verder te optimaliseren zoals schone maaswaterketen, uitbreiding waterzuivering, samenwerking waterketen en verbinding aan greenport.		

Alliander N.V.			
Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties		
Doelstelling/publiek belang	Via energienetwerken zorgt Alliander voor de distributie van gas en elektriciteit in een groot deel van Nederland. Alliander brengt een open en duurzame energiemarkt dichterbij.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder. De raad van bestuur bestaat uit 3 leden waarvan geen bestuursleden afkomstig uit de gemeente Hillegom.		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	Jaarlijks keert Alliander 45% van het resultaat uit in dividend aan de aandeelhouders. Als aandeelhouder is de gemeente niet aansprakelijk voor eventuele verliezen van de N.V.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2024	31-12-2024
	Eigen vermogen	€ 4.570	€ 4.570
	Vreemd vermogen	€ 5.730	€ 5.730
	Resultaat		
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	De economische groei is een uitdaging en de overgang naar een duurzaam energiesysteem komt steeds meer opstroom. Alliander bevindt zich in een uitdagende periode om dit met alle stakeholders te realiseren. Samen slimme oplossingen bedenken zodat de energievoorziening betrouwbaar, betaalbaar en bereikbaar blijft voor iedereen.		

De Meerlanden N.V.			
Vestigingsplaats	Hoofddorp		
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties		
Doelstelling/publiek belang	De Meerlanden werkt samen met een aantal gemeenten aan een schone en duurzame leef- en werkomgeving. Dit doen zij door de gemeenten schoon, heel en veilig te houden en door afval innovatief in te zamelen en te verwerken.		
Bestuurlijk belang	Algemeen bestuur: 1 wethouder Dagelijks bestuur: geen		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage.		
Financieel belang	De gemeente Hillegom bezit 8.008 aandelen (4%) van de totale 183.480 aandelen. De nominale waarde per aandeel bedraagt € 46.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2024	31-12-2024
	Eigen vermogen	€ 33.588	€ 33.904
	Vreemd vermogen	€ 32.326	€ 46.146
	Resultaat		
Risico's	De (uniforme) tarieven zijn gebaseerd op (werkelijke) kostenallocatie. Dat betekent dat meer-/minderkosten doorberekend worden naar de aangesloten gemeenten.		
Ontwikkelingen	Meerlanden, als gezamenlijk overheidsbedrijf, verzorgt zijn diensten steeds meer op basis van uniforme tarieven. Dit betekent dat de aangesloten gemeenten evenredig belast worden met de kosten. Daarnaast investeert Meerlanden (in beleid en uitvoering) in een verdere ontwikkeling naar een circulaire economie.		

Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM)			
Vestigingsplaats	Hillegom		
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties		
Doelstelling/publiek belang	GOM is een uitvoeringsorganisatie zonder publiekrechtelijke taken. Bij GOM zijn vijf Duin- en Bollenstreekgemeenten betrokken. De regio Holland Rijnland en meer in het bijzonder het gebied van de Duin- en Bollenstreek heeft een sterke internationale concurrentiepositie in de tuinbouwsector waar het gaat om bloemen, bollen en vaste planten. Partijen willen deze internationale concurrentiepositie behouden, uitbouwen en versterken door een integrale gebiedsontwikkeling waarbij vorm en inhoud wordt gegeven aan een integrale ruimtelijke herstructurering van het gebied van de Duin- en Bollenstreek. De herstructurering van de Greenport vraagt een integrale en bovenlokale aanpak.		
Bestuurlijk belang	Lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders: 1 wethouder per deelnemende gemeente.		
Jaarlijkse bijdrage	Er is geen sprake van een jaarlijks bijdrage.		
Financieel belang	De gemeente heeft zich (evenals de andere vier deelnemende gemeenten) garant gesteld voor een bedrag van 7 miljoen.		

Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2024	31-12-2024
	Eigen vermogen		
	Vreemd vermogen		
	Resultaat		
Risico's	Met inachtneming van de kapitaalbreng van de gemeenten (€ 325.000), de € 10 miljoen bijdrage van Holland Rijnland uit het regionale investeringsfonds (RIF) voor de Greenport en een nader te bepalen deel van de € 20 miljoen uit het RIF voor de regionale groenstructuur, de toegekende FES-gelden, eventuele provinciale- en rijksbijdragen, eventuele andere subsidies en de opbrengst uit de verkoop van gronden en woningbouwtitels is het uitgangspunt van de GOM een budgettair neutraal eindresultaat. De gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen hebben zich - ieder afzonderlijk evenals de andere twee deelnemende gemeenten - garant gesteld voor een bedrag van € 7 miljoen.		
Ontwikkelingen	In 2022 wordt uitvoering gegeven aan het Meerjarenprogramma 2021-2025.		

3. Stichtingen en verenigingen

Stichting Regionaal Inkoopbureau IJmond en Kennemerland (RIJK)			
Vestigingsplaats	Heemstede		
Rechtsvorm	Stichtingen en verenigingen		
Doelstelling/publiek belang	Stichting RIJK is een samenwerkingsorganisatie tussen gemeenten om financiële, kwalitatieve en procesmatige voordelen voor haar leden te halen. Daarnaast wordt inkoop als strategisch en tactisch instrument ingezet ter ondersteuning van de beleidsdoelstellingen van de gemeente.		
Bestuurlijk belang	Gemeentesecretaris in het Algemeen bestuur.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2024	31-12-2024
	Eigen vermogen	€ 1.084	€ 1084
	Vreemd vermogen	€ 897	€ 897
	Resultaat		
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden. De stichting kent een eigen weerstandvermogen die jaarlijks beoordeeld wordt.		
Ontwikkelingen	De speerpunten zijn transparantie, meer maatwerk, in nauwe verbinding met de aangesloten gemeenten en met focus op collectieve inkoop en MVOI. Voor de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen wordt er over 2023 een spendanalyse uitgevoerd.		
Overige informatie	https://www.stichtingrijk.nl/		

Paragraaf Grondbeleid

Inleiding

Grondbeleid bevindt zich op het snijvlak tussen omgevingsbeleid en financiën. Grondbeleid is daarbij geen doel op zich maar een essentieel middel om mede uitvoering te geven aan gemeentelijke beleidsdoelstellingen op het gebied van wonen, werken, duurzaamheid, energietransitie, klimaatadaptatie, welzijn, infrastructuur, recreatie, cultuur, milieu en natuur/landschapsontwikkeling. Het beleid moet passen binnen de financiële mogelijkheden en doelstellingen van de gemeente. Met grondbeleid wordt bepaald of en hoe instrumenten, zoals bijvoorbeeld onteigening of kostenverhaal, worden ingezet om de gestelde doelen te realiseren.

Naast de ontwikkelingen en de visie op grondbeleid zoomt de paragraaf grondbeleid in op de uitgangspunten en kaders waarbinnen het grondbeleid wordt uitgevoerd.

De gemeente Hillegom heeft als standpunt geen zuiver actief grondbeleid uit te oefenen. Echter ook niet per definitie een passief grondbeleid. Er is voor een tussenvorm gekozen. Dat houdt in dat er per situatie gekeken wordt naar de mogelijkheden en naar om het maatschappelijke doel te bereiken belang.

Ontwikkelingen

De gemeente heeft een groot aantal ambities vervat in de Omgevingsvisie Hillegom 2030. De beschreven ambities geven richting aan het omgevingsbeleid dat de komende jaren gevoerd moet worden, en zijn verder uitgewerkt in diverse uitvoeringsprogramma's. In de nabije toekomst zijn er in Hillegom (en de regio) majeure opgaven op het gebied van woningbouw, energietransitie, klimaatadaptatie, economie en mobiliteit. Grondbeleid is in financieel- economische zin dienstbaar aan het realiseren van doelstellingen op deze terreinen. De uitvoering van het grondbeleid, via de inzet van instrumenten van grondbeleid, wordt daar mede door bepaald.

VISIE OP GRONDBELEID

In Hillegom is het de beleidslijn dat een situationeel grondbeleid wordt gevoerd. De ruimtelijke opgaven vragen om een grondbeleid met mogelijkheden om sturing te geven en de regie te nemen door bijvoorbeeld zelf actief gronden te verwerven. Bij de te volgen strategie staan per project de maatschappelijke doelen en ruimtelijke ambities centraal. Dat betekent dat de keuze voor een meer actieve rol dan wel een facilitaire benadering per project of locatie is af te wegen.

Daar waar door de gemeente gewenste ontwikkelingen niet door de markt worden opgepakt ligt een actievere overheidsopstelling meer voor de hand en komt de regie bij de gemeente te liggen. In een dergelijk geval wordt een grondexploitatie gevoerd.

Uitgangspunten en kaders (de belangrijkste)

- Besluit Begroting Verantwoording (BBV) / Renteomslag
- Vennootschapsbelasting
- Notitie Grondbeleid (commissie BBV)
- Nota Grondbeleid
- Financiële positie in relatie tot reserves en voorzieningen
- Grondbeleid en risico's

Vennootschapsbelasting (VPB)

Sinds 1 januari 2016 geldt voor gemeenten de VPB-plicht, indien handelingen beschouwd worden als ondernemersactiviteit. De winst die wordt gemaakt met het uitvoeren van (actief) grondbeleid (bouwgrond in exploitatie) is in beginsel belastbaar voor VPB. De actieve grondexploitatie Vossepolder is vanaf 2016 VPB-plichtig en ook de actieve grondexploitaties Woonzorgzone fase 3 en SIZO (voorheen Hillegom-Noord) zijn VPB-plichtig. Jaarlijks wordt met een fiscaal deskundige bekeken of VPB moet worden afgedragen.

Nota grondbeleid (Hillegom)

Het beleidsuitgangspunt van de nota is dat het volledige arsenaal van grondbeleidsinstrumenten wordt ingezet. Bij voorkeur wordt gebruik gemaakt van privaatrechtelijke instrumenten, indien nodig kan echter ook gebruik worden gemaakt van de publiekrechtelijke instrumenten (voorkeursrecht, onteigening, kostenverhaal via omgevingsplan). Grondaankopen worden aangegaan onder het voorbehoud van toestemming door college en raad en worden via de reguliere weg op grond van het budgetrecht ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad. De raad heeft de beleidsuitgangspunten en kaders bij het behandelen van de nota Grondbeleid

vastgesteld. In deze nota wordt o.m. aandacht besteed aan de in de verordening artikel 212 Gemeentewet (GW) opgenomen onderdelen genoemd in artikel 23, lid 2:

- De strategische visie van het toekomstig grondbeleid van de gemeente,
- De wijze van autorisatie van grondexploitatiebudgetten en de jaarlijkse actualisatie daarvan,
- Uitgangspunten voor de looptijd en grootte van de grondexploitatie in verhouding tot het bestemmingsplan,
- Gedragsregels over de vervaardigingskosten van niet in exploitatie genomen gronden en de hoogte van de in acht te nemen marktwaarde,
- Een uitwerking van de afweging tussen voorzichtigheid en realisatiebeginsel met betrekking tot het tussentijds winstnemen,

Grondbeleid en risico's

Ruimtelijke projecten zoals grondexploitaties en infrastructurele werken zijn altijd omgeven met risico's. Risico's van operationele aard, strategische risico's maar zeker ook systeemrisico's, zoals economische ontwikkelingen, die door de gemeente niet of nauwelijks te beïnvloeden zijn. Jaarlijks worden de ramingen van de nog te realiseren inkomsten en uitgaven van deze projecten geactualiseerd om een solide basis voor de projectbegrotingen te verkrijgen. Maar projecten verlopen soms anders dan op voorhand wordt verondersteld.

Risico's die optreden kunnen het financiële beeld ten opzichte van die basis aanmerkelijk beïnvloeden. Daarom worden regelmatig risicoanalyses uitgevoerd om risico's te identificeren, te beoordelen en beheersmaatregelen te treffen.

- De risico's die zich voordoen binnen de grondexploitaties worden, indien mogelijk, binnen het exploitatieresultaat opgevangen. Dit gaat ten koste het geprognosticeerd resultaat waardoor er minder winst overblijft. Dit heeft gevolgen voor de toekomstige mutaties van de reserve algemene investeringen, maar heeft geen gevolgen voor het actuele weerstandsvermogen.
- Risico's die niet binnen het exploitatieresultaat van grondexploitaties kunnen worden opgevangen, worden meegenomen in de bepaling van het actuele weerstandsvermogen.

Categorieën projecten Grondbeleid

In het BBV wordt onderscheid gemaakt in verschillende soorten gronden. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen gronden die in bezit zijn van de gemeente en gronden die in bezit zijn van derden. Ook is van belang of de gronden een vaste of te veranderen bestemming hebben en met welk doel deze gronden zijn verworven. In lijn met het BBV wordt in Hillegom onderscheid gemaakt in de volgende soorten gronden en projecten:

- Bouwgrond In Exploitatie (BIE)
- Faciliterende projecten
- Warme gronden (niet aanwezig)
- Materiële Vaste Activa (MVA)

Bouwgrond In Exploitatie (BIE)

Definitie: gronden welke in eigendom van de gemeente zijn en waarvoor door de gemeenteraad een grondexploitatie-complex met een grondexploitatiebegroting heeft vastgesteld.

Het startpunt van bouwgrond in exploitatie (BIE) is het raadsbesluit met de vaststelling van het grondexploitatiecomplex, inclusief grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de BIE geopend en kunnen kosten worden geactiveerd en bijgeschreven op de voorraadpositie bij onderhanden werk (bouwgronden in exploitatie) op de balans.

Om de risico's die samenhangen met zeer lang lopende projecten te beperken is het uitgangspunt dat de looptijd van een grondexploitatie in beginsel maximaal 10 jaar bedraagt.

Afspraken met de raad over de wijze waarop met afwijkingen ten opzichte van de jaarschijf wordt omgegaan zijn vastgelegd in de financiële verordening. Hierin is vastgelegd of afwijkingen ten opzichte van de jaarschijf direct moeten worden gemeld bij de raad of alleen indien en voor zover deze afwijkingen niet passen binnen het totale vastgestelde grondexploitatiecomplex. In dit laatste geval wordt de afwijking meegenomen in de jaarlijkse actualisatie van het grondexploitatiecomplex en daaropvolgende begrotingswijziging. De afspraken kunnen ook een bepaalde bandbreedte behelzen waarbinnen afwijkingen niet direct hoeven te worden gemeld aan de raad.

Relevante onderwerpen

- **Onderbouwing tussentijdse winstneming**

Het voorzichtigheidsbeginsel leidt ertoe dat realisatie van winst moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat. Dit betekent echter niet dat pas winst moet worden genomen bij het afsluiten van het grondexploitatiecomplex. Volgens het realisatiebeginsel dient in de situatie dat voldoende zekerheid is over de winst, de winst te worden genomen. Hierbij dient het percentage of completion (POC) methode te worden gevolgd. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. de grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. de kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie genomen).

- **Vastgestelde en gehanteerde parameters**

In de grondexploitatie wordt voor de jaarlijkse kostenstijging rekening gehouden met een gemiddeld langjarig inflatiecijfer. Voor de actuele grondexploitaties betreft dat een percentage van 5% (2023), 4% (2021) en 2% vanaf 2025.. Met een jaarlijkse opbrengstenstijging wordt, voorzichtigheidshalve, geen rekening gehouden.

De rentetoe rekening aan de grondexploitatie is door de commissie BBV gemaximeerd tot het gewogen gemiddelde van het werkelijke rentepercentage van de externe financieringen. Omdat de gemeente Hillegom nauwelijks externe financieringen heeft, betekent dit dat de gemeente Hillegom maximaal 0% rente (dus geen) mag toerekenen aan grondexploitaties.

Tegelijk is de te hanteren discontovoet door de commissie BBV voor alle gemeenten vastgesteld op 2,0%. Met de discontovoet wordt de eindwaarde (eindresultaat) van de kasstroom teruggerekend naar de actuele netto contante waarde. De vaste discontovoet is vastgesteld met het doel de grondexploitaties van alle gemeenten beter te vergelijken.

- **Risico's**

Binnen de projecten welke worden uitgevoerd onder het Grondbeleid kan sprake zijn van verschillende onzekerheden en risico's die het begrote financiële eindresultaat van de grondexploitatie bemoeilijken. Hierbij moet onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds risico's met betrekking tot de kosten en opbrengsten die specifiek binnen een grondexploitatie-complex kunnen worden onderkend en anderzijds risico's die voor de grondexploitatieportefeuille als geheel gelden.

Risico's project specifiek:

Deze zijn van belang bij de tussentijdse winstneming.

Risico's portefeuille:

De risico's voor de portefeuille als geheel gaan in zijn algemeenheid over de verwachtingen ten aanzien van markt- en conjunctuurinvloeden, waardoor prijzen en afzetmogelijkheden over de gehele linie kunnen veranderen ten opzichte van de planning. Hiertoe worden doorgaans scenarioberekeningen gemaakt, met daarbij bandbreedtes voor minimum en maximum invloed op de geprognosticeerde resultaten van de grondexploitatieportefeuille.

De vastgestelde en berekende project specifieke- en portefeuillerisico's zijn van invloed op het weerstandsvermogen van de gemeente en moeten in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing worden opgenomen.

De projecten

SIZO		
<p>Op de locatie van de voormalige sportvelden van voetbalvereniging SIZO wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een nieuwe woonwijk met 309 woningen, waarvan 136 betaalbare koopwoningen en 26 sociale huurwoningen. De gemeente is eigenaar van de gronden en heeft afspraken gemaakt met een combinatie van projectontwikkelaars voor de verkoop van de grond en realisatie van het plan. De ontwikkelaars zijn verantwoordelijk voor het bouw- en woonrijp maken van het gebied. Het ontwerp bestemmingsplan zal naar verwachting in augustus 2023 in procedure gaan. De aanvraag omgevingsvergunning zal eind 2023 worden ingediend. Start van de bouwwerkzaamheden staat voor medio 2024 gepland.</p>		
Risico's	bedrag x kans	in €
- geen		0
Boekwaarde verloop gedurende het huidige boekjaar 2023		
01-01-2023	546.254 N	
nog te realiseren kosten	449.139 N	
nog te realiseren winstneming	1.020.000 N	
nog te realiseren opbrengsten	-2.190.000 V	
31-12-2023	-174.607 N	
Verwacht verloop boekwaarde vanaf 2024		
01-01-2024	-174.607 V	
nog te realiseren kosten	85.144 N	
nog te realiseren winstneming	89.464 N	
nog te realiseren opbrengsten	0 V	
eindwaarde saldo 31-12-2024	0 V	

Woonzorgzone Elsbroek fase 3		
<p>Fase 3 van de Woonzorgzone Elsbroek is de laatste fase in het project Woonzorgzone in de wijk Elsbroek. Dit betreft een plangebied van circa 21.000 m². In 2023 is het eerste deel van het project gerealiseerd: 45 grondgebonden woningen. De grond van het appartementencomplex en het zorggebouw is in de eerste week van juli 2023 geleverd aan AM. De bouw start in december 2023. De verwachting is dat het project in het eerste kwartaal van 2025 wordt opgeleverd.</p>		
Boekwaarde verloop gedurende het huidige boekjaar 2023		
01-01-2023	177.879 N	
nog te realiseren kosten	59.432 N	
nog te realiseren winstneming	N	
nog te realiseren opbrengsten	-455.314 V	
31-12-2023	-218.003 V	
Verwacht verloop boekwaarde vanaf 2024		
01-01-2024	-218.003 V	
nog te realiseren kosten	58.563 N	
nog te realiseren winstneming	159.441 N	
nog te realiseren opbrengsten	0 V	
eindwaarde saldo 31-12-2025	0 V	

Vossepolder

De laatste fase van de wijk Vossepolder is in de verkoop en de bouw hiervan is gestart. Deze laatste fase biedt ruimte voor 47 woningen en bestaat uit 29 grondgebonden woningen (zowel twee-onder-één-kapwoningen als vrijstaande woningen) en 18 appartementen. Onderdeel van deze fase is ook de voormalige manegewoning die tot op heden buiten het plan is gehouden. Deze woning is door de gemeente aangekocht en zal naar verwachting in het 2e halfjaar van 2023 worden verkocht aan de ontwikkelaar (BPD), welke de woning direct doorverkoopt aan een koper/eindgebruiker. Inclusief deze woning zijn in het laatste deel nu 48 woningen voorzien. De oplevering van de woningen in de laatste fase wordt verwacht in het laatste kwartaal van 2024. Gelijktijdig zal het laatste deel van de wijk woonrijp worden gemaakt. Deze opdracht is reeds aanbesteed en hiervoor is een aannemer gecontracteerd. Onderdeel van het woonrijp maken is het realiseren van een

Risico's	bedrag x kans	in €
- geen		0

Boekwaarde verloop gedurende het huidige boekjaar 2023	
01-01-2023	-4.082.480 V
nog te realiseren kosten	916.123 N
nog te realiseren winstneming	310.000 N
nog te realiseren opbrengsten	-650.000 V
31-12-2023	-3.506.357 V

Verwacht verloop boekwaarde vanaf 2024	
01-01-2024	-3.506.357 V
nog te realiseren kosten	2.842.738 N
nog te realiseren winstneming	663.620 N
nog te realiseren opbrengsten	0 V
eindwaarde saldo 31-12-2024	0 V

Samenvatting bouwgronden in exploitatie (x € 1.000)

Project	voorraad m2 uitgeefbaar	Boekwaarde 1-1-2022	Kosten 2022	Winstneming 2022	Opbrengsten 2022	Boekwaarde 31-12-2022	V/N
SIZO	57.000	422	124	0	0	546	N
Woonzorgzone fase 3	5.325	1.774	106	633	-2.334	179	N
Vossepolder	10.002	1.917	273	977	-7.250	-4.083	V
totaal	72.327	4.113	503	1.610	-9.584	-3.358	V

Project	Boekwaarde 1-1-2023	Nog te realiseren		Eind waarde	Contante waarde	V/N	Project risico's
		kosten	opbrengsten				
SIZO	546	534	-2.190	-1.109	-1.066	V	0
Woonzorgzone fase 3	179	118	-455	-159	-150	V	0
Vossepolder	-4.083	3.759	-650	-974	-936	V	0
totaal	-3.358	4.411	-3.295	-2.242	-2.152	V	0

N = nadelig saldo; meer kosten dan opbrengsten

V = voordelig saldo; meer opbrengsten dan kosten

Winstneming

Op basis van de inzichten en de herziening van de grondexploitaties per 1 januari 2023 is het mogelijk om de verwachte winstneming per project in beeld te brengen. Op grond van budgetgesprekken met projectleiders worden deze inzichten regelmatig bijgesteld.

Project	Jaren				Totaal	V/N
	t/m 2021	2022	2023	2024		
BIE						
winstneming Vossepolder	2.648.300	977.378	310.000	660.000	4.595.678	V
winstneming Woonzorgzone fase 3		632.508	650.000	130.000	1.412.508	V
winstneming SIZO			1.020.000	90.000	1.110.000	V
vennootschapsbelasting grexen	PM	PM	PM	PM	0	
Totalen	2.648.300	1.609.886	1.980.000	880.000	7.118.186	V

Faciliterend Grondbeleid

Definitie: Bij faciliterend grondbeleid heeft de gemeente zelf geen grond in haar bezit en voert niet zelf de grondexploitatie, maar gebeurt dit door een private ontwikkelaar. De kosten die de gemeente maakt worden in dat geval verhaald op de private partijen. Er is dus geen sprake van een bouwgrond in exploitatie of een voorraad grond in bezit van de gemeente, maar van een vordering op een derde partij. Feitelijk schiet de gemeente kosten voor die op basis van een overeenkomst worden teruggevorderd bij een derde partij, dan wel op basis van het exploitatieplan mogelijk in de toekomst kunnen worden teruggevorderd van een derde partij.

Relevante onderwerpen

- Risico's en verliezen
 1. op basis van de wetgeving zijn niet alle te maken kosten via de plankostenscan verhaalbaar;
 2. er worden kosten gemaakt welke bij het opstellen van de plankostenscan niet voorzien waren;
 3. uiteindelijk wordt er geen overeenkomst gesloten en/of gaat het project niet door.

Daar waar de niet verhaalbare kosten en/of verliezen zeker zijn worden deze direct ten laste van de algemene middelen van de gemeente gebracht. Daar waar nog sprake is van een inschatting van risico's worden deze risico's meegenomen in het weerstandsvermogen van de gemeente.

Naast de Facilitaire projecten, waarbij gewerkt wordt aan het opstellen en uiteindelijk ondertekenen van een overeenkomst kan er sprake zijn van Faciliterende projecten in de initiatief- of onderzoeksfase. Hierbij worden verkennende gesprekken gevoerd en mogelijkheden onderzocht. Deze projecten worden in deze paragraaf niet inhoudelijk toegelicht.

Facilitaire projecten: uitvoeringsfase

In 2023 bevinden zich 12 projecten in de uitvoeringsfase. Hierbij dient te worden opgemerkt dat een aantal projecten in financiële zin al zijn afgerond maar waarbij het openbare gebied nog moet worden overgedragen. Wanneer dit in 2023 heeft plaatsgevonden dan worden deze projecten ook administratief afgesloten. Het boekwaardeverloop over 2022 is als volgt:

Boekwaarde 1-1-2022	-51.502	V
- kosten	208.367	N
- opbrengsten	-246.169	V
Boekwaarde 31-12-2022	-89.304	V
Prognose		
Nog te maken kosten 2023 e.v.	136.544	N
Nog te realiseren opbrengst aovk 2023 e.v.	-140.451	V
Verwachte boekwaarde bij afsluiting projecten	-93.211	V

Facilitaire projecten: initiatief- of onderzoeksfase

Bij deze projecten wordt toegewerkt naar een anterieure overeenkomst. De projectleiding heeft aangegeven de kosten in dit stadium al inzichtelijk te willen maken. Wanneer het tot een overeenkomst komt worden deze kosten verrekend met de ontwikkelaar. Niet verrekenbare kosten worden afgeboekt t.l.v. het rekeningresultaat. Het totaal t/m 2022 uitgegeven bedrag is ruim € 83.000 en wordt vooralsnog aangemerkt als risico.

Reserves en voorzieningen

Definitie reserves: deze worden aangehouden als buffer voor risico's, om lasten te egaliseren en om te sparen voor toekomstige uitgaven.

Definitie voorziening: er is een bedrag apart gezet voor toekomstige uitgaven die onvermijdelijk zijn, maar waarvan tijdstip en omvang niet exact bekend is.

Het meest essentiële verschil tussen een reserve en een voorziening is dat bij een reserve de Raad de bestemming ervan kan wijzigen. Er is sprake van vrije besteedbaarheid. Bij een voorziening kan dat niet, er is sprake van verplichte bestedingsrichting.

Voorzieningen

Binnen de gemeente Hillegom zijn er vooralsnog geen voorzieningen getroffen voor Grondbeleid gerelateerde activiteiten.

Financiële begroting

Wettelijk kader

De Gemeentewet en het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten scheppen het wettelijk kader voor de financiën van gemeenten.

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn eisen gesteld aan de specifieke informatie die moet zijn opgenomen in de financiële begroting. De bedoeling hiervan is om de transparantie van de gemeentelijke begroting te verhogen. Deze verplichte onderwerpen zijn de uitgangspunten voor de structuur van de programmabegroting.

- Het overzicht van baten en lasten in de begroting.
- De uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting.

Provinciaal toezicht

De provincie heeft de taak toezicht te houden op de gemeenten. Om in aanmerking te komen voor de meest lichte vorm van toezicht (repressief toezicht) hebben Gedeputeerde Staten de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- De begroting 2024 moet in evenwicht zijn of, als dat niet het geval is, moet de meerjarenraming aannemelijk maken dat dit evenwicht in de eerstvolgende jaren tot stand wordt gebracht.
- De jaarrekening 2022 moet in evenwicht zijn; als de jaarrekening niet in evenwicht is, kan dat, afhankelijk van de aard en/of omvang van het tekort, van invloed zijn bij de bepaling van het toezichtregime.
- De vastgestelde jaarrekening 2022 en de begroting 2024 moeten tijdig, respectievelijk vóór 15 juli 2023 en 15 november 2023, aan de provincie zijn toegezonden.

Met het hiervoor genoemde evenwicht wordt 'materieel evenwicht' bedoeld. Dit houdt in dat structurele lasten moeten worden gedekt door structurele baten.

Door vaststelling van de jaarrekening in de vergadering van 29 juni 2023, tijdige inzending en het materiële evenwicht van de jaarrekeningen wordt aan de eisen voldaan.

Financieel overzicht van baten en lasten

Grondslagen begroting en meerjarenraming

1. LOON EN PRIJSONTWIKKELINGEN

Uitgangspunt is dat voor zowel de baten als de lasten in de meerjarenraming 2024-2027 het loon- en prijspeil van het begrotingsjaar 2024 wordt gehanteerd (tenzij op onderdelen andere concrete informatie voorhanden is). Verder wordt de meerjarenbegroting, vanaf 2025, in constante prijzen opgesteld. Dit is bij veel gemeenten een gebruikelijke methodiek. De waarde daarvan is des te groter in de huidige en snel veranderende macro-economische omstandigheden waarin de voorspellende waarde voor de jaren na het begrotingsjaar afneemt. Hiervoor wordt gehanteerd de inflatie, geharmoniseerde consumentenprijsindex volgens het Centraal Economisch Plan van 2023. Deze bedraagt voor 2023 9 % voor de materiële uitgaven, zonder automatische toekenning van compensatie.

2. ONTWIKKELING GELD-EN KAPITAALMARKT

De rente op de geldmarkt wordt geraamd op 3,42 % en voor de kapitaalmarkt op 3,54 %. De omslagrente blijft gehandhaafd op 0 %.

3. BELASTINGEN EN RETRIBUTIES

Voor belastingen en rechten wordt het inflatiepercentage aangehouden dat voortvloeit uit de CPB-publicaties; dat wil zeggen 9 %. Voor heffingen geldt dat een compensatie alleen aan de orde is, als dit binnen de grenzen van kostendekkendheid blijft. Voor de retributies geldt dat het uitgangspunt is 100 % kostendekkendheid. De belastingvoorstellen worden in december door de raad definitief vastgesteld.

4. VERBONDEN PARTIJEN

De verbonden partijen stellen individueel een begroting op. Voor de meeste gemeenschappelijke regelingen volgen wij het percentage dat sinds het begrotingsjaar 2012 wordt vastgesteld in samenspraak met alle betrokken buurgemeenten in het samenwerkingsgebied Holland Rijnland. Voor het jaar 2024 is de toegestane prijsindexatie voor beloning werknemers 6,4 % en 9 % voor materiële uitgaven.

5. WERKORGANISATIE HLTsamen

De effecten van beleidsbeslissingen bij de vaststelling van de gemeentebegroting op de werkorganisatie HLTsamen worden, indien van toepassing, als beslispoint in de programmabegroting zichtbaar gemaakt. Vervolgens worden deze via een begrotingswijziging in de begroting van HTLsamen verwerkt.

Financieel meerjarenperspectief tot aan de begroting 2024

Bedragen x € 1.000 (-/- = voordelig)				
Financieel beeld op hoofdlijnen	2024	2025	2026	2027
Stand begroting 2023-2026	-1.731	-2.901	656	656
Septemercirculaire 2022	-175	148	-658	-658
Decemercirculaire 2022	191	189	192	193
Besluiten gemeenteraad na vaststellen begroting	28	28	28	28
Resultaat Begroting 2024-2027 voor Informatiebrief	-1.687	-2.536	218	220

Financieel meerjarenperspectief tot aan de kaderbrief 2024

Financiële doorkijk Informatiebrief kaders 2024

Bedragen x € 1.000 (-/- = voordelig)				
Financieel beeld op hoofdlijnen	2024	2025	2026	2027
Resultaat Begroting 2024-2027 voor Informatiebrief	-1.687	-2.536	218	220
Verbonden partijen Begrotingen 2024	3.066	3.201	3.237	3.267
Overige mutaties	420	219	177	-5
Algemene uitkering Meircirculaire 2023	-2.192	-2.094	-1.697	-2.997
Indexering diverse beheer- en onderhoudsbudgetten	625	625	625	625
Indexering OZB	pm	pm	pm	pm
Voorlopige saldi Programmabegroting 2024	232	-585	2.560	1.110

Overzicht van baten en lasten

		Bedragen x € 1.000					
		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Programma 1. Samenleven	Lasten	-57.160	-36.447	-31.715	-31.818	-31.341	-31.212
	Baten	6.911	10.924	6.499	6.499	6.420	6.344
	Saldo	-21.514	-25.526	-25.217	-25.320	-24.922	-24.868
Programma 2. Leefomgeving	Lasten	-57.160	-22.885	-18.069	-18.374	-18.593	-18.408
	Baten	18.754	12.735	8.025	8.135	8.149	8.015
	Saldo	-6.539	-10.152	-10.045	-10.242	-10.446	-10.395
Programma 3. Bedrijvigheid	Lasten	-57.160	-786	-740	-497	-497	-447
	Baten	15	38	38	38	38	38

	Saldo		-979	-748	-702	-458	-458	-408
Programma 4. Bestuur en ondersteuning	Lasten		-57.160	-2.924	-2.906	-2.875	-2.875	-2.881
	Baten		823	379	376	376	376	376
	Saldo		-1.627	-2.545	-2.530	-2.499	-2.499	-2.504
Saldo programma's			-30.659	-38.971	-38.494	-38.519	-38.325	-38.175

Algemene dekkingsmiddelen:

Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	Saldo		38.863	38.047	40.323	41.154	38.264	37.944
Belastingen overig	Saldo		-381	-216	-232	-232	-232	-232
Overhead	Saldo		-7.033	-7.827	-8.250	-8.246	-8.229	-8.229
Overige baten en lasten	Saldo		-244	-14	-650	-808	-1.059	-1.274
OZB niet-woningen	Saldo		1.258	1.332	1.398	1.398	1.398	1.398
OZB woningen	Saldo		3.625	3.764	3.991	4.237	4.367	4.464
Treasury	Saldo		625	754	524	524	524	524
Saldo algemene dekkingsmiddelen			36.713	35.840	37.104	38.027	35.033	34.595
Saldo voor resultaatbestemming			6.054	-3.131	-1.390	-492	-3.292	-3.580

Stortingen in reserves

1. Samenleven	Lasten		-101	-11.621	-456	-456	-386	-95
2. Leefomgeving	Lasten		-273	-650	-1.960	-2.200	-1.200	
3. Bedrijvigheid	Lasten							
4. Bestuur en ondersteuning	Lasten							
Totaal stortingen in reserves			-374	-12.271	-2.416	-2.656	-1.586	-95

Onttrekkingen aan reserves

1. Samenleven	Baten		179	12.979	538	841	554	292
2. Leefomgeving	Baten		1.644	3.707	3.226	3.345	2.376	1.026
3. Bedrijvigheid	Baten		122	411	237			
4. Bestuur en ondersteuning	Baten		539	54	22	22	22	22
Totaal onttrekkingen reserves			2.484	17.151	4.023	4.208	2.952	1.340
Resultaat na bestemming			8.164	1.750	217	1.060	-1.925	-2.335

Verschillen tussen de begroting 2024 en de gewijzigde begroting 2023

In de financiële toelichting per programma worden afwijkingen tussen de begroting 2024 en de gewijzigde begroting 2023 toegelicht.

Samenleven

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting 2023	Begroting 2024	Vershil
Thema 1. Vitaliteit			
Sportaccommodaties	-806	-799	7
Sportbeleid en activering	-896	-694	202
Volksgezondheid	-1.699	-1.774	-75
Totaal 1. Vitaliteit	-3.401	-3.267	134
Thema 2. Talentontwikkeling			
Onderwijshuisvesting	-1.075	-1.461	-386
Media	-510	-489	21
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-636	-509	127
Cultureel erfgoed	-119	-71	48
Openbaar basisonderwijs	-80	-80	0
Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0
Totaal 2. Talentontwikkeling	-2.420	-2.610	-190
Thema 3. Zorg voor elkaar			
Samenkracht en burgerparticipatie	-1.212	-1.382	-170
Totaal 3. Zorg voor elkaar	-1.212	-1.382	-170
Thema 4. Werk en inkomen			
Arbeidsparticipatie	-303	-333	-30
Inkomensregelingen	-7.238	-6.018	1.220
Begeleide participatie	-1.869	-1.951	-82
Totaal 4. Werk en inkomen	-9.410	-8.302	1.108
Thema 5. Opvoeden en opgroeien			
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-1.113	-1.013	100
Samenkracht en burgerparticipatie	-713	-713	0
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-1.364	-1.360	4
Maatwerkdienstverlening 18-		-68	-68
Gesloten plaatsing	-169	-171	-2
Gezinsgericht	-93	-92	1
Jeugdhulp begeleiding	-1191	-1319	-128
Jeugdhulp behandeling	-68	-72	-4

Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	-15	-15	0
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-1288	-1320	-32
Jeugdhulp dagbesteding	-861	-871	-10
Jeugdhulp met verblijf overig	-660	-642	18
Jeugdhulp zonder verblijf overig	-72	-101	-28
Pleegzorg	-124	-122	2
Geëscaleerde zorg 18-		-15	-15
Jeugdbescherming	-248	-294	-46
Jeugdreclassering	-31	-36	-6
Totaal 5. Opvoeden en opgroeien	-8.009	-8.226	-217
Thema 6. Thuiswonen			
Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0
Totaal 6. Thuiswonen			
Thema 7. Hulp bij meedoen			
Samenkracht en burgerparticipatie	-5.125	-1.060	4.065
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-362	-320	42
Maatwerkdienstverlening 18+		-17	-17
Begeleiding (WMO)	-1716	-1785	-69
Dagbesteding (WMO)	-635	-662	-27
Hulp bij het huishouden (WMO)	-2076	-2276	-201
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-485	-445	40
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-638	-452	186
Geëscaleerde zorg 18+		-17	-17
Beschermd wonen (WMO)	-848	-799	49
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-110	-95	15
Totaal 7. Hulp bij meedoen	-11.995	-7.928	4.067
Totaal lasten	-36.447	-31.715	4.732
Baten	Begroting	Begroting	Verschil
	2023	2024	
Thema 1. Vitaliteit			
Sportaccommodaties	348	346	-2
Sportbeleid en activering	132	132	0
Volksgezondheid	278	254	-24
Totaal 1. Vitaliteit	758	732	-26
Thema 2. Talentontwikkeling			
Onderwijshuisvesting	114	114	0

Media	21	0	-21
Totaal 2. Talentontwikkeling	135	114	-21
Thema 3. Zorg voor elkaar			
Samenkracht en burgerparticipatie	63	13	-50
Totaal 3. Zorg voor elkaar	63	13	-50
Thema 4. Werk en inkomen			
Inkomensregelingen	4.873	4.251	-622
Totaal 4. Werk en inkomen	4.873	4.251	-622
Thema 5. Opvoeden en opgroeien			
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	250	250	0
Maatwerkdienstverlening 18-	9	0	-9
Totaal 5. Opvoeden en opgroeien	259	250	-9
Thema 7. Hulp bij meedoen			
Samenkracht en burgerparticipatie	4.109	412	-3.697
Geëscaleerde zorg 18+			
Beschermd wonen (WMO)	632	632	0
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	95	95	0
Totaal 7. Hulp bij meedoen	4.836	1.139	-3.697
Totaal baten	10.924	6.499	-4.425
Saldo voor resultaatbestemming	-25.526	-25.217	309
Reserves	Begroting	Begroting	Verschil
	2023	2024	
Toevoegingen reserves	-11.621	-456	11.165
Onttrekkingen reserves	12.979	538	-12.441
Totaal reserves	1.358	81	-1.277
Saldo na resultaatbestemming	-24.165	-25.134	-969

Toelichting op de verschillen tussen de programmabegroting 2023 na wijzigingen en de programmabegroting 2024:

Samenleven

Bedragen x € 1.000

Lasten	Verschil	Toelichting	Bedrag
Thema 1. Vitaliteit			
Sportaccommodaties	7	Overige afwijkingen	7
Sportbeleid en activering		In het coalitieakkoord is voor 2024 een onderzoek opgenomen naar de optimalisatie van exploitatie van sportaccommodaties	-60
		In de begroting 2023 is voor het noodfonds energiearmoede	250

		een bedrag van € 250k beschikbaar gesteld voor aanvragen van maatschappelijke organisaties (waaronder sportverenigingen) voor compensatie energiekosten	
		Overige afwijkingen	12
		Subtotaal	202
Volksgezondheid	-75	De begroting 2024 van Hecht is geïndexeerd met een gewogen indexpercentage van 6,92 %. Dit komt overeen met de financiële kaderstelling vastgesteld door de Werkgroep Financiële Kaderstelling Gemeenschappelijke Regelingen (WG FKGR). Daarnaast heeft Hecht de begroting aangepast voor aanvullende diensten, lijkschouw en mensenhandel. Voor de gemeente Hillegom leidt dit per saldo tot een verhoging van de lasten van € 99k.	-99
		In 2023 is in de begroting een restantbedrag van 2022 voor uitvoering van het preventieakkoord opgenomen.	20
		Overige afwijkingen	4
		Subtotaal	-75
Totaal 1. Vitaliteit	134		
Thema 2. Talentontwikkeling			
Onderwijshuisvesting	-386	Voor het opstellen van een nieuw Integraal Huisvestingsplan (IHP) wordt in 2024 € 40.000 geraamd die wordt gedekt door een onttrekking uit de reserve onderwijshuisvesting.	-40
		Sophia Scholen en de gemeente Hillegom hebben de afgelopen jaren het IKC Hillegom (IKC Vossepark) gerealiseerd. Het project is inmiddels opgeleverd en in gebruik genomen. Vanaf 2024 leidt dit tot hogere afschrijvingslasten.	-329
		Overige afwijkingen	-17
		Subtotaal	-386
Media	21	Overige afwijkingen	21
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	127	Bij het vaststellen van de jaarrekening 2022 is het niet bestede bedrag voor kunst in de buitenruimte overgeheveld naar 2023.	130
		Overige afwijkingen	-3
		Subtotaal	127
Cultureel erfgoed	48	Er is budget in 2023 toegekend vanuit het coalitie akkoord voor het actualiseren van objecten/panden die het beschermen waard zijn.	50
		Overige afwijkingen	-2
		Subtotaal	48
Openbaar basisonderwijs	0		
Samenkracht en burgerparticipatie	0		
Totaal 2. Talentontwikkeling	-190		-401
Thema 3. Zorg voor elkaar			
Samenkracht en burgerparticipatie	-170		
Totaal 3. Zorg voor elkaar	-170	Voor de SPUK regeling versterking clientondersteuning is in 2023 € 50.000 aan lasten geraamd. Hier staan inkomsten van hetzelfde bedrag tegenover (budgetneutraal)	50
		Op basis van het 'Financieel kader gemeenschappelijke regelingen 2024' is het indexatiepercentage 2024 voor subsidies 6,9%. Hiervoor is een stelpost opgenomen onder het budget van het Welzijnswerk die nog verdeeld moet worden naar de gesubsidieerde instellingen op de andere taakvelden	-276
		In 2023 start de implementatie van de sociale kaart uit het programma meedoen in Hillegom. De implementatiekosten (€ 51.660) zijn incidenteel.	52
		Overige afwijkingen	4
		Subtotaal	-170

Thema 4. Werk en inkomen			
Arbeidsparticipatie	-30	Dit betreft een incidenteel project Meedoen/ Lekker Fit in 2023 dat overgeheveld is vanuit jaarrekening 2022.	24
		De begroting van de verbonden partij Provalu 2024 is verhoogd met prijsindexatie conform de uitgangspunten van de Financiële kaderstelling Gemeenschappelijke Regelingen (FKGR) 2024. Daarnaast is er een uitbreiding van het aantal doelgroepen in dienst (DGI), om zo meer doelgroepen de mogelijkheid te geven hun kans op de arbeidsmarkt te vergroten	-52
		Overige afwijkingen	-2
		Subtotaal	-30
Inkomensregelingen	1.220	De begroting van de verbonden partij ISD voor 2023 is verhoogd met de prijsindexatie passend binnen de uitgangspunten van de werkgroep Financiële Kaderstelling Gemeenschappelijke Regelingen (WG FKGR). Ook is de begroting 2023 geactualiseerd voor de verstrekking van de energietoeslag rekening houdend met een toeslag van €1.300.	1.075
		De lasten van de derde tranche van de specifiek uitkering aanpak Energiearmoede 2023 worden geraamd. Hier staan uitgaven van hetzelfde bedrag tegenover.	109
		De lasten van de in de Meicirculaire ontvangen taakmutatie voor het Flankerend beleid energiearmoede worden geraamd. Hier staan ontvangen middelen in het gemeentefonds tegenover.	37
		Overige afwijkingen	-1
		Subtotaal	1.220
Begeleide participatie	-82	De begroting van de verbonden partij Provalu 2024 is verhoogd met prijsindexatie conform de uitgangspunten van de Financiële kaderstelling Gemeenschappelijke Regelingen (FKGR) 2024. Daarnaast is er een uitbreiding van het aantal doelgroepen in dienst (DGI), om zo meer doelgroepen de mogelijkheid te geven hun kans op de arbeidsmarkt te vergroten	-81
		Overige afwijkingen	-1
		Subtotaal	-82
Totaal 4. Werk en inkomen	1.108		
Thema 5. Opvoeden en opgroeien			
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	100	In 2023 is extra geld begroot voor openbaar-, taxi- en leerlingenvervoer van Oekraïense leerlingen naar de taalklas.	82
		Overige afwijkingen	17
		Subtotaal	99
Samenkracht en burgerparticipatie	0		
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	4	Overige afwijkingen	4
Voorheen Maatwerkdienstverlening 18-			
Jeugdhulpbegeleiding		Dit betreft de begroting 2024 van de verbonden partijen SOZ (voor Zorg in natura) (-42K) (en ISD (voor persoonsgebonden budget) (-86K) voor jeugdhulp begeleiding die verhoogd zijn door o.a. prijsindexatie en de bijgestelde verwachting van de kostenverlaging naar 2026.	-128
Jeugdhulp dagbesteding			
Jeugdhulp zonder verblijf overig		Dit betreft begrote lasten 2024 van de jeugdhulp dagbesteding van de verbonden partij ISD die is verhoogd vanwege prijsindexatie en de bijgestelde verwachting van de kostenverlaging naar 2026.	-36
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf		Dit betreft begrote lasten 2024 van de jeugdhulp zonder verblijf overig van de SOZ door prijsindexatie en het uitstellen	-28

		van de verwachte kostenverlaging naar 2026.	
Gesloten plaatsing		Dit betreft begrote lasten 2024 jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf van de SOZ door prijsindexatie en volume gerelateerde effecten	-84
		Overige afwijkingen	23
		Subtotaal	-253
Voorheen Geëscaleerde zorg 18- Jeugdbescherming	-68	Betreft begrote lasten 2024 van de Jeugdbescherming - van de SOZ door prijsindexatie en het uitstellen van de verwachte kostenverlaging naar 2026.	-46
Jeugdreclassering		Overige afwijkingen	-22
		Subtotaal	-68
Totaal 5. Opvoeden en opgroeien	-217		
Thema 6. Thuiswonen			
Samenkracht en burgerparticipatie	0		
Totaal 6. Thuiswonen			
Thema 7. Hulp bij meedoen			
Samenkracht en burgerparticipatie	4.065	De begrote lasten 2023 van de specifieke uitkering Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne zijn geraamd. Hier staan inkomsten van hetzelfde bedrag tegenover (budgetneutraal)	4.024
		Voor het realiseren van een noodopvanglocatie voor Oekraïense vluchtelingen aan de Stationsweg (terrein SDO sportpark De Zanderij) is in 2023 een krediet beschikbaar gesteld van € 1.500.000. Als gevolg van de oplevering van de woonunits in 2023 stijgen de afschrijvingslasten in 2024 met €150.000. Hier staan echter inkomsten uit normvergoeding van de bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne tegenover (budgetneutraal)	-150
		Betreft geraamde lasten 2024 voor de uitvoering van de wet Inburgering die in 2024 een stijging laat zien voor nieuwe instroom statushouders.	-32
		Betreft hogere geraamde lasten 2023 Wet Inburgering van de ISD vanwege specifieke uitkering Inburgering. Hier staan ook inkomsten van hetzelfde bedrag tegenover (budgetneutraal)	49
		In 2023 zijn taakmutaties geraamd voor maatschappelijke begeleiding van inburgeringsplichtige asielmigranten en einde lening inburgeringsplicht (respectievelijk € 12.000 en € 2.000). Daarnaast zijn in 2023 hogere lasten geraamd voor de taakmutatie ten behoeve van de integratie van statushouders door een hogere instroom (€ 12.000). Daarnaast is in 2022 geld overgeheveld vanuit de septembercirculaire voor statushouders (€ 12.000)	38
		Vanuit het coalitieakkoord is voor 2023 incidenteel een onderzoek geraamd voor het overbrengen van maatwerk WMO naar algemene WMO voorzieningen	50
		Door overheveling vanuit 2022 zijn in 2023 budgetten opgenomen voor het overbrengen van Maatwerk naar algemene voorzieningen	45
		Overheveling van de budgetten 2022 in 2023 van de werkzaamheden voor Maatschappelijke agenda (MAG) en de integrale verordening Sociaal Domein	36
		Overige afwijkingen	5
		Subtotaal	4.065
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	42	Betreft de bijdrage van de ISD voor de Rolstoelen die voor 2024 is gebaseerd op de realisatie 2022 verhoogd met een	30

		verwachte prijsindex van 6 % en een toename van 1% door vergrijzing die hierdoor lager uitvallen dan in 2023.	
		Overige afwijkingen	12
		Subtotaal	42
Voorheen Maatwerkdienstverlening 18+			
Hulp bij het huishouden (WMO)		Betreft de bijdrage van de ISD voor de huishoudelijke hulp die voor 2024 is gebaseerd op de realisatie 2022 verhoogd met een verwachte prijsindex van 5 % en een toename van 1% door vergrijzing die hierdoor lager uitvallen dan in 2023.	-197
Begeleiding (WMO)		Betreft de bijdrage van de ISD voor de WMO begeleiding die voor 2024 is gebaseerd op de realisatie 2022 verhoogd met een verwachte prijsindex van 6 % en een toename van 1% door vergrijzing waardoor de lasten hoger uitvallen dan in 2023.	-66
	-273	Betreft de bijdrage van de ISD voor de dagbesteding WMO die voor 2024 wordt verhoogd met een verwachte prijsindex van 6 % en een toename van 1% door vergrijzing waardoor de lasten hoger uitvallen dan in 2023.	-27
Dagbesteding (WMO)		Betreft de bijdrage van de ISD voor de vervoersvoorzieningen die voor 2024 is gebaseerd op de realisatie 2022 verhoogd met een verwachte prijsindex van 6 % en een toename van 1% door vergrijzing die hierdoor lager uitvallen dan in 2023	26
		Overige afwijkingen	-9
		Subtotaal	-273
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	186	Betreft een overheveling van Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK) gelden uit 2021 en 2022 die in 2023 worden ingezet bij de wijkteams bij Stichting Voor Ieder1 voor inrichting pilot Bureaudienst, procesregisseur casuïstiek en meedenkersnetwerk I.	178
		Overige afwijkingen	-8
		Subtotaal	186
Voorheen Geëscaleerde zorg 18+			
Beschermd wonen (WMO)	47	Uit het coalitieakkoord is in 2023 € 50.000 begroot voor het opstellen van een uitvoeringsprogramma Langer thuis wonen.	50
		Overige afwijkingen	-3
		Subtotaal	47
Totaal 7. Hulp bij meedoen	4.067		
Totaal lasten	4.732		
Baten	Verschil	Toelichting	Bedrag
Thema 1. Vitaliteit			
Sportaccommodaties	-2	Overige afwijkingen	-2
Sportbeleid en activering	0		
Volksgezondheid	-24	Voor de specifieke uitkering Preventieakkoord zijn in 2023 rijksbijdragen van 20.000,00 ontvangen. Hier staan lasten van hetzelfde bedrag tegenover.	-20
		overige afwijkingen	-4
		Subtotaal	-24
Totaal 1. Vitaliteit	-26		
Thema 2. Talentontwikkeling			
Onderwijshuisvesting	0		
Media	-21	Overige afwijkingen	-21
Totaal 2. Talentontwikkeling	-21		
Thema 3. Zorg voor elkaar			
Samenkracht en burgerparticipatie	-50	In 2023 zijn van het Rijk SPUK middelen ontvangen voor het	-50

		lokaal versterken van de functie van cliëntondersteuning van € 50.000. Hier staan lasten tegenover van het zelfde bedrag (budgetneutraal)	
Totaal 3. Zorg voor elkaar	-50		
Thema 4. Werk en inkomen			
Inkomensregelingen	-622	Betreft Rijksbijdrage BUIG - De begroting van de ISD is geactualiseerd met de indexatie 2024 en verwachte wijzigingen (stijgingen vanwege vergrijzing en aanpassingen vanwege verwachte uitkeringen) op basis van bestaand beleid. Daarnaast heeft het Rijk aangegeven dat de inkomsten BUIG in oktober 2023 definitief zullen worden verhoogd met de 10% stijging van de uitkering.	43
		Voor de specifieke uitkering energiearmoede worden in 2023 rijksbijdragen ontvangen, hier staan lasten van hetzelfde bedrag tegenover.	-657
		Overige afwijkingen	-8
Totaal 4. Werk en inkomen	-622		
Thema 5. Opvoeden en opgroeien			
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0		
Maatwerkdienstverlening 18-	-9	Overige afwijkingen	-9
Totaal 5. Opvoeden en opgroeien	-9		
Thema 7. Hulp bij meedoen			
Samenkracht en burgerparticipatie	-3.697	Voor de specifieke uitkering Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne worden inkomsten in 2023 ontvangen, hierstaan lasten van hetzelfde bedrag tegenover (budgetneutraal).	-3,787
		Voor het realiseren van een noodopvanglocatie voor Oekraïense vluchtelingen aan de Stationsweg (terrein SDO sportpark De Zanderij) is in 2023 een krediet beschikbaar gesteld van € 1.500.000. Als gevolg van de oplevering van de woonunits in 2023 stijgen de afschrijvingslasten in 2024 met €150.000. Deze lasten worden gedekt door inkomsten uit normvergoeding van de bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne van hetzelfde bedrag (budgetneutraal)	150
		Hogere rijksbijdrage van de Wet inburgering in 2023 als gevolg van het restantbudget 2022, hier staan lasten van hetzelfde bedrag tegenover SPUK.	-60
		Overige afwijkingen	0
		Subtotaal	-3.697
Geëscaleerde zorg 18+	0		
Totaal 7. Hulp bij meedoen	-3.697		
Totaal baten	-4.425		
Saldo voor resultaatbestemming	309		
Reserves	Verschil	Toelichting	Bedrag
Toevoegingen reserves	11,165	Conform raadsvoordracht van 15 december 2022 wordt in de begroting 2023 een krediet van € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld voor het realiseren van een noodopvanglocatie voor Oekraïense vluchtelingen aan de Stationsweg (terrein SDO sportpark de Zanderij). Ter dekking van de afschrijvingslasten wordt in de reserve kapitaallasten nieuwe investeringen een storting gedaan van € 1,5 miljoen ten laste van de algemene reserve.	1.500
		Conform raadsvoordracht van 29 juni 2023 wordt voor vervangende nieuwbouw van De Giraf inclusief sportzaal, sloopkosten, tijdelijke huisvesting en eerste inrichting een krediet beschikbaar gesteld van € 17.520.680 incl. BTW en €	10.051

		400.000, excl. BTW voor de inrichting openbare ruimte, wat een verhoging van het bestaande krediet van € 10.050.680 inhoudt. De verhoging van het investeringskrediet van € 10.050.680 wordt gedekt door een onttrekking aan de algemene reserve die vervolgens wordt gestort in de reserve kapitaallasten nieuwe investeringen.	
		In het bestuurlijk overleg van dinsdag 24 januari 2023 tussen de gemeenten en Stichting de Zanderij is gesproken over de te verwachten vervangingsinvesteringen van de velden van SV Hillegom. Hiervoor is afgesproken dat de Stichting een geactualiseerde planning met kostenraming aanlevert aan de gemeente Hillegom, zodat deze bedragen kunnen verwerkt in de kadernota 2024 – 2026. Het betreft de vervanging van een zestal kunst- en grasvelden in de periode van 2023 tot en met 2026. Deze investeringskredieten met de bijbehorende kapitaallasten worden nu in de begroting opgenomen. De afschrijvingslasten 2024 worden gedekt door een storting in de reserve kapitaallasten nieuwe investeringen	-291
		De storting aan de reserve onderwijshuisvesting stond in de begroting 2024 onterecht als onttrekking geraamd en dit is gecorrigeerd naar een toevoeging.	-95
		Subtotaal	11.165
Onttrekkingen reserves	-12.441	Voor het ontwikkelen van een sociale kaart zijn in de Kadernota 2022 in de begroting 2023 incidentele kosten geraamd die worden onttrokken aan de algemene reserve.	-12
		Conform raadsvoorstel van 15 december 2022 wordt voor de aanpak van energiearmoede een noodfonds ingesteld voor het ondersteunen van maatschappelijke organisaties. Voor dit fonds wordt eenmalig € 250.000 beschikbaar die wordt gefinancierd door een onttrekking uit de algemene reserve.	-250
		Conform raadsvoordracht van 15 december 2022 wordt in de begroting 2023 een krediet van € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld voor het realiseren van een noodopvanglocatie voor Oekraïense vluchtelingen aan de Stationsweg (terrein SDO sportpark de Zanderij). Ter dekking van de afschrijvingslasten wordt in de reserve kapitaallasten nieuwe investeringen een storting gedaan van € 1,5 miljoen ten laste van de algemene reserve.	-1.500
		Conform raadsvoordracht van 29 juni 2023 wordt voor vervangende nieuwbouw van De Giraf inclusief sportzaal, sloopkosten, tijdelijke huisvesting en eerste inrichting een krediet beschikbaar gesteld van € 17.520.680 incl. BTW en € 400.000, excl. BTW voor de inrichting openbare ruimte, wat een verhoging van het bestaande krediet van € 10.050.680 inhoudt. De verhoging van het investeringskrediet van € 10.050.680 wordt gedekt door een onttrekking aan de algemene reserve die vervolgens wordt gestort in de reserve kapitaallasten nieuwe investeringen.	-10.051
		Vanuit de jaarrekening 2022 heeft er een overheveling naar 2023 plaatsgevonden van de in de Decembercirculaire 2022 opgenomen taakmutaties voor energietoeslag lage inkomens 2023. Om huishoudens nog beter te ondersteunen, biedt het kabinet gemeenten de mogelijkheid om € 500 hiervan al begin 2023 uit te keren	-469
		Vanuit de jaarrekening 2022 heeft er een overheveling naar 2023 plaatsgevonden van de middelen die zijn ontvangen van het transformatiefonds Holland Rijnland en in 2022 niet zijn ingezet, maar worden in 2023 besteed als de kwaliteitsmedewerker start ten behoeve van de Jeugd Lokale Toegang.	-16

		Er is een restant van de gelden 2022 voor de energietoeslag. In 2023 zullen deze gelden worden ingezet. De ISD draagt zorg voor de uitvoering van deze regelling. Op dit moment is nog geen inzicht of de ISD over 2022 al de als voorschot betaalde budgetten hebben uitgegeven. Mogelijk zal bij de afrekening van de ISD in april deze overhevelingsaanvraag nog verhoogd worden. Bij de jaarrekening 2022 zijn deze gelden overgeheveld naar 2023 via de algemene reserve.	-58
		Project Meedoen! beoogt op een proactieve manier meer in contact te komen met en aandacht te geven aan mensen die jarenlang een bijstandsuitkering ontvangen met weinig uitzicht op betaald werk. Doel is hen te activeren, waardoor participatie aan de samenleving gestimuleerd wordt. Het project dat liep bij de ISD Bollenstreek is eind 2022 tot een einde gekomen. Er is een resterend budget van € 24.000 die vanuit de jaarrekening 2022 is overgeheveld naar 2023	-24
		Vanuit de Decemercirculaire Gemeentefonds 2021 (Algemene uitkering) zijn voor 2021 inkomsten (€ 105.436) ontvangen naar aanleiding van het rapport "Ongekend onrecht van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag". Steekwoorden hierin zijn: robuust rechtsbeschermingssysteem, versterking ondersteuning wijkteams, impuls integraalwerken en systeemleren. Het versterken van de dienstverlening en het extra ondersteunen van mensen in kwetsbare posities bij de gemeente is onderdeel van het beleid van het kabinet. Het voornemen was om in 2022 het ontvangen bedrag in te kunnen zetten bij de wijkteams bij Stichting Voor Ieder1. Deze activiteit heeft echter niet in 2022 plaatsgevonden en wordt in 2023 ingezet voor inrichting pilot Bureaudienst, procesregisseur casuïstiek en meedenkersnetwerk conform collegevoorstel. Hiervoor zijn deze middelen overgeheveld naar 2023 via de algemene reserve	-105
		Vanuit de Decemercirculaire Gemeentefonds 2021 (Algemene uitkering) zijn voor 2022 inkomsten (€ 85.352) ontvangen naar aanleiding van het rapport "Ongekend onrecht van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag". Steekwoorden hierin zijn: robuust rechtsbeschermingssysteem, versterking ondersteuning wijkteams, impuls integraalwerken en systeemleren. Het versterken van de dienstverlening en het extra ondersteunen van mensen in kwetsbare posities bij de gemeente is onderdeel van het beleid van het kabinet. Het voornemen was om in 2022 het ontvangen bedrag in te kunnen zetten bij de wijkteams bij Stichting Voor Ieder1. Deze activiteit heeft echter niet in 2022 plaatsgevonden en wordt in 2023 ingezet voor inrichting pilot Bureaudienst, procesregisseur casuïstiek en meedenkersnetwerk conform collegevoorstel. Hiervoor zijn deze middelen overgeheveld naar 2023 via de algemene reserve.	-85
		In de septembercirculaire 2022 zijn gelden vrijgegeven voor: Asiel (inburgering) Vanuit het Rijk worden middelen beschikbaar gesteld voor integratie. Als gevolg van een hogere instroom van inburgeraars is het budget voor inburgering verhoogd. De bijdragen zijn als een taakmutatie opgenomen en zijn betrokken bij de overhevelingen in de jaarrekening 2022 naar 2023 door middel van onttrekking aan de algemene reserve. Maatschappelijke begeleiding statushouders Gemeenten ontvangen voor de maatschappelijke begeleiding van inburgeringsplichtige asielmigranten en hun gezinsleden	-12

		gelden om dit te verzorgen. Door toename van de aantallen worden er extra bijdragen verstrekt. De gelden zijn overgeheveld vanuit 2022 en zullen in 2023 worden ingezet voor deze doelen.	
		In 2022 zijn er geen activiteiten opgezet voor Maatwerk voorzieningen naar algemene voorzieningen. Met de wethouders is afgesproken dat er in 2023 gestart gaat worden met de opzet van algemene voorzieningen (zoals buurthuizen, ontmoetingsplekken) en daarom worden deze middelen overgeheveld naar 2023 via de algemene reserve.	-45
		In 2022 is er door diverse oorzaken (Oekraïne crisis, uitval trekker MAG, capaciteit MO) beperkt voortgang gemaakt op de Maatschappelijke agenda (MAG) en de integrale verordening Sociaal Domein. In 2023 worden deze middelen inzet voor de vertaling van de MAG naar uitvoeringsprogramma's en eventuele extra initiatieven om dit traject te versterken. Daarnaast zal in 2023 worden de integrale verordening Sociaal Domein worden opgesteld. Hiervoor worden deze budgetten overgeheveld naar 2023 door middel van de algemene reserve	-36
		In 2022 zijn minder kosten gemaakt voor de opvang van ontheemden dan dat we aan vergoeding ontvangen hebben gekregen van het Rijk. Gezien alle onzekerheden rondom de opvang van ontheemden wordt het restant overgeheveld naar 2023.	-237
		Het IHP van Hillegom is verouderd. Het is belangrijk dat er een nieuw IHP komt zodat er een goed inzicht komt in de toekomstige verwachte investeringsbehoefte. Daarnaast wordt wettelijk opgelegd om een IHP op te stellen voor 4 jaar met een doorkijk naar 16 jaar. Voorgesteld wordt hier een externe gespecialiseerde partij voor in te huren. De vernieuwing van het IHP vindt plaats in Hillegom, Lisse en Teylingen. Deze post wordt gefinancierd door een onttrekking aan de reserve onderwijshuisvesting	40
		In het bestuurlijk overleg van dinsdag 24 januari 2023 tussen de gemeenten en Stichting de Zanderij gesproken over de te verwachten vervangingsinvesteringen van de velden van SV Hillegom. Hiervoor is afgesproken dat de stichting een geactualiseerde planning met kostenraming aanlevert aan de gemeente Hillegom, zodat deze bedragen kunnen verwerkt in de kadernota 2024 – 2026. Het betreft de vervanging van een zestal kunst- en grasvelden in de periode van 2023 tot en met 2026. Deze investeringskredieten met de bijbehorende kapitaallasten worden nu in de begroting opgenomen. De afschrijvingslasten worden gestort in de reserve kapitaallasten nieuwe investeringen door middel van een onttrekking uit de algemene reserve	296
		De storting aan de reserve onderwijshuisvesting stond in de begroting 2024 onterecht als onttrekking geraamd en dit is gecorrigeerd naar een toevoeging.	95
		Overige afwijkingen	28
		Subtotaal	-12.441
Totaal reserves	-11.277		
Saldo na resultaatbestemming	-969		

Leefomgeving

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting	Begroting	Vershil
--------	-----------	-----------	---------

	2023	2024	
Thema Gebiedsontwikkeling			
Ruimtelijke ordening	-1.398	-854	544
Totaal Gebiedsontwikkeling	-1.398	-854	544
Thema Implementatie Omgevingswet			
Implementatie Omgevingswet	0	0	0
Totaal Implementatie Omgevingswet			
Thema Openbare orde en veiligheid			
Openbare orde en veiligheid	-970	-980	-10
Crisisbeheersing en brandweer	-1.513	-1.634	-121
Totaal Openbare orde en veiligheid	-2.483	-2.614	-131
Thema Openbare ruimte en duurzaamheid			
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-2.419	-2.580	-161
Afval	-3.264	-3.566	-302
Riolering	-1.740	-1.730	10
Milieubeheer	-1.390	-1.240	150
Begraafplaatsen en crematoria	-122	-126	-4
Totaal Openbare ruimte en duurzaamheid	-8.935	-9.242	-307
Thema Verkeer en vervoer			
Verkeer en vervoer	-4.148	-3.972	176
Recreatieve havens	-141	-142	-1
Parkeren	-139	-349	-210
Totaal Verkeer en vervoer	-4.428	-4.463	-35
Thema Wonen			
Wonen en bouwen	-2.048	-879	1.169
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-3.593	-17	3.576
Totaal Wonen	-5.641	-896	4.745
Totaal lasten	-22.885	-18.069	4.816

Baten	Begroting	Begroting	Vershil
	2023	2024	
Thema Gebiedsontwikkeling			
Ruimtelijke ordening	103	103	0
Totaal Gebiedsontwikkeling	103	103	
Thema Openbare orde en veiligheid			
Openbare orde en veiligheid	9	9	0
Crisisbeheersing en brandweer	46	46	0
Totaal Openbare orde en veiligheid	55	55	
Thema Openbare ruimte en duurzaamheid			
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	5	5	0
Afval	3.883	4.684	801
Riolering	2.474	2.527	53
Begraafplaatsen en crematoria	86	87	1
Totaal Openbare ruimte en duurzaamheid	6.448	7.303	855
Thema Verkeer en vervoer			
Verkeer en vervoer	73	73	0
Recreatieve havens	12	12	0
Parkeren	3	3	0
Totaal Verkeer en vervoer	88	88	
Thema Wonen			
Wonen en bouwen	500	476	-24
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	5.541	0	-5.541
Totaal Wonen	6.041	476	-5.565
Totaal baten	12.735	8.025	-4.710
Saldo voor resultaatbestemming	-10.152	-10.045	107
Reserves			
	Begroting	Begroting	Vershil
	2023	2024	
Toevoegingen reserves	-650	-1.960	-1.310
Onttrekkingen reserves	3.707	3.226	-481
Totaal reserves	3.057	1.266	-1.791
Saldo na resultaatbestemming	-7.093	-8.779	-1.686

Toelichting op de verschillen tussen de programmabegroting 2023 na wijzigingen en de programmabegroting 2024:

Leefomgeving

			Bedragen x € 1.000
Lasten	Verschil	Toelichting	Bedrag
Thema Gebiedsontwikkeling			
Ruimtelijke ordening	544	Planvorming - Bijdrage aan HLTsamen geïndexeerd voor loon en prijs.	-29
		Voor het opstellen van de gebiedsvisie voor het Henri Dunantplein in samenhang met het centrumgebied is er een eenmalig budget opgenomen in 2023.	100
		In de begroting 2023 is incidenteel budget opgenomen voor onderzoek naar de transformatie van (binnenstedelijk) bedrijventerrein. Dit is conform de afspraken van het coalitieakkoord.	50
		In de begroting 2023 is een eenmalig budget opgenomen om de consequenties van de Omgevingswet in kaart te brengen en om processen en procedures daar op aan te passen. Dit budget is incidenteel en budgetneutraal.	195
		In de begroting 2023 is een eenmalig budget opgenomen voor het opstellen van een omgevingsplan voor het totale grondgebied Hillegom. Dit is conform de afspraken van het coalitieakkoord. De helft van dit budget is overgeheveld van 2022 naar 2023 conform het besluit van de raad bij het vaststellen van jaarrekening 2022.	204
		Overige afwijkingen	24
		Subtotaal	544
Totaal Gebiedsontwikkeling	544		
Thema Implementatie Omgevingswet			
Implementatie Omgevingswet	0		
Totaal Implementatie Omgevingswet			
Thema Openbare orde en veiligheid			
Openbare orde en veiligheid	10	Overige afwijkingen	10
Crisisbeheersing en brandweer	-121	De begroting van de Veiligheidsregio Hollands-Midden is geïndexeerd conform de FKGR.	-113
		Overige afwijkingen	-8
		Subtotaal	-121
Totaal Openbare orde en veiligheid	-111		
Thema Openbare ruimte en duurzaamheid			
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-165	In het coalitieakkoord is afgesproken om in de begroting van 2023 budget op te nemen voor Inrichten openbare ruimte t.b.v. bewegen voor jong en oud (sportieve routes).	-50
		De budgetten voor de Meerlanden zijn in de begroting 2024 geïndexeerd op basis van wat is opgenomen in de kadernota 2024. Dit geldt voor	-133

		de verschillende taakvelden.	
		Overige afwijkingen	18
		Subtotaal	-165
Afval	-302	Afval - Verwerking restafval + GFT	-77
		Afval - bijplaatsingen afval	-107
		De budgetten voor de Meerlanden zijn in de begroting 2024 geïndexeerd op basis van wat is opgenomen in de Kadernota 2024. Dit geldt voor de verschillende taakvelden.	-106
		Overige afwijkingen	-12
		Subtotaal	-302
Riolering	13	Overige afwijkingen	13
Milieubeheer	150	In het coalitieakkoord is afgesproken om in de begroting van 2023 budget op te nemen voor stimuleren innovatief en circulair ondernemerschap.	50
		In de begroting 2023 is budget opgenomen voor de uitvoering van het klimaatakkoord.	192
		De budgetten voor de omgevingsdienst West Holland zijn in de begroting 2024 geïndexeerd op basis van wat is opgenomen in de kadernota 2024.	-85
		Overige afwijkingen	-7
		Subtotaal	150
Begraafplaatsen en crematoria	-4		
Totaal Openbare ruimte en duurzaamheid	-308		
Thema Verkeer en vervoer			
Verkeer en vervoer	157	De afschrijvingskosten op wegen zijn hoger in de begroting 2024.	-52
		Wegen - De budgetten voor de Meerlanden zijn in de begroting 2024 geïndexeerd op basis van wat is opgenomen in de kadernota 2024. Dit geldt voor de verschillende taakvelden.	-47
		In de begroting van 2024 is budget opgenomen voor extra inspecties civiele kunstwerken (bruggen e.d.).	-27
		Straatreiniging en straatmeubilair - De budgetten voor de Meerlanden zijn in de begroting 2024 geïndexeerd op basis van wat is opgenomen in de kadernota 2024. Dit geldt voor de verschillende taakvelden.	-60
		In de begroting 2023 is incidenteel budget opgenomen voor kwaliteitsimpuls mobiliteit regio, planbeoordeling en de Duinpolderweg.	75
		Verkeersbeleid - overheveling mobiliteitsgelden	295
		Overige afwijkingen	-27
		Subtotaal	157
Parkeren	-210	Hogere afschrijvingskosten in de begroting 2024 omdat er vanaf 2024 wordt afgeschreven op het project pakeervoorziening Centrumgebied .	-205
		Overige afwijkingen	-5
		Subtotaal	-210
Recreatieve havens	-1	Overige afwijkingen	-1
Totaal Verkeer en vervoer	-54		
Thema Wonen			
Wonen en bouwen	1.169	In de begroting 2023 is een incidenteel budget opgenomen voor Wonen - HD Plein Zuid. Bij het vaststellen van de jaarrekening 2022 is dit door de	1.187

		raad besloten om dit budget uit 2022 over te hevelen naar 2023. Dit bedrag is ook opgenomen bij de onttrekking aan de reserve 2023 en daarmee budgetneutraal.	
		Overige afwijkingen	-18
		Subtotaal	1.169
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	3.576	Onder het taakveld grondexploitaties zijn de lasten en baten van de grondexploitaties zoals Vossepolder, Woonzorgzone fase v3 en SIZO opgenomen. Onder de baten is een soortgelijke mutatie opgenomen. Per saldo zijn deze beide mutaties nihil.	3.576
Totaal Wonen	4.745		
Totaal lasten	4.816		
Baten	Verschil	Toelichting	Bedrag
Thema Gebiedsontwikkeling			
Ruimtelijke ordening	0		
Totaal Gebiedsontwikkeling			
Thema Openbare orde en veiligheid			
Openbare orde en veiligheid	0		
Crisisbeheersing en brandweer	0		
Totaal Openbare orde en veiligheid			
Thema Openbare ruimte en duurzaamheid			
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	0		
Afval	801	Hogere inkomsten door afvalstoffenheffing te verhogen. Dit om de gestegen kosten te kunnen dekken.	144
Riolering	53	Hogere inkomsten door afvalstoffenheffing te verhogen. Dit om de gestegen kosten te kunnen dekken.	48
Begraafplaatsen en crematoria	1	Overige afwijkingen	1
Totaal Openbare ruimte en duurzaamheid	855		
Thema Verkeer en vervoer			
Verkeer en vervoer	0		
Parkeren	0		
Recreatieve havens	0		
Totaal Verkeer en vervoer			
Thema Wonen			
Wonen en bouwen	-24	Overige afwijkingen	-24
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-5.541	Onder het taakveld grondexploitaties zijn de lasten en baten van de grondexploitaties zoals Vossepolder, Woonzorgzone fase v3 en SIZO opgenomen. Onder de lasten is een soortgelijke mutatie opgenomen. Per saldo zijn deze beide mutaties nihil.	-3.561
		In de begroting 2023 is een winstneming opgenomen voor de Grondexploitatie van locatie Vossepolder.	-310
		In de begroting 2023 is een winstneming opgenomen voor de Grondexploitatie van locatie Woonzorgzone fase 3.	-650
		In de begroting 2023 is een winstneming	-1.020

		opgenomen voor de Grondexploitatie van locatie SIZO.	
		Subtotaal	-5.541
Totaal Wonen	-5.565		
Totaal baten	-4.710		
Saldo voor resultaatbestemming	109		
Reserves	Verschil	Toelichting	Bedrag
Toevoegingen reserves	-1310	In het coalitieakkoord zijn afspraken gemaakt over het uitvoeren van de aanbevelingen evaluatie openbare ruimte centrum. Dit budget wordt gefinancierd vanuit de reserves. Deze mutatie betreft de storting in een aparte bestemmingsreserve voor kapitaallasten (ten laste van de algemene reserve).	250
		In 2023 is een storting vanuit de algemene reserve gedaan in de reserve met de specifieke bestemming Ronde Vosselaan - Weerlaan.	400
		Subtotaal	650
Onttrekkingen reserves	-481	In de begroting 2023 zijn meerdere incidentele budgetten opgenomen die zijn overgeheveld vanuit 2022 zoals Mobiliteitsgelden (296.000), uitvoering klimaatakkoord (192.000), Omgevingswet (227.000) en omgevingsplan (104.000).	-819
		In de begroting 2023 is een incidentele post opgenomen voor HD Plein Zuid die is overgeheveld vanuit 2022. Dit bedrag is ook opgenomen bij de lasten en daarmee budgetneutraal.	-1,188
		In 2023 is vanuit de algemene reserve een onttrekking gedaan om te storten in de reserve met de specifieke bestemming Ronde Vosselaan - Weerlaan.	-400
		Overige afwijkingen	-34
		Subtotaal	-2.441
Totaal reserves	-1.791		-1.791
Saldo na resultaatbestemming	-1.687		

Bedrijvigheid

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting	Begroting	Vershil
	2023	2024	
Thema Bedrijventerreinen			
Bedrijventerreinen	0	0	0
Totaal Bedrijventerreinen			
Thema Centrumontwikkeling			
Economische promotie	-217	-225	-8
Totaal Centrumontwikkeling	-217	-225	-8
Thema Lokale economie			
Economische havens en waterwegen	-10	-10	0
Totaal Lokale economie	-10	-10	
Thema Regionale economie			
Economische ontwikkeling	-458	-398	60
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-101	-107	-6
Totaal Regionale economie	-559	-505	54
Totaal lasten	-786	-740	46

Baten	Begroting	Begroting	Vershil
	2023	2024	
Thema Centrumontwikkeling			
Economische promotie	3	3	0
Totaal Centrumontwikkeling	3	3	
Thema Regionale economie			
Economische ontwikkeling	22	22	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	13	13	0
Totaal Regionale economie	35	35	
Totaal baten	38	38	
Saldo voor resultaatbestemming	-748	-702	46

Reserves	Begroting	Begroting	Vershil
	2023	2024	
Toevoegingen reserves			
Onttrekkingen reserves	411	237	-174
Totaal reserves	411	237	-174
Saldo na resultaatbestemming	-337	-465	-128

Toelichting op de verschillen tussen de programmabegroting 2023 na wijzigingen en de programmabegroting 2024:

Bedrijvigheid

Bedragen x € 1.000

Lasten	Vershil	Toelichting	Bedrag
Thema Bedrijventerreinen			
Bedrijventerreinen	0		
Totaal Bedrijventerreinen			
Thema Centrumontwikkeling			
Economische promotie	-8	Overige afwijkingen	-8
Totaal Centrumontwikkeling	-8		
Thema Lokale economie			
Economische havens en waterwegen	0		
Totaal Lokale economie			
Thema Regionale economie			
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-6	Overige afwijkingen	-6
Economische ontwikkeling	61	In de begroting 2023 is een incidenteel budget opgenomen voor Project Entree N207/N208. Dit budget is vanuit 2022 overgeheveld naar 2023 zoals is besloten door de raad bij de jaarrekening 2002. Dit incidentele budget wordt gedekt vanuit de algemene reserve (budgettair neutraal).	44
		Overige afwijkingen	17
		<i>Subtotaal</i>	61
Totaal Regionale economie	55		55
Totaal lasten	46		
Baten	Vershil	Toelichting	Bedrag
Thema Centrumontwikkeling			
Economische promotie	0		
Totaal Centrumontwikkeling			
Thema Regionale economie			
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0		
Economische ontwikkeling	0		
Totaal Regionale economie			
Totaal baten			
Saldo voor resultaatbestemming	46		
Reserves	Vershil	Toelichting	Bedrag
Toevoegingen reserves			
Onttrekkingen reserves	-174	In de begroting 2023 is een incidenteel budget opgenomen voor Project Entree N207/N208. Dit budget is vanuit 2022 overgeheveld naar 2023 zoals is besloten door de raad bij de jaarrekening 2002. Dit incidentele budget wordt gedekt vanuit de algemene reserve (budgettair neutraal).	-44
		Overheveling kunst in de buitenruimte	-130
Totaal reserves	-174		-174
Saldo na resultaatbestemming	-128		

Bestuur en ondersteuning

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting	Begroting	Verschil
	2023	2024	
Thema Communicatie			
Communicatie	0	0	0
Totaal Communicatie			
Thema Dienstverlening			
Beheer overige gebouwen en gronden	-204	-251	-47
Burgerzaken	-677	-670	7
Totaal Dienstverlening	-881	-921	-40
Thema Participatie			
Participatie	0	0	0
Totaal Participatie			
Thema Bestuur en Regionale samenwerking			
Bestuur	-2.043	-1.985	58
Totaal bestuur en Regionale samenwerking	-2.043	-1.985	58
Thema Verbonden partijen			
Verbonden partijen	0	0	0
Totaal Verbonden partijen			
Totaal lasten	-2.924	-2.906	18

Baten	Begroting	Begroting	Verschil
	2023	2024	
Thema Dienstverlening			
Beheer overige gebouwen en gronden	58	58	0
Burgerzaken	293	290	-3
Totaal Dienstverlening	351	348	-3
Thema Bestuur en Regionale samenwerking			
Bestuur	28	28	0
Totaal Bestuur en Regionale samenwerking	28	28	
Totaal baten	379	376	-3

Saldo voor resultaatbestemming	-2.545	-2.530	15
--------------------------------	--------	--------	----

Reserves	Begroting	Begroting	Verschil
	2023	2024	
Toevoegingen reserves			
Onttrekkingen reserves	54	22	-32
Totaal reserves	54	22	-32

Saldo na resultaatbestemming	-2.487	-2.507	-20
------------------------------	--------	--------	-----

Toelichting op de verschillen tussen de programmabegroting 2023 na wijzigingen en de programmabegroting 2024:

Bestuur en ondersteuning

			Bedragen x € 1.000
Lasten	Verschil	Toelichting	Bedrag
Thema Dienstverlening, Participatie en Communicatie			
Beheer overige gebouwen en gronden	-47	De hogere bijdragen aan HLTsamen en de stijging in de kosten voor gebouwen beheer.	-47
Burgerzaken	7	Overige afwijkingen	7
Totaal Dienstverlening	-40		-40
Thema Bestuur en Regionale samenwerking			
Bestuur	58	Kostenstijging door vernieuwde CAO's.	58
Totaal Bestuur en Regionale samenwerking	58		58
Thema Verbonden partijen			
Verbonden partijen	0	Overige afwijkingen.	0
Totaal Verbonden partijen			
Totaal lasten	18		18
Baten			
Verschil Toelichting Bedrag			
Thema Dienstverlening, Participatie en Communicatie			
Beheer overige gebouwen en gronden	0		0
Burgerzaken	-3	Overige afwijkingen.	-3
Totaal Dienstverlening	-3		-3
Thema Bestuur en Regionale samenwerking			
Bestuur	0	Overige afwijkingen.	0
Totaal Bestuur en Regionale samenwerking			
Totaal baten	-3		-3
Saldo voor resultaatbestemming	15		15
Reserves			
Verschil Toelichting Bedrag			
Toevoegingen reserves			
Onttrekkingen reserves	-32	Wijziging van bijdrage uit de reserve nieuwe investering kapitaallasten. De juiste bedragen zijn geraamd.	
Totaal reserves	-32		-32
Saldo na resultaatbestemming	-20		-20

Algemene middelen

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting	Begroting	Vershil
	2023	2024	
Thema Algemene middelen			
Overhead	-7.840	-8.263	-423
Treasury	-54	-134	-80
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	0	0
Belastingen overig	-259	-275	-16
Overige baten en lasten	-14	-650	-636
OZB niet-woningen	0	0	0
OZB woningen	0	0	0
Totaal Algemene middelen	-8.167	-9.322	-1.155
Totaal lasten	-8.167	-9.322	-1.155

Baten	Begroting	Begroting	Vershil
	2023	2024	
Thema Algemene middelen			
Overhead	13	13	0
Treasury	808	658	-150
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	38.047	40.323	2.276
Belastingen overig	43	43	0
OZB niet-woningen	1.332	1.398	66
OZB woningen	3.764	3.991	227
Totaal Algemene middelen	44.007	46.426	2.419
Totaal baten	44.007	46.426	2.419
Saldo voor resultaatbestemming	35.840	37.104	1.264

Reserves	Begroting	Begroting	Vershil
	2023	2024	
Toevoegingen reserves			
Onttrekkingen reserves			
Totaal reserves			
Saldo na resultaatbestemming	35.839	37.104	1.265

Toelichting op de verschillen tussen de programmabegroting 2023 en de programmabegroting 2024:

Algemene middelen

Bedragen x € 1.000

Lasten	Vershil	Toelichting	Bedrag
Thema Algemene middelen			
Treasury	-80	Door de toename van de langlopende geldleningen nemen de rentelasten toe.	-80
Belastingen overig	-16	De bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling Cocencus is gewijzigd en aangepast aan de begroting 2024.	16
Overhead	-423	De bijdrage aan HLTsamen is gewijzigd en aangepast aan de begroting 2024. Daarnaast zijn de overige overheadkosten gestegen door inflatie en kostenstijging.	-423
Overige baten en lasten	-636	Onder overige baten en lasten is het budget Indexering diverse beheer- en onderhoudsbudgetten geraamd genoemd in de Informatiebrief kaders Programmabegroting 2024.	-636
		Overige afwijkingen	-32
Totaal Algemene middelen	-1.155		-1.155
Totaal lasten	-1.155		
Baten	Vershil	Toelichting	Bedrag
Thema Algemene middelen			
Treasury	-150	In de Tussenrapportage 2023 is een bedrag geraamd voor rente schatkistbankieren.	-150
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	2.276	De ramingen voor de ontvangsten uit het Gemeentefonds is aangepast aan de Meircirculaire 2023.	2276
OZB niet-woningen	66	De opbrengsten OZB zijn aangepast op basis van de actualisatie en kaders bij de Informatiebrief kaders Programmabegroting 2024.	66
OZB woningen	227	De opbrengsten OZB zijn aangepast op basis van de actualisatie en kaders bij de Informatiebrief kaders Programmabegroting 2024.	227
Belastingen overig	0	Geen afwijkingen	0
Overhead	0	Geen afwijkingen	
Totaal Algemene middelen	2.419		2.419
Totaal baten	2.419		2.419
Saldo voor resultaatbestemming	1.264		
Reserves	Vershil	Toelichting	Bedrag
Toevoegingen reserves			
Onttrekkingen reserves			
Totaal reserves			
Saldo na resultaatbestemming	1.265		

Overzicht van incidentele baten en lasten

In onderstaande overzicht zijn de incidentele baten en lasten opgenomen.

Bedragen x € 1.000

nr	Incidentele baten en lasten (- = nadeel)	Begroting 2024		Begroting 2025		Begroting 2026		Begroting 2027	
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1	Programma 1: Vitaliteit								
1.1	Coa Onderzoek optimalisatie exploitaties (sport)accommodaties	60							
1.2	Opstellen Integraal Huisvestingsplan (IHP)	40							
1.3	Dekking via reserve onderwijshuisvesting: Opstellen Integraal Huisvestingsplan		40						
2	Programma 2: Leefomgeving								
2.1	Onderzoek of en waar uitbreidingslocaties voor woningen aan de randen van ons dorp toegevoegd moeten worden (coalitieakkoord)	50							
3	Programma 3: Bedrijvigheid								
3.1	Regionaal investeringsfonds	244							
3.2	Dekking Regionaal investeringsfonds (RIF) vanuit Reserve regionaal investeringsfonds.		244						
4	Programma 4: Bestuur en Ondersteuning								
5	Algemene Dekkingsmiddelen								
	Totaal incidentele baten en lasten	394	284	-	-	-	-	-	-

Nr.	Omschrijving
1	Programma 1: Vitaliteit
1.1	Betreft het eenmalig onderzoek naar de beheer- en exploitatie van sportaccommodaties die in het kader van de coalitieakkoord wordt opgesteld. Dit onderzoek kent geen wettelijke grondslag en kan daardoor als incidenteel worden aangemerkt.
1.2	In 2024 wordt het integraal huisvestingsplan geactualiseerd. Voor het opstellen van een integraal huisvestingsplan is (nog) geen wettelijke vereiste en kan daarom als incidenteel worden aangemerkt.
1.3	De kosten voor deze actualisatie van de IHP worden gedekt vanuit de reserve Onderwijshuisvesting. Volgens het BBV zijn reservemutaties in principe incidenteel.
2	Programma 2: Leefomgeving
2.1	Betreft het eenmalig onderzoek of en waar uitbreidingslocaties voor woningen aan de randen van ons dorp toegevoegd moeten worden die in het kader van de coalitieakkoord wordt opgesteld.
3	Programma 3: Bedrijvigheid
3.1	Hillegom stort t/m 2024 een bijdrage in het Regionaal Investeringsfonds (RIF) van Holland Rijnland. Zo wordt een concrete stap gezet om de bereikbaarheid en de leefbaarheid van de regio te verbeteren. Het fonds is een belangrijke motor voor cofinanciering van specifieke regionale projecten.
3.2	Dekkings van deze incidentele bijdrage vindt plaats vanuit de Reserve regionaal investeringsfonds (budgettair neutraal).
4	Programma 4: Bestuur en Ondersteuning
5	Algemene Dekkingmiddelen

Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Stortingen in reserves

	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Omschrijving
	2023	2024	2025	2026	2027	
Reserve onderwijshuisvesting	-103.445	-95.049	-95.049	-95.049	-95.049	
Totaal stortingen reserves	-103.445	-95.049	-95.049	-95.049	-95.049	

Onttrekkingen uit reserves

	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Omschrijving
	2023	2024	2025	2026	2027	
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen	14.377	39.414	383.371	165.876	194.971	Vrijval afschrijvingslasten t.g.v. de exploitatie
Reserve onderwijshuisvesting	22.000	22.000	22.000	22.000	22.000	Tijdelijke kosten internationale schakelklas
Totaal programma 1	24.377	61.414	405.371	187.876	216.971	
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen	885.467	1.116.499	994.634	1.026.043	1.026.043	Vrijval afschrijvingslasten t.g.v. de exploitatie
Totaal programma 2	886.467	1.116.499	994.634	1.026.043	1.026.043	
Totaal programma 3	0	0	0	0	0	
Totaal programma 4	0	0	0	0	0	
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen	0	22.432	22.432	22.432	22.432	Vrijval afschrijvingslasten t.g.v. de exploitatie
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	0	22.432	22.432	22.432	22.432	
Totaal onttrekkingen uit reserves	921.844	1.200.345	1.422.437	1.236.351	1.265.446	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	818.399	1.105.296	1.327.388	1.141.302	1.170.397	

Uiteenzetting van de financiële positie

Geprognosticeerde balans

Geprognosticeerde balans per 31 december

(bedragen x € 1.000)

Activa	Rekening 2022	Primaire				
		wijzigingen	begroting 2023 voor	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
<u>VASTE ACTIVA</u>						
Immateriële vaste activa						
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	1.104	2.178	2.193	2.110	2.026	1.942
	1.104	2.178	2.193	2.110	2.026	1.942
materiële vaste activa						
met economisch nut	34.829	45.050	54.694	52.896	51.584	49.512
met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	10.523	12.006	12.078	11.975	11.412	11.377
met maatschappelijk nut	16.208	22.314	25.839	28.845	29.786	29.582
	61.560	79.370	92.611	93.716	92.782	90.471
financiële vaste activa						
Len. aan openb. Lich., woningb., deelnemingen, ov. verb. partijen	2.234	2.234	2.234	2.234	2.234	2.234
Overige langlopende leningen	8.568	8.557	9.063	9.061	9.058	9.056
kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	1.740	1.742	1.775	1.775	1.775	1.775
	12.542	12.533	13.072	13.070	13.067	13.065
TOTAAL VASTE ACTIVA	75.206	94.081	107.876	108.896	107.875	105.478
<u>VLOTTENDE ACTIVA</u>						
Voorraden						
onderhanden werk, gronden in exploitatie	-3.356	-6.001	-189	0	0	0
	-3.356	-6.001	-189	0	0	0
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar						
vorderingen op openbare lichamen	5.698	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Rekening-courantverhouding met het Rijk	17.406	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
overige vorderingen	414	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
	23.518	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Liquide middelen						
Liquide middelen (kas- en banksaldi)	292	500	500	500	500	500
	292	500	500	500	500	500
Overlopende activa						
Specifieke uitkeringen	1.484	500	500	500	500	500
Overige overlopende activa	1.386	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
	2.870	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	23.324	1.999	7.811	8.000	8.000	8.000
TOTAAL ACTIVA	98.530	96.080	115.687	116.896	115.875	113.478

Passiva	Rekening	Primaire	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	begroting 2023 voor wijzigingen	2024	2025	2026	2027
VASTE PASSIVA						
Eigen vermogen						
algemene reserves	33.776	31.924	25.500	23.156	22.725	20.800
bestemmingsreserves	28.177	28.611	39.880	40.889	41.014	39.768
nog te bestemmen resultaat	8.164	152	217	1.060	-1.925	-2.335
	70.117	60.687	65.597	65.105	61.814	58.233
Voorzieningen						
Egalisatievoorzieningen	1.457	1.783	1.300	1.195	903	800
Vz voor verplichtingen, verliezen en risico's	2.250	2.009	2.302	2.328	2.354	2.380
Van derden verkregen midd.	1.541	322	591	142	0	0
	5.248	4.114	4.193	3.665	3.257	3.180
Vaste schulden						
Onderhandse leningen van:	15.000	22.114	33.400	32.200	36.900	35.500
Waarborgsommen	21	21	21	21	21	21
	15.021	22.135	33.421	32.221	36.921	35.521
Totaal vaste passiva	90.386	86.936	103.211	100.991	101.992	96.934
VLOTTENDE PASSIVA						
Netto vlottende schulden						
Overige kasgeldleningen	0	4.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Overige vlottende schulden	1.613	644	1.477	3.906	1.884	4.545
	1.613	4.644	6.477	8.906	6.884	9.545
overlopende passiva						
Verplichtingen	3.526	1.500	3.000	3.000	3.000	3.000
specifieke uitkeringen	2.658	1.500	2.500	2.500	2.500	2.500
overige overlopende passiva	348	1.500	500	1.500	1.500	1.500
	6.532	4.500	6.000	7.000	7.000	7.000
Totaal vlottende passiva	8.144	9.144	12.476	15.905	13.883	16.544
TOTAAL PASSIVA	98.530	96.080	115.687	116.896	115.875	113.478

EMU saldo

EMU saldo prognose (x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	1.391	492	3.291	3.581
2 Mutatie (im)materiële vaste activa	13.256	1.022	-1.018	-2.395
3 Mutatie voorzieningen	79	-528	-408	-77
4 Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-3.708	189	-	-
5 Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	-	-	-	-
Geraamd EMU-saldo	-8.078	-869	3.901	5.899

Investeringen 2024-2027

Omschrijving	Bedragen x € 1.000				Afschrijvings- termijn	Besluit nodig van
	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027		
Programma 2: Leefomgeving						
Gemeentelijk RioleringsPlan 2023, bruto investering					40	geen, eerder besloten
Gemeentelijk RioleringsPlan 2024, bruto investering	780 - (317)				40	geen, eerder besloten
Gemeentelijk RioleringsPlan 2025, bruto investering		780 - (330)			40	geen, eerder besloten
Gemeentelijk RioleringsPlan 2026, bruto investering			826 - (327)		40	geen, eerder besloten
Gemeentelijk RioleringsPlan 2027, bruto investering				826 - (327)	40	geen, eerder besloten
Reconstructies wegen 2024, inclusief projecten	658				20	geen, eerder besloten
Reconstructies wegen 2025, inclusief projecten		658			20	geen, eerder besloten
Reconstructies wegen 2026, inclusief projecten			658		20	geen, eerder besloten
Reconstructies wegen 2027, inclusief projecten				658	20	geen, eerder besloten
Reconstructie en herinrichting Karel Doormanplein	950				20	geen, eerder besloten
Reconstructie en herinrichting 2e Loosterweg	1.000	1.000			20	Gemeenteraad
Reconstructie Wilhelminalaan		1.200	1.200		20	Gemeenteraad
Rechtsafstrook Leidsestraat				272	20	Gemeenteraad
Kleine groenprojecten 2024	131				45	geen, eerder besloten
Kleine groenprojecten 2025		131			45	geen, eerder besloten
Kleine groenprojecten 2026			131		45	geen, eerder besloten
Kleine groenprojecten 2027				131	45	geen, eerder besloten
Walbeschoeiing 2024 (P.W.KA)	430				25	geen, eerder besloten
Walbeschoeiing 2025 (P.W.KA)		430			25	geen, eerder besloten
Walbeschoeiing 2026 (P.W.KA)			430		25	geen, eerder besloten
Walbeschoeiing 2027 (P.W.KA)				430	25	geen, eerder besloten
Vervangen fietsbruggen Tollenswende en Maartensheem	195				35	College van b&w
Vervangen verkeersbrug Noorderlaan		210			20	College van b&w
Vervangen 3 bruggen Vosse- en Weerlanerpolder			88		35	College van b&w
Speel- en sportplekken 2023					15	geen, eerder besloten
Speel- en sportplekken 2024	95				15	geen, eerder besloten
Speel- en sportplekken 2025		102			15	geen, eerder besloten
Speel- en sportplekken 2026			104		15	geen, eerder besloten
Speel- en sportplekken 2027				106	15	geen, eerder besloten
Openbare verlichting 2023					20	geen, eerder besloten
Openbare verlichting 2024	204				20	geen, eerder besloten
Openbare verlichting 2025		214			20	geen, eerder besloten
Openbare verlichting 2026			216		20	geen, eerder besloten
Openbare verlichting 2027				216	20	geen, eerder besloten
Programma 4 Bestuur en ondersteuning						
Vervangen airco's gemeentekantoor 2024	20				15	geen, eerder besloten
Vervangen airco's gemeentekantoor 2025		25			15	geen, eerder besloten
Vervangen airco's gemeentekantoor 2026			30		15	geen, eerder besloten
Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers			30		4	geen, eerder besloten
Totaal investeringskredieten	4.156	4.420	3.386	2.312		

Reserves en voorzieningen 2024-2027

In dit onderdeel wordt een overzicht gegeven van de reserves en voorzieningen. Dit overzicht geeft inzicht in de beginstanden, mutaties en de eindstanden voor de periode 2024-2027.

Om sneller in te spelen op ontwikkelingen is in de financiële verordening vastgelegd (raad november 2014) dat het reserve- en voorzieningenbeleid in een apart onderdeel wordt behandeld in de jaarrekening en begroting. In de kadernota 2019 zijn de reserves gewijzigd aan de huidige inzichten.

U wordt per reserve en voorziening geïnformeerd over:

- Vorming en besteding
- Toerekening van rente
- Specifiek doel
- Voeding
- Maximale hoogte
- Maximale looptijd
- Ontwikkelingen

De mutaties van de reserves worden per programma apart toegelicht bij het overzicht van toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves.

- Stand en verloop reserves

Hieronder volgt een overzicht met het geprognosticeerde verloop van de reserves naerschikking.

Het meerdere jaars verloop van de reserves zijn gebaseerd op de nu bekende wijzigingen.

Bedragen x € 1.000

Ontwikkeling reserves 2023-2026	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Saldo einde van het dienstjaar	Einde	Einde	Einde	Einde	Einde	Einde
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Algemene reserve	33.776	26.071	25.500	23.156	22.725	20.800
Totaal algemene reserves	33.776	26.071	25.500	23.156	22.725	20.800
Bestemmingsreserves						
Reserve regionaal investeringsfonds	859	622	384	384	384	384
Reserve Duurzaamheid	655	505	355	205	55	55
Reserve onderwijshuisvesting	5.149	5.155	5.113	5.111	5.109	5.107
Reserve kunst	146	146	146	146	146	146
Reserve sociaal domein	29	29	29	29	29	29
Reserve nog uit te voeren werken (grondexploitatie)	448	448	448	448	448	448
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen	16.797	28.168	29.310	30.471	30.748	29.504
Reserve Stimulering sociale woningbouw	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Reserve eenzaamheidsfonds	94	94	94	94	94	94
Totaal bestemmingsreserves	28.177	39.167	39.880	40.889	41.014	39.768
Resultaat boekjaar	8.164	1.750	217	1.060	-1.925	-2.335
Totaal reserves	70.117	66.987	65.597	65.105	61.814	58.233

Algemene reserve

- *Algemene reserve*

De algemene reserve heeft geen specifieke bestemming en heeft een algemeen karakter. Het dient om risico's in algemene zin op te vangen. De minimumomvang van deze reserve is bepaald op € 6.000.000 voor de bufferfunctie.

Het overige deel is vrij besteedbaar.

Bestemmingsreserves

- Reserve regionaal investeringsfonds

De reserve is gevormd om de bijdrage aan het regionaal investeringsfonds (rif) te financieren.

- Reserve Duurzaamheid

De reserve is ingesteld om het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2018-2022 te bekostigen. Het restant wordt de komende jaren ingezet voor de verdere duurzaamheid en energie transitie.

- Reserve onderwijshuisvesting

Uit deze reserve worden kosten voor nieuwbouw en verbouw van onderwijsgebouwen gedekt.

De reserve onderwijshuisvesting is toereikend voor de geplande nieuwbouw en renovatie van de gebouwen.

- Reserve kunst

Uit de reserve worden kunstobjecten op nieuwbouwlocaties gedekt.

- Reserve sociaal domein

Met de nog te verwachten mutaties is de reserve toereikend voor de komende jaren.

- Reserve nog uit te voeren werken (grondexploitatie)

De reserve is bestemd voor de werkzaamheden die na het afsluiten van de afzonderlijke grondexploitaties nog plaatsvinden. Hierbij valt te denken aan de herbestrating die na enkele jaren opnieuw uitgevoerd wordt.

- Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen

Aan deze reserve worden de kapitaallasten onttrokken gedurende de afschrijvingstermijn van diverse investeringen. Het betreft o.a. sportaccommodatie de Vosse en sportpark de Zanderij.

- Reserve Stimulering sociale woningbouw

Deze reserve is gevormd om de toegankelijkheid en betaalbaarheid van de sociale woningbouw in de gemeente Hillegom te vergroten.

- Reserve eenzaamheidsfonds
De reserve wordt ingezet om te voorkomen en tegengaan van eenzaamheid.

Stand en verloop voorzieningen

In het onderstaand overzicht is het geprognosticeerde verloop van de voorzieningen opgenomen. Het doel van de voorzieningen wordt hierna beschreven.

Het meerdere jaars verloop van de voorzieningen zijn gebaseerd op de nu bekende wijzigingen.

Bedragen x € 1.000

Ontwikkeling voorzieningen 2023-2026	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Saldo einde van het dienstjaar	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Voorzieningen onderhoudsegalisatie						
Groot onderhoud brede school Elsbroek	108	108	108	108	108	108
Groot onderhoud gebouwen	1.325	1.183	1.087	984	750	673
Civiele kunstwerken	24	65	105	104	45	20
Voorz. midd derden bestemming gebonden						
Vervanging riolering	1.541	1.054	591	142	0	0
Voorz. voor verpl., verliezen en risico's						
Pensioenen	2.250	2.276	2.302	2.328	2.354	2.380
Totaal voorzieningen	5.248	4.686	4.193	3.665	3.257	3.181

- Voorziening groot onderhoud brede school Elsbroek
De voorziening is ontstaan na de opheffing en herbesteding van de Johan Frisolocatie. Aangezien het hier een locatie betreft die in beheer en exploitatie is gegeven aan een stichting, zijn er ook afspraken gemaakt met betrekking tot het vormen van een voorziening voor groot onderhoud.
- Voorziening groot onderhoud sportaccommodatie de Vosse
Voor groot onderhoud zwembad is een voorziening gevormd, die contractueel is overeengekomen met Sportfondsen Nederland. Werkzaamheden worden uitgevoerd conform het meerjarig onderhoudsplan de Vosse.
- Voorziening onderhoud riolering
Stortingen en onttrekkingen worden gedaan op basis van werkzaamheden uitgevoerd conform het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan.
- Voorziening pensioenen wethouders
Voor de pensioenaanspraken van de wethouders is een voorziening gevormd. Elk jaar wordt berekend of deze voorziening toereikend is op basis van de beschikbare gegevens. Deze voorziening wordt gevoed door een jaarlijkse bijdrage vanuit de exploitatie tot het maximum op basis van de jaarlijkse actualisatie.
- Voorziening groot onderhoud gebouwen
De voorziening groot onderhoud gebouwen wordt gevoed door een jaarlijkse storting, die is gebaseerd op het meerjarig onderhoudsplan gebouwen.

Verloop van reserves 2024-2027

In het onderstaande overzicht wordt het verloop weer gegeven van de stortingen en de onttrekkingen van de reserves. De mutaties van de (gewijzigde) begroting en de realisatie van 2023 worden per onderdeel toegelicht.

Stortingen in reserves

Lasten	Begroting na wijz. 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Omschrijving	Inc./ Struct
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen	-1.500.000					R07 Opvang ontheemden Oekraïne	i
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen	-10.050.680					R15 Nieuwbouw de Giraf	i
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen	-70.150					Veld 8 SV Hillegom	i
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen		-361.100				vervanging veld 3 en 2 SV Hillegom	i
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen			-361.100			Vervanging veld 1 en 5 SV Hillegom	i
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen				-290.950		vervanging veld 4 SV Hillegom	i
Reserve onderwijshuisvesting	-103.445	-95.049	-95.049	-95.049	-95.049	BM - Via reserve onderwijshuisvesting	s
Totaal programma 1. Samenleven	-11.724.275	-456.149	-456.149	-385.999	-95.049		
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen	-250.000					Coalitieakkoord Uitvoeren aanbevelingen evaluatie openbare ruimte centrum	i
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen	-400.000					R10 Rotonde Vosselaan - Weerlaan	i
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen		-960.000				Reconstructie en herinrichting Karel Doormanplein	i
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen		-1.000.000	-1.000.000			Reconstructie en herinrichting 2e Loosterweg	i
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen			-1.200.000	-1.200.000		Reconstructie Wilhelminalaan	i
Totaal programma 2. Leefomgeving	-650.000	-1.960.000	-2.200.000	-1.200.000	0		
Totaal programma 3. Bedrijvigheid	0	0	0	0	0		
Totaal programma 4. Bestuur en ondersteuning	0	0	0	0	0		
Totaal algemene middelen	0	0	0	0	0		
Totaal stortingen reserves	-12.374.275	-2.416.149	-2.656.149	-1.585.999	-95.049		

Onttrekkingen uit reserves

Baten	Begroting na wijz. 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Omschrijving	Inc./ Struct
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen	14.377	39.414	383.371	165.876	194.971	Vrijval afschrijvingslasten t.g.v. de exploitatie	s
Reserve onderwijshuisvesting	75.000	75.000	75.000	75.000	75.000	Saldo onderwijsbegroting exploitatie	i
Reserve onderwijshuisvesting	22.000	22.000	22.000	22.000	22.000	Tijdelijke kosten Internationale Schakelklas	s
Algemene reserve	12.375					Kademota 2022 Sociale kaart	i
Algemene reserve	250.000					R06: Noodfonds energiearmoede Hillegom	i
Algemene reserve	1.500.000					R07 Opvang ontheemden Oekraïne	i
Algemene reserve	10.050.680					R15 Nieuwbouw de Giraf	i
Algemene reserve	469.118					Overheveling: Energietoeslag lage inkomens december	i
Algemene reserve	16.272					Overheveling: Jeugdhulp-zorg in natura transformatiefonds	i
Algemene reserve	85.352					Overheveling: POK gelden 2022 (-€ 85.352, budgetneutraal)	i
Algemene reserve	105.436					Overheveling: POK gelden 2021 (€ 105.436, budgetneutraal)	i
Algemene reserve	58.249					Overheveling: gelden energietoeslag 2022	i
Algemene reserve	24.000					Overheveling: Project meedoen / Lekker fit	i
Algemene reserve	11.734					Overheveling: Statushouders gelden septembercirculaire	i
Algemene reserve	45.000					Overheveling: Maatwerk naar algemeen (-€ 45.000, budgetneutraal)	i
Algemene reserve	35.835					Overheveling: Vernieuwingsprogramma Wmo (-€ 35.835, budgetneutraal)	i
Algemene reserve	236.934					Overheveling crisis noodopvang oekraïne	i
Algemene reserve	70.150					Veld 8 SV Hillegom	i
Algemene reserve		361.100				vervanging veld 3 en 2 SV Hillegom	i
Algemene reserve			361.100			Vervanging veld 1 en 5 SV Hillegom	i
Algemene reserve				290.950		Vervanging veld 4 SV Hillegom	i
Reserve onderwijshuisvesting		40.000				Opstellen Integraal Huisvestingsplan	i
Totaal programma 1. Samenleven	13.082.512	537.514	841.471	553.826	291.971		

Onttrekkingen uit reserves							
Baten	Begroting na wijz.	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Omschrijving	Inc./ Struct
	2023	2024	2025	2026	2027		
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen	885.467	1.116.499	994.634	1.026.043	1.026.043	Vrijval afschrijvingslasten t.g.v. de exploitatie	s
Algemene reserve		960.000				Reconstructie en herinrichting Karel Doormanplein	i
Algemene reserve		1.000.000	1.000.000			Reconstructie en herinrichting 2e Loosterweg	i
Algemene reserve			1.200.000	1.200.000		Reconstructie Wilhelminalaan	i
Algemene reserve	250.000					Coalitieakkoord Uitvoeren aanbevelingen evaluatie openbare ruimte centrum	i
Algemene reserve	400.000					R10 Rotonde Vosselaan - Weerlaan	i
Algemene reserve	195.170					Overheveling taakmutatie omgevingswet septembercirc	i
Algemene reserve	32.009					Overheveling taakmutatie omgevingswet Wet kwaliteits	i
Algemene reserve	104.000					Overheveling omgevingsplan	i
Algemene reserve	192.088					Overheveling taakmutatie uitvoering klimaatakkoord	i
Algemene reserve	15.000					Overheveling: kunstwerken (civiel)	i
Algemene reserve	295.655					Overheveling Mobiliteitsgelden	i
Algemene reserve	1.187.500					Overheveling HD Plein Zuid	i
Reserve Duurzaamheid	150.000	150.000	150.000	150.000		Uitvoeringsprogr Energietransitie 22-26	i
Totaal programma 2. Leefomgeving	3.706.889	3.226.499	3.344.634	2.376.043	1.026.043		
Reserve regionaal investeringsfonds	237.470	237.470				Regionaal Investeringsfonds Holland-Rijnland	i
Algemene reserve	130.000					Overheveling: kunst in de buitenruimte	i
Algemene reserve	43.752					Overheveling: Project Entree N207/208	i
Totaal programma 3. Bedrijvigheid	411.222	237.470	0	0	0		
Algemene reserve	53.500					BEGR2021-HLTsamen	i
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen		22.432	22.432	22.432	22.432	Vrijval afschrijvingslasten t.g.v. de exploitatie	s
Totaal programma 4. Bestuur en ondersteuning	53.500	22.432	22.432	22.432	22.432		
Totaal algemene middelen	0	0	0	0	0		
Totaal onttrekkingen uit reserves	17.254.123	4.023.915	4.208.537	2.952.301	1.340.446		

* S = Structureel / I = Incidenteel

Bijlage 1: Overzicht baten en lasten per taakveld

In onderstaand overzicht worden de baten en lasten per taakveld getoond. Taakvelden zijn eenheden waarin de programma's zijn onderverdeeld. Dit betekent dat taakvelden over meerdere programma's kunnen zijn verdeeld. Daarom wordt hier een overzicht per taakveld, onafhankelijk van het programma, getoond.

De taakvelden zijn vastgesteld bij ministeriële regeling.

De financiële verordening bepaalt dat de raad de baten en lasten per taakveld autoriseert en dat het college de raad informeert over afwijkingen binnen de taakvelden.

De analyse van verschillen op de taakvelden is opgenomen in de programma's.

Bedragen x € 1.000

Taakvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Afval						
Lasten	-2.681	-3.264	-3.566	-3.653	-3.680	-3.541
Baten	3.401	3.883	4.684	4.684	4.684	4.573
Saldo	720	618	1.117	1.030	1.003	1.032

Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

Lasten						
Baten	38.863	38.047	40.323	41.154	38.264	37.944
Saldo	38.863	38.047	40.323	41.154	38.264	37.944

Arbeidsparticipatie

Lasten	-305	-303	-333	-333	-333	-333
Baten						
Saldo	-305	-303	-333	-333	-333	-333

Bedrijvenloket en
bedrijfsregelingen

Lasten	-56	-101	-107	-107	-107	-107
Baten	12	13	13	13	13	13
Saldo	-44	-88	-94	-94	-94	-94

Begeleide participatie

Lasten	-1.765	-1.869	-1.951	-1.951	-1.951	-1.951
Baten						
Saldo	-1.765	-1.869	-1.951	-1.951	-1.951	-1.951

Begraafplaatsen en crematoria

Lasten	-97	-122	-126	-126	-126	-126
Baten	85	86	87	87	87	87
Saldo	-12	-36	-39	-39	-39	-39

Beheer overige gebouwen en gronden

Lasten	-191	-204	-251	-220	-220	-220
Baten	224	58	58	58	58	58
Saldo	33	-146	-193	-162	-162	-162

Belastingen overig

Lasten	-409	-259	-275	-275	-275	-275
Baten	28	43	43	43	43	43
Saldo	-381	-216	-232	-232	-232	-232

Bestuur

Lasten	-1.687	-2.043	-1.985	-1.985	-1.985	-1.991
Baten	322	28	28	28	28	28
Saldo	-1.365	-2.015	-1.957	-1.957	-1.957	-1.962

Burgerzaken

Lasten	-573	-677	-670	-670	-670	-670
Baten	277	293	291	291	291	291
Saldo	-295	-384	-380	-380	-380	-380

Crisisbeheersing en brandweer

Lasten	-1.438	-1.513	-1.634	-1.673	-1.703	-1.723
Baten	197	46	46	46	46	46
Saldo	-1.241	-1.467	-1.588	-1.627	-1.657	-1.677

Cultureel erfgoed

Lasten	-66	-119	-71	-71	-71	-71
Baten	3					
Saldo	-64	-119	-71	-71	-71	-71

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Lasten	-349	-636	-509	-509	-509	-509
Baten	1					
Saldo	-349	-636	-509	-509	-509	-509

Economische havens en waterwegen

Lasten	-10	-10	-10	-10	-10	-10
Baten						
Saldo	-10	-10	-10	-10	-10	-10

Economische ontwikkeling

Lasten	-729	-458	-398	-155	-155	-105
Baten		22	22	22	22	22
Saldo	-729	-436	-376	-132	-132	-82

Economische promotie

Lasten	-198	-217	-225	-225	-225	-225
Baten	3	3	3	3	3	3
Saldo	-196	-214	-222	-222	-222	-222

Geëscaleerde zorg 18-

Lasten	-320	-278	-346	-346	-333	-326
Baten						
Saldo	-320	-278	-346	-346	-333	-326

Geëscaleerde zorg 18+

Lasten	-14	-958	-911	-911	-908	-908
Baten		727	727	727	723	723
Saldo	-14	-232	-184	-184	-184	-184

Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Lasten	-9.735	-3.593	-17	-17	-17	-17
Baten	11.328	5.541				
Saldo	1.593	1.948	-17	-17	-17	-17

Inkomensregelingen						
Lasten	-6.441	-7.238	-6.018	-6.018	-6.018	-6.018
Baten	3.766	4.873	4.251	4.251	4.251	4.251
Saldo	-2.675	-2.365	-1.767	-1.767	-1.767	-1.767
Maatwerkdienstverlening 18-						
Lasten	-4.056	-4.541	-4.794	-4.794	-4.643	-4.567
Baten		9				
Saldo	-4.056	-4.532	-4.794	-4.794	-4.643	-4.567
Maatwerkdienstverlening 18+						
Lasten	-4.757	-4.912	-5.185	-5.101	-5.101	-5.101
Baten						
Saldo	-4.757	-4.912	-5.185	-5.101	-5.101	-5.101
Maatwerkvoorzieningen (WMO)						
Lasten	-318	-362	-320	-320	-320	-320
Baten						
Saldo	-318	-362	-320	-320	-320	-320
Media						
Lasten	-499	-510	-489	-489	-489	-489
Baten		21				
Saldo	-499	-489	-489	-489	-489	-489
Milieubeheer						
Lasten	-1.016	-1.390	-1.240	-1.240	-1.240	-1.090
Baten	1					
Saldo	-1.015	-1.390	-1.240	-1.240	-1.240	-1.090
Mutatie reserves						
Lasten	-101	-11.621	-456	-456	-386	-95
Baten	179	12.979	538	841	554	292
Saldo	78	1.358	81	385	168	197
Mutaties reserves						
Lasten	-273	-650	-1.960	-2.200	-1.200	
Baten	2.305	4.172	3.486	3.367	2.398	1.048
Saldo	2.033	3.522	1.526	1.167	1.198	1.048
Onderwijsbeleid en leerlingzaken						
Lasten	-972	-1.113	-1.013	-1.013	-1.013	-1.013
Baten	332	250	250	250	250	250
Saldo	-641	-863	-764	-764	-764	-764

Onderwijshuisvesting

Lasten	-936	-1.075	-1.461	-1.673	-1.413	-1.413
Baten	254	114	114	114	114	114
Saldo	-682	-962	-1.348	-1.560	-1.299	-1.299

Openbaar basisonderwijs

Lasten	-81	-80	-80	-80	-80	-80
Baten						
Saldo	-81	-80	-80	-80	-80	-80

Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Lasten	-2.079	-2.419	-2.580	-2.817	-2.827	-2.837
Baten	9	5	5	5	5	5
Saldo	-2.069	-2.414	-2.575	-2.812	-2.822	-2.832

Openbare orde en veiligheid

Lasten	-767	-970	-980	-980	-980	-980
Baten	1	9	9	9	9	9
Saldo	-766	-961	-971	-971	-971	-971

Overhead

Lasten	-7.047	-7.840	-8.263	-8.259	-8.241	-8.241
Baten	14	13	13	13	13	13
Saldo	-7.033	-7.827	-8.250	-8.246	-8.229	-8.229

Overige baten en lasten

Lasten	-257	-14	-650	-808	-1.059	-1.274
Baten	12					
Saldo	-244	-14	-650	-808	-1.059	-1.274

OZB niet-woningen

Lasten						
Baten	1.258	1.332	1.398	1.398	1.398	1.398
Saldo	1.258	1.332	1.398	1.398	1.398	1.398

OZB woningen

Lasten						
Baten	3.625	3.764	3.991	4.237	4.367	4.464
Saldo	3.625	3.764	3.991	4.237	4.367	4.464

Parkeren

Lasten	-127	-139	-349	-349	-349	-349
Baten	6	3	3	3	3	3
Saldo	-121	-136	-346	-346	-346	-346

Recreatieve havens						
Lasten	-161	-141	-142	-142	-142	-142
Baten	3	12	12	12	12	12
Saldo	-158	-129	-130	-130	-130	-130
Riolering						
Lasten	-1.765	-1.740	-1.730	-1.814	-1.826	-1.807
Baten	2.537	2.474	2.527	2.637	2.651	2.628
Saldo	772	734	797	822	825	820
Ruimtelijke ordening						
Lasten	-1.284	-1.398	-854	-666	-666	-666
Baten	364	103	103	103	103	103
Saldo	-920	-1.296	-751	-564	-564	-564
Samenkracht en burgerparticipatie						
Lasten	-3.333	-7.050	-3.155	-3.110	-3.109	-3.085
Baten	1.485	4.172	425	425	424	400
Saldo	-1.848	-2.878	-2.729	-2.685	-2.685	-2.685
Sportaccommodaties						
Lasten	-704	-806	-799	-828	-860	-890
Baten	935	348	346	346	346	346
Saldo	231	-458	-453	-482	-514	-543
Sportbeleid en activering						
Lasten	-536	-896	-694	-684	-670	-670
Baten	90	132	132	132	125	125
Saldo	-446	-764	-562	-551	-546	-546
Treasury						
Lasten	-62	-54	-134	-134	-134	-134
Baten	687	808	658	658	658	658
Saldo	625	754	524	524	524	524
Verkeer en vervoer						
Lasten	-3.519	-4.148	-3.972	-4.068	-4.208	-4.301
Baten	170	73	73	73	73	73
Saldo	-3.349	-4.075	-3.899	-3.995	-4.135	-4.228
Volksgezondheid						
Lasten	-1.487	-1.699	-1.774	-1.774	-1.707	-1.655
Baten	46	278	254	254	187	135
Saldo	-1.442	-1.421	-1.520	-1.520	-1.520	-1.520

Wijkteams

Lasten	-1.483	-2.002	-1.812	-1.813	-1.813	-1.813
Baten						
Saldo	-1.483	-2.002	-1.812	-1.813	-1.813	-1.813

Wonen en bouwen

Lasten	-625	-2.048	-879	-829	-829	-829
Baten	652	500	476	476	476	476
Saldo	27	-1.548	-403	-353	-353	-353
Totaal saldo taakvelden	8.164	1.750	217	1.060	-1.925	-2.335